

1410413

REG. CAROLI ANTONII
D E R O S A
DEFENSIONES XXVII

Olim sejunctim editæ

NUNC PRIMUM IN HOC VOLUMEN
PRAXEOS CRIMINALIS CONJECTÆ.

N E A P O L I A N N O M D C C . L .
S U M T I B U S T H O M Æ A L P H A N I
Apud Typographum JOSEPHUM RAYMUNDI
U T R I U S Q U E P O T E S T A T I S P E R M I S S U .

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHILOSOPHY DEPARTMENT

PHILOSOPHY 101

LECTURE NOTES

BY [Name]

DATE

CHAPTER

SECTION

TOPIC

DATE

BY

REVISION

REVISION

REVISION

D E F E N S I O

Ro Jo: Maria de Christophoro Melitensi, Carolo Foresta Regnicola ex Oppido Abellæ, & Domenico Chianese è Pago Juliani de læsæ Majestatis crimine delatis, quemadmodum Fiscus assererat, ipsos nimirum inter se conspirasse insimul cum duobus Fratribus laicis Capuccinorum Conventus sub titulo SS. Conceptionis, ac Ferdinando Ballati Senensi ibi commorante, Populum Neapolitanum contra Catholicum Regem concitare, & pro Cæsare arma capere. Ad hujusmodi opus perficiendum, Jo: Mariam se magni nominis equitem finxisse, & Germania hac de causa profectum, atq; ad sequentes actus devenisse. Primum, colligendis hominibus, domum ruralom FF. D. Augustini elegisse, quæ est inter Pagum Marianellæ, & locum, vulgo nuncupatum, *Capodimonte*, haud procul a Neapoli, consentiente quodam Monaco rure degente. Secundum, ad armatos cogendos tractatum habuisse cum D. Josepho Ricciardo uno ex Parochis Castri Juliani, & Francisco Antonio fratre medico, utpote qui in Cæsaris partes propensi, & præmiorum spe ducti, id polliciti fuerant, curaverantque. Tertium, quod laici Capuccini consilium hoc Bartholomæo Cipolletta pastillorum edulium artificii, apprime in eos studio communicaverint, qui se facturum promiserat, ut milites Arcis prope Cœnobium Divi Carmeli, ejus amici, sibi que obnoxij, exorto tumultu, januum sive Gubernatorem conjuratis traderent: qua dere præsertim sollicitasse Franciscum de Stephano præfidiarium militem. Quarto, quod Carolus Foresta idem Petro Leonetto aurifabro aperuerit, firmiter asseverando, manus huic operi daturus quinque Centuriones hispanos, & quam plures præfidiarios milites Castri S. Erasmi, qui Leonettus onus injunctum acceptans, viros congregare sponderat; quocirca Tribuni militum diploma a suprascripto de Christophoro receperant. Quintum, quod tali patrando facinori diem decimum Julij destinaverint; cumque crederent ex condito armatos in statuta domo coactos, per noctem sese Juliani Oppidum contulerant, videlicet prædicti de Christophoro, & Foresta: at per exploratorem nuncium certiores redditi, in prædicta domo rusticam monacum non adeste, & extra illam dumtaxat octo viros armis instructos, quorum (supervenientibus equestribus militum copijs) uno capto, septem sese procul abdiderant, eadem nocte Purcianellæ Pagum aufugerant, deinde ad Arcem Raynolam. Rursum, quod inibi (ut autumat Fiscus) Carolus Foresta Franciscum Antonium Patillum affinem suum ad seditionem quoque sollicitaverit, modo Joannes Patillus filius, Illustris Mariliani Ducis ditionis circitor cum suis socijs ei operam daret; sed per Franciscum Antonium ipsi Duci revelato negotio, ipsius jussu a d. Circitore, in Oppido Abellæ, Jo: Maria de Christophoro, Carolus Foresta, & Ferdinandus Ballati (cum eis postmodum sociatus) capti fuerunt, & ad Castrum novum traducti.

Excellentissime Domine, hanc inquisitorum defensionem recusare nec volo, nec possum. Ex-

cellentiz vestræ imperio reluctari pro debita tanto Principi reverentia nefas esset. Cæterum, quamvis humanitati vestræ summas gratias & habeam, & referam, quod tali honorifico munere me dignum existimet, eandem tamen humillime precor, & exopto, ut in posterum clementer ignoscat, cum tum per ingenii, per corporis imbecillitatem, nec robur, nec vires suppetunt, ut studio meo, expectationi vestræ, & oneris gravitati respondeam.

Ut autem ad rem veniam. Tres sunt carceribus mancipati, adversus quos, instructo processu, læsæ Majestatis titulo, Fiscus instetit pro morte. Hæc, inquam, instantia, etsi æque reorum animos, & cujuscunque docti, facundique Oratoris mentem perturbet; nihilominus singulari Clementia vestra fretus timorem abijcio, vires resumo, & animose ad eorum patrocinium suscipiendum aggredior, quæque ex argumentis, infra paucas horas mihi præstitutas, circa criminis probationem, & pœnam, consideravi, instantiæ locum minime fore, utique spero, & confido.

Quod ad probationem attinet, plures reperiuntur testes, quorum dicta, primum, ut res exposulat, enarrabo.

Petrus Leonettus Aurifaber in Apotheca Josephi Treglia testis contra Carolum asserit, ipsum emendi occasione argenteas fibulas ad calceorum usum, sibi aperuisse, quod in hac Civitate pro Cæsaris parte aderat magnus Eques, qui eorundem factionis pecuniam; & amplam ferebat potestatem, ac suasisse, ut illam & ipse sequeretur. Porro simulans, sibi non dissimilem animum esse, id promississe; hinc subdit, post nonas Junij a Jo: Maria militum Tribuno accepisse diploma, dictumque Carolum Foresta ipsi Leonetto testi antehac, ne de facie quidem cognitum, uti dixit, ipsum esse, inter similes recognoscit.

Testis hujus dictum neutiquam probat; siquidem inverisimile est, (1) quod Carolus rem tanti momenti, tantique periculi, quæ vix cum affiæ, ac necessario conferri solet, Leonetto, quem antea non cognoverat, primo ingressu detexerit; e contrario Leonettus absque ulla animi perturbatione pronis auribus acceperit, & ex tempore ejusdem se mentis esse simulaverit: præsumendum est igitur, eum conjurationis fuisse complicitem: complicitis autem testimonium sine tortura etiam in crimine læsæ Majestatis inefficax est. (2) Hinc qui criminis suspectus est, a Judice tanquam testis recipiendus non est, alioquin veritati fucus apponetur in justitiæ detrimentum. (3) Enimvero illud pro certo habeo, idq; per complures annos accuratissime servatum animadverti, in hoc themate talem nec uti testem, neque uti principalem, sed extra ordinem acceptum iri; præterea sunt diligentiz, quæ si in præsentiarum expletæ essent, & Joseph Treglia, alique de Platea Aurifabrorum examinati fuissent, fortassis veritas hæc detecta foret. Rursus testatus, præcedentibus duobus interrogationibus de ejus nomine, & cognomine a Jo: Maria de Christophoro factis, ingressum fuisse cubiculum, ubi nullus aderat præter illum; egressum

A.

sum

(1) Inverisimilitudo est falsitatis imago, ut DD. ajunt, Mascard, *de probat. l. 2. concl. 740. nu. 45.* & 361 Menoch. *de presumpt. lib. 5. presumpt. 20.* Farinac. *de falsit. & simul. quest. 153. num. 176.* alios congruens; dictum enim, aut factum, quod veritati consonum non est, falsitati proximum est, bonus est text. in c. *quia à verisimili 10. de presumpt. ibi: quia verisimile non est, provideas, ne super hoc probationem recipias, l. 3. §. ideoque de testibus: e converso verisimilitudo est cognata naturæ, Mascard. concl. 1402. Bald. conf. 180. lib. 3. Cravetta conf. 28. conf. 61. nu. 9. conf. 263. nu. 23. & conf. 269. n. 4.* alique siquidem a verisimili rectè inducimur, argumento text. in l. *nuptura ff. de jur. dot. l. in obscuris ff. de reg. jur. ac aliarum legum, uti videre est in mea Civili Decretor. Praxi fol. 177. colum. 1.*

(2) Tortura loco idonei testis est, seu idoneum testem reddit, *glos. in l. 3. §. lege Julia, verbo, palam, ff. de testib. Grammat. conf. 50. Drogh. ad Clar. qu. 53. m. 28. Aymon. conf. 13. n. 4.* in eam dictum pro veritate habetur, D. Ricc. *dec. 73. n. 2. par. 1.* DD. cumulat Farinac. *q. 40., ad rem est Fabri Definit. 23. tit. de quest. in crim. læsæ Majest. Olasc. dec. 791. nu. 376. D. Reverter. dec. 42. & ita servatur in praxi.*

(3) In veritate ratio, & justitia inest; veritas enim est specialis virtus justitiæ annexa circa ea, quæ dicuntur, scribuntur, aut geruntur, & in alterum tendunt circa dictum, vel factum, modo in eis non insit simulatio, Divus Thomas 2. 2. qu. 109.

lum postea sibi Tribuni militum diploma tradidisse; at quia Character, sicut suum nomen, & cognomen exprimit, longe dissimilis est ab illo, quo Jo: Maria suæ subscripsit depositioni, ut ad oculos patet, (4) hoc ipsum utique majorem imposturæ suspitionem præfert; quæ suspicio magis, ac magis augetur, cum per intermediam personam Rever. N. N. id Excellentia vestra denunciaverit, dumque diploma reddiderit; denuncians enim in atrocioribus criminibus non est integer testis, sed infesti accusatoris vicem obtinet. (5)

Reliqui testes, Antonius scilicet de Augustino, & Joannes Chiachetella in eundem producti, qui se presentes asserunt, cum Leonertus diploma recepit, multas profecto patiuntur exceptiones (6). Primum, quia sunt ultronei, & sponte testantur non sine complicitatis suspitione, quippe qui unquam ipso Leonerto domum Jo: Mariæ adisse dicunt. Insuper viles satellites sunt, & eorum depositio a dictis Petri quam maxime varia est: ille deponit, factum hoc accidisse die Sabbathi mensis Junij sub matutinam horam tertiam decimam, alter asserit vespertinis horis, cum Juliani oppidum versus discessissent, Chiachetella Antonij nepos est. Præterea testes recognoscunt reum inter consimiles, quæ admodum periculosa recognitio est, & alax plena; ideoque DD. docent, ut ante omnia testes describere teneantur reum agnoscendum ex colore, capillamento, statura, altitudine, corporatura, vestibus, & quascumque vel minimas circumstantias circa dictam personam proferre. (7) Quod hæc inquam agnitio periculosa sit, ratione, & exemplo confirmatur: ratione, quippe inveniuntur homines ita pares vultu, specie, lineamentis, ut facile falli testes e similitudine possint, & innocentes reos testificari: (8) exemplo, cujus ego ipse fui spectator, & Judex. Cum enim præteritis annis in Provincia Principatus ultra tam ipse, quam D. Thomas Capycius Iatro, & D. Nicolaus Planelli Regii Auditoris munus obiremus, & nobis præsideret D. Pompejus Pignatelli Montecalvi Dux, vir undique laudandus, sex homines armati in loco, quem vocant, Campanam trium Sanctorum, ejusdem Provinciae viam obsederunt publicam, & postquam proterisque vias spoliarunt, in eandem campanam ingressi, ibi libere comederunt.

Cum ergo de hoc excessu informatio capta fuerit, duo testes, qui interfuere, contra aliquos per nomen, & cognomen testati sunt, alios designaverunt agnoscendos. Accedit, ut post aliquot dies præteritis fuerit homo quidam armatus eodem loco; idcirco Fiscus Patronus suspicabatur, esse unum ex

illis sex, præsertim quod alias in Audientia inquisitus reperiebatur, quamvis de leviori delicto. Fisco igitur instante; præcitati testes ad Audientiam accesserunt, eum inter consimiles, uti consocium, agnoverunt, & pro testimonii certitudine, juxta praxin ejus personam tetigerunt; & licet miserimus ille sese inscium facti, & innocentem exclamaret, nihilominus furcis damnatus fuit. At brevi fors tulit, quod Dux illorum latronum a Præsidi guidatici immunitate munitus, se ad Audientia locum transferret, & tam ipse, quam socii testati fuere, morti traditum innocentem fuisse, & æquivocum testium ex eo provenisse, quod unus ex consociis nimium illi infelici consimilis erat, quemadmodum ipse meis oculis adverti: quæ sane res Auditorum animis, qui mortis votum protulerunt, ingentem moerorem attulit.

Præcitati testes, scilicet de Augustino, & Chiachetella, qui adversum Dominicum Chiange deponere, minime ajunt, quod cum Jo: Maria, & Carolo Forella consociatus fuerit, neque ab alijs testibus unquam in Juliani Oppido cum eisdem fuit visus.

Franciscus Antonius, & Joannes Petillos pater, & filius testes pariter denunciantes sunt; ii namque facti notitiam Marilianensi Duci attulere, cujus mandato capti sunt Abellæ, immo illis capiendis operam quoque dedere; proinde uti denunciantes, testes plane non sunt, sed accusatores, & nullam profus probationem inducunt, uti speciali lege in hoc Regno a Serenissimo Carolo I. Andegavensi (9) sancitum fuit. Insuper quamvis dicti de Petillo in speciem amicos se Caroli jactarent; corde tamen odio (10) eundem prosequerentur: etenim annis elapsis in M. C. V. inter eisdem, & Carolum lis fuit non parvi momenti; & cum hujusmodi litis acta in hac ultima seditione deperdita fuerint, ego de ipsa articulum confeci, & si testes super eo producti non fuerint, tamen afflicta mater supplicem mihi tradidit a Notario Nolano confectam, ex qua id satis superque deducitur; atque duo testes hocce probatæ fidei non esse judicandos existimo. Præterquam quod cum sint pater, & filius, eorum dictum unicum censendum esse non ambigitur.

Ballatus alter testis, qui de hac historia multa narrat, asserit quoque Jo: Mariam statuisse Melitam versus ire, exinde in Allobroges pergere. Hinc ergo delinquitur, ejus animum fuisse ab hujusmodi conspiratione profus alienum, unde facile suspicari licet, eundem uti hominem pauperis fortunæ forsitan voluisse ab illis in Cæsarem propensis talia

(4) Quam res oculis subjicitur, Judex omnium peritus est optimus.

(5) Denunciator loco accusatoris habetur, ideoque in gravibus criminibus ei non creditur; imò puniatur, si non probat; in levibus, si a Judice, vel ab Universitate deputatus sit, creditur, magistratiter Bartol. in l. divus Adrianus de cust. & exhibit. reor. num. 8. v. in quantum ad propositam ista est veritas, per d. text. & in l. 1. C. de curios. lib. 12. ac in l. ea quidem C. de accus. Abb. & Felin. in cap. in omni 4. de testib. caterique DD. congesti per Prosp. Farinac. qu. 52. nu. 180.

(6) Testes si plures patiuntur defectus, non admittuntur, nedum ad probationem, sed ne quidem quoad indicium; nam sicuti plura adminicula amplificanc prodictionem, & suppleant testis inhabilitatem, ita pariter plures defectus illam destruant, Prosp. Farinac. post quamplures DD. juxta morem de testib. q. 62. n. 80. & 381. Hieron. Gig. de crim. læsa Majest. lib. 2. qu. 7. n. 7. & seq. & loquitur in socio alias criminoso, vel infami; quia concurrerent circa idem duo specialia, quæ admitti non debent; & in specie si testis est ultroneus, quod non sit admittendus sine tortura, Addit. ad Clarum q. 25. lit. E. ex Tobia Nonio conf. 99. & Bartol. in l. libro D. de question.

(7) Hor. Cavalc. tract. de testib. p. 5. nu. 207. in fine, Sebastian. Guazzin. ad defensionem c. 19. nu. 7.

(8) Uti contigit Romæ, ubi juvenis quidam exterus Cæsari Augusto ita similis erat, ut omnium ora in se converteret, ab eo sic interrogatus, an aliquando mater tua Romæ? respondit, mater mea nunquam Romæ fuit, sed pater. In Sicilia Proconsul Romanus conspicatus quemdam adolescentem admodum sui similem, rogavit, num pater suus unquam adiisset Siciliam? at ille, meus, inquit, Romam frequenter accessit, Laurentius Beyerlinck in Theatro vita hum. to. 7. verbo similitudo, quam non solum inter patrem, & filium, & inter fratres, sed inter extraneas quoque personas notat Zacchias qu. medicoleg. to. 2. conf. 60. nu. 121.

(9) Ut in cap. Regni incip. Nuper apud Trahum tit. de pana, & vindicta proditorum, ibi: Et cum Curia nostra nunciabitur contra aliquem, qui crimen læse Majestatis commiserit, nomen denunciantis describat, ac ab illo juramentum recipias, quod non facis propterodium speciale, sed quia credit, prout denunciat, verum esse; & dicti denunciatores nomina testium fidelibus nostris Officialibus dicant, & illa conscribant, & omnem illam viam, per quam credunt prædicta posse prohiberi.

(10) In crimine læse Majestatis sufficit, quod testis non diligat eum, adversus quem testatur, id est odij causa, Gigas de crimine læse Majest. lib. 2. n. 13. Notet contrarium præferat Rosenthal. de Feudis cap. 10. concl. 17. nu. 10. lit. G.

comminisci, ut aucuparetur nummos, & peregris proficisceretur.

Bartholomaeus Cipolletta pastillorum edulium artifex, quamvis iste solidam impunitatem a Fisco minime fuerit adeptus (quo casu probationem ullam utique non faceret) (11) sed tantummodo vitae indulgentiam obtinuerit; nihilominus considerandum puto, eum potuisse veritati praedjudicare sub spe majoris indulgentiae a Fisco consequendae, si pro ipso testimonium proferret, alios onerando.

Reliquum est, ut dictum D. Dominici Cacciapoti expendamus. Afferat hic, ab Agnello Migliaccio hanc accepisse conspirationem, quod in d. Conventu Capuccinorum morabantur duo Caesaris factionis equites, quibus non durant ingentes pecuniarum cumuli in hunc negotium impendendi, seque fuisse rogatum, ut homines congregaret, quemadmodum revera quatuor coegit armatos, qui secum ad rus FF. D. Augustini eadem nocte sese contulerunt; de quo dicto Actuarius R. Iunctae actum confecit: de hoc autem actu, cum nihil aliud, nisi extrajudiciale adminiculum sit, nulla sane ratio habenda est, quandoquidem a Sacerdote proficiscitur, cui in criminalibus causis testari interdicitur, ejusque depositio etiam juramento firmata nulla esset, praesertim in reatu laesae Majestatis. (12)

Praeterea quod ad hanc probationem attinet, non absque fuerit, duo ostendere, unum de facto, alterum de jure. Primum, apud hosce reos pecuniam non fuisse repertam, non pulverem nitratum, non arma. De Christophoro, & Ballati exteri viri, & egeni sunt; Foresta de exiguo Oppido Abella, & infimae fortunae, ut est Dominicus Chianese: quomodo igitur hanc perpetrare seditionem poterant pauci numero armati, scilicet septem, & non amplius, quando hic Neapoli praesto sunt tot equitum, peditumque validae cohortes; neque Fiscus aliorum armatorum in praesentiarum probationem habet. Hinc Jurisconsultus Modestinus Judices monet, ut hac in re sedulo perpendant hominum potentiam, aut impotentiam. (13)

Alterum, quod est de jure, meminisse non pigeat, laesae Majestatis crimen gravissimum quidem esse, ad quod coercendum non modo mortis poenam leges comminantur, sed bonorum quoque publicationem, quibus filii privantur cum perpetua infamia; ideoque non facile committetur, & Jurisconsulti ideoque statuerunt indicia clara, & majora, quam in aliis flagitiis re-

quiruntur, ut hujus criminis reus tormentis subici possit; nam ubi majus est periculum, ibi cautior Judex in procedendo, & puniendo esse debet. (14) Porro in praesenti specie probatione clara, & lucida est opus, ex qua indubitata veritas sine ambiguitate resultet: etenim hic, Excellentissime Domine, non quidem de quaestionibus agitur, & de tormentis, aut extraordinaria poena, sed de ultimo, ac maximo terribili, nempe mortis supplicio: quorsum igitur hac probatione non clara testimonium, qui plures patiuntur defectus, ut jam apprehendi, instantiae fiscali deferendum est? id Excellentiae Vestrae pietati, ac religioni relinquo.

Quoad poenam, cum detecta sit conspiratio absque damno, si convicti fuerint, haec utique extraordinaria est; etenim hujusce criminis duo sunt capita principalia: primum consideratur circa personam Principis, quando conspiratio est de ipsum offendendo: alterum, si quis contra ejus Statum, & dominium conspiret, seu conjuret, ne subditi suo Domino obedientiam praestent, vel ut alteri Principi inserviant. Quae cum ita sint, advertendum duco, legem ab Imperatoribus Honorio, & Arcadio latam, quam Justinianus inter leges C. sub tit. ad l. Jul. Majest. inseruit, ubi statuitur, ut eadem poenae severitate affectus, quamvis non sequuto effectu, hoc in crimine puniatur. Quos primi tantum capitis comprehendere, qui scilicet Principis personam offendere sunt ausi. (15) Quod colligitur ex his verbis subsequens, de nece etiam Virorum Illustrium; dictum enim, etiam, repetit praecedens dictum, extenditque ad id, quod ambiguum erat, an scilicet idem dicendum esset in eos, qui mortem inferre tentarent Illustribus Viris, & ex Principis Consistorio, ut eorum voluntas, non sequuto effectu, pari poena plectatur. (16)

Progreditur ad tertium thema, & poenam eandem minatur iis, qui in personas Senatorum conspirant, ex eo, quod illi pars corporis ipsius Principis sint reputandi. Dilucidatur id ex historia, quae de his Imperatoribus legitur; memoriae namque proditum est, Arcadium, Honorium Theodosij Caesaris natos fuisse, quorum primo pater Imperium Orientis impertiverat sub directione Rufini, alteri Occidentis sub cura Stilichonis. Hi adversus divina, humanaque jura, propriamque naturae obligationem, insana cupiditate rapti, regnandi libidine, dolose machinabantur, ut nationes utrumque Imperium imperantibus, praesertim audente Rufino morti Arcadium dederit, ut ex Cardina-

(11) Juxta textum in l. fin. C. de accusatione. & in cap. 1. de confessis in 6. uti Criminalistae omnes uno ore fateantur, quo si mille essent, probationem non facerent.

(12) Hieronymus Gigas de crim. laesae Majestatis. q. 14. nu. 1. & 6. Prosper Farinac. qu. 61. num. 57. 66. & 68. Rit. nostrae M. C. 114. ubi habetur, quod nullatenus in criminalibus causis Ecclesiastici testimonium perhibeat, nisi ad defensionem.

(13) Modestinus, in l. famosi, hoc tit. hoc tamen crimen a Judicibus non in occasionem ob principalis Majestatis venerationem habendum est, sed in veritate rei; nam & persona spectanda est, an potuerit facere, & an ante quid fecerit.

(14) Text. in cap. literas vestras 24. §. quocirca de praesumpt. ibi: mandamus, quatenus cum propter solam suspicionem quamvis vehementem nolimus illum de tam gravi crimine condemnari. Abb. in d. cap. nu. 3. ibi: quanto crimen est gravius, tanto praesumptioes debent esse vehementiores. Hiero. Gigas de crim. laesae Majestatis. q. 29. lib. 2. Hippol. Riminal. conf. 161. lib. 4. nu. 36. & 37. & Jacob. Cujac. ad tit. C. ad l. Jul. Majest. inquit ad rem: necesse est reos laesae Majestatis convinci manifestis indicibus, priusquam torqueantur, & ita l. 3. accipere oportet convictum reum Majestatis, dum ait, subici tormentis convictum reum. s. manifestissimis indicibus, de quibus & lex ipsa loquitur; aliiq. DD. penes Mascard. de probat. concl. 463. n. 21. juxta illud, ubi majus est periculum, ibi cautius est agendum, cap. ubi periculum de Elect. in 6.

(15) L. 5. C. ad l. Jul. Majest. quae sic habet: Quisquis cum militibus, vel privatis, vel barbaris sceleratam inserit factionem aut factionis ipsius suscipiat sacramentum, vel dederit; de nece etiam virorum Illustrium, qui consiliis, & Consistorio nostro intersunt. Senatorum etiam (nam & ipsi pars corporis nostri sunt) vel cujuslibet postremo, qui nobis militat, cogitaverit (eadem enim severitate, voluntatem sceleris, qua effectum puniri jura voluerunt) ipse quidem, utpote Majestatis reus, gladio feriatur, bonis ejus omnibus fisco nostra addictis.

Filii vero ejus, quibus vitam imperatoria specialiter lenitate concedimus (paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hereditarii criminis exempla metuuntur (a materna, vel avita, omnium etiam proximorum hereditate, ac successione habeantur alieni, testamentis extraneorum nihil capiant, sint perpetuo egestes, & pauperes, infamia eorum paterna semper comitetur, ad nullos profus honores, ad nulla sacramenta perveniant: sint postremo tales, ut his perpetua egestate sordentibus, sit & mors solatium, & vera supplicium).

(16) Quod dictio, etiam sit repetitiva praecedentis casus, scilicet conspirationis, seu conjurationis in Principis necem, & extensiva ad alios dubitabiles casus, notant Vulpel. de proposit. adverb. & conjunct. significat. in praefata dictione fol. 33. & Aug. Barbof. c. 112. fol. mibi 680. Verba igitur, de nece etiam virorum illustrium, hanc legis dispositionem esse contra conjurantes de morte Regis probant, uti & alia, nam & ipsi pars corporis nostri sunt, belle demonstrant.

is Baronij historia de ipsis Imperatoribus colligitur. (17)

Hic autem legis intellectus ratione constabitur; alioqui enim lex iniqua fuisset, & absurda, si eadem severitate poenae plectendus esset ille, qui in Statum Principis machinaretur; ac ille, qui in personam, vitamque; cum persona, & vita longe majoris sint dignitatis, quam bona, Statusque; ut animam dignior est censenda, quam corpus, & hominum bona. Contineret utique absurdum hoc, quod scilicet æquaretur delicto læsæ Majestatis Divinæ, quod Lucifer perpetravit, cum e Cælo fuit expulsus, ac in inferos detrusus cum sequacibus Angelis, quibus vesanam suam cogitationem communicaverat, (18) quando Majestates, quæ hic dominatum sortiuntur, caducæ sunt, & brevi transeunt; (19) ideoque Divinæ Majestati nequiquam comparandæ.

Hic quoque sensus legi a Gl. tribuitur (20) & DD. auctoritate obfirmatur, s. a Rev. D. Petro

Gambacurta, Andrea de Ifern., Afflito, Bernar. Signorol., Foller., aliisque, (21) Denique roboratur Ulpiani responso, (22) & M. Tullij testimonio. (23)

Jam vero abrogatam esse hanc legem sentit Guilielmus Budrus (24) pehitionis doctrinæ vir; a Tiberio Deciano laudatus; (25) ex eo vel maxime, quod nimum severa esset, tum ex mortis poena scelerum indicta, non adhuc consumato, tum ex bonorum confiscatione, & perpetua infamia in reorum filios extensa, plerumque innocentes, (26) contra Dei placitum (27.)

Hanc, inquam, legem ab eisdem Imperatoribus promulgatam anno 397. alia generali lege de anno 399. fuisse abrogatam, incip. *Sancimus*, (28) non secus atque omnia fere jura, quæ solum animi propositum, & attentata puniri statuunt, æque ac si delictum esset consumatum, non observari, quæ maxime dicendum est in Orbe Christiano, ob contrariam consuetudinem, quæ jam invaluit. (29)

At

(17) Baronius tom. 5. *Annal. Eccles. fol. 3. nu. 7.* de Rufino ita scribit: *Sed haud minor inerat homini rapacitas, atque crudelitas; biga namque ista depravatus animus in sui perniciem traheretur in præceptis; cum Imperium sibi rapere, Artadio necem meditatur inferre, barbaros occulte sollicitare in utriusque Imperii cladem cepit; atque de Stilichone fol. 138. & 202.*

(18) S. Ambrosius in *epistola ad Demetriadem*, S. Gregorius in *Homil. 34. S. August. de questionibus veteris testam. Nanzian. in Carm. 6.*

Lucifer haud solus cecidit, verum agmine septus

Ingenti, sceleris cui dux fuit, atque magister.

(19) Juxta illud Osee c. 10. *Transire fecit Samaria Regem suum quasi spumam super faciem aquæ.*

(20) In *d. l. lit. C. ver. factionem, idest conspirationem, & dic contra Principem.*

(21) Gambacur. de *imm. quest. 44. nu. 2.* Ifern. in *cap. 1. si voluerit de Capitaneo, qui Curiam vendidit*, ubi n. 5. fatetur, quod si quis cogitaverit, idest dixit velle occidere Dominum, a quo feudum tenet, non privatur feudo, secus si convenit cum plurimis occidere Dominum, quia non tantum cogitavit, idest dixit, seu etiam tractavit cum aliis, adhibendo socios, ut n. 6. idque dicitur, factio, in *l. quisquis. Afflict. in Const. Regni Asperitatem n. 2.* Bernar. Signorol. ad *Clar. q. 91. n. 2.* ibi: *Nisi hoc dixisset cum pluribus faciendò conjugationem.* Foller. in *Pract. crim. vitem quod commisit crimen læsæ Majest. n. 89.* ibi: *quare ego puto distinguendum, aut quis machinatus fuit contra personam Principis de ipso occidendo, & in hac machinatione fuit excogitatus modus id faciendi cum aliis ordinatus, & ultra fuit adinventæ persona, quæ id faceret. Hinc si machinatio fuerit detecta, puniatur machinans, ac si esset secutus effectus, quia sero pararetur vindicta crimine consumato; fecit. n. quidquid potuit, & ita cæteri ab ijs allegati.*

(22) In *l. i. ff. eod. tit. ibi: cujusque opera, & consilio dolo malo consilium initum erit; quo quis magistratus populi Romani, quive imperium potestatemve habet, occidatur.*

(23) In *Orat. adversus Clodium; ut infra.*

(24) In *Pandectas, v. Majestatis crimen fol. 30. in princ. & 49. in fine.*

(25) In *tract. crimin. to. 2. lib. 7. cap. 35. nu. 14.*

(26) Pœna enim est commensuranda delicto, Martianus in *l. respiciendum 11. D. de penis*, ibi: *respiciendum est judicanti, ne quid durius, aut remissius constituitur, quàm causa deposcit.*

(27) Deus objurgavit populum Israel, quod verterat parabolam in proverbium illud: *patres comederunt uvam acerbam, & dentes filiorum obstupescunt*; dicens: *anima, quæ peccaverit: filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filii, justitia justi super eum erit, & impietas impii erit super eum, Ezechiel. c. 18.*

(28) *L. 22. C. de pœn. ibi: Sancimus, ibi esse pœnam, ubi & noxia est: Propinquos, natos, familiares procul a calumnia submovemus, quos reos sceleris societas non facit: nec enim affinitas, vel amicitia nefarium crimen admittunt: Peccata igitur suos teneant auctores, nec ulterius propediatur metus, quàm reperiat delictum. Datum 8. Kal. Augusti Constantinop. Eutropio, & Theod. VV. CC. 399.*

Prædicti igitur Imperatores hac æqua lege illam, quam biennium ante promulgaverant, abrogaverunt: in illa enim affectum puniri voluerunt eadem severitate, ac si sequutus fuisset effectus; hac sancivere, quod metus, nimirum pœna ultra delictum, idest sceleris pondus non progrediatur, si attentatum reperiat, pro consumato non puniatur. In illa, ut pro crimine paterno filii ab omni hereditate haberentur alieni, & ad nullos pervenirent honores; siquidem timetur, nè patri similes sint, juxta illud, *sape solet similis filius esse patri*; quod indicat Venustus *lib. 4. od. 4.* Aristot. 3. *Polit. & Plato* dixerat in quadam funebri oratione: *Boni fuerunt, quia ex bonis nati sunt.* Ista posteriori lege, calumniam hanc, scilicet malam interpretationem submoverunt.

(29) Jul. Clarus *qu. 92. an effectus ad delinquendum puniri debent, etiam si delictum consumatum non fuerit, num. 1.* DD. idem quoque in atrocissimis affirmantes recenset, *nu. 2.* ajentes, consuetudinem non procedere in crimine læsæ Majestatis, oppugnatæ Patriæ, Simoniz, & in volente aliquem veneno perimere: & quamquam in *ult. cœsum. v. nihilominus*, dicat, in atrocissimis vidisse diversimode judicatum, quandoque conatum pœna ordinaria, interdum extraordinaria punitum, & credit posse Judicem adhærere opinioni, cui maluerit, inspecta facti, & personarum qualitate; consultit tamen, ut semper in mitiorem partem Judex inclinet. Jacob. Menoch. de *arbitr. judic. casu. 360.* postquam circa consuetudinem DD. placita retulit, *num. 95.* fatetur, quod consuetudo procedit quoad pœnam ordinariam, quam jus communit in illis casibus fanxit, non autem quoad extraordinariam, atque ita Judici arbitriariam; quæ quidem per consuetudinem abrogata non censetur. Id etiam testatur Jo. Vincentius Hondedeus *conf. 108. num. 54.* in crimine læsæ Majestatis; immo licet ad aliquem actum exteriorem fuerit devenitum, cum non sit sequutus aliquis effectus, non esset locus pœnæ ordinariæ, sed extraordinariæ tantum, etsi non de jure, saltem de generali consuetudine, per quam mitius puniatur, qui actum non perfecit, licet devenerit ad actum proximum. Afflict. in *Const. Regni Asperitatem nu. 5.* ibi: *Immo de consuetudine generali, etiam in atrocissimis delictis Judex non ita graviter punit delictum non consumatum, & nu. 8.* ait, quod per generalem consuetudinem non puniatur affectus, nisi sequuto effectu. Grammat. id etiam affirmat *decis. 2. nu. 14. & 22.* in crimine raptus, veneni, simoniz, falsi, cum non includatur in generali indulto, quod crimen læsæ

Maje-

D E F E N T I O I . §

At quamvis abrogata non fuerit, neque per contrariam consuetudinem abolita, & memorata lex 5. *Cod. ad secundum caput delicti læsæ Majestatis* extenderetur, scilicet ut rei puniantur, non sequuto affectu, adhuc DD. nimirum Clarus, additionator Giacharius, Cynus, Butrigarius, Gothofredus, Grammaticus, Faber, Menochius, de Marin., & alij (30) in sensu plane rigido docent, ad pœnam ordinariam mortis infligendam, præter consilium, & proditiõnis tractatum, quidquam facti requiri, nec actum remotum sufficere, sed proximum esse

magnopere necessarium; id nimirum, quod consumationem delicti comitatur: utrumque autem explanando, in medium afferre placet exemplum attentantis virginem Deo dicatam rapere, cui delicto ex Ulpiano (31) affine quidem est læsæ Majestatis crimen.

In hoc itaque themate remotus actus consideratur suasio facta virgini ad fugam, pollicitationes, blanditiæque ad eam impetrandam; actus vero proximus, ut si ordinaria pœna mortis plectatur, censentur Claustrum effractio, scalarum ad Monasterium

B

appo-

Majestatis est *l. qui nummos C. de falsa moneta*; nam pœna ordinaria cum bonorum confiscatione punitur; immo domus, vel fundus, ubi perpetratur, etiam domino ignorante, eo tamen negligente, Fisco quoque vindicatur, ut in *l. 1. §. Domus*, atque in assassinio, quod omnium orimum est gravissimum; nam assassinus (etiam si persona sit Ecclesiastica) omni privilegio, ordine, & dignitate exuitur, & tanquam Christianæ Religionis æmulus ab universo Christi populo perpetuo est diffidatus, *cap. pro humani de homicidio in 6.* & ita judicatum in mandante, deque hac consuetudine testatur etiam voto 8.

At subnectendum hic duco, quod præter *l. 5. & 6.* quæ intelligi debet eodem proffus modo, quo præfata *l. 5.* quæ certe personam Principis respicit, alia non reperitur hujus tituli in *ff.*, quæ puniat affectum, non sequuto effectu; & quamvis Farinac. *quest. 116. §. 4.* hoc probare conetur ex *l. 3. ff. ad l. Jul. Majest.* ubi Martianus postquam plures proposuit casus criminis læsæ Majestatis, subdit, *quæ quid eorum, quæ superscripta sunt, facere curaverit*, talia pensulando verba: consideratio tamen hæc erronea est; nam futurum subjunctivi effectum trahit a præterito indicativi, & rem perfectam significat, & consummatam, ut notat Angel. de Peruf. in *l. 1. §. hæc autem verba ff. quod quisque jur.* Hæc, inquam, consuetudo juribus est innixa, nimirum *l. Pædus ff. de incend. vii. & naufr.* ubi Paulus modum in indigendis pœnis constituendo, inquit: *omnino ut in cetaris, ita & in hujusmodi causis ex personarum conditione, & rerum qualitate diligenter pœna sunt estimanda, ne quid durius, aut remissius constituatur, quam causa postulabit, l. respiciendum ff. de pœn.* ubi Martian. per similia vera Indices admonet in judicando, *l. 1. de extraord. crim.* ibi: *perfecto flagitio, punitur capite, imperfecto, in Insulam deportatur, l. 1. §. hæc autem verba ff. quod quisque jur.* ibi: *quid enim obviat conatus, cum injuria nullum habuerit effectum, l. aut facta §. vetus ff. de pœn.* ac de generali *l. Sancimus C. eod. tit.* Rursus naturalem præferret æquitatem, immo divinam, per quam cecinit Propheta *Psal. 68. latentur, & exultent gentes, quoniam judicas populos in æquitate, & genes in terra dirigis.*

(30) Jul. Clar. *qu. 92. in ult. col.* ubi ait, quod lex, quæ expresse punit solum conatum, effectu non sequuto, intelligenda est, quando deventum fuerit ad actum maleficio proximum; sicq. intelligendus est Giachar. ibi: *lit. H. in illis punitur effectus &c. l. conatus consumationis proximus.* Cyn. in *l. si quis non dicas rapere, sed attentare C. de Episc. & Cler. ult. col. vers. secundo casu*, quando quis processit ad actum proximum delicto principaliter cogitato, & intento, & non consumavit, quia non potuit impedimento facti, tunc punitur, æque ac si delictum fuisset consumatum, & alij etiam dicunt, quod punitur mitius: quam sententiam, utpote mitiorem, & æquioram amplexari par est. Butrigar. in *d. l. quisquis* ibi: *Secundo casu, quando cogitavit, & processit ad actum facti, & non consumavit, quia non potuit etiam impedimento facti; & tunc est una opinio, quod punitur delictum, uti consumatum, ut in l. is qui cum telo de sicar., alia est, quod punitur extraordinarie, & hæc videtur verior, l. 1. de extraord. cogn.* Gothofred. in præcit. *l. 5. v. voluntatem lit. P.* & in *l. cogitationis pœnam 18. ff. de pœn. in marg. fol. 1835.* ibi: *Conatus extremis suis, ac fini conjunctus semper punitur; tunc enim delictum perfectum est, & absolutum. Conatus mediis ad extremum finem tendentibus conjunctus etiam punitur; præsertim si graviorum delictorum numero finis ille continetur.* Grammat. voto 9. num. 10. 20. & 28. circa fin. Faber in suo *C. tit. de pœn. defn. 20.* ibi: *At quod plerique jactitant in atrocibus delictis affectum puniri, etiam quod effectus non sequatur, ita verum est, si delinquens ad actum proximum, & ut ajunt, immediatum devenisse proponatur; alioquin arbitrio Judicis statuenda pœna relinquatur: ita tractatum est 9. Kal. Martii 1595. Menoch. d. casu 350. l. 2. cent. 4.* quoad actum remotum, proximum, ac delicto magis proximum septem expendit considerationes, & in postrema conatum explicat in ultimo gradu, quod actui nimirum sit proximus, quum ex latere enitens delinquere nil agendum superest ad criminis perfectionem; tunc enim conatus pro perfecto crimine habetur, ut ibi *nu. 20.* concluditque, pœnam etiam augendam, aut minuendam Judicis arbitrio, pro modo, & qualitate conatus, qui si revera proximus erit actui, gravius punitur, quam remotus, ut *num. 23.* ac speciatim triginta sex casus in jure connumerat de læsæ Majestatis crimine: & quamvis in principio DD. & Ciceronis auctoritate fateatur, solum conatum hoc in crimine ordinaria pœna puniri; attamen concludit, quod tum enitens delinquere hujusmodi pœna sit feriendus, cum s. cogitavit, egit, devenitque ad actum extrinsecum delicto proximum, quod impeditus perpetrare non potuit. Postquam vero Tullii verba in *Orat. pro Milone* transcripsit, agentis: *Nisi quia res perfecta non est, ideo punienda non fuit? quasi exitus rerum, non hominum consilia legibus vindicentur; minus dicendum fuit re non perfecta, sed tamen puniendum certe; statim subdit, Oratorem arguisse Clodium, qui cum sic Pompeij trucidandi causa deprehensus fuerat, in quo totius Reip. salus, & majestatis periclitabatur; adeoque pœna dignum exagerasse, pœna s. ordinaria, juxta interpretationem Alexandri ab Alexandro *l. 2. dier. gen. cap. 15.* quare adnotandum dicit, sufficere, si conatus ad exteriores actus deductus sit, per ea, quæ superius tradidit in quarta, & quinta consideratione; præsertim si, adhibito conatu, periculum evaserit Princeps ob suum tutamen, ut in septima consideratione. In quarta vero explicuerat, quando quis cogitavit, & egit, seu adlaboravit, minime tamen perfecit; siquidem pœnitentia ductus, a facinore se abstinuit; quo in casu pœna ordinaria non esset affligendus. In quinta cum cogitavit, adlaboravitque sed antequam ad perfectionem deveniret, facti impedimento intercepto progredi non potuit; adducitque illius exemplum, qui monetam excussit, sed antequam imaginem imprimeret, coactus est, re Principi cognita fugam arripere, *l. qui falsam ff. de fals.* Septimæ considerationis, quam supra tetigimus, illa tantum verba expendantur oportet, nimirum, *& fortius deinde*, & amplius ea, quæ idem Menoch. exaravit de conatu, seu attentato circa Principis necem. DD. igitur, qui ajunt, solum conatum, scilicet conspiracyonem, seu conjurationem cum actu remoto, non proximo ordinaria pœna plectendum, a recta via utique aberrant. Tandem idemmet Auctor, qui *num. 223.* fatetur, crimen hoc in actu remoto puniri, sese refert ad ea, quæ supra enucleavit, & ego nuper exposui, de Marin. in *observ. ad dec. D. Reverter. 42. num. 2. circa fin. ex Capyc.* Luca de Pen. Carer. & laudatõ Fabro hoc idem affirmat in crimine læsæ Majestatis. Adde Cyn. loc. cit. aliosque.*

(31) In *l. 1. ff. ad l. Jul. Majest.*

appositio, & præpeditus, intentum consequi nequit. Idem in crimine falsæ monetæ, quod etiam inter leg. Jul. Majest. capita recensetur, actus remotus est, quum falsator materiam, & instrumenta parat ad eam fabricandam, proximus vero actus, quando materia jam composita, in ea non adhuc Regis imago, & insignia sunt impressa, quod a Judice præventus fuerit: ita in nostra specie actus remoti, proximi, & proximiores, ac immediati sunt potissimum perpendendi; remoti nimirum, quando subditi conspirant contra Principis Statum, ejusque ditionem in alium Principem transferre velint, & ad rem perficiendam arma comparent, nec dum homines coegerunt, & hic primo erit remotus actus: 2. postquam arma paraverint, & copias coegerint, locum ad seditionem non adhuc delegerunt, 3. cum jam delecto loco, nondum diem indixerint: proximus, seu proximior, & immediatus dicitur actus, cum jam statuta die, & loco, congregati fuerint ad facinus admittendum; sed priusquam opus aggrediantur, a ministris militariibus Curie deprehensi, aut fugati, aut capti sunt. In nostro autem casu, Jo: Maria, & alii minime se in locum designati ruris cum coacta hominum manu contulerunt, atque adeo immediati actus deficiunt; imo credendum est, eisdem nec etiam quidquam moturos, inspecto exitu gentis numero, qui septem non excedebat. Præterquamquod, ut superius innui, Dominicus Chianese nunquam Joanni Maria, & Carolo Foresta se comitem dedit.

Diximus, præfatam opinionem DD. nempe consuetudinem totius Italie contrariam invaluisse, ut ordinaria poena, crimine non sequuto, locum non habeat; quæ porro Divinæ legi innititur, quam Deus populo electo constituit, uniformem rationi, (32) quæ nunquam patitur inæqualia delicta æqualibus poenis coerceri. Postremo illud etiam addam apprime considerandum, Jo: Mariam Regis Hispaniarum subditum non esse, sed exterum, ideoque læsæ Majestatis crimen eidem imputari non posse. (33) Demum Excell. Vestram deprecor, ut pro sua sapientia, & clementia infontes liberet, ac meam tenuitatem suppleat, & ita spero.

Horum Inquisitorum duo fuerunt ad mortem damnati; sententia vero solum fuit executæ contra Carolum Foresta, & Dominicus Chianese fuit tortus, & non confessus.

D E F E N S I O II.

Pro Bartholomæo Cipolletta. Hic capitalis pœnæ venia jam impetrata, confessus fuit, hujusmodi conspirationis conscium persuasisse Francisco de Stephano militi nationis hispanæ, & Arcis prope Cœnobium Divi Carmeli stationario, ut seditionis tempore cum cæteris militibus eodem studio affectis vel Arcis Gubernatorem comprehenderet, atque in custodiam conijceret, vel Arcis ostium traderet. Instantia Fisci Patroni fuit, ut hic; vita durante, Triremis poenam lueret.

Excellentissime Domine, in dubium revocari nequit, posse Fisci Patronum, tanquam scelestorum vindicem, inspecto legum rigore, pœnis persequi delinquentes; sed aperta quoque res est, non debere Judicem juxta ipsius instantiam in eisdem animadvertere; nam juris rigorem cum benignitatis temperamento sequi tenetur. (1) Porro quamvis hac in causa Fisci instantia contractus legi videatur innixa; siquidem Bartholomæo, modo confessus esset, impunitas tantummodo vitæ promissa fuit; spero tamen fore, ut poenam in ipsum indictam sequentibus ferme rationibus Excellentia vestra benignissime moderetur.

Prima; quia Fiscus de conjuratione per Bartholomæum certior est factus: probationis item, atque in complices inquisitionis onere sese relevatum agnoscit; (2) ex eo vel maxime, quod in præsentia in eundem alia probatio non prodest, nisi Ferdinandi Ballati testimonium post confessionem Bartholomæi receptum; quod ad hujusmodi poenam profecto non sufficit, quandoquidem cæteri principales id verum esse pernegant; sed est duntaxat indicium ad inferendam Bartholomæo torturam. (3)

Alterâ; nam delictum est attentatum; non vero consummatum. (4) Huic accedit tertia; siquidem ipse, communi jure perspecto, est minor, quod explendo 25. ætatis suæ anno, quinque anni, & men-

(32) Ratio a verbo hebræo, *Tahham*, gustum, & saporem significans, & a sensu externo elegans est translatio ad internum. Hinc Calvin. in *Lexico v. Ratio*, dicit, hanc dictionem accipi pro respectu, seu consideratione ejus, quod rei convenit, expenditque text. in l. 1. §. *si commune plurimum ff. si quadrupes pauper. fecisse dicat.* cui addo text. in l. *si a me 11. ff. de Judic.* quamobrem velut id, quod comeditur, si boni saporis sit, sensum oblectat, si mali, offendit; haud secus id, quod alicui reo convenit, animum hilarat, mentemque reddit quietam: e contrario si fiat, quod rei nequaquam convenit. Igitur quod convenit, est, ut pro modo culpæ inferatur poena, minimeque convenit, ut tam pro consummato crimine, quam pro attentato, sicque pro gravi, & minus gravi eodem quis feriatur supplicio; id quippe ex eo ratio non patitur, quod sensui non quadret.

(33) Non subditus crimen læsæ Majestatis non committit, Clementina *Pastoralis de sent. & re judic. §. rursus*, ibique *glos.* quam sectati sunt Bartol. in *Constitut. Extravag. qui sint Rebelles*, ceterique relati a Hieronymo Gig. in *tract. de crim. læsæ Majest. quest. 3.* præter alios adductos a Prosp. Farinac. in eodem *tract. qu. 112.*, & ab Henrico Bucero *disp. jur. clas. 4. disp. 11. rh. 2. in alleg.*

(1) *Can. disciplina 45. distin. ibi: sit zelus, sed non immoderate sapiens, can. omnis, ead. distin. l. respiciendum ff. de pœn. ibi: severitatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi*, Reg. *Vartes Psal. 84. misericordia, & veritas obviaverunt sibi, justitia, & pax osculata sunt*, & admonet D. Augusti. *de temp. serm. 230. ibi: misericordia, & disciplina in Judice, quia una sine altera bene esse non poterit, &c.*

(2) Bartol. in *quest. 8. quæ incipit, Per Italiam communiter sunt statuta Bald. in l. ea, quæ C. de condit. indebiti, undecimo quaesito*, & in *cap. 1. §. Porro, quæ fuit prima causa benefic. amitt. in usib. feudor. & in l. contra negantem, ff. ad l. Aquil. Felin. in cap. de hoc de simonia n. 6. Hostiens. ibid. Hipp. Riminal. conf. 246. lib. 3. nu. 59. atque alij, qui fatentur, quod si Judex relevetur per rei confessionem. ab onere probationis, cum eo tenetur mitius agere, eiq; quadantenus parcere; quæ sententia non paucis rationibus fulcitur: prima, nam Fiscus prædicto potitur beneficio: secunda, quia detentum, si legitimam non præcedant, de crimine interrogare nequit, ut ex Divo Thoma 2. 2. qu. 69. art. 2. *vers. Responde dicendum*, Soto *de justitia, & jure lib. 5. quest. 6. art. 2.* & Sarm. *selo. interpret. lib. 3. quest. 13.* Tertia, quippe naturalis æquitas suadet, ut cum confiteatur mitius agatur, & supplex enim confessio quoddam genus defensionis est: proceditque etiam in casu, quod metu probationis quis confessus fuerit; nam debet aliquantulum mitius puniri; ut exemplis comprobatur D. Capyc. *decif. 172. a nu. 46. ad 49.**

(3) Dicitur unius socij facit indicium ad torturam, juxta text. in *cap. 1. de confes. Dec. 42. Dam. Revert.* ibique de Marin. in *observ. & Fabri Defin. 4. & 5. C. ad l. Jul. Majest.* Verum ex traditis ab Afflicto in *Constitut. Regni si damna clandestina nu. 5.* & per Jo: Ant: de Nigris in *Cap. Regni Frequens 57.* cum socij dicto concurrere debet alia præsumptio, sive indicium, aut adminiculum contra consocium nominatum, ex quo socius nunquam dici potest testis omni exceptione major; alioquin duo socij convincerent, contra text. in *cap. in fidei favorem de hæreticis in 6.*

(4) Ut ex rationibus, & DD. auctoritatibus in prima Defensione congestis.

mensis septem desiderentur, ut ex fide Baptismatis constat; ad quam usque ætatem cum quispiam adoleverit, & animi, & corporis firmitatem acquirit. (5) Enimvero licet per legem hujus Regni ob mores hominum constitutam major sit ætate; (6) hæc tamen Constitutio circa obligationem, quæ nascitur ex contractu, vel ex delicto, in hominum peritia, sive malitia fundatur; (7) quæ quidem in Bartholomæo tantopere consideranda non est, cum ipse sit pastillicator, & divinarum, humanarumque rerum perquam ignarus; nec sua sponte, suoque consilio in hanc noxam incidit, sed impulsus, ac persuasus (8) à duobus Fratribus Capuccinis, qui tum Ordinis instituto venerationem promerebant.

Quartam rationem desumere non piguit ex eo, quod si Bartholomæus ad pœnam Triremium perpetuam damnaretur, ipse, & uxor adolescentula, quæ recens domum traducta fuit, amarissimam vitam agerent: (9) summus autem separationis mœror, si pœna temporanea fuerit, magna ex parte imminuetur, in spem adducti, futurum aliquando, ut socialis vitæ jucunditate de quo perfuantur; atque adeo tolerabilis ipse ferret catenas, verbera, corporis, animique cruciatus, quæ Triremibus conjunguntur.

Bartholomæus petit, ut sibi vita concederetur. Fiscus Patronus instat, ut vita sit ei perenne supplicium. Sed tam rigidam animadversionem animi tui pietas, Princeps humanissime, superabit, imitatus Theodoricum, qui Adeodato dicebat, alterius delictum sibi gloriæ materiam esse, (10) adeo ut ingenitæ Clementiæ Principatum possedisse videretur.

His tamen non obstantibus, suis ad remigandum damnatus.

D E F E N S I O III.

PRO FRANCISCO DE STEPHANO milite hispano Arcis prope Cœnobium Divi Carmeli stationario. Hic falsus fuit, se a Bartholomæo Cipolletta postulationem accepisse, ut id temporis, quum Neapoli popularis concitaretur seditio, ipsi Arcis ostium tradidisset. Fisco instante pro morte.

Excellentiss. Domine, tandem, dum E. V. uti optimus Princeps, justitiæ libram in manibus gerat, Fiscus Patroni instantia, quod Franciscus de

Stephano mortis pœna plectatur, nullam sane mihi sollicitudinem affert; sed constantissime teneo, eundem ob solidissimas rationes, quas mox reverenter ostendam, tale genus pœnæ, suæ quidem culpæ longe dispar, evaluurum. (1)

Duo sunt delictorum genera, quibus inquiritur in Franciscum de Stephano. Unum est, quod hujusmodi conjurationis conficius, ac particeps fuerit. Alterum vero, quod eandem minime revelaverit.

Quod attinet ad primum, probatio, qua nititur Fisco, numquid alia est, præter depositionem Bartholomæi Cipolletta, adminiculatam dicto cujusdam suæ Apothece operarii, qui testatur, vidisse Franciscum clam collocutum cum Bartholomæo, ac depositionem ipsiusmet Francisci, quæ nullum ipsi negotium facessit? Enimvero, si velimus recte perpendere depositionem Bartholomæi Cipolletta, dubium profecto non est, quod in hoc læsæ Majestatis crimine, ob ejus gravitatem, admittatur ad probandum particeps, ac socius, addita tamen tormenti, ac jurisjurandi circumstantia. (2) Id autem locum sibi vindicat, quum socius, ac particeps non impune fatetur; (3) quod plane deest in ejus testimonio pro Fisco, cui nequicquam prodesse potest alterius testis adminiculum, quoniam longe, multumque remotum est, imo nec plene probatum. (4)

Si de Francisci depositione loquamur, licet iste non neget petitionem a prædicto Bartholomæo sibi factam; dicit tamen, nullum responsum, neque affirmativum, neque negativum illi dedisse, neque id cuiquam impertivisse e suis stationariis militibus, ipsoque iterum deinde viso, nullum sermonem hac super re secum amplius habuisse; atque adeo isthæc depositio nullatenus ipsi nocere potest. Primo, quia deficit deliberatio, qua noxa committitur; (5) quandoquidem in Francisco res non est egressa terminos, ut DD. ajunt, puræ cogitationis, deficiente ejus expresso consensu. Secundo; siquidem in criminalibus rei confessio a Judice pro parte recipi, & pro parte rejici, sicque scindi nequit, juxta doctrinam Abbatis (6) communiter receptam, & in nostris Tribunalibus passim servatam, (7) quamdiu contra reum sint sceleris tantummodo indicia. In hoc autem themate condemnatio rei confessione nititur; neque juri consentaneum est, eam pro parte, non integre recipi, & contraria Bartoli opinio rejicitur; (8) quamvis limiteur, s. quod eatenus confessio par-

(5) De jure communi major est annorum viginti quinque completorum *l. si maritus 15. §. l. Julia ff. ad l. Jul. de adulter.*, *l. 1. ff. de minor.* ubi Ulpian. inquit: *apparet minoribus annis viginti quinque cum opem polliceri; nam post hoc tempus compleri virilem vigorem constat: minores quidem cum perfecta careant consilio, si peccaverint, in eorum criminibus minor dolus consideratur.*

(6) Major de lege Regni est, qui, vel quæ decimum octavum compleverit annum, ex Constit. incip. *Minorum Jura sit. de restitut. in integr.* ab Imperatore Friderico condita ob mores hominum Regni.

(7) Peritia supplet ætatem, *l. 2. C. de his, qui ventam etat. impetraver.* Ita & malitia *l. si alterius C. si minor se major. dixerit.*

(8) Minor de jure communi, quamquam major de jure Regni, si alterius consilio delinquat, mitius est puniendus, cum hujusmodi major, non ex animo suo proprio, scilicet dolo, & propria malitia scelus perpetraverit: quæ quidem consideratio consona est, nam *persuadere est plusquam compelli, atque cogi sibi parere, l. 1. §. persuadere ff. de corrupto.*, conseruat jura in *l. 3. §. si quis volentem ff. de lib. hom. exhib. in l. 1. juncta gl. in v. extorta C. ne filius pro patre, & in l. cum, qui C. de Apost.* ut in M. C. non semel, me ibi existente resolutum adverti.

(9) Ecclesiast. *exp. 30. num. 17. melior est, mors, quam amara vita, &c.*

(10) Cassiodorus *lib. 3. epist. 46. ibi: materia est glorie principalis, delinquentis reatus; quia nisi culpærum occasiones emergerent, locum pietas non haberet, &c.*

(1) Cavendum est ne major pœna, quam culpa sit, Cic. *de offic.* & Ovid. *Tristium lib. 2. ore, Vi par delicto sit mea pœna suo.*

(2) Antonius Fab. *defn. 5. C. ad l. Jul. Majest. Reverter. decis. Reg. Cam. Summaria 42. num. 1. ibiq. de Marin. in observ. n. 1.*

(3) Alioquin concurrerent duo specialia, nimirum admitteretur uti socius, contra *tex. in l. fin. C. de accusat.* aliæque jura, & uti assecratus, ad tradita per Guazzin. in *defen. 20. cap. nu. 2.* quæ specialia etiam in crimine læsæ Majest. non sunt multiplicanda, ut notat Gigas *de crim. læsæ Majest. lib. 2. in rubr. quomodo, & per quos crim. læsæ Majest. prob. qu. 7. nu. 10.*

(4) Conferunt tradita a Bofs. in *tit. de crim. læsæ Majest. num. 112. & Foller. in rubr. item qui commisit crimen læsæ Majest. nu. 108.*, & a Gig. *d. tract. rubr. quomodo, & per quos crim. læsæ Majest. prob. qu. 25.*

(5) *Can. unum orarium §. criminis dist. 25.*

(6) *In cap. auditis nu. 32. de prescrip.*

(7) Teste D. Præsid. *decif. 556. D. Santel. dec. 228. D. de Marin. Res. jur. cap. 83. Thor. in Compens. decif. v. confessio.*

(8) *l. L. Aurelius §. idem quasiit n. 2. ff. de liber. leg.*

partim admitti possit, quatenus delictum reus confiteatur, quotiescumque Iudex urgentibus, validisque impellatur conjecturis adversus qualitatem in confessione contentam; (9) tamen in re, qua de agitur, confessio Francisci nullam aliam continet qualitatem, præterquam, se nullo modo, neque affirmando, neque negando respondisse: quocirca Fiscus Advocatus quoad complicitatem, quam veram esse non diffitetur, aliud asserre non potest, nisi testimonium unius, scilicet Bartholomæi, sceleris conficci, & cum vitæ impunitate confessi: quæ sane probatio nequiquam sufficit ad eum morte damnandum; imo ne quæstroni quidem tradendum. Huc magnopere confert Jacobi Cujacii doctrina dicentis, (10) errare DD. qui putant, unum testem facere fœmpleenam probationem; id enim comprobatur, quod sicuti veritas, ita & probatio scindi non potest; & sicut quæ non est plena veritas, est plane falsitas, non semiveritas, sic quæ non est plena probatio, plane nulla probatio est. Eo magis, quod hoc crimen in facto permanenti non consistit, neque ex actu extrinsecus effecto innotescit: quamobrem est in gradu probatio, Bartholomæo id affirmante, & Francisco negante.

Quod spectat ad alterum delictum, dubio procul est, quin pro Fisco sit propria Francisci confessio, qua nulla est major probatio; (11) ipse enim fateatur, propositionem a Bartholomæo sibi factam: addit insuper, se id ineptæ loco habuisse; atque adeo miserationis causa, ne Bartholomæus cum ingenti familiaris damno in capitis discrimen adduceretur, minime revelasse.

Hujusmodi confessionem undequaque puram, sinceramque E. V. respicere non dedignabitur, tanquam in interrogatione cum particula *Monitus* factam; utque ipse asserit, ne juramenti fidem violaret: tacuit ergo non dolo, sed quia allucinatus ita ferem habere sibi persuasit, atque in animum induxit suum.

Gradum faciens ad pœnam, ob oculos pono E. V., hoc in crimine, non mortis, sed relegationis pœnam jure statutam esse, (12) & hujus Regni municipalis lege Sereniss. Caroli I. Andegavenis, pœna est arbitraria citra mortem. (13)

At quamvis Bartol. dixerit, servum plectendum esse ob solam scientiam de domini cæde, non fecus ac filium, habita scientia de parricidio, eademque ratione Vasallum ob scientiam necis Domini sui; idemque de cive dicendum, ob scientiam tumultus suæ patriæ, sive alterius delicti in eandem, vel in Principem perpetrati; (14) quam doctrinam sectantes multi DD. affirmant, (15) non revelantem hoc læsæ Majestatis crimen capitali pœna damnandum: ejusmodi tamen opinio refellitur, his plane rationibus; quia interdum quis non revelat ob desidiæ, negligentiam, aut pusilli animi causâ, veritus, ne quidquam periculi subeat, aut quodam alio sinistri eventus discrimine, ne forte damnum emergat amico, qui alterum consilii participem effecit, reluctantem rebus hisce cordatorum hominum natura: hinc inter has curas, ancipitisque mentis fluctus in diversum tractus id proderè distulit. Jam vero dubitari non potest, quin majus sit crimen principalis perduellis in Principem, ejusque Statum machinantis, quam ejus, qui neque odio, neque improbo animo non revelat; cumque omnino dolus absit, ab ordinaria pœna excusatur.

Jure igitur Baldus (16) inquit, quod hujus doctrinæ Bartoli sectatores lethali culpa se obstringunt, & alibi (17) subnectit, animam Bartoli in gehenna cruciari; cui quidem sententiæ adstipulantur Filius, Jo: de Anania, & Consiliar. Matthæus de Afflicto, (18) qui etiam refert, quod Raynaldus Brancacius e carcere, in quem ob crimen istud non revelatæ conspirationis conjectus erat, emissus fuit, atque ipso Matthæo præsentem, per decem clarissimos Jurisperitos conclusum, ab hujusmodi criminis reo mortis pœnam sumendam non esse, sed extraordinariam: idque indubitatum est, quum conspiratio, vel conjuratio exitum non habuit. (19) Itaque firmissime spero, Fisci instantiæ deferendum non fore: nec sicuti involvendum puto memorandum illud exemplum, scilicet quod Franciscus I. Gallorum Rex nullum capitis supplicium sumpserit a Sanvalerio Seneschalo Valentiniensi, qui nota sibi Caroli Borbonii consilia de defectione ad Carolum V. Imperatorem minime patefecit; Rex enim gladii loco lignea virgula eum feriri, & percuti iussit, unde Sanvalere-

(9) Quemadmodum præcitati DD. animadvertunt, & novissime Rodoer. in *addit. ad d. c. 83. de Mar. nu. 14.*

(10) In *lib. 9. C. tit. ad l. Jul. Majest.* quod probat etiam Anton. Matthæus de *criminib. tit. de probat. cap. 1. nu. 5.*

(11) L. cum precum C. de *liberali causa.*

(12) Et text. in l. *Metrodorum ff. de pan. ibi: Metrodorum cum hostem fugientem sciens suscepit, in Insulam deportari, Philoctetem, quod occultari eum non ignorans diu dissimulaverit, in Insulam relegari placet.* Bucer. de *crimine Majestatis humanae class. 4. disp. 11. ib. 43.* Hostem. i. rebellem, ut Accurs. in *d. l. Roman. singul. 794.* Brun. *consil. 28. feud. num. 7.* Mangrella in *add. ad Bar. tit. de receptator. & in l. 2. ff. ad l. Pomp. de Parric. ibi: fratrem autem ejus, qui cognoverat tantum, nec patri indicaverat, relegatus est, & Medicus supplicio affectus. Fratrem subintellige, qui putaverat alterius fratrem aliqua causa necem non executurum, vel calore iracundiæ id minatum fuisse.*

(13) *Cap. apud Tran. tit. de pœna, & vindicta proditorum, prudentium consilio promulgatum, ibi: & quia omnes manifesti proditores nostri, qui adhuc latent, vel fugerunt, aut in locis rebellibus commorantur, si capi poterunt, per nostros Justitarios suspendantur, mora qualibet prætermissa. Addentes etiam, quod quicumque dictos proditores, vel alios latentes receperit, vel dederit auxilium, & consilium, ut in Regno nostro morentur publice, vel occulte, aut quod possint exire de Regno, & evitare manus ipsas, memoratam pœnam se noverit incursum. Qui autem liberos eorum receperit, vel dederit eis auxilium, vel consilium, nostro arbitrio gravissime punietur. Si quis vero proditores nostros sciverit esse in Regno, & celaverit, quod non dicat Officialibus nostris, vel eos viderit in locis, ubi possit capere eos, & non caperit, & si non potest capere, non clamaverit capere, non clamaverit alta voce: Ecce proditores Domini nostri Regis, adjutorium, ad capiendum eos, in personis, & rebus gravissime punietur.* Hinc Rex ubi mortis pœnam voluit, aperte dixit, ubi non eam consilio prudentium minime statuit. Rursus contra non revelantem usus est adverbio, *gravissime* s. Judicis arbitrio citra mortem: inquit enim *in personis, & rebus*, quod intellige in personis, vel in rebus; nam particula *et* hic non copulative sumenda est, sed disjunctive pro, vel, ut in *l. sepe ff. de verb. signific.*

(14) In *l. utrum ff. ad l. Pomp. de Parricid. ex textu in l. 1. §. hæc autem ff. ad Syllan. & in l. 2. ff. d. tit. ad l. Pomp. de Parricid.*

(15) Hi referuntur a Reg. de Ponte in *cons. 90. num. 25. & 26. & a Reg. de Marin. in obser. ad decis. 41. Revert. nu. 1.*

(16) In *Consil. incip. Quamquam elegantes n. 7.* quod consilium non reperitur inter *Consilia Baldi*, sed typis illud tradidit Marcus Antonius Natta *lib. 3. consil. 629.*

(17) Idem Bald. in *c. si quis Papa dist. 79. in fi.*

(18) Felin. in *c. quanta de senten. excommun. Anan. in eod. cap. & in cap. sicut emergenti de homic. & Afflicto. in commentar. ad 3. lib. Feud. tit. que sit prima causa benefic. amit.* ubi consilio valentissimorum DD hoc ibi notatum esse testatur.

(19) Ut alibi mox dicemus.

valerius in febrim incidit : hinc in Gallorum ore versatur proverbium, *Sauvalerii Febris.* (20.)

Fuit hic ad penam extraordinariam condemnatus.

DEFENSIO IV.

Pro Dominico Chianese ex Oppido Juliani torto, & non confesso, cum Fisci instantia pro Trirerium poena, procedente fustigatione,

Excellentiss. Domine, neminem fugit antiquam DD. controversiam, an Judex de delicto imputatum, ac testibus non convictum, aut indubitatis indiciis, (1) efformato Processu, ad penam extraordinariam condemnare possit, & DD. humero non pauci, & auctoritate non ignobiles hinc inde pro utraque sententia acriter pugnant.

1j, qui negativam sustinent sententiam, (2) ex eo ducuntur, quod in jure id stabilitum non reperitur, & hujusmodi fere ratiocinationibus utuntur: nimirum aut probationes concludentes existunt, (3) & de crimine delatus subire debet poenam sceleris a lege indictam, vel a consuetudine introductam; aut illae deficiunt, & quaestioni subijciendus, ut ejus interveniente confessione, poenae condignae, & crimini consonae locus sit: (4) hinc Salomon quamvis contra mendacem mulierem, affirmantem alterius Puerum esse suum, vehementem haberet praesumptionem, haud tamen ad condemnationem devenit: (5) Ad id comprobandum, aliam rationem excogitant; quoniam si Titius de homicidio insimuletur, aut revera illud admisit, aut non; quippe medium hac in re considerari non potest: cum igitur condemnatur ad extraordinariam poenam, profecto existimabitur homicidii reus, postquam absolutionem non meruit, & infimus homicidii purus, & innocens, dum homicidii poena non plechitur: quamobrem ex facili contingere posset, ut Titius quia innocens, ingemat oppressus, qua reus, condignam poenam effugiat: quod plane quam absurdum sit, nemo est, qui non videat: tum magis, si de crimine delatus tormentum passus sit; quo casu Jura Judicibus arbitrium deveniendi ad extraordinariam poenam minime tribuerunt, sed tantummodo tormentum repeti posse voluerunt. (6)

Qui vero affirmativam sectati fuere, (7) ad eam stabiliendam, argumenta petunt ex eo, quod quando quis de crimine indiciis urgentibus oneratur, reus ipse potius, quam innocens reputatur, ut sepiissime compertum est: hinc vehemens probatio jure postulat, ut is nonnullae animadversioni subjaceat. Ducuntur etiam alia ratione; quia si hujusmodi reo tormentum repeti permittitur non bis, sed tertio, juxta communem DD. sententiam, potest Judex ad poenam extraordinariam devenire, quod major illum poenam maneret, si crimen in tormento fateretur; adeoque cum extraordinaria poena periculum compensabit.

Primam sententiam in jure veram, alteram uti Reipublicae salutarem in praxi receptam equidem

non diffiteor; praecipue quum immane quantum excreverit perditorum hominum malitia, raro in tormentis Rei patrata flagitia fatentur; atque adeo metu poenae secluso, mali audaciores efficerentur, & publicam quietem mirifice turbarent.

At vero Praxis illae tum procedit, ut supra adnotavi, cum reus probationibus usque eo premitur, ut si ab initio, & ante tormentum poenam extraordinariam Judex infligat, haud temere existimet, quod in quaestione probationes, & indicia purgari nequeant: si post, eadem probationes id retineant ponderis, & momenti, ut repeti tormentum possit usque ad tertiam vicem; alioquin sententia absona foret, & absurda; praesertim si ad corporalem poenam, ac Trirerium Judex deveniret; cum haec longe gravior tormento sit, assidua, atque ad plures annos perseverans; tormentum vero, juxta nostrorum Tribunalium praxin, dumtaxat unius horae.

Instantia igitur Fisci pro Trirerium poena, quae in crimine laesae Majestatis extraordinaria est, postquam Dominicus Chianese jam tortus fuit, omnino rejicienda. Itaque majoris perspicuitatis gratia, probationem expendamus oportet, quae adversus Dominicum ante tormentum existeret, quaeque post tormentum emerferit.

Tres testes fuere recepti, nempe Petrus Leonetti, Antonius de Augustino, & Jo: Tanchella: hoc testati sunt, quod ipsi sub die 9. Junii accesserunt ad Jo: Mariam de Christophoro in loco prope Neapolim, vulgo *all' Arenella* una cum Rev. N. N. cumque secum alloquerentur, praedictus de Christophoro ipsis testibus dixit, solum Dominicum quingentum homines pro seditione committenda coegisse, eo praesente, ac tradito Leonetti diplomate recesserunt.

In prima Juncta considerabam, Leonettum testem primo sceleris participem fuisse, tum accepto consilio N. N. indenunciantem evasisse; quod alii duo satellites, & ultronci testes erant: at vero attentae Dominici qualitate, quod in anno 1701. unus e tumultuariis fuerit, & indultum postea receperit, ex eorum dicto, nil praeter indicium ad torturam sumi poterat; quod cum acriter sustinuerit, cum quatuor funicularum additamento Fisci probationem abunde purgavit.

Post tormentum, ecce tibi Jo: Maria de Christophoro, qui testatur, eundem Dominicum conscire, quod bis mille Milites Hispani pro Caesareis partibus praesto erant, & alios numero 60. in promptu habere ad sui nurum, arbitriumque; quod is, & frater suus per quemdam tubum, seu aquaeductum occupare Castrum Novum facili negotio poterant, vel decem Cadis pulvere nitrato repletis illud destruere, ac subvertere.

De hac plane depositione nulla ratio habenda est, utpote facta tempore, quo is erat ad mortem damnatus, & praesumptio est, verum neququam dixisse sub spe obtinendi vitae indulgentiam, quam reipsa consecutus fuit; ideoque Fiscali instantiae minime deferendum spero, & pro Dominico locum fore

C fore

(20) Petrus Aërodius *verum judic. lib. 9. tit. de pen. cap. 6.*

(1) Per Pragmat. 12. & 13. *de officio Judicum* in Regno Judex devenit ad poenam ordinariam ex indiciis indubitatis, potestative, & non necessitative, & tenetur relationem facere in R. Collaterali Consilio.

(2) Gregor. Lopez in *partita 7. lib. 26. tit. 1. vers. dudo.* Anton. Gomez. *to. 3. cap. 12. de prob. delictorum num. 26.* Sarmien. *select. interpret. lib. 1. c. 1. P. Sanch. in opus. moral. to. 1. lib. 3. c. unico dub. 12. nu. 4.* & P. Diana *par. 4. tract. 6. de tort. in Sancto Officio, &c. ref. 18.*

(3) Juxta tex. in *l. sciunt cuncti, C. de prob. & Conscientiam cuncti 2. qu. 8.*

(4) Ut puniatur crimen, inventum est tormentorum remedium ad veritatem eruendam in defectum aliarum probationum, *l. edictum ff. de quest. l. 1. §. ne autem C. de jurejur. propter calumn. dando, l. cum servum 6. C. de serv. fugit. l. consensu 8. §. servis C. de repud. l. quoties 12. C. de quest. Auth. de test. §. sancimus coll. 7.*

(5) Cap. *afferte de praesumpt.*

(6) Ut ex text. Modestini in *l. repeti ff. de quest. ibi. repeti quaestionem posse Divi Fratres rescripserunt;* quam Paulus explanavit in *l. unius 18. §. reus eod. tit. ibi. Reus evidentioribus argumentis oppressus repeti in quaestionem potest, maxime si in tormenta animum, corpusque duraverit.* In duobus alijs casibus quaestio reperiri non potest; nempe si in tormento confessus confessionem postea revocaverit, cum exinde novum urgens oriatur indicium; rursus si alia diversi generis superveniant indicia, vide hac de re late Hipp. de Marsil. in *d. l. repeti differentem.*

(7) Reg. Rovit. *super Pragm. 3. de Militibus n. 33.* Praes. Menoch. *de praesumpt. lib. 1. qu. 92. nu. 3.* alijsque DD. a D. Cardin. de Lugo citati *de just. & jure disput. 37. sect. 9. n. 142. 143. & 144.*

fore dicto Boerii; (8) *Beatus ille, qui tormenta sub-
sinet, quoniam absolvetur, & melior quam ante ac-
cusationem reputabitur, ut omni obsequio Excellen-
tiam V. deprecor.*

*Fuit per septennium ad remigandum damnatus, ex
quo de seditione excitata 1x. Kal. Octobr. serchatur
inquisitus.*

D E F E N S I O V.

PRO Agnello Migliaccio ex Oppido Mugnani Phar-
macopola, inquisito de tractatu, ac machina-
tione cum Jo: Maria de Christophoro, Carolo Fo-
resta, Ferdinando Ballati, Agnello Palumbo, Job
Cioffo, D. Dominico Cacciapuoto Presbytero,
aliisque ad concitandum Neapolitanum populum
pro Casare contra Regem; qui locum idcirco des-
tinaverint, ubi rus quoddam est FF. Ordinis D.
Augustini, haud procul a Capimontio, ad viros
armatos cogendos, ut nocte intempesta iv. Idus
Junij Neapolim advenirent, ut Fiscus autumat.
Iidem Jo: Maria de Christophoro, Palumbo, &
Cioffo hoc ipsum testantur de visu, & cum sacra-
mento, ac tortura, quippe loci criminis, quo-
rum depositionibus accedit & Presbyteri Caccia-
puoti coram Commissario dictum, de quo Junctus
Actuarius actum effecit, hoc amplius asserentis,
quod Migliaccio expetente, sese cum quatuor ho-
minibus armatis indicata nocte in praedictum lo-
cum receperit, quibuscum in itinere alii numero
quatuor socii coerint: sed nec opinato a Curia
sacellitibus deprehensi, uno jam capto, reliqui fu-
gam arripuerint. Tres autem testantur, se ab eo-
dem Agnello postulatos, ut cum armis eadem no-
cte expediri ipsum comitarentur, invehendi causa
Neapolim nonnulla esculenta in fraudem regii ve-
tigialis, sed tempore condicto non fuisse accersitos.
Rursum ii testes fatentur ejus absentiam a Piscin-
ula, ac Mugnani Pagis, de fama eundem resu-
gisse Beneventum, & Clericali veste indutum in-
tra Ecclesiam vidisse, tres etiam testes affirmant,
quorum duo contestes plane sunt de confessione ex-
trajudiciali facinoris perpetrati, delato in faciem
juramento. Insuper pro stipendiis carolenorum
trium in singulos dies unicuique erogatis, aureos
quatuor centum impendisse, & proinde Officinam
s. Pharmacopohum venumdedisse. Idem constitutus
Beneventum petuisse non diffitetur, praetimore tam-
en ex eo sibi incusso, quod eques N. N. cujus

erat ipse familiaris, alia de causa prehenfus fue-
rat. Cetera omnino pernegat; Fiscus autem instat
pro morte.

EXcellentiss. Domine, nuperrime uxor Agnelli
Migliaccio mceltissima lacrymis manantibus ef-
flagitavit, ut supplicem hunc libellum E. V. red-
derem, quod animi miseratione motus facturum
recepti. Id habet supplex iste libellus, quod ejus
vir, cum pro suae vitae tutamine ad majorem Ec-
clesiam Oppidi Mugnani confugeret, a quibusdam
Commissarij Generalis Campanae militibus per vim
fuit illinc extractus; idque meridianis horis liquet
contigisse, adeoque notorium. Deprecatur itaque
pietatem vestram, ut ad Ecclesiam ob Ecclesiae
merita reponatur.

At vero mearum partium erit, tria commonstra-
re: primum, quod etsi DD. (1) fateantur, mo-
rem inolevisse, reos laesae Majestatis indistincte Ec-
clesiae immunitate minime gaudere; ex eo moti,
quod istud sit pessimum, ac nefarium crimen, (2)
in probatione privilegiatum, & tanquam Republicae
noxium, ac damnosum, exceptum, & non nisi
cum severitate punitum; (3) atque adeo longe
gravius iis criminibus, quae in Sacris Canonibus
leguntur excepta, ne reus immunitate Ecclesiastica
gaudeat, (4) quemadmodum & in generalibus
Indultis hujusmodi crimen nequam censetur com-
prehensum: (5) attamen Summus Pontifex Gre-
gorius XIV. hanc observantiam declaravit locum
habere dumtaxat in primo, & principali capite
nimirum adversus eos, qui conspirationem, seu
conjuracionem peragunt in Principis personam, ut
ex Bulla (6) anno 1591. promulgata, qua subla-
ta fuit controversia, quae de jure communi hac in
re inter DD. increbuerat. (7)

Alterum Ecclesiastici firmiter tenent, quod co-
gnitio, seu declaratio crimen esse exceptum, ad
ipsum spectet, tum vigore enuntiate Bullae, tum
DD. auctoritate, etiam jure civili; (8) solum-
modo controversiam restringi circa procedendi mo-
dum; quoniam aliqui subsistent, decretum, quo
reus immunitate privatur, esse interponendum, eo
citato, terminoque defensionum impartito, innixi
eiusdem Bullae verbis, ibi: *nisi cognito prius per
Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi vere crimi-
na superius expressa commiserint*, perpendendo ver-
bum illud *vere*, vera enim probatio haudquaquam
dici potest ante defensionis terminum, cum possit
reus probationem fiscalem elidere, ac demonstrare
qualitatem excludentem abesse: (9) alii vero fa-
ten-

(8) Praeses Nicolaus Boer. a Consil. Gramm. laudatus *decis. 96. nu. 3.* nam cum tormentum inter pro-
bationum species sit, quidquid in eo reus confitetur, pro veritate habetur, text. est in *can. illi, qui 5.
quest. 5.*, quae enim dolore, iracundia, & metu fiunt, quia necessitatis vim habent, fidem afferunt,
& auctoritatem, & crimen confessus, reus reputatur, Gl. in *l. edictum de quest. v. efficacissimas*, ibi:
*nam tormentis, verberibus, & igne fatigati, quae dicunt, veritas ipsa videtur dicere: e contrario si intor-
mento positus, illud sustineat, cum praecedentia dolore purgaverit indicia, uti innocens existimatur,
& liberandus.*

(1) Aegidius Bos. in *tract. var. crimin. 11. de captura num. 32.* ibi: *per Senatum conclusum fuit ita
juri esse; (scilicet hujusmodi reum gaudere) dictum tamen fuit, quod forte aduam nimis videretur hoc
juri in practica.* Praeses Julius Clarus *S. fin. qu. 30. num. 10.* Tiberius Decianus *lib. 6. cap. 28. nu. 23.* ibi:
*& ita etiam in practica observatur, Hieronym. Gig. de crim. laesae Majest. rubr. de plurib. & variis quest.
cap. 3. nu. 17.* ibi: *& ita servari vidi in reis criminis laesae Majest. alique DD. congesti a Prosp. Farin.
in Praxi qu. 28. nu. 72.*

(2) Auth. *de nuptijs §. si igitur.*

(3) *L. quisquis C. ad l. Jul. Majest. can. si quis cum militibus 6. qu. 1. Glo. in cap. 1. in verbo affectu
de testib. in 6. & DD. communiter.*

(4) Ut videre est in *cap. inter alia, & cap. fin. de immunit. & in cap. pro humani de homicid. in 6.*

(5) Angel. in sua *disp. quae incipit exorta guerra*, Roman. in *l. si quis in gravi §. bi quoque ff. de S. C.
Syllan. Catalan. de indultu limit. 1. c. 27. nu. 7.*

(6) Quae incipit *Cum alias nonnulli Praedecessores §. 3.* ibi: *aut laesae Majestatis in personam ipsiusmet Prin-
cipis reo immunitas Ecclesiastica non suffragetur.*

(7) Ut notat Farinac. *de immunit. in appendice cap. 14. nu. 180. & 181.*

(8) Thomas del Bene *de immunit. cap. 16. dubit. 41.* plures referens DD. quibus addo D. Reg. Merlin.
ro. 1. contro. cap. 64. qui contra quemdam reum delatum de publicis furtis in Ecclesia D. Matthaei refugium,
inquit in *fine*, quod multa fuerunt in causa ponderata, ne Curia Salernitana, consulto prius Eminentiss.
Cardinali de Trescio Archiepiscopo, impediret ejus extractionem, & D. Reg. de Marin. *ro. 1. resol. c. 175.
nu. 6. & ibi in addit. Jo: Leonardum Rodoer. n. 2.*

(9) Farinac. *cod. tract. de immunit. in append. a nu. 373. usque ad 376.*

tentur, (10) ea tantum probatione opus esse, quæ ad exonerationem conscientie sufficit, nempe extraordinaria cognitione, seu extrajudiciali informatione, freti tenore Brevis (11) Pontificis Maximi Clementis VIII. de anno 1597. ad Reverendiss. Archiepiscopum Panormitanum transmissi, quo aju. II. Gregorianam Bullam ita fuisse declaratam, nec aliter usurvenire: quod Breve geminis fulcitur potissimum rationibus. Prima, quia tale decretum plenum non continet præjudicium; ideoque plena, & judiciali cognitione non indiget, dum possit reus in termino causæ principalis sibi a Judice laico impartito purgare crimen, & criminis qualitatem: hinc ortum habuit praxis, in decreto Judicis Ecclesiastici illam apponi clausulam: *verum si purgaverit indicia, eidem restituatur Ecclesia sub pena excommunicationis, &c.* Altera; etenim ex hoc modo procedendi evita tur dilatio, atque absurdum ex processu publicatione oriri consuetum, quod scilicet reus ordinario judicio Fisci testes corrumpere possit, & probationem falsis testibus, quibus Regnum mirum quantum abundat, intervertere, in maximum justitiæ detrimentum. Verum enimvero Judex Ecclesiasticus huic legi, vel alteri minime se obtrahit; sed videtur, quod res in suo sedeat arbitrio; & Camillus de Curte (12) hoc in themate, postquam ex Vulpel. (13) distinctionem attulit, nimirum aut reus reperitur ab Ecclesia jam extractus, & cognitio de excepto crimine ad Judicem laicum spectet; si vero extrahendus sit, ad Judicem Ecclesiasticum, suam profert sententiam, inquit: *hæc quidem DD. in hac exemptionis loci materia dixerunt; sed tam in ea, quam etiam in omnibus jurisdictionem tangentibus judicio Sanctæ Sedis Apostolicæ me semper submitto, & submitto, sicut ab initio sum protestatus, & ita usque in finem perseverare intendo;* & in hoc etiam themate asserunt Ecclesiastici, quod omnis consuetudo immunitati contraria minime valeat. (14) Equidem in Regis Audiendiis, & in M. C., quibus diu, multumque vacavi, servatum vidi, quod convenientibus inter se laicis, & Ecclesiasticis Judicibus, (quod quidem pro Dei servitio apprime utile, ac pro Reipublicæ bono necessarium, & laudabile reor) aut copia informationis super crimine captæ, aut testium nota Ecclesiastico tradita fuit, qui eidem interrogatis, de facti serie conscius, & instructus, decretum eum supra dicta clausula pronuntiavit. (15) Immo meminisse juvat, cum Judex essem M. C. tempore Eminentiss. Cardinalis Caraccioli, in causa homicidii eum conditionis qualitate patrati in personam Francisci Rispolo ita fuisse observatum; quandoquidem ab inte-

gerrimo Archiepiscopo absque alia judiciali cognitione fuit homicida ad M. C. remissus, & servatis servandis furca suspensus.

Tertium, & ultimum, in extractione a loco immuni, Episcopi licentiam, aliisque personæ deputatæ cum ejus interventu requiri, prout enunciata Bulla sancivit, (16) & nostrates etiam affirmant, (17) ob reverentiam, & honorem Ecclesiæ debitum, quod Judicibus a Theodosio, Justiniano, aliisque Catholicis Imperatoribus comperimus commendatum. (18) Nec me præterit exemplum a Gigante (19) adductum de Crasso Bruti nomine, qui pacta mercede cum Latinis convenit portas Urbis eis aperire: re autem detecta, ad Palladis Templum confugiens, ibi fame periit. Numquid Cassius pater ejus, quod Templi fores occluserit, immunitati refragari potuit? minime qui dem; neque enim Cassius, nec Populus Romanus ob Templi reverentiam exinde ipsam extrahere sunt ausi. Accedit & illud a Deciano (20) relatum, quod habetur in Sacris Bibliis (21) de Athalia Ochoziæ matre a Templo extracta, & interfecta, utpote læsæ Majestatis rea; id enim accidit, præcipiente Sacerdote Jojada, qui unxit in Regem Juda Joas, suoque jussu perempti fuerunt omnes, qui Baal adoraverant. Sed, ut ut est, incomparabili tuæ prudentiæ, ac religioni obsequentiissime me submitto.

Porro autem non abs re fuerit pergere ad justitiæ causæ, & illud ante omnia præmittere, quod per duo probationum genera reus ad mortis penam condemnari potest, nimirum per ipsius rei confessionem, vel testium convictionem. (22) Hæc, inquam, convictio duplicis est speciei: una vera dicitur, quum testes deponunt contra delinquentem directe actibus, qui sensu corporeo percipiuntur, scilicet visu, & auditu: altera præsumpta, quando testimonium perhibent de actibus delicto congruentibus, qui sensu interno concipiuntur, puta intellectu, ac ratiocinatione, & esse possunt talis roboris, & efficacitæ, ut moveant, & quodammodo cogant judicantem mentem ad firmiter credendum, Titium e. g. admisisse crimen, de quo insimulatur, acquiescente animo hujusmodi credulitati; qui actus appellantur violentæ præsumptiones, sive indubitata indicia, per quæ hoc in Regno Judices collegiatorum Tribunalium speciali Regni lege (23) in atrocibus, & exemplaribus ordinariam mortis penam reo queunt infligere, non obstante quacumque S. C. aliorumque Tribunalium in contrarium decisione. At quoniam hæc secunda probationis species non est æque clara, ac lucida, ut prima irrefragabili etiam Divinæ Sapientiæ testimonio comprobata

(10) Remigius Gonny de immunit. Eccl. in sum. qu. 2. nu. 3. circa med. Novar. in summa Bullarj tit. de immunit. nu. 96. Genuens. in pra. cap. 94. Giurba conf. 50. & 100. Gratian. cap. 596. Antonellus de loco legali lib. 1. qu. 16. cap. 3. nu. 212. Guido Papa dec. 202. idem Farinac. conf. 168. & in addit. ad d. conf. & conf. 211. nu. 19. vol. 3. & in tract. de immunit. Eccl. nu. 376. aliique DD. ab iisdem citati.

(11) De quo post alios meminit Giurba conf. 50. nu. 10. & Brevis hæc sunt verba: *Si tibi summarie, simpliciter, extrajudicialiter, & quantum pro tuæ conscientie informatione sufficere tibi videbitur, constiterit reos homicidium prædictum perpetrasse, idest homicidium proditorium.*

(12) In diversorio feudali par. 2. pag. mihi 81. nu. 181.

(13) Conf. 130.

(14) Juxta ea, quæ leguntur in Concil. Trid. sess. 25. de reformat. c. 20. & ibi in apostil. margin.

(15) De qua Praxi etiam restatur Antonel. loco cit.

(16) Ibi: *volumus, dictaque auctoritate decernimus, & declaramus, ut Curia secularis, ejusque Judices, & Officiales ab Ecclesiis, Monasterijs, locisque sacris prædictis laicum aliquem, ut præsertur, delinquentem in nullo ex casibus supradictis sine expressa licentia Episcopi, vel ejus officialis, & cum interventu personæ Ecclesiasticæ ab eo auctoritatem habentis, &c.*

(17) Idem D. Reg. de Marin. & Rodoer. loc. cit. qui plures alios DD. referunt. Quinimo juxta notata a Thoma del Bene de immunit. cap. 16. dubit. 40. sect. 2. nu. 3. 4. & 5. id observandum est etiam in crimine excepto, & notorio.

(18) L. 2. l. pateant 3. 6. c. de his, qui ad Eccles. confug. ibi: *sed neque Episcopo inconsulto, nisi sine nostra, sive Judicium in hac Urbe, vel ubicumque jussione, armatum quempiam ab Ecclesijs abstrahi oportebit. Auth. ut liceat Matri, & Avio cap. 15. ibi: donec Judex hoc cognoscens mittat ad Episcopum Civitatis, quatenus ei isti tradantur; & in Auth. si quis C. ad l. Jul. de adulter.*

(19) In tract. de crim. læsæ Majest. rubr. de pluribus, & varijs question. qu. 3. nu. 17.

(20) In tract. crim. lib. 6. cap. 28. nu. 23.

(21) Reg. 4. cap. 11. Paralipom. cap. 23.

(22) Can. Judex criminofum 2. qu. 2. can. nos in quemquam, & can. prohibentur in fi. 2. qu. 1. l. qui sententiam cum similib. C. de pen. Marfil. in Pract. crimin. in §. 5. quæst. in princ. & in consil. 15. in princ.

(23) Pragm. 12. de offic. Judicum.

bata; (24) idcirco isthac municipalis lex Judicibus non imponit necessitatem ita judicandi, sed tantummodo potestatem tribuit: cumque de hominis vita tractetur, alia Pragm. (25) sancitum fuit, quod in emergentibus casibus hic Neapoli Magna Curia in Collaterali Consilio voce referat, Regiæ vero Audientiæ relationem faciant in scriptis, ut Domini Regentes, viri doctissimi perpendere possint facinoris qualitatem, an sit atrox, & exemplare, atque indiciorum pondus, an eadem indubitata sint. In hac autem indiciorum materia, quamquam Prosper Farinacius, (26) qui Romæ fuit Advocatus Consistorialis, & in iurifurderia criminali indicia Judici esse arbitraria, eundem tamen admonet, ut arbitrium temperare velit modo, & jure, ne perpetuo in rei condemnatione damnet animam suam. His præmissis, primo quoad probationem animadvertendum censeo, Agnellum Migliaccio certe non esse confessum, testibus directe testantibus non convictum, immo ne iudiciis quidem indubitatis, ut mox dicam; idcirco interminatam mortis pœnam declinatum iri non ambigo.

Et quidem de dicto D. Dominici Cacciapuoto, etiam si cum juramento deposuisset, nulla prorsum est habenda ratio; Presbyter enim, aut Clericus in re criminali etiam in læsæ Mæjestatis crimine admittendus non est in testem. (27) Jo: Maria de Christophoro in testem recipitur, postquam fuit ad mortem damnatus, (28) & spe vitæ, quum sententia executionem non habuerit. Reliqui duo socii, quamvis cum juramento, ac tortura deponant, quippe prævia assecuratione, nec me movent, neque ullum ipsi Agnello afferunt præjudicium. (29)

Quid, quod ne iudiciis quidem est superatus, & convictus, cum indubitata non sint; etenim extrajudicialis confessio nec vera, nec verosimilia continet, quod scilicet Agnellus Migliaccio suum vendiderit Pharmacopolium, ut pecuniam tervendis armatis impenderet, nam concludendi probatione contrarium constat; eam nimirum venundatam fuisse pro suis creditoribus satisfaciendis, & emptor etiam nunc in partem pretii ex eadem causa debitor est. Cæteri testes, qui ajunt, ab eodem requisiti fuisse, an cum armis iv. Idus Junii nocturno tempore essent expediti, addunt causam, quod is cibaria queædam in publici vectigalis fraudem Neapolim invchere volebat; ipsos etiam afflagitante equite N. N. qui agere id genus negotia consueverat. Quamobrem indubitanter dici nequit, illos ad parandam seditionem fuisse interpellatos; quandoquidem cum Fisci Patroni munus in M. C. Vicariæ exercerem, eodemque tempore Judex esset D. Gundisalvus Machado, tum Consiliarius, & Junctæ Commissarius, memini, pro consimili fraude in suburbio D. Antonii Magni inter armatos homines, qui nocturnum facinus comitando patrabant, & Curie satellites non levem utrinque fuisse velitationem cum sclopis: exiis miles unus cecidit, ex altera parte duo vulnerati subinde ad Ecclesiam confugerunt; de quo quidem facto idem Judex informationem cepit.

Quod autem a Piscinulæ Oppido ad Beneventum secesserit, rationem reddit, scilicet fuisse comprehensum eundem equitem N. N., cujus ipse familiaris erat, & carceribus mancipatum. Tandem notatu dignum existimo, breve tempus paucarum horarum se defendendi ergo impartitum, hoc ipsum Fisci probationem elevare, eamque minime indubitatum reddere. At ultro demus, indubitatum probationem existere, certe quidem erit circa conjugationem, & ipsius dispositionem, non vero quoad executionem, scilicet circa actum proximum, & immediatum, qui juxta rigidam DD. opinionem (30) magis Fisco faventem, ultimum supplicium demereri posset. Ecquis inficias iverit, hujus criminis pœnam ab actibus, sive actionibus Rei regulam accipere? qui sane actus ad tria tempora referuntur. Ad primum conspiratio, seu conjuratio, tractatus, aut confertes paucorum, vel plurium ad committendum Mæjestatis crimen. Ad secundum ratio præparandi media, ut conjuratio ad rem perducatur, videlicet arma, aliaque ad hunc usum congruentia, turbas cogere, & locum designare, quo se recipere possint, nec non diem factionis præstituerit. Ad tertium deliberati actus, & initi scelesti consilii executio: in quo quidem tempore deprehenditur actus proximus, ac delicto immediatus, unde provenit actus consummatus. Ad infligendam igitur mortis pœnam, ut paulo ante dicebam, juxta DD. sententiam Fisco convenientem, actu proximo, & quod ajunt, immediato est opus; qui actus adesset in præsentis causa, si Agnellus præta nocte cum viris armatis ab ipso accersitis sub colore fallendi vectigalia sese ad domum ruralem FF. Ordinis D. Augustini contulisset. At Fiscus de hujusmodi re probationem profecto non habet, nempe quod inter illos paucos numero non amplius octo conpertus esset Agnellus: quinimo ex Fisci probatione contrarium liquido constat; etenim Presbyter Cacciapuoto, qui erat inter ipsos numero octo, suos quosque socios appellat, reticet vero Agnellum. Custos dicti fundi, qui testatur, tertiam circiter noctis horam a viro quodam pulsatum fuisse domus ostium, explorandi gratia, an ibi maneret Agnellus Migliaccio, minime fatetur, ibidem Agnellum interfuisse. Reliqui duo ruris custodes, testantes factum armatorum, qui eadem nocte illuc advenerant ad numerum octo, nullam de Migliaccio mentionem faciunt. Præterea ipsimet ab eodem postulati ad constitutum, juxta conventionem non fuerunt acciti, quemadmodum testantur: hinc pro explorato habendum, eum ad locum prædictum non ivisse. Huc spectat consideratio illa non aspernanda penitentiae; atq. adeo cum indubitata probatio Fisco desit, mortis pœna irrogari non potest: eo fortius, quod ob hanc etiam conjugationem, quæ neutiquam ad rem perducta fuit, ambo mortis supplicio, reliqui Triemis pœna affecti fuerunt. Quamobrem consilium E. V. clementiæ, in spem Agnellus erigitur, fore, ut Fisci in eum instantiæ nequaquam deferatur.

Fuit

(24) In ore duorum, vel trium stet omne verbum, Matthæi cap. 18. Deuteron. cap. 19.

(25) 13. cod. tit.

(26) De reo confesso, & convicto quest. 86. nu. 92. vers. verum, ibi: verum tu Judex, qui vides ex hac ampliacione a DD. tibi tributum arbitrium condemnandi ex præsumptionibus, adverte, ne istud arbitrium damnet animam tuam in perpetuum, & propterea facias præsuppositum, ut nunquam ad talem condemnationem devenias, nisi indicia sint indubitata, & talia, qualia dixi supra.

(27) Ut diximus in prima Defens.

(28) Damnatus ad mortem quasi pro demente habetur, uti mortis cogitatione perturbatus: hinc Dionysius Gothofredus in l. 8. C. de testam. adnotavit, morti vicinum non esse examinandum in testem, in terminis ita docet Reg. Rovit. in Pragm. 6. de recepr. delinquent. nu. 5. & fuit decisum a Regio Collaterali Consilio, quemadmodum refert Reg. Sanfelic. decis. 382.

(29) Farinac. de indic. et tort. qu. 43. num. 192. Giurba conf. crim. 22. nu. 29. Ricc. collect. 1562. vers. dum ego, Cyriac. controv. 288. nu. 47. & seq. Guazzini. defens. 32. cap. 8. nu. 4. in fi. Carena de offic. S. inquisit. par. 3. tit. 10. nu. 55. Vermigli. conf. 3. nu. 14. conf. 15. nu. 20. & conf. 273. num. 11. nam patiuntur plures defectus, ut adnotavimus in prima Defens. & voluerunt Menoch. de arbitrar. cas. 474. nu. 54. Mascard. de probat. concl. 463. nu. 24. lib. 1. & concl. 1318. nu. 15. & 41. lib. 3. Honded. conf. 10. nu. 22. & seq. lib. 1. ubi dicit, hoc procedere, etiam stante tortura, quæ non supplet nisi unum defectum, ac restatur de communi opinione, & conf. 93. nu. 38. lib. 2. quod bene comprobat Farinac. de indic. & tort. d. qu. 43. nu. 178.

(30) Abunde scriptimus in prima Defens.

Fuit hic ad mortem damnatus; sed mortis sententia executionem non obtinuit. Demum hoc anno 1707. cum vidi carceribus liberatum.

DEFENSIO VI.

PRO FERDINANDO BALLATI SENENSI IN CŒNOBIO FF. CAPPUCCINORUM SUB TITULO SS. CONCEPTIONIS COM-
morante, ubi per eleemosynam a piis illis Religi-
osis inserviando alebatur, inquisito de complicitate
prænarratæ conjurationis, & quod eandem, uti
consciis, ac particeps, Curia non aperuerit, in
ipsum Fisco intante pro ultimo supplicio.

IN FELIX FERDINANDUS BALLATI, CLEMENTISSIME PRIN-
ceps, cui Fiscus Patronus, Marti, prope dixerim,
similis mortem minatur, Jovem postulat, scilicet
Excellentiam Vestram, ut pro sua benignitate, ac
potentia ipsi opem ferat, ac servare velit incolu-
miam; quod & ego legalibus rationibus venerabun-
dus, ac supplex obtinere non ambigo.

Hunc participem, sociumve hujusmodi conjura-
tionis esse, utpote neque confessum, neque convic-
tum, liquido non constat: non convictum; qua-
tuor enim testes in eum deponentes singulatim re-
fellemus. Horum primus est Bartholomæus Cipol-
letta, qui testatur, dum convenit cum Jo: Maria
de Christophoro, interea cum eodem vidisse quem-
dam Cubicularium, & insuper alium virum, quem
nominari Ferdinandum audivit, deinde recognoscit.
Franciscus Antonius Petillus ait, vidisse se in Op-
pido Arcis Raynulae quendam Clericalibus vestibus
indutum, quem similiter mox inter consimiles Fer-
dinandum esse recognoscit: nec tamen hi fatentur,
Ferdinandum quidquam eis dixisse, quod initam
saperet conspirationem; sed tantum Petillo inter-
roganti, cur ejusmodi vestibus uteretur, Ferdinan-
dum respondisse, id seipsum decere. Præter hæc
primus testis vitæ impunitate promissâ testatur;
alter vero denuncians, sive delator est, & ejus
operâ, manibusque fuit Ferdinandus vinculis man-
cipatus. Jo: Maria tertius testis, qui directe in
eum deponit, eumque conscium, sociumque de-
clarat, nullius est fidei, tum quia Ferdinandus
primo erat in eum testificatus, edito in faciem ju-
ramento, adeoque Joannem Mariam adversum, &
inimicum, (1) culpam Ferdinando tribuere, ac
par pari reddere non puduit; tum etiam, quod
promissæ vitæ spe ductus (2) hoc egit, quam re-
vera post mortis sententiam adeptus est. Postremus
testis Agnellus Migliaccio testatur quoque, post-
quam capite damnatus fuit, ejusque proinde di-
ctum floccifaciendum est, tanquam a demente præ-
timore mortis prolatum. (3)

Nec dici potest, eundem esse convictum vi in-
dubitatorum indiciorum, ut hoc in Regno est cau-
tum ex Regiis Pragmaticis, (4) quæ tribuunt fa-
cultatem Judicibus Tribunalium Collegiatorum in

atrocibus delictis reos condemnandi ad pœnam or-
dinariam mortis potestative, non quidem necessa-
rio: etenim quatuor ex testium dictis omnino in
eum deferuntur indicia. Primum videlicet est ejus
contubernium, & societas cum Jo: Maria, & Ca-
rolo Foresta in Oppido Abellano: quid vero ex
hoc indicio erui possit, non video; is namque apud
eos fuit, non dolo, & uti consilii, ac facinoris
particeps, cum id non constet, sed a Carolo, &
Jo: Maria accersitus: est igitur arguendum, quod
miserrimus homo, qui alimoniam in Cœnobio
Capuccinorum recipiebat, vocatus libenti animo
iverit. Huc referri potest doctrina Ulpiani Juris-
consulti, qui contubernii causa nemini criminis
pœnam infligendam esse constituit; modo parti-
ceps patris delicti non fuerit. (5) Alterum in-
diciam ex eo desumitur, quod Jo: Mariae jussu
Dominicum Chianese accersiverit, & se in Juliani
Oppidum receperit, ut Parochi esedum duceret;
sed hinc non liquet, quod antecederet a Chia-
nese id acceperit, quod inibi agendum erat. Ter-
tium exinde colligitur, quod qui pridem laicus in-
cesserat, tum repente clericales assumpserit vestes.
Quod plane factum deponit Franciscus Antonius
Petillus testis singularis, & delator, quique ad eum
carceri mancipandum operam dedit; ideoque etiam
hoc in crimine læsæ Majestatis non probat, quia
patitur plures defectus: (6) nec Ferdinandus Bal-
lati Clericalibus vestibus indutus reperitur, quum
capitur, nec ejusmodi ostenditur vestis; unde fa-
cile conici potest, testis oculos in æquivoco labo-
rasse, & pro Clericali habitu gallicam vestem,
quam Giambergam vulgo vocant, reputasse. Quar-
tum indicium ex eo elicitur, quod insculpi Regia
insignia fecerit in tabula quadam cuprea a Fabiano
Miotti, ut ipse testatur; cujusmodi exemplar ex
insignibus in Regio Palatio veteri affixis accepit.
Enimvero id crimini adscribi non potest: & si cri-
men esset, hoc ipsum a Fabiano quoque, qui tes-
tis est, fatremur admissum. Istud vero exemplar
cur fuerit paratum, Jo: Maria deponit, cujus di-
cto fides habenda non est; nam, ut supra dixi-
mus, post mortis sententiam testatur. Præterquam
quod a malevolo proficiscitur, (7) quippe Ferdi-
nandus in eum antea juratus fuerat.

Quod vero ad tria enunciata indicia pertinet,
modici quidem esse præjudicii palam fiet, si ver-
ba illius textus inspiciamus, in quo Honorius Pon-
tiffex declarat reos læsæ Majestatis quoscumque Car-
dinalium offensores, eosque, qui in eorum caput
conspiraverint, sed inibi pœnæ severitatem mi-
nuit, ne locum habeat in eum, qui de nudo
consilio, & simplici favore in tractatu, & conspi-
ratione jam facta culpatus agnoscitur. (8)

Porro indicia hæc testibus non legitime proba-
ta, (si modo testes dicendi sunt) cæteroqui inha-
bilibus, & singularibus; quandoquidem de diver-
fis

(1) Ut notant quamplures auctores a Farin. relati in tract. de testib. qu. 53. num. 47. ideoque etiam in
hoc læsæ Majest. crimine ad testificandum non admittitur, Gigas de crim. læsæ Majest. lib. 2. tit. quomodo, &
per quos crimen læsæ Majest. probetur, cap. 7. nu. 6.

(2) Ut in prima Defensione notatum est n. 55.

(3) Ut dicemus alibi.

(4) Pragm. 12. & 13. de officio Judicum, &c.

(5) In l. 1. §. sed si in eo ff. de S. C. Syllan. ibi: & magis est ne puniatur ob hoc, quod sub eodem teste
fuit, nisi particeps sceleris fuerit.

(6) Riminal. Jun. cons. 704. nu. 69. & sequ. lib. 6. Menoch. de arbit. casu 474. nu. 54. Guazzin. defens.
29. cap. 3. nu. 9. ver. si vero isti, Farin. cons. 16. nu. 23. cons. 79. num. 1. & cons. 80. nu. 23. lib. 1. & in
specie, quod delator non probet, adnotatum est in prima Defens. quemadmodum & qui operam dabit, ut quis in
carceres detruderetur, nullam namque meretur fidem, propter præsumptum studium comparandi in Republ.
honorẽ, & laudem, vel vitandi dedecus, ac probum; si crimen rei comprehensit minime probaretur, ad
tradita per Farinac. de testib. qu. 60. nu. 21. & 30.

(7) Ex testimonio prolato contra aliquem in causa criminali oritur inimicitia capitalis, ad tex. in cap.
cum P. & ibi Abb. Jo: de Anan. & Felin. extra de accusat. Farin. in tract. de indit. & tortu. qu. 49. num. 76.
Gigas de crim. læsæ Majest. lib. 2. rubr. quomodo, & per quos crim. læsæ Majest. prob. qu. 2. nu. 12. quo fit.
ut is, contra quem ego examinatus fueram in causa criminali, nequeat esse testis contra me, Farinac. ibid.
Cambeg. de testib. reg. 24. vers. quinto quando quis.

(8) In cap. felicitis recordationis de pan. in 6. §. illud autem, ibi: illud autem non diximus omittendum, quod
si quis fuerit in premissis nudo consilio, aut simplici favore culpabilis, Judex in talem pœnam metiatur ex culpa,
ut secundum quod excessus exegeris, vindicta procedat, & Glo. in v. simplici favore, explicat ibi: nudum confi-
limum, vel simplex favor intelligitur illius, qui ad maleficium faciendum nihil admittit, vel adducit.

sis actibus testantur, nec ~~crimen~~ crimen probant, sed tantum admixta sunt, quæ etiam in læsæ Majestatis crimine probari oportet idoneis, & integris testibus, (9) sane probationem indubitam constituere nequeunt, per quam ordinaria pena, eaque ultimi supplicii inferri possit.

Hoc unum Fisco jure quidem rigido superesset ~~effugium~~ effugium. s. hujusmodi indicia ad inferenda tormenta sufficere; adeoque investigare debet ejus depositionem, quam cum pluries perlegerim, non inveni, quod falsus fuerit, se cum aliis Neapoli convenisse ad moliendam seditionem, eique operam dando, sceleris participem fuisse: & quidem super omnibus his interrogatus cum particula *monitus*, juxta praxin mordicus negat.

Nec revera ex ipsius confessione, seu depositione aliud eruitur, quam se conspirationis conscium, eandem, ut par erat, non detexisse.

Quod ad hujus delicti pœnam attinet, licet in alia Juncta in causa Francisci de Stephano satis superque ostenderim, hanc non esse ultimi supplicii, neque in hoc Regno hujusmodi Praxin obtinuisse: sed quoniam veritas sæpius exagitata magis ac magis splendescit, quemadmodum falsitas magis magisque detegitur; (10) equidem diffiteri non ausim, DD. pro utraque sententia, affirmativa s. pœnz ordinariæ, negativa extraordinariæ, existere; (11) vera tamen sententia est, quod quando conspiratio, seu conjuratio, silentii, non facti ullius exitum habuit, ut in præsentis casu, extraordinariæ pœnz Judex acquiescere non gravabitur: (12) & quamvis idem Larrea in conjuratione Belgica anni 1635. variis argumentis affirmativam sustinere voluerit; (13) adhuc tamen oppositionem diluendam, quod scilicet conjuratio illa absque ullo effectu evanuerit, coactus fuit factis respondere; nempe quod quadraginta millia hostium Belgicæ Provincias ingressi fuerant, easque longo tractu devastaverant, multosque pagos incendio consumpserant, ac demum virtute, ac solertia Serenissimi Infantis Ferdinandi illos debellatos fuisse. Itaque dicebam in Juncta, prout in præsentiarum assevero, hanc esse ~~veram sententiam~~ veram sententiam, etenim DD. qui affirmativam amplectuntur, ea ratione niti videntur, nimirum quod conscius conjurationem non aperiens, in causa futuri mali consideratur: cum igitur nec malum, nec exitum ullum evenerit, utique cessat hujusmodi ratio.

Porro, si veritatem amamus, fateamur oportet, quod si in principali facinus committente, quum ~~crimen~~ non est sequutus, altercatio est inter DD. quorundam aliquam multam sapientia, & autoritate præditi statuerent pœnam ultimi supplicii tum praticari, cum actus proximus, ac delicto immediatus intercedit: eorumque sententia est plane verissima; (14) & quidem hoc in casu adversus Ferdinandum proximum, & immediatus foret, quoties ipse cum cæteris in rure FF. Divi Augustini convenisset; posteriori ergo jure dicendum est, effectu non sequuto, non revelantem pœna ordinaria minime puniendum; quippe nulli dubium est, quod longe minor culpa fit in conscio solum conspirationis scientiam habente, quam in socio, & participem, factioni operam daturus: hinc ratio, & æquitas ipsa non sinunt, ut æque gravior, ac levior culpa pari animadversione mulctetur; siquidem esset horridum absurdum contra divinam legem (15) ab eo promulgatam, quem futura sæcula in præsentia ævæternæ suæ Majestatis trepide suspiciunt, ingens, in-

quam, absurdum foret, quod Ferdinandus, qui tantum fuit hujusmodi facinoris conscius, adeoque silentii, ac dissimulationis reus, petinde puniatur ac si particeps, aut author esset. Erit autem e re mea, si memoraverò Philotæ Parmenionis filii, & equitatus præfecti calamitatem, (16) qui conjurationis in Magnum Alexandrum (cujus arcanorum omnium erat ipse Philotæ arbiter) conscius, cum sæpius a Ceballino, ut eam Regi nuntiaret, admoneretur, ipsamque aperire distulerit, causatus non vacasse sermone suo Regem, atque etiam in excusationem reticentiæ, authori non credidisse, in eum decreta fuit quæstio, ut sceleris participes indicaret.

Neque vero casus a Larrea adductus quidquam nobis adverfatur: tunc enim reus a Rege interrogatus negavit sibi notam fuisse conspirationem; quamobrem in mendacio deprehensus, fuit contumax reputatus.

Cæterum opinio, quæ a Judice Christiano hoc in crimine præ oculis est habenda, sequenti potissimum distinctione statuitur: aut enim conspirationis effectus revera sequutus non est, aut jam sequutus. Primo casu numquam pœna mortis naturalis non revelans afficiendus est. Altero autem casu, aut quis non denunciavit dolo, utpote qui odio Regem habebat, vel quia ex rerum immutatione commodum expectabat; idque ex perspicuis conjecturis erui potest, & tunc morte plectendus est: aut non revelavit, quo quod periculum aliquod, vel quidquam adversi pertimescebat, aut per negligentiam, & ignorantiam, vel quovis alio quæsto causæ colore; & quidem in hoc casu omni arbitraria pœna, præter mortem, ferendus.

Sed quid multis opus est? ob ejusmodi conjurationem, quæ fato quodam, aut Superum consilio profum evanuit, duos vidimus ad mortem damnatos, alterum acriter tortum, nec confessum, ad Triremes; jamque satis ad aliorum exemplum non modica castigatione coærcitum. Instantiam itaque Fisci ex juribus, & rationibus hæctenus adductis rejecturus, Benignissime Princeps, memor eris illius Divini efati: (17) *misericordia, & veritas custodiunt Regem, & roboratur clementia thronus ejus.*

His nihilominus non obstantibus, fuit ad mortem damnatus, adversus quam sententiam fuerunt a me propofita nullitates, quibus etiam discussis, fuit eadem confirmata: cumque accidisset, ut ex ore, naribusque Cadaveris sanguis vivus per solidum diem efflueret, plerique ex infima plebe sudariola ipso sanguine madefecerunt, ejusque innocentiam conjectarunt.

DEFENSIO VII.

PRO DOMINICO PONSONE CASTRI PARETÆ in Juliani Oppido commorante, inquisito de seditione Neapoli pro Cæsare ineunda; nimirum quod iv. Idus Junii, asseritur per Fiscum, noctu (præfinito ad id tempore) sese una cum aliis focis numero septem, armatis contulerit ad domum ruris FF. Divi Augustini, Capimontio proximam, locum destinatum hominibus coadjuvandis, ubi prædicta nocte a militibus Regiæ Curie fuit prehensus, cum instantia fiscali pro Triremibus, vita durante.

Ulpianus Jurisconsultus, Excellentiss. Domine, interrogatus, an ille, qui servam e domo Domini aufugerat, de raptu teneretur, an vero de furto, respondit, *non factum, sed faciendi causa perquiratur,*

(9) Farinac. in tract. de testib. qu. 64. num. 54. Mascard. de probat. concl. 857. num. 38.

(10) Can. grave 7. can. 35. qu. 9. ver. quia veritas.

(11) Hi referuntur a Prosp. Farinac. qu. 52. & a Jo. Baptista Larrea recensentur in Alleg. 16.

(12) Idem Farinac. eod. loc. n. 74. & consf. 104. a un. 23. usque ad fin.

(13) Laudato loco n. 65.

(14) Ut in prima Defensione diximus nu. 30.

(15) Deuteron. cap. 25. ibi: pro mensura peccati erit & modus plagarum.

(16) Apud Q. Curtium de reb. gestis Alexandri Magni lib. 6. sub num. 7.

(17) Proverb. cap. 20. num. 28.

sur, an ex libidinibus; an furti causa, (1) idemque de casu, quum Dominus domi interfectus reperiebatur, ubi & servi, et extranei manebant, num omnes servi torquendi forent, respondit, non esse festinandum ad tormenta, & inquit: *magis est, ne puniatur ob hoc, quod sub eodem tecto fuit, nisi particeps sceleris fuerit.* (2)

His praefatis, jam non pigeat ad rem ostendere, quod hominum coadunatio in rurali domo alias memorata FF. Ordinis Divi Augustini laesa Majestatis crimen non constituerebat, sed causa concitanda Populum Neapolitanum ad Caesareas partes. Haec, inquam, causa, quamquam in nonnullis aliquantum probata sit, non utique liquet contra Dominicum Ponsone; ideoque instantiae Fisci quomodo deferri possit, non intelligo. Quia si alia causa expromatur circa ipsius accessum, corrumpit profecto tota quanta est inquisitio, ut mox dicam. Antequam vero ad testium examen deveniam, operae quoque pretium erit, demonstrare communem DD. conclusionem esse, quod testis deponens de re, quae sub sensum corporeum non cadit, scilicet visus, auditus, aut tactus, sed ratiocinationi intellectus subiicitur, sui dicti rationem, & scientiae causam reddere omnino tenetur, alioquin haud probat: quae quidem conclusio quampluribus fulcitur juribus, (3) & maxime procedit in re criminali, circa quam probationes esse debent luce meridiana clariores, (4) & ejus, quod delictum constituit, etiam non interrogatus, plene causam allegare debet, plene, inquam; non enim sufficit simpliciter causam asserere, sed sufficientem exprimere. (5)

Jam vero quatuor sunt testes super ejusmodi causa deponentes, quae crimen constituit, nimirum Presbyter Dominicus Cacciapuoto, Nicolaus Basile, Franciscus, & Hieronymus de Hieronymo: duo primi id temporis recepti fuerunt, quum Fiscus Patronus erat Vincentius de Miro, reliqui duo tempore hodierni Advocati fiscalis post annum, & jam instructo processu.

Dominicus Cacciapuoto testatur, quod nocte 10. Junii cum quatuor armatis, scilicet Nicolao Basile, Marco Cante, Jacobo, & Nicolao Camerlingo fratribus, cum quibus de seditione antea colloquutus fuerat, se ad rus FF. Divi Augustini contulit, ac deponit postea, vidisse Dominicum Ponsone cum aliis duobus etiam armatis, eumque cognovisse ad aeris lumen, asserens, *pro eadem materia*. Hic quidem Fisco non suffragatur; nam antea pro hujusmodi seditione Dominicum Ponsone non accersiverat, neque de ea sermonem cum ipso habuerat; cum igitur simpliciter dicat *pro eadem materia*, nec scientiae causam sufficientem, nec congruentem rationem reddit. Porro testari debet in itinere, sermone ultro, citroque habito de praeparanda seditione, Dominicum Ponsone ei responsum dedisse, quod pro eadem causa cum aliis duo-

bus confociatus fuerit.

Nicolaus Basile etiam simpliciter deponit, ac tantummodo dicit, *pro eodem negotio*, quamvis eundem in Juliani Oppido nusquam effatus fuerit, duntaxat eadem nocte vidisse Dominicum cum aliis duobus confociatum asseverat; ideoque sui dicti rationem non reddit: & majoris claritatis ergo, non est petendum ostendere, duos quidem onus cogendi viros armatos suscepisse, nempe Agnellum Migliaccio, & Presbyterum Dominicum Cacciapuoto. Migliaccio in sua depositione sigillatim nominat homines, quos ad perpetrandam seditionem illexerat, & praedictum Dominicum non vocat: quia mo interrogatus, an fortasse cum aliis colloquutus fuerit, respondit, alios rogasse sub specie immittendi Neapolim quaedam esculenta in fraudem regii vectigalis, sed in praesentiarum de iis non meminisse. Haec animadversio est, quod ajunt, in esse indicii, id esse vero probationis hanc certe Fisco non habet; quoniam D. Dominicus Cacciapuoto uti Presbyter in judicio criminali ad offensam non est admittendus, etiam in laesa Majestatis crimine, itaut quantumvis ejus dictum esset juramento obfirmatum, Dominico Ponsone ne minimum quidem officeret. (6) Nicolaus Basile testatur sub spe impunitatis, qua ad praesens gaudet, me eundem patrocinate in hac Regia Juncta; ideoque non probat, quia dicitur dicta promissione corruptus. (7)

Alii duo, Franciscus nempe, Cajetanus de Hieronymo non sunt integri testes, tanquam Dominico invis; namque dum Franciscus de Hieronymo, & Dominicus inferviebant D. Nanae Pinellae, uti custodes vectigalis farinae Pagi Mugnani, tam acriter inter se diffidio concertarunt, ut Franciscus fuerit a D. Nanae servitio dimissus: qua de causa intimo semper eum odio est persecutus, ut articulatum, & probatum est. (8) Cajetanus est Francisco aristissima cognatione junctus, & charissimus; ideoque non probat: (9) magisque augetur suspicio, cum efformato processu, post annum ab hodierno Fisco patrono recepti sint. Sed esto, quod integri essent, eorum dicta potius Dominico favorabilia sunt, quam Fisco; testantur enim, quod cum requisiti fuerit a Parocho, & Medico fratribus de Ricciardis, ut homines cogere, quoniam sub nocte 10. Junii quendam Equitum comitari debebant, discessurum e domo ruris FF. Divi Augustini, pacta mercede carolenorum quinque pro quibus singulis diebus, invitaverint Dominicum Ponsone, uti vicinum; sed antequam abirent, iterum locuti fuerint cum Parocho, & Medico de Ricciardis (relictis Dominico extra moenia Castri Juliani, ut ibi operiretur) nuntiantibus, non quidem Equitis comitatum sibi cordi esse, sed cum aliis seditionem Neapoli pro Caesare committere decrevisse; quod agere detrectaverit: & illuc rediit, ubi Dominicum reliquerant, ipsum una cum Valteino Pennacchio, & Antonio Chianese invenerint, cui

hæc

(1) L. verum 2. ff. de furtis.

(2) L. 1. ff. de Senatus Consulto Syllaniano, & in superiori Defens. num. 5. innuimus.

(3) Aut de testib. §. & licet. l. solam, ubi Glo. C. de testib. cap. cum causam; extra de testib. cum concordant.

(4) L. scientiam cuncti C. de probat. can. scientiam cuncti 2. qu. 8.

(5) Ut post complures DD. testatur Menoch. de arbitr. Judic. qu. 25. & Mascard. tom. 3. de probat. concl. 1375. nu. 5. & 6. & 52. ibi: si testes non sufficientem rationem redderent, nullam fidem faciunt; Bald. in l. conventiculum col. 4. C. de Episc. & Cler. & in l. data opera col. 3. C. qui accusare non poss. &c.

(6) Hieronymus Cigas de crim. laesa Majest. lib. 2. rubr. quomodo, & per quos crimen. laesa Majest. prob. qu. 14. ubi num. 1. post nonnullos Canonistas ita testatur, & nu. 8. in fi. inquit: erit ergo conclusio, quod in crimine laesa Majest. quando tractatur de pama sanguinis, Clericus contra laicum in testem non admittetur, & ista inhabilitas in Clerico procedit ratione Ordinis Clericalis &c. Farinae. qu. 61. nu. 66. & 67. extat Rit. M. Curia Vicaria 144. ibi: criminalibus vero ordinariis, vel extraordinariis nullatenus ad testificandum admittantur, nisi pro defensione conventi.

(7) Ad text. in l. non omnes 5. §. fin. ff. de milit. & notant Boff. in tit. de opposit. contra testes nu. 21. Farinae. de indic. & tortu. qu. 43. nu. 192. Guazz. defen. 32. can. 8. num. 4. in fi. Carona de offic. S. inquis. par. 3. tit. 10. nu. 55. Ricc. collect. 156. ver. dum ergo, Vermigl. conf. 3. num. 14. & conf. 15. nu. 20. & conf. 273. nu. 11. adde, quae diximus in prima Defens. sub nu. 11.

(8) Sufficit adesse causam inimicitiae, licet testis contrarium praeferat, Rosenth. de feud. c. 10. concl. 17. n. 10. lit. S. & quod sit suspectus inimicus, Schrad. de feud. par. 9. c. 5. n. 9. vel quod testis non diligit eum, contra quem deponit, Cigas de crim. laesa Majest. lib. 2. rubr. quomodo, & per quos crimen &c. cap. 2. n. 30. & 31.

(9) Idem Cigas ibid. num. 28.

hæc ipsa dixerint verba, quod dicti de Ricciardis volunt, est malum non agendum, idcirco revertere; sed noluit, agentibus dictis de Pennacchio, & Chianese, audite, adsunt alii, qui nobiscum veniunt.

Prædicti ergo testes Dominico non aperuerunt, mentem illorum de Ricciardis esse, ut concitarent Populum Neapolitanum contra Regem, sed præferre malum non agendum; idque non negaverim, quod grave facinus esse poterat, at minime læsæ Majestatis crimen, & fortassis Valentini, & Antonius non abs re innuere poterant, improbum desiderium, ac malum illud fuisse convectionem rerum in fraudem Regij vestigialis.

Itaque brevibus complectar causas itionis Domini Ponzone ad locum antedicti ruris FF. Augustinianorum, ubi fuit comprehensus, quæ plane tres esse possunt. Prima seditionis causa, ut Fiscus autumat, cujus probatione, ut diximus, caret. Altera, quam Dominicus in sua depositione exprimit, nempe cum esset custos fundi D. Agnetis de Januario, illud vesperi accedebat, ut suus mos erat, iter faciens per dictum locum ruris FF. Divi Augustini, quemadmodum articulatam est, & probatam. Tertia, quæ verisimilior est, invehendi gratia Neapolim res quasdam in fraudem vestigialis, aut se comitem dandi cuidam Equiti, ut primo ei nuntiatum fuerat; quatenus tamen veræ essent testium depositiones, & nulla falsitatis suspitione laborarent.

Hoc in themate est quoque communis DD. conclusio, quod quæ geminæ concurrunt causæ; una, quæ delictum includit, altera, quæ illud excludit, tum postremam sectari par est (10) Tandem illud addere non est pertaxum, quod quoties crimen in scientia fundatur, præsumpta probatio non sufficit ad pœnam inferendam; sed oportet esse veram, & copulenter probatam. (11) Quorsum igitur deferendum erit instantiæ fiscali in præsentis causa contra Dominicum, quamdiu deficit probatio? quinimmo ne indicia quidem ad torturam existunt, quæ esse debent multum urgentia, certa, & non æquivoca. Quamobrem ex omnibus his pro Dominico post biennium vincula deprecamur; cum satius sit impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnare. (12)

Fuit facta paritas, & tandem liberatus.

DEFENSIO VIII.

PRO Carolo Raho Chirurgo, ejuscemodi criminis inquisito, quod scilicet ipse etiam viros armatos coegerit ad molendam, efficiendamque seditionem, junctisque sibi Agnella Palumbo, Marcó Cante, & Job Cioffo quodam die Cœnobium sub titulo Immaculatæ Conceptionis accesserit, ut ibi

simulatum Equitem, quem alias memoravimus, alloqueretur, ab eoque pecuniam ad rem agendam exciperet. At cum ille respondisset, curam hanc D. Jo: Petro Ricciardi Parocho fuisse demandatam, ut hominibus e Juliani Oppido stipendia persolveret, a Cœnobio recessit: necnon ipsum per viam prope Templum Divæ Theresiæ sub titulo Matris Dei dixisse, brevi fore, ut tumultus excitaretur, quo pauperes cum divitibus fortem commutarent. In ipsum testificantur Jo: Maria de Christophoro Germanam nobilitatem ementitus, Agnellus Palumbo, & Job Cioffo circa accessum, & enunciata verba in itinere prope Sacram Ædem Divæ Theresiæ prolata, & Carolum inter similes positum recognoscunt, suaque dicta cum juramento, ac tortura confirmant; instante Fisco pro Triremium pœna, vita durante.

Excellentiss. Domine, cum ego muneris mei partes expleturus, Carolum Raho in Castro Novo detentum adirem, & mihi suæ innocentiae argumenta suggereret, agenti mihi per jocum, *Medice cura te ipsum*, (1) haud sane trepidus, responsum reddidit, Magistratus etiam Reipublicæ medicos esse, (2) qui sanctissimis legibus, & æquissimis sanctionibus, earumque observantiam improbos mores corrigentes, reipublicæ incolumitati prospiciunt. (3) Cæterum sui morbi symptomata gravia non esse, qualia Fiscus Patronus existimat: quomobrem de iisdem, seu de indicijs, quibus reus insimulatur, dicere constitui.

Initium igitur faciam a depositione Jo: Mariæ de Christophoro; quæ quidem Carolo minus obesse potest, ut pote facta, postquam ille ad mortem fuerat condemnatus; cujusmodi sententiæ executio iustas ob causas in suspensio manet: unde conjectari liceat, quod spe veniæ, & vitæ falsa pleraque dixerit, multosque innocentes fortasse culpaverit. (4)

Depositio quoque Agnellus Palumbo alterius testis nec ipsi refragatur, cum ab omni malo asecutus deposuerit: hujusmodi autem dicto lex impense resistit, & communis DD. sententia est, hoc testimonium neutiquam probare. (5)

Depositio denique Job Cioffo eandem patitur exceptionem, quum ille criminis particeps fuerit, & post detectam conjurationem ad testandum admisus.

Nec prætermittendum arbitror, agnitionis actum, qui vulgo appellatur *affronto*, dubitative fuisse expletum, dicit enim Palumbo illum agnoscens, sibi videri eundem virum, qui FF. Cappuccinorum SS. Conceptionis Cœnobium accessit, & pede tetigit, quod sane verbum videtur plenam agnitionem non inducit; (6) quemadmodum nec antea dilucide, ut oportebat, ipsum designaverat: nec ab similis est actus Job Cioffo. Præterea notandum duco, quod reus, ut in hoc actu agnitionis tacens, quasi suam culpam manifestat; (7) ita e contrario si constan-

(10) L. merito ff pro socio eum alijs concord. Alciat. de presump. reg. 3. presump. ult. Menoch. lib. 4. de presump. presump. 161.

(11) Farinac. plures referens conf. 70. nu. 9. & 38. ibi: reasumo conclusionem supra firmatam nu. 9. nomine, quod in casu nostro scientia non per presumptiones, & conjecturas sed per concludentissimas probationes per Fiscum deducenda est. Primo, quia agitur de gravi præjudicio, Secundo, quia agitur de pena infamiae &c. & estiam voluit Rota in una Romana Secretariatus coram D. Seraphino, Luna 17. Februarii 1592. ubi dixit, quod quando agitur de pena ferenda, requiritur certa, & indubitata scientia.

(12) Ulp. in l. absentem ff. de pen.

(1) Juxta illud in Evangelio D. Lucæ cap. 4.

(2) Argum. text. in l. 23. in princ. C. de nupt. cap. 1. in princ. de prohibita feudi alienatione per Losbar. vap. 1. in princ. de prohib. feudi alienat. per Frideric. lib. 2. feud. tit. 52. & 55.

(3) Nam licet in legibus salus Populi posita sit, Aristot. Rhetor. cap. 3. l. 2. ff. de legibus, & lex ad Populi salutem sit unice constituta, ut ex leg. xii. tabular. Salus Populi suprema lex esto; tamen si observata non fuerit, non secus ac ignis est, qui dum sub cinere latet, videtur extinctus, sed stante vento, viviscit: ita lex, si debitæ executioni a Judice demandetur, elucet: est igitur proprium Magistratus servare leges, ait Cic. de offic. ut enim Magistratibus leges, ita populo præfunt Magistratus: vereque dici potest, Magistratum legem esse loquentem, legem autem mutum Magistratum, idem Cic. de legib.

(4) (5) Ut alibi diximus.

(6) Videtur enim verbum improprietatem significat, ut notatur per DD. in l. 1. §. decessisse ff. de vi, & vi arma. Bartol. alique DD. in l. si is, qui pro emptore, ff. de usucap. Tiraquell. in tractat. de mort. saisis le vis. 2. part. declar. §. n. 13. Hinc Cic. 2. de offic. induxit eam, qua videtur esse, non qua esset; repugnantiam.

(7) Argum. text. in l. de etate §. qui tacuit 4. & §. seq. ff. de interrog. in jure facien. & interrogat. ad. in l. qui tacet 185. ff. de reg. jur. cap. qui tacet 43. de reg. jur. in 6.

stanter agnoscentem increpet, ac factum, de quo arguitur, perneget, innocentiz suæ indicium ostendit. (8) Carolus itaque pede a Palumbo tactus hisce verbis eundem increpavit, *sic tibi aridus pes, quo me tangis, an me usquam gentium novisti? Tu Christe Optime Maxime meam tuearis innocentiam.* (9) Item & Job Cioffo exprobat, inquit: *me ne usquam tu cognovisti?*

Sed quid plura? quandoquidem reus iste jam statum mentis deturbatus insanit, ut ex fide ordinarij Medici Castri Novi, ubi Carolus detinetur, constat, & satis, abunde ab amentiz suæ listore prostratus, afflictusq; dignoscitur.

Quamvis autem aliquot DD. teneant, reum pro crimine ante furorem admisso non esse excusandum a pœna, maxime si illud atrox sit, (10) etiam propter exemplum, ut delicta atrociora publica auctoritate expientur, ulciscendæ Reipublicæ causa; (11) & amplius præ cæteris hac ratione ducti, (12) quod si quis cum esset sanæ mentis, peccatum lethale commiserit, deinde furiosus efficiatur, & in furore ex hac vita decedat, Deus animam ipsius damnat, & sempiterno supplicio non liberat: ecquis nisi insanus neget, nullam hic esse acerbiteriam pœnæ, quæ cum æternis cruciatibus conferri possit? Alii tamen contrarium subnuntiant, (13) nempe quod in casu atrocis delicti sit detinendus usque, donec resipuerit, & ad statum sanæ mentis redierit; adeoque Judex pœnam differre debeat, & hac potissimum ratione nituntur, quod Judex ante sententiæ executionem tenetur reo tempus elargiri ad pœnitentiæ Sacramentum suscipiendum. (14) Enimvero isthæc sententia non minus est vera, quam æqua, & Christiano quammaxime consentanea. Porro ratio de anima paulo ante excogitata, ad causam non adaptatur; quum enim naturales hominum facultates, quæ perfectam constituent ratiocinationem, corrumpuntur, aut immutuantur, anima quidem non immutatur, licet humano corpori conjuncta sit, & juxta corporis facultates, *sed potentias* semper operetur: hæc autem, utpote immortalis, propter offensam Deo factam, merito Deum habet ultorem. Textus vero in *l. Divus Marcus, & Commodus* loquitur in matris necesse, cujusmodi flagitium atrocissimum est, cui appropinque convenit animadversionis exemplum: at in specie, qua de agitur, quamquam læsæ Majestatis crimen sit omnium gravissimum; nihilominus aliter ac Fiscus sentit, se res habet, tum quia conspiratio nullum habuit effectum, tum etiam, quia Carolus de Raho nihil prorsus egit. Porro id, quod ajunt DD. nempe furiosum, ac stultum, usque dum resipuerit, esse detinendum in casu atroci, verum esse non ambigitur, & in Praxi servatum vidi. Cæterum pœna hominem afficere mentis non compotem, ludibrium potius esset, quam exemplum, risuque id a populo exciperetur.

Hic fuit ad Incurvabilem hospitalium domum traditus.

D E F E N S I O I X.

Pro Josepho Maglione e Pago Julianensi, quod interea, dum frumentum cum aliis quinque agricolis tritaret, in verba proruperit, *noluit Diabolus, quod tumultus Neapoli contingeret; mihi enim inter alios erat curæ tibiales nervos equorum Regii equis contundere*, protinus hoc sermone se conjurationis participem prodidisse arguebatur, testantibus in eum quinque testibus de visu, & auditu, & de loco, & tempore: Præterea probationem adaugeri ex duobus mendaciis, quæ ipsimet inter examen exciderint. Alterum, quod interrogatus, an Carolum Savanellum nosceret, cui dixerat, consilii, operisque societatem inivisse cum Francisco Camerlingo, ne de facie quidem novisse affirmaverit. Alterum, quod interrogatur, an saltim nosceret D. Josephum, & Jo: Petrum Ricciardo, item fuerit inficiatus; quoniam hi quidem concives sui erant, scilicet ejusdem Pagi unus ex quatuor Parochis D. Joseph Ricciardus, & Jo: Petrus Medicus. Institit Fiscus, ut ad Tiresmes damnaretur.

Quidem, Excellentiss. Domine, bene ominor, (ut es æqui boni servantissimus) æquus, bonusque eundem carceribus eximi jubebis, quibus diutine maceratum conspiciamus. Et sane illius facti, quod indicata præferunt, probatione sufficienti Fiscus vacat; quandoquidem, ut de mendaciis, unde criminis indicia putat eruere, primo verba faciam, illuc adduci nullo modo possum, ut credam, Josephum Maglione mentitum fuisse; nam constat hunc adolescentum esse, non provecstæ ætatis, rusticum, pecudum custodem, & in Pago hominibus refertissimo, & satis amplo non assiduum, adeo ut quatuor numero Parochis numerosæ multitudinis cura concedita sit: itaque verisimile quidem erit, non omnes concives suos sibi innotuisse, præsertim quod semper in rure, raro in Oppido commoretur. Cæterum nec Caroli Savanelli depositio quidquam illi obest; siquidem si Carolus ait, nescio quid a Josepho audivisse, Josephus constanter abnuat, & hujusmodi depositiones in pari probationis gradu deprehenduntur, ideoque mendax dici non potest. (1) Quinimo ad id ambo requiruntur testes, nec unus sufficit: (2) quamobrem nec primi oppositi mendacii, nec alterus convictum comperimus, quippe, ut jam annotavi, rusticus ille est, in agro vitam ducere consuetus, ad domum habitat longe omnino distantem a Parochiali Ecclesia Divi Joannis, cujus curam gerit D. Joseph Ricciardus. At vero de his nec sciscitatus est Fiscus, scilicet an D. Josephum Ricciardum, Parochum, claudumque, ac Jo: Petrum Phisicum Doctorem, senem, pariterque claudum agnosceret; nam hujusmodi circumstantiis percontanti facile re-

E spon-

(8) Argum. tex. in *l. de minore 10. ff. de quest. ibi: plurimum quoque in excutienda veritate etiam vox ipsa, & cognitoris subtilis diligentia offert; nam & ex sermone, & ex eo, qua quis constansia, qua trepidatione quid diceret &c. quadam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt; & licet trepidatio, & mutatio coloris in facie signa sunt falsi testimonii, Bald. in *l. 8. C. de Episc. & Cler. n. 2.* ita e contrario dicendum est, constantiam innocentiz signum esse.*

(9) Imprecatio interdum ut crimen probat, ita est innocentiz testimonium, ut videre est penes Laurentium Beyerlink in *Theatro vita hom.* in verbo *imprecatio*, & in verbo *innocentia vers. per imprecationes. Psalm. 90. ibi: clamabat ad me, & exaudiam eum.*

(10) Per tex. in *l. Divus Marcus, & Commodus 14. ff. de off. Pres. Roman. in l. furiosum C. qui testam. facere poss. & in l. si servus ff. si ex noxali causa agatur, Lancellot. Polit. in tract. de substitut. pag. mihi 40. vers. circa hoc autem queritur, Jo: Uaudus var. qu. lib. 2. qu. 7.*

(11) *L. 1. §. 2. depositi, l. si quis homicidii in fi. C. de accusat. l. si operis C. de pen. & §. 2. Instit. de publ. judic.*

(12) Rationes utriusque opinionis refert Andr. Tiraquell. tract. de pen. temper., aut remitt. tertia causa.

(13) Bald. in *d. l. furiosam C. qui test. sac. poss. in l. humanitatis vers. tertio queritur C. de impub. & aliis subst. & in c. 1. tit. an ille, qui inter fratres Domini sui &c. lib. 2. feudr. tit. 37. quem sequuntur quamplures alii a Farinac. collecti in tract. de pen. temper. qu. 94. nu. 13.*

(14) Antonius Gomez resol. 10. 3. cap. 2. nu. 72.

(1) Ut quis de mendacio vincatur, testis, qui contrarium deponit, debet esse dignior reo, & omni exceptione major, ut in terminis tradit Bos. in tracta. de indic. & considera. ante tortu. num. 37.

(2) *Nec stabit testis unus contra aliquem, quicquid illud peccati, & facinoris fuerit, sed in ore duorum, vel trium stabit omne verbum*, ex sacro tex. Deuterono mil cap. 19. Matth. cap. 18. cap. in omni negotio 4. de testib. c. ex insinuatione 3. de proc. c. fin. de success. ab intest. l. ubi numerus 12. ff. de testib. l. Theopompus ff. de dote preleg. & in terminis post quamplures notat Farinac. q. 52. nu. 13.

spondisset, eisdem sibi notos esse; sed simpliciter absque ulla prorsus designatione interrogatus, negans, mentitus utique non est. Accidit saepenumero, ut quispiam oculis nostris innotescat, cujus tamen & nomen, & cognomentum ignoramus: quorundam etiam nomen interdum tenemus, quorum aspectum indicare non possumus, & si nomen aliquando non latet, fugit verumtamen cognomentum; idque potissimum in homine agresti, & infimae conditionis praesumendum, ut dixi. Sin autem Fisco mendacium istuc de praecipuis, ac substantialibus delicti partibus esse contenderet, debuerat formulam *monitus* &c. illum interrogare, additis ejusmodi circumstantiis, eumque contumacem deprehendere: sed cum formula *monitus* &c. interrogatus est solum de principali crimine, quod satis apte negavit admisisse; non igitur mentitus est.

Porro de jure indicium, quo inferri tortura reo possit, non induci ex mendacio, maxime si non in sit principalibus delicti qualitatibus; quinimo licere etiam reo pro se redimendo mentiri, communis Jurisconsultorum opinio est, & vera sententia. (3)

Pergo nunc ad facti confessionem extrajudicalem; quae quidem, ut indicium pariat, debet; quemadmodum judicialis, esse possibilis, & verisimilis, (4) eoque magis, quod illa coram Iudice fit, reum interrogante, & juramentum deferente, haec absque ullo admonitu, & saepe potest e stultitia, aut ebrietate suboriri.

Præterea si verba illa introspeciamus, factum a veritate alienum esse, persuasum habeo; quod ex rei peragendae impossibilitate palam fiet. Quo enim pacto Ioseph Maglione, aut soli Camerlingo junctus, aut etiam decem aliis, pluribusque confociatus penetrare unquam poterat in Regium equile, nervosque equorum incidere, cum inibi tot, ac tanti armati equites stationarii praesto sint, nec inde unquam absistat? ubi quoque praesunt alii non pauci militaribus dignitatibus insigniti, & veterani duces, quorum jussu & excubiae locantur in portis, & expediti, paratique ad insultus quosque propulsandos, noctu, diuque pro se quisque manus offert: scilicet illi excacati, orbatique sensibus certissimo mortis periculo obviam ivissent; rem certe incredibilem, & plane impossibilem. Cæterum facinus istuc ita conditum, revera somnium, aut purum figmentum est; habemus enim confessiones utriusque auctoris hujus praetensa conjurationis, nimirum Io: Mariae de Christophoro, & Agnelli Migliaccio, qui consilium, ac preparati flagitii rationem patefecerunt; nec tamen hi quidquam constitutum, designatumque aperiunt de equorum nervis contundendis in Regio equili: participes quidem nonnullos nominant, sed Iosephum Maglione inter illos non adumerant. Ergo si factum a vero abhorret, minus, minusque dictum, quod ne vulgari quidem, & opportune dicendi rationi accommodatur, puta si dixisset, sese, ubi primum conjuratio ad rem fuisset perducta, illico posthabita trituram frumenti, ac fugatam pauperie, opibus, & copiis praeditum evalurum.

His accedit, quod reus iste interrogatus fatetur,

se, pridie quam fuit comprehensus, cum quinque illis testibus altercationem habuisse, arrepta occasione ejusdem triturae frumenti; exinde coniecere possumus, eisdem animo exulcerato, & simultatis ergo in ipsum fuisse testificatos: parum autem refert, quod hac de rixa nihil docuerit; inibi enim rixae tempore nullus aderat praeter ipsos.

Cum igitur crimen, quod Iosepho Maglione adscribitur, revera in umbram quamdam residat, nec verisimilitudinem praefereat, nullius fere momenti existimari poterunt quinque testium dicta: hinc ex eadem inverisimilitudinis ratione S. Rota Romana haud minus ac tresdecim testium dictis nullam fidem adjunxit. (5)

Quid quod etiam si de verborum jactatione sit ipse convictus, quae absque ulla prorsus haesitatione, aut per ebrietatem, aut per ignaviam effutire visus est, omnino dignum reor, cui venia concedatur. Id quidem vestra Clementia exposcit, humanissime Princeps, ut etiam Jurisconsultus admonet, (6) *Nec lubricum lingua ad poenam facile trahendum est*; quamquam enim temerarii, imprudentesque poenam mereantur, iis attamen, ut insanis, ac vecordibus parcendum: praeterquam quod miserimus hic per plures menses carceribus afflictus reperitur.

Fuit ad exulandum damnatus.

DEFENSIO X.

PRO eodem Iosepho Maglione in exilium damnato, de cujus inobservantia arguebatur, instante Fisco pro Tritremium poena, ad quam subeundam sese obstrinxerat, nisi decreto paruisset.

EXcellentiss. Domine, ex triplici capite spero minime deferendum fore Fiscali petitioni adversus Iosephum Maglione propositae, sed potius veniam omnino illi concessuram, prout suppliciter edisseram.

Princeps autem ratio illa est, quia delictum, cujus initio reus postulabatur, existentia caruerat, sed in ipsum, tanquam suspectum, ab hac Regia Juncta decreta fuit exilii poena, nullo tempore praefinito; quippe e domo Caesaris non solum crimen, sed suspicio etiam criminis abesse debet. (1) Et vero non deest D. auctoritas, ut quis exilii poena ob suspicionem affici possit: (2) quamvis autem se poenae ex pacto submiserit, simul ac exilium frangeret, tamen animadvertendum est, obligationem huiusmodi fere nullam esse, ipsa reluctante natura se poenae subdere, suaeque damna sufferre. Atqui reus videtur non quidem ex animo, sed invitatus, & per vim sese obligare, cum coram Iudice sit, & carcere detineatur; adeoque praecipue cupiditate declinandum, eludendique praesens incommodum, secundarium illud detrimentum, quasi remorem existimat.

Altera jam ratio subsequitur, scilicet cujuscumque levis, & coloratae causae obtemperare excusare a poena contempti Magistratus, indicto exilio. (3)

Porro Ioseph Maglione in sua depositione in promptu exhibet causas, cur exilium sibi indictum non servaverit, quod scilicet quibusdam Sacerdotibus credidit, suadentibus, ut omni trepidatione poena deposita consisteret; quoniam, ab actorum Magistro

(3) Post Cardinal. Tusc. *pract. conclus. jur. verbo mendax. n. 41. docent Farinac. qu. 52. nu. 8. ubi testatur receptam hanc esse opinionem, Christophor. Crusius c. 43. de indic. delictor. nu. 13. ait, licere reo pro sanguine suo redimendo mentiri, his verbis: Porro si reus pro redimendo sanguine proprio mentiat, ad torturam sufficiens non est indicium, l. 1. de bonis eorum, qui ante sentent.*

(4) Brun. *de indic. & tort. par. 1. qu. 3. num. 14. Bajar. ad Clar. §. fin. qu. 21. nu. 121. Menoch. de praesumpt. lib. 1. qu. 89. n. 17. & de arbitrar. casu 269. nu. 3. & 8. Mascard. de probat. concl. 350. nu. 18. & sequ. lib. 1. Farinac. de reo confesso, & convicto qu. 81. nu. 28. & 29. & qu. 82. num. 33. & sequ. Guazz. defen. 32. cap. 1. n. 3. ver. & multo magis, & cap. 34. nu. 10. Carena de offic. J. inquisit. par. 3. tit. 10. nu. 60. Bertazol. conf. 29. nu. 1. lib. 1.*

(5) Ut adnotavit Jo: Maria Vermigliol. *conf. 24. num. 4. tom. 1. ibi: & ubi detegit Iudex inverisimilia in testibus, quamvis pluribus, & contestibus, fidem aliquam adhibere non debet, qua ratione Rota tresdecim testes confesses rejectit in Perusina laudi 23. Januarii 1614. coram B. M. Domino Cardinali Verospio.*

(6) Modestini. in l. famosi ff. ad l. Jul. Majest.

(1) Testes Suet. Tranquil. in *Vita Julii Cas. c. 75. Meos (Caesaris verba sunt) tam suspicione, quam crimine iudicio carere oportere.*

(2) In terminis docet de Ponte in *tract. de posses. Proreg. tit. de provis. fieri solitis, proem. num. 11. & 12.*

(3) Ut ex Nostratibus docent Regens Tapia in *Pragn. de releg. annot. 3. & Regens Sanfelice. decis. 255.*

gistro fidem publicam, seu quas vocant literas af-
securationis, quo tute Regno posset excedere, etiam
tum non acceperat.

Tenuit & ipsum fortissimus amor matris, & foro-
rum, idque valde nimis angebat, quod si dispari lo-
corum sorte disjungerentur, fame procul dubio
perissent; ipsas enim Josephus unice suis laboribus
erigebat, sustentabatque, quemadmodum in puncto
docuit Sanfelicius, (4) concedendam scilicet veniam
exilium frangenti, necessitate consanguineorum in-
hibito, atque ita judicatum refert a M. C. V. in
causa Francisci Albertini, quæ sententia ea nititur
ratione, quod filio, ut parentibus subsidio sit, a re-
ligione, ubi solemnia vota conceperat, unigue sibi,
ac Deo vacaverat, egredi fas est. Numquid hoc in
exilium misso licere inficiabimur?

Constabitur hæc legitima causa ipsomet facto;
nam omnes Fisci testes deponunt, Josephum denuo
comprehensum, repertum fuisse rusticis intentum la-
boribus, insudantemque, & alimoniam familiæ suæ
comparantem. Quamobrem ad Asylum Ecclesiæ ne-
quaquam refugit, nec Beneventum petiit, ut solent
perditissimi homines, sceleris conscientia exagitati.

Postrema denique ratio sese offert, nimirum in-
comparabilis Excellentiss. Vestræ clementia, summo-
pere ab Imperatore Iustiniano inculcata, (5) quam
Principes usque adeo imitari debent, ut fere Deo pa-
res efficiantur.

Sententia fuit hujusmodi, *Redeat in Causam suam,*
i. in exilium.

D E F E N S I O XI.

PRO Matthæo Chierchia, Antonio Pistoja, &
Januario Fucito, qui venerunt in crimen, nimi-
rum quod Chierchia iv. Idus Junii, quum seditio,
& conjuratorum cogitatio statuta fuit, per Civita-
tem equitari constituerit, applaudendo, *Vivat Impe-*
rator. In ipsam tres testimonium dixerunt, nempe
Victorius Corrente, Balthasar Barba, & Nicolaus
Vicinante. Quod autem ad Antonium Pistoja, &
Januarium Fucitum attinet, hi accusati sunt, quod
ut primum resciverunt, in FF. Cappuccinorum
Cænobio sub titulo Sanctiss. Conceptionis magis
nominis Equitem latenter morari, atque homines
colligere, ut denuo hic Neapoli pro Cesare in im-
petum popularem ruerent, statim cum Victorio
Corrente, Balthasare Barba, ac Nicolao Vicinante
conspiraverint una congregari, & ab eodem Equite sti-
pendia pro Imperatore accipere; sed a Curie satel-
litibus comprehensi, initum consilium inchoare mi-
nime potuerint, instante Fisco pro poena Trire-
mum.

ETSI mihi, Excellentiss. Princeps, ea dicendi
copia deest, quæ bono conveniat Oratori, ve-
rum tamen pro comperto habeo, Excellentiam
V. summa ingenii sui vi, mentisque acie imbe-
cillitatem meam uberius suppleturam. Itaque, pro-
cul omni furo, & inani verborum pompa negle-
cta, (1) facta quædam undequaque vera conabor

ostendere, quæ Fiscis objecta diluunt, & Inquisito-
rum innocentiam præferunt; sic, ut usurpare vale-
am illud M. Tullij. (2) *O magna vis veritatis,*
quæ contra hominum ingenia, calliditatem, soler-
tiam, contraque fictas omnium insidias se per seipsa
defendat.

Et vero Matthæi Chierchia causam agere, nec
grave quidem erit, nec magnopere adlaborandum;
ex defensionibus enim pro eodem factis satis super-
que constat, Victorium Corrente de testibus unum
se in Ecclesiam, tanquam in asylum recepisse, ac
dum ibi impudentissimo cum contemptu immora-
batur, atque illicita perpetrabat, sætegit Matthæum
eiusdem Ecclesiæ Gubernator, ut Vicarii Generalis
permisso inde expelleretur; quæ de re cepit contem-
dere cum dicto Victorio, a quo gravibus contum-
melijs, & convicijs fuit impetitus; minas insuper
addidit, se facturum, ut mox id egisse peniteret;
hinc non Reipublicæ studio, sed dolo malo, & pri-
vatæ offensionis vindicta Matthæum Majestatis falso
insimulavit. (3) Quin etiam ob id eo nequitiz pro-
cessit, ut Balthasaris Barba, & Nicolai Vicinante
testimonia ejus opera sumerentur, nullam igitur me-
rentur fidem, utpote Victorio charissimi, ac socij,
& una secum in Ecclesia refugij causa hætenus con-
sistere perseverant. (4)

Adversus Antonium Pistoja, ac Januarium Fucito
tres numerantur testes, nempe Victorius Corrente,
Balthasar Barba, & Nicolaus Vicinante. Duo pri-
mi testantur, iv. Idus Junii cum esset intra cubi-
culum quoddam impositum Ecclesiæ D. Mariæ Gra-
tiarum prope ab Emporii platea, quam vocamus,
Forum magnum, cum Nicolao Vicinante, tunc illud
advenisse Antonium, & Januarium, & occulte, re-
morisque arbitris, in moenibus dicti cubiculi inter
se contulisse, quod in FF. Cappuccinorum Monaste-
rio vir quidam aderat homines pro Imperatore con-
scribens, iisque persuasisse, ut una simul armati
eundem virum adirent. Re cum Nicolao Vicinan-
te communicata, istius consensu statuerunt, id nun-
ciandum Scribæ, ac Duci satellitum Magni Fori,
ut jam actum fuit. At iterum Antonio, & Janua-
rio redeuntibus, simulaverint, sese armatos ire ad
eum virum: quoniam vero Barba nec nitratum pul-
verem, nec plumbeas glandes habebat, tertio Anto-
nio, & Januarium remigraverint; iidemque testes sa-
tentur, Antonium Pistoja nitratum pulverem Bal-
thasari Barba dedisse, & tarenum ad emendas plum-
beas glandes, ac sermonem tertio habitum fuisse
coram Nicolao Vicinante, qui nusquam asserit,
ipso hac de re secum collocatos, sed semper in
moenibus, ubi ipse nequitiam interfuit. (5) Ve-
rum per socios rei particeps factus, effecit eodem
die, ut Pistoja, & Fucito in carcerem detrude-
rentur.

Hujusmodi factum non modo veritatem non præfert
sed etiam maxime repugnat, & eorundem testium
inane commentum esse deprehendimus, falsoque at-
tributum Antonio Pistoja, & Januario Fucito, ut
ex his, quæ strictim exponam, facili negotio de-
monstrabitur. Primo ex perpensa variatione. Secun-

(4) *Cit. loco nu. 1. & 2.*

(5) In l. *Imperialis C. de nuptiis*, ibi: *nam ita credimus Dei benevolentiam, & circa genus humanum ni-*
miam clementiam (quantum nostræ nature possibile est) imitari, & Glo. in v. imitari inquit: Sola Deos aequal
clementia nobis, & sic in Auth. ut Jud. sine quoq. suffrag. §. itaque col. 2. & infra de donat. inter. vir. & uxor. l.
fin. §. fin.

(1) *Veritatis simplex oratio est*, Sen. *epist. 49.* cui accedit Euripi. in *Phenissi*, *est veritati sermo simplex*
concedens.

(2) In *Orat. pro M. Calio nu. 51.*

(3) Testis inimicus etiam in criminibus exceptis non probat, *cap. per tuas*, ubi Canonistæ communi-
ter de *simon. Gramm. cons. 46. nu. 8. & 9. Clar. in pract. §. fin. qu. 24. ver. item quero*, Decian. *tract. crim.*
lib. 3. c. 25. num. 6. Farinac. de testib. qu. 53. nu. 5. Carena de offic. S. inquis. pat. 3. tit. 5. n. 4. Gigas de
crim. lasæ. Majest. lib. 2. qu. 2. rubr. quomodo, & per quos crim. Or.

(4) Amicus amici mei est meus inimicus, *Glos. in l. 1. ff. de offic. Præfetti Urb.*, a DD. communiter
recepta; ideoque etiam in crimine læsæ Majestatis in testem non admittitur, *Gigas loco supracit. nu. 27. & 38.*
& qu. 6. nu. 11. rubr. qui accusare poss. in crim. lasæ Majest. lib. 2.

(5) Testis, qui dicit, quid factum præsentem Titio, non probat; imo redditur suspectus de falso, si
Titius neget interfuisse, ut notant Bald. in *cap. cum causam 37. nu. 7.* & ibi *Felin. sub. nu. 2. de testib.*
Gabr. commu. concl. de testib. concl. 3. nu. 11. Mascard. de probat. concl. 1375. num. 1. lib. 3. Eugen. cons. 27. nu.
51. lib. 1. Farinac. de testib. qu. 65. nu. 274.

cundo ex memorata circumstantia nitrati pulveris; tantum enim abest, ut Antonius Pistoja hunc pulverem Balthasari Barba dederit, ut potius ex fiscalibus actis constet, ipsum Balthasarem id genus pulverem, aliaque contra Regia edicta, & in fraudem publici vestigialis venundidisse. Tertio ex facto armorum; namque ut primum prehensi fuere Antonius, & Januarius, Scriba statim in eorum domibus omnia investigavit, neque usquam invenit ignivoma, aut alterius generis arma, nec sulphureum, & nitratum pulverem, neque globos, & plumbeas glandes. Quarto ex qualitate ipsorum testium, & Antonii, ac Januarii, quorum conditionem Judex inferenda sententia ob oculos habere debet; praesertim in ea sceleris nota, quae falso alicui possit inuri, cujusmodi est laesae Majestatis crimen, quemadmodum animadvertit Summus Pontifex Alexan. IV. (6) quo loci ad exquirendam veritatem regulam tradit, ut Judex expendere serio velit testium qualitatem, accusati conditionem, omnemque aliam circumstantiam, quae ad rem respicere videtur: idque Gregorius (7) his potissimum verbis inculcat: *Si vero de crimine Majestatis dicitur accusatus; nec ipsum de eo credendum fuit, si vita, vel opinio ejus talis antea non exstitit*; Glof. (8) quae sic habet: *nota, quod etiam in istis criminibus exceptis non omnis admittitur ad accusationem, vel testimonium, nisi mala fama fuerit accusatus, ut hic, & in cap. veniens ext. de testibus.*

Praefati testes sunt pluribus criminibus obstricti, & Corrente de antea facta quoque seditione reus extat; alter vero de crimine stellionatus, ut ex inquisitionibus, quas produxi, abunde liquet. (9) Porro id maximopere considerandum censeo, quod tunc temporis, quum testimonium dixere, in eos de commissis criminibus pnae periculum constabatur, si in curia potestatem venissent. Quamobrem de ipsorum testimoniis nulla quidem ratio habenda est, ex eo praecipue, quod formidine pnae, & sceleribus male sani sub spe impunitatis a Regio Fisco impetrandae, facile culpam in innocentem adstruere, vel contra reum solent inquisitionem amplificare: quae sane suspicio minime locum sibi vindicat in eo, qui multatus jam fuit, aut liberatus.

Immo hujusmodi testes ut probent in crimine laesae Majestatis, jure cautum est, ut eorum testimonium tortura confirmetur, (10) duabus praesertim rationibus. Prima; quoniam id, quod per vim ex alicujus ore extorquetur, profecto veri specime praesert. (11) Alterum; siquidem tortura pravam qualitatem testis depellit, (12) qui vitae integer, atque incorruptus, neque in reorum numero adscriptus esse debet: (13) idque minime fugit Fisci Patronum; sed in eos quaestionem exercere non potuit, cum ad Ecclesiam profugerint, quam (ut par erat) oportuit venerari; adeoque non datum est ullam ipsi molestiam inferre. Itaque deficiente ejusmodi requisito, constanter ausim dicere, nullam proforsus esse inquisitionem.

Præterea sunt ipsi delatores, & operam dederunt, ut Matthæus in vincula adduceretur; (14) cumque in faciem praedicti Matthæi, & Antonij Pistoja iurandum juraverint, sicut ob invidentiam in primum, ita in alterum, animo quidam improbo, nec sine fallimonio deposuerunt: (15) nullius momenti erit eorum testimonium.

Ad hæc, Barba est Antonio infestus, & inimicus, cum enim in Emporio cum quodam altercicaretur, cui feriendo gladium educere aggrediebatur Barba, ab Antonio Pistoja jacto lapide fuit impetitus, genuque percusso, procidit; ille vero vitam fugae mandavit: idque in dubium revocari nequit, cum ex actis jam per M. G. instructis liquido constet.

Econtrario Antonius Pistoja, & Januarius Fucito sunt textores sericarii, nulla unquam inquisitionis nota maculati, rem familiarem, quæque ad cultum, & ad victum, ad filios, & uxores nutriendum necessaria sunt, arte, & laboribus comparantes. Itaque unicum ab Excellentia V. praesidium exorat Antonius Pistoja, ut molestiae damno, & carceribus tandem aliquando eripiatur. Idem salutis, & innocentiae propugnaculum implorat Fucitus absens, quo minus in ipsum procedatur; sed contra dictos testes, utpote impostores, severissime, ut par est, inquiratur.

Fuit per sententiam absolutus.

DEFENSIO XII.

Pro Francisco Riccio delato, quod ipse quoque ab eodem Equite Germano stipendium suscipere contulerit.

Quamquam, Excellentissime Domine, provincia mihi demandata Advocati Fiscalis officio videatur adversa, tamen si instituti mei ratio perpendatur, unum quippe munus alteri per omnia vehementer consonum censeo; Reipublicæ enim intererit, ut & nocentes poena plestantur, (1) & innocui culpæ dedecore liberentur. (2) Cum igitur Excellentiam Vestram ad utrumque pari studio propensam suspiciamus, susceptum onus ex animo mihi sustinere fas erit.

Probatio, quæ reum agit Franciscum Riccium, adversus quem Fiscus Advocatus institit pro Triremium poena ex tribus testimoniis excerptur, videlicet Matthæi Prota sartoris, Josephi Nardone, & Januarii Miglione ejusdem Matthæi operariorum. At vero de depositionibus eorumdem haud est habenda

(6) In cap. in fidei favorem de heret. in 6. ibi: *si ex verisimilibus conjecturis, & ex numero testium, aut personarum tam deponentium, quam eorum, contra quos deponitur, qualitate, ac aliis circumstantiis sic testificantes falsa non dicere presumantur.*

(7) In can. in primis 2. qu. 1.

(8) In d. Can. ver. crimine.

(9) Testes criminosi regulariter ad testificandum non admittuntur, cap. testimonium de testib. ibi: *testimonium ejus, cui ab adversa parte opponitur crimen, merito reprobatum, cap. per. tuas de simon. can. constitimus 3. qu. 5. licet admittentur in criminibus exceptis: non sunt tamen omni exceptione majores, Farinac. in tract. de heresi qu. 188. num. 83. Carena de offic. S. inquisit. par. 3. tit. 5. num. 73. Vernigl. conf. 115. nu. 11.*

(10) Text. in d. can. in primis 2. quest. 1. in l. ob carmen 21. ff. de test. ibi: *sine tormentis, ejus testimonio credendum non est, Gigas de crim. laesae Majest. lib. 2. qu. 3. nu. 4. alios referens, Farinac. quest. 62. nu. 379.*

(11) Dicitur enim in tortura (ut alibi adnotavimus) pro veritate habetur; quæ enim dolore, iracundia, & metu fiunt, quia necessitatis vim habent, fidem afferunt, & auctoritatem, juxta text. in can. ille, qui 5. qu. 5.

(12) Farinac. de testib. qu. 62. nu. 377. & seq.

(13) Can. Judex 2. qu. 1. ibi: *Judex criminisum discutiens, non ante sententiam proferat capitalem, quam reum se ipse confiteatur, aut per innocentes testes convincatur.*

(14) Vide, quæ diximus in Defens. pro Ferdinando Ballati nu. 6.

(15) Testis falsus in uno, in totum est falsus, etiam si falsitas esset in minimo; quia individuum est iuramentum, Mascard. de probat. concl. 642. & 743. Menoch. de presumpt. lib. 5. presumpt. 22. Afflict. in Constitut. Regni Eos, qui scientes nu. 20. tit. de perjuriis, de Angelis ad Gizzarell. decis. 8. nu. 7. & seq.

(1) L. si ita vulneratus ff. ad l. Aquil. l. si longius §. filiusfam. l. si a reo §. fin. ff. de fidejuss. & mandat. l. congruis 13. de officio Praesid. l. licitatio 9. §. quod illicitè ff. de public. l. per omnes 6. C. de defensor. Civit. cap. ut fama 35. §. respondemus de sens. excommunicat.

(2) Arg. l. accusationis 17. C. de accusat. & instr. l. 1. C. de custod. reor.

benda ratio, quippe inimici, & falsi sunt testes; idcirco graviter animadvertendi, Franciscus autem absolvendus.

In Matthiam Prota tria facta concurrunt a me articulata, & satis concludenter probata, eaque Commissarius quoque ad unguem retulit. Primum est, quod paucis ante mensibus, quam in carceres conijceretur Franciscus, dum esset in maris litore juxta suburbanum vicum, (cui nomen indidit Lauretanæ Deiparentis Delubrum) & una sorores ejus, ac fratris, interea loci illuc advenerunt etiam relaxandi animi gratia prædictus Magister Matthias, & secum uxor sua cum Januario, aliisque domesticis, & pro re nata nescio cujus omisæ urbanitatis, mutuo sese jurgis inceserunt, alii alios sædissimis contumeliis insectantes, conservare manus; itaut ad rixam sedandam Castris Carmelitarum contigui Vigiles accurrisse oportuerit.

Id satis, adundeque per duos contestes probatum est, nempe per Franciscum Antonium de Sanctis, & Petrum Pennellam, testificantes, per eosdem Vigiles eorum contentionem fuisse compositam. (3) Alterum est, scilicet in Templo Sanctiss. Virginis Annuntiatae Agnelli Ricii uxorem, Francisci fratris, a sponsa Magistri Matthiæ hac inibi injuria, convicioque fuisse proficissam, ac laceffitam: *tu ne ista e marino litore, impudens muliercula t faciam, ut te pœniteat*; quemadmodum alii duo contestantur. Tertium, paulo ante quam Franciscus fuerit in carcerem conjectus, prætereunti fratris Francisci Matthiæ domum ejus uxorem minas intulisse, additis etiam contumeliis; unde colligitur, Matthiam Prota non modo contra Franciscum Riccium falsum dixisse testimonium, utpote adversum & inimicum, verum etiam uxori voluisse gratificari: quæ quidem vehemens causa est, cur testis interdum falso deponat; mulieres enim virorum animos, quo voluerint, inclinare, eorumque ingenia versare in quamvis partem valent, ut liquet exemplo Josephi hebræi (4) in Sacris Paginis, ubi legitur: *mulieres auvertunt cor Salomonis, & deperantatum est cor ejus.*

Quod attinet ad Josephum Nardone, præterquam quod est Magistri Matthiæ operarius, subsunt etiam duo facta. Unum, quod contigit, antequam Riccius in custodiis haberetur, alterum vero postea. Primum, scilicet Josephum Nardone Riccio petenti per Dominicum Passaro libellam, quam eidem commoderat, per injuriam, & contumeliam denegasse; unde Riccius commotus retulit: id sane probatum est per duos testes, atque etiam roboratur alia testatione Josephi Caglia, qui pariter de minis Nardone in ipsum Riccium deponit. Alterum, postquam Riccius in vincula conjectus fuit, Josephus Nardone, quod opera sua id acciderit, jactanter gloriabatur, quemadmodum alii duo testificantur.

Quod ad Miglione tertium testem attinet, cum ipse sit operarius Magistri Matthiæ, probabile quidem est, ac verisimile, hunc, uxoremque animum illius induxisse, ut ejusmodi testimonium diceret, eorum imperio parere coactus, unde mercedem lucrabatur; proinde uti familiaris nequitiam pro-

bat. (5)

Præterea miseri Francisci innocentia probatur quoque per testes a Fisco Patrono receptos, ut in processu Antonii Pistoja animadverti; ex quo perspicue liquet id Francisco Riccio imputatum fuisse, quod xv. Idus Junii importunis precibus persuaserit Josepho Nardone, ut FF. Capuccinorum Monasterium se conferret. Nicolaus Vicinante, ac Victorius Corrente testes a Fisco recepti, jurati deponunt, quod cum onus injunxerint Francisco Riccio, ut Capuccinorum Cænobium peteret, exploraturus, an ibi essent homines armati, idem ægnit ire, graviterque ipsos increpuit.

Porro si unicus testis a Fisco receptus contra Franciscum plenam facit probationem, (6) id potissimum dicendum, cum duo sunt, tametsi fuerint examinati in alio processu. (7)

Cum igitur Franciscus Riccius ad Capuccinorum Monasterium ire noluerit, non sine mandati hujus exprobratione, id profecto, quod eidem imputatur, falsum usquequaq. deprehenditur. Sed esto, Franciscus Riccius illuc se iturum constituerit; Fisci tamen Patronus haudquaquam probavit, revera ipsum ivisse. Mihi vero perspectum est, animo proponentem ad hostes proficisci, si deinde pœniteat, non committere læsæ Majestatis crimen, quemadmodum DD. asserunt. (8)

Quid restat, nisi ut orem te, Princeps Clementissime, ut eam misericordiam tribuas Riccio, quam ipsius innocentia deposcit; ea severitate in testes animadvertas, quam falsidici demerebunt.

Fuit absolutus.

D E F E N S I O XIII.

PRO Josepho Paulino Tonfore, per quendam Presbyterum accusato, quod temere dixerit, in Regione Sedilis Portus biscentum circiter homines inter se pro Cæsaris parte cocuntes consilium cepisse, ut ubi primum ejus exercitus advenerit, illico adversus Regem arma sumerent, quemadmodum duo testes de visu testificabantur. Instante oretenus Fisco pro quaestione.

QUicumque in bono est optimus, si postmodum immoderato quovis animi motu corrumpatur, erit in malo pessimus; quod præcipue congruit Sacerdoti, (1) qui totum se Deo dicavit, ac summa ipsi Clavium potestas datur pœnitentium animas, Christo auctore, solvendi, vel retinendi. (2)

Quod vero ad præsentem causam attinet, mihi visum est pretium curæ, memoria repetere factum Comitis Jo: Pauli de Pompeis Veronensis. Hujus quippe nomen apud Venetiarum Senatam a quodam Veneto Presbytero delatum fuit de consilio in Rempublicam inuito, ut Veropa in alienam ditionem redigeretur, exhibitis quoque per Presbyterum literis, quæ videbantur Comitis manu exarata: hic in magnum vitæ discrimen adductus, suam, & fratrum vicem pertimescebat, sed detecta impostura, quam

F
Pre-

(3) Ex sola jactatione injuriarum oritur inimicitia capitalis, Bald. in cap. venies de jurejur. Marfil. in l. 1. §. prætere ff. de quæst. ubi ita judicatum refert, Jas. in l. Procuratoribus C. de Procurator. Gigaş de crim. læsæ Majest. lib. 2. qu. 2. nu. 9. rubr. quomodo, & per quos crim læsæ Majest. prob. Farinac. qu. 949. nu. 38.

(4) Genes. cap. 38. & 111. Reg. 11.

(5) Can. consanguinei 2. can. accusatores. 13. 3. qu. 5. ibi: *nec familiares vel de domo prodeuntes*, Conciol. Alleg. forens. 89. num. 47.

(6) Antonius Gabriel. concl. 1. nu. 14. de testib. Bursat. conf. 311. nu. 21. lib. 3. Hoaged. conf. 102. nu. 13. Magon. decis. Lauca. 56. num. 9. & sequ. Guazzin. defen. 33. num. 11. etiam si fuisset examinatus ex officio Curie, Farinac. conf. 78. num. 18. & 35. imo etiam si non esset fide dignus Menoch. de presumpt. lib. 2. presumpt. 51. nu. 18.

(7) Farinac. post quamplures quæst. 62. nu. 216. 217. & 218. idque, seclusa DD. auctoritate, statuti text. in l. si quis testib. 18. C. de testib. ibi: *si quis testibus usus fuerit, iidemque testes adversus eum in alia lite producantur: non licebit ei personas eorum excipere.*

(8) Farinac. de crim. læsæ Majest. qu. 116. nu. 167. Reg. de Marin. ad Revert. decis. 42. num. 2. circa mæa.

(1) Ut admonet Rever. P. Sfortia Pallavicinus e Societate Jesu in Historia S. C. Tridentini lib. 1. cap. 13. scilicet mihi 122. ibi: *santo e vero, che siccome il piu salubre antidoto si cava dalla vipera uccisa, cosi il peggiore veleno risulta dalla corruzione dell' ostimo, ne altronde puo venire all' umana Republica maggior peste, che da due cose divine, quando son pervertite, cioè dal Sacerdozio, e dalla dottrina.*

(2) In Evangelio Luca cap. 7. & Matthæi c. 9.

Presbyter ex odio fecerat, & contexerat, Comes præmiis fuit affectus; Presbyter vero in furcam sublatus, ut propriis oculis vidisse refert Hieronymus Gigas. (3) Nemo autem non videt, a relato exemplo non esse abfimilem facti speciem, de qua nunc agitur; quandoquidem Presbyter quoque accusavit Josephum Paulinum, non veritatis, bonique publici studio, sed calumniandi animo, & libidinis furore incensus. Hic Josephi Paulini uxoris forma præstantis, ac liberali facie amore captus effreno; virum hac de re per uxorem admonitum, familiaræ decus, famam diligentissime custodientem odio prosequeretur, ipsique hanc sceleris notam imposuit, ut ex iis, quæ subnectam, perspicue comprobatur. Primo, prædictus Presbyter frequentabat Josephi tonstrinam, quam, etiam ipso absente, ingredi consueverat: sed per aliquot menses abstinuit; quippe Joseph vehementer id querebatur, metuens ne ob hujusmodi consuetudinem Presbyteri sibi quidquam honoris detraheretur. Equidem plures testes asserunt assiduitatem Presbyteri in tonstrina, Josephi conquestum, & per quoddam temporis spatium non vidisse Presbyterum illuc, ut antea, introeuntem, ac de iudicio ob relatam causam: eo magis, quod idem Joseph habebat in domo sua uxoris nutricem, quæ nunquam ibi constiterat. Secundo, cum ipse construxerit quoddam podium, unde Regis Equitatum prospiceret; Presbyterum eo introire volentem exclusit, inquam, Podium ad suos consanguineos, & amicos excipiendos fuisse accommodatum. Ita deponunt duo testes ibidem præsentem, & de iudicio ob eiusmodi rationem. Tertio, diligentius ab hoc sapientissimo Senatu commissis Actuaria Regiæ Junctæ per Catholicam Majestatem Caroli II. Julio Valente viro probo, fideli, & omnino digno, cui fides habeatur, hic refert, quod iis in Platea, quam Portus appellant, adhibitis, nusquam inveniit hominem nequam, & improbum, vel Regis minime studiosum, habitantibus eo loci pacificis personis, magna ex parte mercatoribus, ac locupletibus. Sin autem ad illos duos respiciamus testes, ex defensionibus patet, unum esse Presbyteri fratrem, alterum familiarem. Hinc tota prorsus caligo evanescit, quam suis mendaciis, atque astutiis Presbyter Josephi offuderat innocentiam.

Sed quid ego te, Princeps humanissime, multis morer? Presbyteri quidem dicta res ipsa confutat; quippe enim ipsius falsitas unicuique clarescit. Id spei reliquum est, ut hic miser homo tanquam innocens liberetur, atque ipsius inquisitionis titulus deleatur; de Presbytero vero id fieri velim, quod magis consentaneum singulari vestræ prudentiæ visum fuerit.

Per sententiam fuit absolutus.

DEFENSIO XIV.

PRO Honophrio de Alexandro, & Dominico Buonodono auri tractoribus, aliisque opificibus, quibus imputatum est, tum lætitia gestivisse, cum nunciabantur prosperi Teutonum successus in locis Mantuanis, ubi dimicabant; e contrario fastis nunciis Gallici, Hispanique exercitus nullam fidem habuisse, talia tanquam penitus falsa, atque incerta parvipendentes; & præsertim adversus Honophrium, in eo consistit molimen inquisitionis, quod palam as-

firmaverit, Hispaniarum Monarchiam ad Imperatorem pertinere: contra vero Dominicum, quod aliquoties divulgaverit, Mantuam a fame sub Cæsaris imperium cecidisse, & Mediolanum Uxoribus astu, ac stratagemate subactam, Instante Fiscii Patrona pro pena Triremium oratenus.

EXcellentiss. Domine, hac in causa primo quidem statuo, omnia delicta, quæ non sunt facti permanentis, sed in dictis consistunt, facile imposturis mentientium subitici; præcipue vero in hoc Regno, ubi fraudis, & falsorum testium abunde est; quippe loquor expertus, emenso quadraginta trium annorum spatio tum in Regiis Audientibus, tum in M. C. Vicariæ, atque in S. R. C. & innumeros M. C. Vicariæ processus in medio ponerem, nisi ex occasione præteriti tumultus desiderarentur.

Hinc, ut dicam quod res est, parum, aut nihil fidei habendum arbitror testibus examinatis in hos miseros carceribus mancipatos; eoque magis, quod cæteri ab iisdem in testes vocati omnia inficiantur, quæ prædicti testes deposuerunt. (1)

Secundo, fingamus vera esse verba a Commissario relata, quæ illis obiiciuntur; non ideo tamen verba isthæc, tanquam ab hominibus exordibus, atque imprudentibus prolata, indictam Triemis pœnam demerent; tum quia vitia, quæ penitus in natura inhærescunt, fieri nequit, ut cohibeantur, extirpentur, & funditus tollantur; tum quia res ejusmodi, ut alii asseverant, spectant ad invidiæ vitium, quod in foro externo inultum, atque impunitum, remanere, (2) est cuique exploratissimum. Et quidem in sensu veritatis, cum re ipsa nullius damnum, ac præjudicium hæc verba contineant, parvi sunt habenda. Quinimo in graviore casu maledicentia in Reges, ac Principes Imperator Theodos. generali lege sancivit, ut ineptorum, ac nebulonum in Principem maledicta contemnerentur, (3) & Juriscons. Modestinus (4) idem apertissimis verbis affirmat, ut alibi adnotavimus. Memoriam proditum est, id temporis, quum florebat Augustus Magnus Imperator, de factis, non quidem verbis pœnas a noxiis sumi consuevisse, ut refert Tacitus. (5) Demum, his omnibus prætermittis, Turæ confusus Clementiæ, qua nihil est Tibi, Benignissime Princeps, antiquius, infimis precibus obsecro, his insontibus veniam habe. Scilicet gratissimum feceris Divinæ Majestati, quæ Excellentiæ Vestræ quietem, & animi tranquillitatem impertiet, & Regnum Regi feliciter servabit. (6)

Fuerunt liberati.

DEFENSIO XV.

PRO D. Parthenio Petagna Oppidi Trebisacii Principe, læsæ Majestatis delato, quod cum Comite Aloysio Pepoli, qui in adventu Sereniss. tunc Regis Philippi V. Neapolim petierat, & Philippo Antonio Budiani, ac Vexillifero Nicolao Scalfati, aliisque conspirasset in eundem Regem, quum hostium exercitus ad occupandum Regnum perveniret, homines cogere, tum studii cognatione, tum amicitia necessitudine secum conjunctos, & armis Austriacis auxiliari: quamobrem eidem Comiti Aloysio præscriptum quoque, sive autographum consilium tradiderit, quemadmodum ex navium Classe Puteo-

(3) De crimine læsæ Majest. lib. 1. rubr. qualiter in crimine læsæ Majest. procedatur qu. 16. n. 2.

(1) Per ea, quæ notat Bald. in cap. cum causam 37. nu. 17. de testib. Farinac. conf. 127. nu. 11. & conf. 138. nu. 21. & conf. 179. n. 4. lib. 2. Guazzuti de testib. 19. cap. 2. quæst. n. 2. Carena de offic. S. Inquis. par. 3. tit. 6. nu. 42. Rota decis. 337. post. 2. volum. consil. Farinac.

(2) Petrus Follér. in pract. crim. cit. de crim. læsæ Majest. nu. 68. Andr. de Isern. tit. de Capisan. qui eur. vend. num. 8. in usib. feudor.

(3) In l. uni. C. si quis Imp. maledixerit, ibi: si id ex levitate processerit, contemnendum est; si ex insaniam, miseratione dignissimum: si ab injuria, remittendum, unde integris omnibus hoc ad nostram scientiam referatur, ne ex personis hominum dicta pensemus &c.

(4) In l. famosiss. ad l. Jul. Majest. ibi: nam & persona spectanda est, an potuerit facere, & ante quid fecerit, & an sanæ mentis fuerit: nec lubricum limbum ad penam facile trahendum est.

(5) Lib. 1. Annal. circa fin. ibi: sacra arguebantur dicta impunia erant.

(6) Psalm. 126. ibi: nisi Dominus custodierit Civitatem, frustra vigilat, qui custodit eam.

Puteolos, ac Stabias appulsa copiae egredi debuissent, & navigia consistere in pelago hujus Civitatis, quae facile sub Caesaris imperium, dittonemque mox caderet: quandoquidem impediretur libera commendi, contrahendique facultas, neque res illuc ad alimoniam necessariae importarentur; adeo ut eorum quoque opera, & consilio totum Regnum in ejusdem potestatem redigeretur: hunc unum, praeterea neminem Provinciae locum appetere ducebat opportunum; alioquin instructa hostium acies non modo alterius auxilio nihil profecisset, verum etiam turpiter fuisset ejecta. Ad haec, D. Parthenio nonnulla verba temere in Regem dicta ascribebantur. Fisco instante, eundem ultimo supplicio plecti, ejusque bona publicari, ac post condemnationem tanquam cadaver torqueri ad sciendum complices, ac fautores.

Equidem animo deficerem, Excellentissime Domine, D. Parthenii Petagna patrociniū suscepturus, si re ipsa laesa Majestatis reus agnosceretur; (1) quippe indubitanter, & vere reum dicimus, quem testibus convictum, atque insimul ore proprio confessum deprehendimus. (2) At quoniam D. Parthenius, neque crimen est confessus, ut Juncta exploratum habet, neque testibus convictus, virili praesentique animo ad ejus defensionem aggrediar; illud enim pro certo mihi polliceor, Fisci instantiae nunquam delaturum. Et vero de causa mea minime pertimescam, neque in D. Parthenium comminatam capitis poenam verebor; tum quia Fisci probatio desideratur, tum quia species praesentis inquisitionis profecto non ita se habet, ut is hujusmodi poenae subiaci posse videatur.

Duo sunt delicti capita in *ll. sub. sit. ad l. Jul. Majest.* contenta, quibus in D. Parthenium inquiritur. Unum, quod conspiraverit cum Comite Aloysio Pepoli, Philippo Antonio Budiani, & Vexillario Nicolao Scalfati consilium inouentes, quum hostium exercitus ad invadendum in hoc Regnum appropinquaret, homines pro Caesaris parte conscribendi, & in hanc Civitatem hostes introducendi. Alterum, quod praescriptionem suo caractere exaratam eidem Comiti tradiderit, qua navalis classis ad Puteolorum, ac Stabiarum ora applicare poterit, & naves in mari consistere, ut Imperator hac Metropoli, totoque Regno potiretur.

Verum enimvero, quoniam probatio crimen constituit, operae pretium erit eam pendens in utroque delicti capite, cujusnam qualitatis, ac momenti sit, tum nonnulla de poena differere.

Quod ad primum caput attinet, probatio patissimum vertitur in depositione duorum testium, adnunciat, ut mox dicam, nempe Philippi Antonii Budiani, & Texillarii Nicolai Scalfati. Primus testatur, quod opera sua Comes in domo Legati Veneti Neapoli hic Residentis D. Parthenium compellaverit, quem ut primum cognovit Comes unanimem, scilicet ejusdem genii, & in Caesarem voluntatis, quemadmodum a Budiano nuper acceperat, animum quoque suum non absimilem aperuerit, ac rem patefecerit, nimirum navalem classem huc venturam, qua occasione arrepta, sub Imperatore merere constituerit. Tum D. Parthenium eidem sciscitanti, quot Equitibus, ac viris Principibus, aliis dignitatis titulo decoratis idem esset animus, respondisse, oppido, singulos nominando; ac proinde Comes gaudio elatus, adiecit, ad ineundam factionem opus esse milite; cumque responsum a D. Parthenio accepisset, duos milites sui amicos praesto esse, unumque ex his vocari Nicolaum Scalfati, Caesaris partis cum maxime studiosum, de quo nuperrime sermonem cum Comite habuerat, significavit, velle se hosce milites alloqui. Insuper, quum ad mensam accumberent Comes, ac D. Parthenius, prandium cum Residente sumpturi, & inter colloquia vicissim habita, incidere sermo, Catholicam Majestatem ad veandam, atque ad alia loca absque ulla custodia peregere, inquit Venetus: haud recte quidem agit; deberet enim majori cura, & solitudine vitam, salutemque servare. Post prandium vero Comes recepit sese cum D. Parthenio, & ipso teste in quandam domum partem seorsum, ubi ad quiescendum compositus erat lectus: cumque iterum super praefato negotio sensus animi mutuo conferrent, Comes ait, quid istre andegavensis Dux? quid est, cur hi Neapolitani in eum sclopi ictum inferre nequeant? cui D. Parthenius respondit, si E. V. collibuerit, tibi honorarius miles in bello intersiviam, auspiciūque tuum libentissime sequar. Testatur praeterea, quod ut Comes cum D. Parthenio communicavit suam voluntatem in matrimonium ducendi, quamquam quamdam illustrem hujus Regi primariam, qua in

(1) Ob atrocitatem criminis, quod Majestatem, ac Statum Principis laedit, & insauflos parit successus, utputa caedes, direptiones, incendia, aliaque Republicae damna; quodque committitur a subdito, qui Dominum amare, atque adjuvare debet, ut late in mea *Decretonum Civili Praxi cap. 1. nu. 7.* eoque magis a feudatario, quippe qui juratae fidelitatis religionem per scelus violat, de quo jurjurando loquitur etiam Regni Constitutio ab Imperatore Friderico edita, incip. *Domini a. Vassallis suis.*

(2) Indubitatus, ac vere dicitur reus; nam confessi, ac convicti simul nulla recipitur appellatio, *l. 2. C. quorum appellat. non recip.* ejus vero, qui solum convictus est, admittitur; nam testes vel dolo malo, vel errore falsa testificari possunt, atque appellans probationes in sui defensionem omittas producere quidem valet. Item appellatio ejus recipitur, qui tantummodo confessus est crimen, cum suam confessionem tanquam ex errore factam revocare possit. Neminem latet axioma in naturali praesumptione fundatum, quod unusquisque natura vitam servare cupit; ideoque cum id fateatur, quod supplicium consequitur, mentis impositum praesumitur. Quod autem solius confessi, vel convicti sit appellatio recipienda, DD. concessit Prosp. Farin. in *q. 101. plurib. nu. & praesertim nu. 150. & 151.* & ad nostram sententiam D. Reg. de Maria. *sa. 1. ref. cap. 83.* post Petrum Ancheranum in *conf. 24.* docet, solam confessionem, quum in eam iudicia gravia, ac praesumptiones non concurrunt, non sufficere ad mortis poenam, textumque adducit in *l. 1. §. Divus ff. de quest.* cujus haec sunt verba: *Divus Severus respondit confessiones reorum pro exploratis favoribus haberi non oportere, si nulla probatio religionem cognoscens instruat; exploratis, id. probatis, ut notat ibi Glos. & sic, ut ipse inquit, clara est litera, quod si Judex aliunde non habeat intentionem fundatam, sola rei confessio ad delictum probandum non est sufficiens; ac text. in *l. qui sententiam C. de par. in secunda ejus parte, ibi: qui sententiam laturus est, temperamentum hoc teneat, ut non prius capitalem in quempiam promat, severamque sententiam, quam in adulterii, vel homicidii, vel maleficii crimine, aut sua confessione, aut certe omnium, qui tormentis, vel interrogationibus fuerunt dediti, in unum conspirantes, concordantesque rei finem, convictus sit, & sic in obiecto flagitio deprehensus, ut vix etiam ipse ea, qua commiseris, negare sufficiat, & hunc textum interpretando, inquit: si spectemus verbum illud, aut sua confessione, videatur; quod confessio simplex sufficiat, sed cognoscens Imperator, quod res vera non erat, subjungit, cautius disponendo; aut certe omnium, qui &c. & sic notandum est verbum illud, aut certe, quod ad alium finem non fuit positum, sed ut Judex sit monitus, ut capitalem sententiam non proferat nisi delinquens ex alio convictus sit, & vix etiam ipse ea, qua commisit, negare possit: & quod hoc sit verum, probatur; nam si Imperator voluisset, ut sola rei confessio alternative tantum dicendo, aut sua confessione, aut omnium, qui in tormentis &c. convictus sit: & ego ad rem perpendo verbum illud, interrogationibus, quod sane spontaneam denotat confessionem; & Petrus de Ancherano in *d. conf. nu. 2.* postquam firmiter asseruit confessionem sine aliis iudiciis, & praesumptionibus non sufficere ad condemnationem, addit, & hoc est, quod dicitur, scilicet in criminalibus requiruntur probationes luc. meridianae clariores, *l. sciant cuncti C. de probat.***

Templo Divi Domini se apud Patrem Jannuzzi Sacramento penitentiae assueverat expiare, continuo statuerunt, quodam die mane Monasterium illud adire, quemadmodum egerunt; ubi ipse statuta die invenit Comitem una cum D. Parthenio; ac re jam cum P. Jannuzzi collata, tres simul omnes intravere cubiculum P. Magistri de Petris, qui mox inde egressus; in eodem cubiculo ipsos reliquit, ubi Comes D. Parthenio, atque eidemmet testi aperuit, ab Equitibus pro parte Caesaris factiosis protestationem obeundam contra jusjurandum a Civitate, ac Baronibus Regi praestandum. Comes etiam valde avebat, conjurationem ab eisdem Equitibus subscribi, ut certiosem faceret Imperatorem: ipse porro Comes conficiendae protestationis onus suscepit.

Denique testatur, quod idem D. Parthenius ipsi dixerit, suo jussu vexillarium Scalfati una cum eius cognato adiisse Comitem, cui praescriptam quoque dederat circa milites ex hostium classe descensos: cujus quidem testimonium, quod ad sermonem in Monasterio Divi Domini habitum pertinet, adminiculatur actu per Junctae Actuarium confecto de dicto P. Magistro de Petris.

Quod autem ad illud, nimirum quod jussu D. Parthenii Comitem adierit Nicolaus Scalfati, adminiculatur ejusdem erga D. Parthenium benevolentia, & necessitudine.

Vexillifer Nicolaus Scalfati testatur, D. Parthenium Caesaris fuisse studiosum, ac pluries inter se collocutus de obsequio, ac ministerio Imperatori praestando, ejusque mandato Comitem Pepoli in Divi Pauli Monasterii claustrum convenisse, insimul cum uno ex suis consanguineis, quibus Comes humanissime exceptis inter blanditias fidenter exposuit, strenuas cohortes, ac turmas ad occupandum Regnum perventuras, iisque persuasit, ut aliquid peragerent, quo bene de Caesare mererentur, quemadmodum testis ipse, & consanguineus sese facturos receperant. At vero sollicitudo maxima, &

perturbatio ejus animum incescit, veritus ne consilia detegerentur, & Comes fidem falleret. Deinde D. Parthenius inter allocutionem de toto negotio certior factus, illi animum usqueadeo relevavit, confirmavitque, ut ab omni cura, & angore abduceretur, dicens, Comitem esse non obscuro loco natum, & nobilitate generis clarum; neque de ulla prorsus re ambigendum, quod eidem Comiti ipse praescriptionem quondam dederit. Uterque testis confessionem tormento, & jurejurando in faciem D. Parthenii comprobavit.

Hi testes sceleris conscii regulariter tam civili, quam canonico jure non recipiuntur, nec quidquam contra socios probant. (3) Verum quidem est, quod in laesa Majestatis crimine, (4) sicut in aliis delictis ob eorum atrocitatem exceptis (5) recipiantur; attamen haud sunt testes omni exceptione majores, itaut duo testes non plene probent: (6) vel si praeter complicitatem alios patiantur defectus, communi DD. calculo a testimonio repelluntur. (7)

In praesenti casu Philippus Antonius Budiani, praeterquamquod est complex, praeterea non est sincerus testis, imo ipsi D. Parthenio infectus, quemadmodum ostendit in secunda sua depositione, dicens, quod cum Residens quodam die vesperi una cum nobili viro Gallo iret visum D. Parthenii uxorem, tertiam circiter noctis horam, ecce D. Parthenius, qui cum ipso Budiani e Palatio deorsum ad se arcessito graviter conquestus fuit, & ut idem inquit, asperis verbis compellavit, quae praepudore fas erat reticere. Hic igitur, cum sit fiscalis testis, contra Fiscum plene probat. (8)

Huic accedit aliud factum, veridicis testibus in defensione probatum, nempe Philippum Antonium Budiani, quod uteretur consuetudine conjugis Trebisfacii Principis, & Vallis Marchionissae, quae id aegre ferebat, D. Parthenius primo humaniter reprehendit; sed cum id Budiani in maledicti, & contumeliae loco poneret, ac re ipsa indignaretur,

Ali-

(3) L. fin. C. de accusat. ibi: nemo igitur de proprio crimine consistentem super conscientia scrutetur aliena, cap. 1. extra de confessis, ibi: secundum utriusque juris statuta de se confessi super aliorum conscientia interrogari non debent. can. si testes §. liberi q. 2. C. 3. can. nemini 15. q. 3. ea nimis rum ratione, quod socius criminis sic fatetur, sperans veniam propter flagitia adjuncti, vel pro communione criminis consortium persona superioris optans, aut inimici supplicio in ipsa supremorum suorum sorte fatiendus, aut eripi se posse confidens, aut studio, aut privilegio nominati, ut in d. l. fin. C. de accusat.

(4) de cap. 1. de confessis. ibi crimine laesa Majestatis excepto, & d. can. nemini, ibi: nemini (praeterquam de crimine laesa Majest.) de se confesso credi potest super crimen alienum.

(5) Quae recensetur per Glos. in d. l. fin. in verbo conscientia, per Glos. in d. cap. 1. de confessis in verbo confessi, & per Jo. Anton. de Nigris in cap. Regni Frequens, & ineffrantata nu. 56.

(6) Gigas de crim. laesa Majest. lib. 2. tit. quomodo, & per quos crim. laesa Majest. prob. q. 3. nu. 3. Farinac. de testib. q. 62. nu. 89. & in tract. de heresi q. 188. nu. 83. Carena de offic. S. inquis. par. 3. tit. 5. nu. 73. Glurba conf. 64. nu. 20. Vermigliol. conf. 115. nu. 11. post quamplures Mascard. de probat. concl. 855. nu. 9. C. concl. 857. nu. 38. ibi: quae in re summam agendo dicendum est, duos ex ipsis non sufficere ad plenam probationem faciendam; vel ad penam delicti ordinariam imponendam, sed ad praesumptionem, vel aliqualem probationem faciendam, vel indicium ad torturam, vel penam extraordinariam imponendam; idque clare colligitur ex text. in cap. in fidei favorem de heresi in §. ibi: si ex verisimilibus conjecturis, & ex numero testium, aut personarum tam deponentium, quam eorum, contra quos deponit, qualitate, ac aliis circumstantiis sic testificantes falsa non dicere praesumantur, voluit enim Summus Pontifex, ut tunc deum testes admittantur, & probent, dummodo sint numero plures, quam duo, vel duo, si cum eorum dicto concurrant alia adminicula, & circumstantiae; secus si solum sint duo; nam tunc non plene probant, ut diximus: qui sane text. quamvis loquatur in heresi, quod laesa Divinae Majestatis est crimen, eo magis procedit, atque intelligi debet in crimine laesa Majestatis humanae, juxta communem DD. sententiam. Haec doctrina non modo communi jure firmatur, sed etiam magis, ac magis jure hujus Regni constabitur; nam Cap. quod incipit, Frequens, & ineffrantata sub tit. de testimonio disprobatorum contra participes, & receptatores eorum, condito per Serenissimum Regem Carolum I., adhibito prudentium, ac sapientium consilio, statutum fuit, quod si tres latrones deponant post questionem sigillatim, & occulte, ut unus ignoret depositionem alterius, quemdam alium fuisse latronem, ac socium, vel fautorem, aut receptatorem, valeat eorum testimonium non solum ad torturam, sed etiam ad condemnationem contra socium nominatum: quod Cap. declaratum postea fuit a Carolo II. filio, scilicet locum habere, quando nominati sunt leves, & infamatae personae, ut in Cap. incip. Constitutionem Divae Memoriae Domini Patris tit. de Confessione latronum. Item per Prag. 3. sub tit. de furis cautum fuit, quod tres depositiones Manticulariorum, seu furum factae in tortura etiam singulares legitime probant contra nominatos pro furtis nocturnis in suburbis, & in hac Civitate commisis. In criminibus igitur, quae circa probationem fuerunt excepta, duo testes loci criminis plenam non faciunt probationem.

(7) Testes, qui plures patiantur defectus, nullam faciunt probationem, etiam in causis difficilis probationis, in delictis exceptis, atque in crimine laesa Majestatis, post Farinac. conf. 16. 79. & 80. lib. 1. Menoch. de arbitr. casu 474. Guazzin. in defens. 29. cap. 9. late Conciodus in §. testis quoad personas resol. 25.

(8) Farinac. q. 62. nu. 84. & 237. & in consil. 50. 67. & 78. Handed. conf. 99. & 102. Marcus Anton. resol. 7. nu. 5. lib. 2. Guazzin. defens. 33. cap. 14. nu. 11. Vermigli. conf. 95. nu. 1. & conf. 550. nu. 3.

Absum D. Parthenio ~~quidem~~ appellavit, rerum ad urbanitatem pertinentium ignarum, Aulicum, & Residentis Republicæ Venetæ a secretis, plus satis sibi tributem, nuncupare Asum, atque turbatum, profecto non est levis injuria: quamobrem D. Parthenium odio prosequēbatur, (9) Imo in his potissimum terminis Hieronymus Gigas admonet, sat esse, quod testis non diligit eum, contra quem testatur, (10) vel sit de inimicitia suspectus, & abunde sufficit, ut DD. tradunt, (11) malevolentia causam adesse; et si testis haud inimicitiam præferat. (12)

Insuper ipse diversis temporibus tres numero depositiones confecit: in secunda plus quidem dicit, quod in prima deposuerat: item in tertia, quum nulla oblivionis causa considerari potest de istiusmodi factis, quæ adicit; siquidem prima depositio in mense Junii recepta fuit, quum non longum intervallum, sed pauci dies a conspiratione, quam refert, effluxerant; & tamen in prima testificatione declaraverat, nullam præter memoratum, inter D. Parthenium, & Comitē sermonem fuisse habitum. In hoc autem casu testi, qui diversis temporibus diversa testimonia reddit, quum non addens, oblivionis ergo, continuus est DD. ratio, quos Farinacius eriminalium rerum peritissimus receperit, (13) utique non integram fidem adjungi, quavis Judex ex officio reum interrogasset. At cum Budiani juratus testimonium dixerit, nulla, nisi præfata, ultra, citroque facta fuisse verba, periurus est; ideoque vel in læsæ Majestatis crimine indignus est, cui fides habeatur. (14)

In hoc teste alius etiam defectus apprehenditur; mirum quod sit varius, cum in proprio dicto pugnanti loquatur; in secundo enim testimonio hæc verba refert: Quid istic Andegavensis Dux? hi Neapolitani sclopi istum in eum iniicere nesciunt. In tertio denique dicit, Comitē hoc nolle, Regis scilicet necem: aperta quippe contradictio, quando etiam D. Parthenii responsum dictæ positioni rectè nequaquam est consonum, atque aliud indicare videtur. Immo fateamur oportet, esse suspectum, & improbum in D. Parthenium animo, aut spe alicujus indulgentiæ a vero aliena deposuisse, ideoque nullius momenti est ipsius testimonium.

Signifer Nicolaus Scalfati Beneventi degebat; & accepta publica fide, (15) advenit ad hanc Civitatem, ac sub spe impunitatis, quam adeptus jam erat, deposuit: quinimo præmio affectus, cum ad Mediolanense bellum non sine stipendio, & gradu militari concesserit; ideoque ejusmodi qualitatis testis unus, quemadmodum si de pluribus ageretur, nul-

lum nominato præjudicium, neque ullam proferre D. Parthenio negotium facefferent, ut in his terminis DD. affirmant; (16) quoniam hi testes pro eorum utilitate in tertium testificantur. (17) Ut autem testis nullam probationem faciat, satis erit dimissum fuisse, licet antea securitatem non obtinisset. (18)

Quod ad alterem delicti caput attinet, Ficus manus comparationem ab actorum Magistris factam habet; item duorum testimonia, qui opinantur præfactam præscriptionem caractere D. Parthenii esse scriptam, quoniam illius character ipsi innotuit; atque etiam extrajudicalem confessionem prædictorum testium in primo capite examinatorum.

Hæc sane comparatio, i. peritorum de caractere judicium post litem cum D. Parthenio contestatam non est repetita, ut fieri oportebat: id autem ad duo respicit tempora. Primo, quum in processu, ut ajunt, informativo sit collatio, jurjurandum, citata parte, non esse necessarium Pragmatici statuunt; (19) si enim reus in vincula non fuerit conjectus, potest fugere, ac solam vertere; vincus sit, quidpiam machinari, & agere, ut illa Fisco inutiliter cadat. Secundo, cum his contestatus fuerit, jurjurandum, citata parte, repeti debet; siquidem reo pro sua defensione multas exceptiones opponere integrum est. (20)

Porro contraria Praxis innixa juramento, quod actorum Magistri in suscipiendo munere præstant, in materia criminali parum habet firmamenti; etenim hujusmodi comparatio necessario ad eorum officium non pertinet, cum cuilibet scribendi bene perito committi possit: (21) & quidem solenne est in omnibus casibus, in quibus eliguntur periti, præstari ab iisdem juramentum. (22)

Jamvero ad rem nostram id minime prætermitto, quod testes, qui super delicto in genere testantur, licet non principaliter, sed per consequens inquisitum ostendant; atque, ut concludentem, faciant probationem, repeti debere tradunt Doctores: (23) quorum sententia apertissimo textu Pauli Juræconsulti constabatur: (24) quod maxime locum sibi vindicat in peritorum judicio de comparatione, quæ non per consequens, sed principaliter, & directo criminis insinulatum offendit. Hæc, inquam collatio in probationis qualitate est nimium periculosa; quod pessimi homines tum in hac scribendi, tum in quavis alia imitationis exercitatione ita eximii inveniantur, ut arte naturam vineere videantur. Et vero non me fugit exemplum Regine Sabæ, quæ Regi Salomoni, ut ejus sapientiæ periculum faceret, dono dedit florum fasciculum, inque naturalibus, atque artificialibus graphice permixtum,

G adeo

(9) Ex sola probatione injuriarum oritur inimicitia capitalis, Hieronym. Gigas postulat in tract. de crim. læsæ Majest. lib. 2. cap. 2. n. 9. Farinac. qu. 49. nu. 38.

(10) In d. cap. 2. nu. 13. per text. in cap. inquisitionis §. 1. de accusat. & in can. testes 2. quasi. 7. in princip. ibi: testes absque ulla infamia, aut suspitione.

(11) Post innumeros Scradet. de feud. par. 9. cap. 5. nu. 9.

(12) Post quamplures DD. Rosentall. de feud. cap. 10. concl. 17. num. 10. lit. G. ibi: sufficit, quod subsit causa, licet contrarium præferat.

(13) Qu. 66. nu. 252. & 253. ibi: Pro concordia tamen advertas, quod si testis vult se corrigere, aliquid addendo primæ depositioni ad instantiam partis, & tunc usque non potest, & ita loquuntur, & intelliguntur DD. contra propositam conclusionem allegati. Si vero non ad instantiam partis, sed sponte, vel alias Judicis officio examinatus aliquid addat primæ depositioni, tunc et statim, sed non tanta fides adhibetur, si ex intervallo id faciat & ita sunt intelligendi DD. pro conclusione allegati.

(14) Item Farinac. qu. 56. art. 5. nu. 456.

(15) Abb. in cap. in nostra nu. 2. de testib.

(16) Post quamplures Farinac. qu. 43. nu. 192. Guazzin. ad reor. defens. defen. 26. cap. 24. num. 2. Gonziol. in resol. crimin. §. testium miscellanea, resol. 4.

(17) l. fin. C. de accus. ibi: asperans uniam obflagitia adjuncti.

(18) Guazzin. cit. loco, Vermigli. cons. 42. nu. 12.

(19) Licet alii contrarium de jure ineanat, quos refert, & sequitur Consil. Prat. res. crim. 20. nu. 43. & seqq.

(20) Juxta notata per Bart. in l. Theopompus n. 11. ff. de dose preleg. & Farinac. in conf. 70. n. 16.

(21) L. comparationes C. de fide instrum. ibique DD. Farinac. in fragm. criminal. in v. comparatio nu. 478. & seqq.

(22) Genua de scriptura privata lib. 2. cap. 1. nu. 61.

(23) Farinac. qu. 72. Addens ad Consilium Jo. Maria Campana in res. 1. nu. 2.

(24) In l. de unoquoq. ff. de re judic. cujus verba sunt hæc: De unoquoque negotio, præsentibus omnibus, quos causa contingat, judicari oportet; aliter enim iudicatum tantum inter præsentis senes.

adeo ut alii ab aliis colore, atq; odore vix inter-
nosci potuerint. (25) Nemo quoque ignorat exem-
plum celeberrimorum Pictorum Zeuxidis, ac Par-
thasii, qui, cum primus detulisset uvas pictas tan-
to successu, ut in scenam aves advolarent, detu-
lisse linteum pictum dicitur; veritate ita represen-
tata, ut Zeuxis alitum iudicio luminis flagitaret
tandem remoto linteo ostendit picturam. (26) Quod
autem ad imitati chirographi genus attinet, quam-
plurima suppetunt exempla relata ab Aldovino,
Hippolyto de Marsil., & Zasio; (27) atq; unum
præ cunctis referre non pigeat a M. C. V. id tem-
poris cognitum, quum illi præerat Montiscalvi
Dux, vir prudentia rerum, & experientia proba-
tissimus, eo præsertim anno, quum Regius a late-
re Consiliarius D. Januarius de Andreis, qui hic
adest, alter erat Aulae Praefectus, & ego Fisci par-
tes tuebar; nempe quod unus ex Marchionis Car-
oli Invisi Scribis, ejusdem falsato autographo, e
mensa numularia biscentum aureos exegerat, tam
artificiose charetere assimilato, & expresso, ut
Magistri actorum suæ peritiæ diffisi, de ipso cogno-
scere, ac judicare non potuerint, an scilicet chirogra-
phum proprio Marchionis characteri esset ab simile,
nec ne; sed prædicti M. C. Regentis jussu in Aulam
arcessitus, ac de facto interrogatus, aperte, inge-
nueque crimen confessus fuit: cumque esset aspectu
pulcher juvenis, atque honestis parentibus ortus,
Judicium pietatis locum fecit. Equidem animadver-
ti, quod mihi ante ipsius confessionem probatio
deerat, ac sponte confessus fuerat: quomobrem in
captivorum citatione per D. Regentem Carrillo
recol. mem. habita, fuit per decennium ad Trire-
mes, me quoque consentiente, damnatus.

Periculosa est, inquam, hæc probationis species,
quemadmodum enuclearunt Theodosius, atque Ju-
stinianus Imperatores. (28) Hinc DD. affirmant,
quod conjuncta cum depositione testium, qui di-
cunt notam habere manum, in criminalibus causis
semiplenam probationem non faciat, ut reo tor-
mentum inferatur, (29) & rationem tradunt; quip-
pe illa non est diversa a comparatione, cum tam
una, quam altera a credulitatis iudicio pendeat:
quo fit, ut licet in civilibus causis plus virium
habeat, quam semiplena probatio; solida tamen,
& concludens non est probatio. (30)

Nec me movet extrajudicialis confessio, tum
quia testes non sunt de loco, & tempore contestes,
(31) tum quia sunt ejus qualitatis, quam supra
perpendimus. Quocirca ob eorum defectus etiam
in læsæ Majestatis crimine a testimonio reiiciuntur.

Quamvis autem hæc probatio esset valida, mi-

nime tamen D. Parthenio officeret; siquidem ex
processu non constat, Comitem Pepoli in Impera-
toris concilio, vel in hostium exercitu interfuisse:
& licet in speciem explorator Caesaris esset; re ta-
men vera Regis partem sequebatur: qui sane mo-
dus inter alia stratagemata solennis, ac frequens est
commilitonibus, amicitiam simulare, pervestigandi
causa inimicorum consilia. Profecto innumera
hujusce rei obvia sunt exempla, relata a Jo: Cho-
kier, (32) quæ longum esset recensere. Cæterum
quivis novit Comitum qualitatem, quam sit solers,
& prudens; ideoque adaptari nequit dispositio
textus (33) Jurisconsulti Ulpiani, qui admonuit,
eos quidem in crimen læsæ Majestatis incidere, qui
nuncium; literasve P. R. hostibus miserint, quive
consilia dolo malo dederint. Quomobrem de mali
animi, pravæque cogitationis culpa fortasse insimu-
labitur D. Parthenius, sed effectus a Jurisconsulto
in Majestatis crimine perspectus, exploratusque
non deprehenditur; quandoquidem Comes non
modo non gerebat inimicitiam, sed Regem etiam
diligebar.

Itaque tum in uno, tum in altero delicti capi-
te Fiscus concludentem probationem non habet;
quinimo eidem omni omnino probatio deficit, ob
novellam Constitutionem promulgatam ab Impera-
tore Henrico, qui utriusque Siciliae Rex fuit, &
utriusque Regni possessionem Apostolico Cælestini
III. diplomate cepit, ex juribus suæ uxoris Con-
stantiæ Rogerii filiae: qua quidem Constitutione,
quod ad probationem attinet, antiquæ leges abro-
gatæ fuerunt. Statuit enim Henricus (34) feuda-
tarium feudo privari non posse ob læsæ Majestatis
crimen, usque dum per quinque testes integræ fidei
fuerit probatum; cujus verba mihi liceat commem-
morare.

*Si Vassallus inhonestis factis, atque indecentibus
machinationibus Dominum suum offenderit, insidiisque
eum clandestinis, vel manifestis appetiverit, vel ini-
micis ejus suas amicitias copulaverit, atque in aliis sic
versatus est, ut potius inimicus, quam fidelis esse
credatur, vel si eum cucurbitaverit, seu in campestri
bello suum Dominum reliquerit, feudo privabitur;
quod non obtinere sancimus, nisi quinque testibus sum-
ma, atque integra opinionis probatum fuerit.*

Porro autem quod Constitutio isthæc comprehen-
dat Majestatis crimen, ejusdem verba, ni fallor,
ostendunt, atque ex his præsertim colligitur, *vel
inimicis ejus suas amicitias copulaverit*, quemadmo-
dum exposuit quoque Ferrerius, (35) dicens: *com-
prehendit rebellionem a feudatario initam; nam sel-
lonia est nomen generale. Quod etiam sit Authen-
tica,*

(25) Ut in Sanctuario P. Paulotti serm. nativus. S. Jo: Baptista. fol. 273. & petrus Basiliensem serm. 47.

(26) Plin. lib. 35. c. 10.

(27) Aldov. conf. 13. nu. 12. Hippol. de Marsil. in rubr. C. de probat. nu. 318. Zaf. lib. 2. singul. resp. cap. 25. Sueton. in vita Titi c. 3. in fin. refert, Titum Vespasianum imitari chirographa, quæcumque vidisset, facile potuisse.

(28) Honor. Theod. & Constant. in C. Theodos. lib. 2. tit. 27. Si equum potatur de Chirographis, l. super-Chirographis, ibi hoc enim toto jure cantatum est, ut scripturam prætor affirmet, quanto tamen astrui non sola manus collatione conveniet, (quid enim aliud falsarius agit, quam ut similitudinem veritatis imitetur?) sed aliis multiplicibus documentis, ut probet magne securitatis fuisse, quod sicut.

Justiniana. in Auth. de instrum. caus. & fide coll. 6. tit. 3. ibi: videmus tamen naturam ejus crebro egestate rei examinatione, quando literarum dissimilitudinem sæpe quidem tempus facit: non enim ita quis scribit juvenis, & robustus, ac senex, & forte tremens. Sæpe autem languor hoc facit, & quidem hoc dicimus, quando calami, & atramenti immutatio similitudinis per omnia aufert paritatem, & ibi Glo. & non in hyeme, ac affluente quis scribit, diversimode enim si celeriter, ac si leno gradu quis scribit.

(29) Sola non facit indicium ad torturam, D. Reg. Rovit. conf. 51. ca. 3. nec conjuncta cum depositione testium affirmantium notam habere manum, Faber in suo Cod. tit. de probat. & presump. def. 71.

(30) Quemadmodum ex Ludovico in decis. Perus. 7. nu. 18. & ex Gualuppo, Gabriele, Baldo, Angelo, Alexandro, & Natta, D. Reg. Fabius Galeota cons. 29. lib. 2. num. 22. & 23. Soaccia de judiciis lib. 2. cap. 11. nu. 103. Farinac. in fragm. p. 1. a. verbo Comparatio. nu. 511.

(31) Post quamplures Farinac. qu. 44. & 45. & ita est communis Praxis.

(32) In suo thesauro politico §. de exploratoribus, & alia leguntur in libris Machabeis. loquebantur enim inimici Judæ Machabeæ, & fratribus ejus verba pacifica, sed cum dolo, & non pleno corde, ut Machab. lib. 1. cap. 1. & 7.

(33) In l. 1. ff. ad l. Jul. Majest.

(34) In lib. 2. Feudor. tit. 7. Quos testes sup. non offerit ad probandum Feudatarii ingratitudinem.

(35) In præfatione ad tit. 18. Guid. Papa, Franc. Nig. Cyria. in milig. pro Carlo. Almus Duce ara. 7. num. 75. & se q. Bullat. conf. 225. nu. 18. Rosenthal. de Feud. cap. 12. vinc. 19. nu. 14. & 15.

tica, gravissimi testantur auctores; (36) & adhuc in suo robore, ac firmitate perdurat, juxta cordatissimi cujusque Scriptoris sententiam. (37)

Jamvero si, ut feudum Vasallus amittat, per quinque testes integræ fidei delictum probetur oportet, ut capitis poenam luat, necessaria quidem est illa probatio, quæ apud Judices nullam neque in facto, neque in jure dubitationi locum relinquat: illa quippe probatio, per quam reo appellatibis beneficium denegatur, scilicet quum ipse convictus est, & pariter confessus, (38) ut locum sibi vindicet sæpius inculcata conclusio DD. qui concordissime in criminalibus causis probationes exigunt meridiana luce clariore. (39)

Nunc age, ad poenam gradum jactam. Quamquam ultro concederetur, D. Parthenium confessum esse, sive convictum, quemadmodum Fisci Patromus putat; suæ tamen instantiæ nullo pacto deferri posse sum ratur, neque, ut spero, D. Parthenium ulla præsumta extraordinaria pena afficiendum.

Constat ferme inter omnes, hujusmodi crimen pro diversis temporibus, in diversis minoris, aut majoris culpæ gradibus positum posse considerari. (40)

Primus itaque gradus est, quum plures inter se conspirant ad rebellandum, vel conjurant conspirationem juramento confirmantes. Alter gradus est, quum dant operam, ut gentem concilient, eamque ad conspirationem invidiam hortentur. Tertius, quum jam tempus, locumque constituunt, & consilium ad rem perducere statuunt; tempus vero id agendi nondum appetit. Quartus, quum in loco, & præstituto tempore homines cogunt; qui gradus a DD. actus proximus (41) nuncupatur. Quintus est scelerata factio, actus nempe perfectus, de quo locuti sunt Jurisconsulti; Ulpianus enim inquit: (42) *aut qui exercitum deseruit, aut privatus ad hostes profugit*; Marcianus, & Scævola, (43) quum poenam exposuerunt, eam tempore neque imperfecto, neque futuro circumscripterunt; sed uti sunt verbo, quod actum perfectum, ac delicta jam consummata denotat: *Qui hostem (ait Marcianus) concitaverit, quive opera hosti tradiderit, capite puniri*. Scævola ita etiam locutus fuit in omnibus casibus, quos refert, ibi: *eiusve opera dolo malo hostes Populi Romani, commeatu, armis, telis, equis, pecunia, aliave aliqua re adjuvi erunt*.

Neque hic pigeat in memoriam revocare, legem ab Imp. Arcadio, & Honorio latam, (44) qua de actu imperfecto loquitur in hæc verba: *eodem ferocitate voluntatem sceleris, qua effectum iura puniri voluerunt*, quemadmodum in prima Junctæ solidissimæ DD. auctoritatibus explanavi, locum obtinere, quum conspiratio, vel conjuratio directo est contra

Principis personam: quocirca egregii nominis DD. actum perfectum volvere, quo mortis naturalis poena reo possit inferri; neque satis esse docuerunt actum solummodo proximum, & ut ajunt, immediatum, quod in quarto gradu indicavi, sed actum omnino perfectum, & consummatum requiri. (45)

Enimvero hæc sententia undique vera est; siquidem primo confirmatur ex textu Jurisconsulti Claudii Saturnini, (46) agentis: *aut facta puniuntur, aut dicta, aut scripta, aut consilia, ut conjurationes*; deinde subnectit: *sed hæc quatuor genera septem modis consideranda sunt, videlicet ex persona, causa, loco, tempore, quantitate, qualitate, & eventu*.

Et vero verbum *quantitate* commodum perpendo, quod in materia criminali actus denotat iteratos, & verbum *qualitate* eos actus, qui majus, vel minus delictum continent, juxta doctrinam Præsid. Menoch. & Joannis Grande. (47) Verbum autem *eventu* apprise pensandum; quippe hic præ cæteris actibus major est, ad quem, veluti ad normam, & libellam Judicium referuntur omnes, & respondere oportet: gratia exempti, si Titius e vaginâ gladium educat, ut interficiat Cajum Africanum, & ideo nullum istum, vel irritum inferit, de aggressionibus non autem de nece tenetur. Quod porro graduum distinctionem hæc præ expositam respicit; quæ eadem distinctio confirmatur non modo a Jurisconsultis in tit. l. 2. 3. & 4. ad l. Jul. Majest. sed etiam ex text. sepali, (48) ibi: *similiter etiam si laboraverit, non amittit feudum, nisi insidiatus ei fuerit, i. Domino, & hoc probatum fuerit, ex lege a Carolo Magno Imperatore, & Gallicæ Regis promulgata anno 805.* (49) Hæc verba transcribere hinc libuit: *De conspirationibus vero quicumque facere praesumpserint, & Sacramento quacumque conspirationem firmaverint, ut triplici ratione judicentur. Primo, ut ubicumque aliquod malum per hoc perpetratum fuerit, auctores facti interficiantur; adjutores vero eorum singuli alter ab altero singulenter, & naves sibi invicem præcidant: ubi vero nihil mali perpetratum est, similiter quidem inter se flagellentur, & capillos sibi vicissim detondeant; quam legem confirmavit Lothar ejus nepos anno 824. & ex lege a Regina Maria anno 1442. in Aragoniæ Regno constituta, (50) ibi: *quælibet præstado sacramentum e honeraja de fidelidad a su señor, se levantara en rebelion o en publica maldad contra el en tal manera, que el señor o los del lugar o la mayor parte de aquel do habida, se rebelen, o giren contra su señor*. Hanc profecto sententiam consecrari Judices debent, utpote divino etiam juri consentaneam, & a jure gentium stabilitam, quod non sinit, ut pari poena, ac supplicio inæqualia delicta vindicentur, & pri-*

(36) Ex Alvaroto; Afflito, Shenck., Balzaramo, Guadio, Menoch, Claro, Mascardo, Barbaso, Gaill, Ultejo, Schradero, atque alius, Rosenthal. loco cit. tit. B.

(37) Rosenthal. cit. loco, Clar. §. feudum qui 60. Frapellus Niger, Cyriae, in d. alleg. nu. 54. dist. 450. sub nu. 27. ubi inquit, decipi, & obumbrate, ac detestabiliter locutus esse, qui contrarium iuxerunt, & ita judicatum fuisse refert Guido Papa qu. 180.

(38) Juxta text. in l. qui sententiam C. de pap.

(39) Juxta text. in l. sciant cuncti C. de probat. & in can. sciant cuncti 2. qu. 8.

(40) Distinctio ista fundatur in can. aut facta de penis, dist. 2. & consideret eod. tit. dist. 5. & in doctrina D. Thomæ 1. 2. qu. 73.

(41) Quo homines ad seditionem convocantur, l. 1. ff. ad l. Jul. Majest.

(42) In l. 2. ff. ad l. Jul. Majest. Marc. in l. 3. d. tit.

(43) In l. 4. cod. tit.

(44) Scilicet l. 5. C. cod. tit.

(45) Andr. de Horn. in cap. 1. §. si volueris de capis, qui Curiam vendit, num. 7. ibi: *si plures inter se conveniunt, ad hostes se conferre, & ad actum eundem properaverint, si tamen ad hostes non pervenerint, puniuntur eadem lege, sed non eadem poena, ac si vissent*. Afflito. super 3. par. Consil. rub. 42. nu. 13. Grammat. in dec. 2. nu. 30. Cavillos qu. 540. nu. 13. Andreol. contravers. 349. num. 20. & sequ. Guazzin. ad rear. defens. 32. cap. 24. sub num. 6. Rovit. in Pragm. 1. de abolit. num. 22. ibi: *nam aliud est rebellionem fecisse, aliud attentasse; nam rebellio denotat rem perfectam, Horded. conf. 108. num. 34. aliq. adducti a Conciol. in resol. unica num. 24. qui omnes de Majestatis crimine ratiocinantur*.

(46) In l. cur facta ff. de pen.

(47) Menoch. de arbitrar. lib. 1. cap. 11. Jo. Grande. de bello oculum in prædicamento quantitatis, & qualitatis.

(48) In cap. 1. de captivitate qui cur. vendidit §. si volueris.

(49) Ut ex Capitulari libro cap. 2. num. 10. pag. mihi 403.

(50) Subi. tit. de penis Vasallorum rebellionum. Lib. 9. ser. Arag.

& prius culpæ gradus, perinde atque ultimus reputetur.

Præmissa hac vera theoricæ, ad Praxin præsentis casus D. Parthenii devenio, qui, cum nulla in convocandis hominibus diligentia fuerit adhibita, quo prædicta conspiratio id temporis, quum navalis Classis huc appelleret, perfici posset, culpæ ne-ru-dici nequit oblitus, nisi duratæ in primo delicti gradu supra perpenso, cujus etiam probatione Fiscus indiget. Quid est igitur, quomobrem Fisci instantiæ deferri possit, aut alii capitali pœnæ, etiam si convictus esset?

Id tandem ostendere pretium operæ sit, quod quum Imperator Carolus V. plaudens populo, Hispaniarum, proinde utriusque Siciliæ Regnorum gubernaculo auspicabatur, Cesar Carafa è Matulunens. Ducibus plurium rebellionis capitum delatus, nimirum quod cum Salerni Principe, & Marco Antonio de Azia in Imperatoris caput conjurasset, ut per dolum, & insidias hostibus Pithoculæ arcem præderet, & cum iis Patavii, Romæ, Sermonetæ, ac Venetiis consiliat. inierit, quomodo in hoc Regnum invaderet. Insuper, quod Sermoneta famulum ad Marcum Antonium de Azia miserit, ut equos, arma, atque omnia ad rem necessaria pararet: dum ipse cum Gallis ad occupandum Regnum contendebat, quemadmodum illi fecerant, atque ipsum Sermonetæ incommoda valetudo tenuit: his, inquam, omnibus delicti capitibus convictus, ad carceres tantummodo damnatus fuit, ut refert D. Reg. de Ponte, & D. Reg. Capyc. Lat. (51) iniquis: & hoc idem pluries in Regno praticavi-mus, & processu adsunt exempla eorum, qui pro hoc eodem crimine condemnati fuerunt; alii ad penam exili, alii vero ad penam relegationis, & alii ad perpetuum carcerem, & tamen rebelles declarati fuerunt.

Cum igitur Trebisacii Princeps nil in Regem deliquerit, neque in gradu gravis culpæ sit, neque convictus, nihil est, quare pœnam ullam timere possit. Ita fit, ut intaminatus Regis honor, & Majestas illa obsequio innocentis effulgeat.

Fuit ad panam extraordinariam damnatus, tum ad Orani Præsidium traductus.

DEFENSIO XVI.

Pro Bartholomæo de Adamo, & Julio Massaro, qui arguebantur, quod sediosorum more, noctu Kal. Februarii anno 1703. Cascani Oppidum circumjerint cum Jo: Paulo Testa, & Josepho Jannella, aliisque quampluribus tumultuose clamitudo: *letitia, letitia, ecce jam venit Cesar, plaudite, Casari.* Hi ad examen vocati, factum non inficiantur, sed tamen se excusant fuisse accessit interpesta nocte ab eisdem Josepho, & Jo: Paulo, qui minacibus armis conterritos secum irrocoegerunt. Pro Trirëmbus, vita durante, Fiscus institit.

Quoniam, Excellentissime Princeps, persuasum habeo, miseros hosce interrogatos verum reipsa dixisse, idque lignet ex omnium testium Fiscalium depositione, & iterum examen testium ad eorundem defensionem productorum silentio præterendum duxi, & mihi vsum est pretium cura

quædam præfari. Primo scilicet causam defensionis semper fuisse favorabiliorem, & majoribus privilegii cumulatam, quam sit causa offensionis, quod in prima de viro Republicæ servando potissimum agatur. Jamverò cum unusquisque bonus præsumatur, haud nequam, & improbus, innocens potius, quam reus, quæ quidem conclusio & jure Canonico nititur, & Civili, (1) hinc invaluit communis DD. sententia, eam sane sufficientem probationem æstimari, quæ quodammodo fiscale assumptum obscurat, & accusationi tenebras offundit; adeo ut Judex sententiam damnantem ferre nequeat. (2) Secundo, ad id satis esse famam, quæ immediate post delictum, & ex verisimili causa suboriatur. (3) Hoc itaque supposito, denuo ad ea perpendenda; quæ iidem interrogati fatentur, animum adjuvamus: quod si rationabilis, & verisimilis eorum confessio cognoscatur, innocentes quidem, non reos diudicabimus. Enimvero afferunt, quod cum oscitanter, otiosique tempus tererent ante officinam cum Hieronymo Abbate, aliisque ovium custodibus, illuc prædicti Jo: Paulus, & Joseph armati cum sclopis longis, & parvis advenerunt, ab eisque fuerunt acciti, & coacti secum incedere, invite vociferantes: *jam venit Imperator, letitia, letitia, &c.*

Hoc plane dictum per quatuordecim Fiscus vestes probatur, qui non modo testantur, memorata nocte Kal. Februarii per Lunæ lumina antedictos vidisse, audisseque conclamantes, ut supra; verum etiam, quod quum mane diei e domo exirent, publice rumor increbuerit per Oppidum Cascani, Jo: Paulum Testa, & Josephum Jannella ex Ecclesiæ asylo egressos fuisse armis instructos: necnon inibi tumultuose pervagantes, reperisse Bartholomæum, & Julium, qui sese illis junxere, præfata verba cum clamoribus iterantes. Verbum istud reperisse penitus præcedentem actum, ac delicti præmeditationem excludit, imo quicquam novi præferret: *reperire enim proprie fortune est, invenire, consilii, juxta illud, Tu non inventa, reperta es, & reperio, ex re, & pario componitur; unde repertum quasi repartum dicitur, novam rem continens, ut Calvinus in lexico juris admonet, & patet ad sensum: quomobrem, seclusa præmeditatione, omnem doli, suspicionem abesse fatebitur, nam in dolo læsæ Majestatis crimen fundatur; (4) atque adeo vere, & clare dolo ipse probandus, nec sufficit præsumptus, ut post innumeros DD. more solito probat Farinacius. (5)*

Ejusmodi quoque dictum perspicuis conjecturis comprobatur, quarum prima est, quod antedicti Testa, & Jannella in Ecclesiæ morabantur, unde cum armis prodire, Bartholomæus, Julius, alique incermes, ut ex omnium testimonio depositione eruitur: quod si prædictam consilium quoddam misissent, atque ipsi quoque armati processissent. *Quippe Jo: Paulus, & Josephus facinorosi homines sunt, & improbi; Julius vero, & Bartholomæus simplicis, & infortis animi, rudesque, (6) ut vix in Castro, ubi detinentur, Salutationem Anglicam edidicerint, nunquam in judicium adducti, ovium custodes, adolescentuli ætate; ideoque facile præ timore seducti, ac circumventi. (7) Tertia; si enim contra illis flagitii societatem inis-*

(51) De Ponte consil. 96. & Capyc. Latr. consult. 6. n. 181.

(1) Textus in l. merito ff. pro socio, cap. dudum de presumptionib. cum concordant. & ibi DD.

(2) Ex Egidio Bossia, Magistrò, Petro Surdo, Hondedeo, aliisque Sebastianus Guazzinus defensa 29. cap. 1. ibi: *sufficit, ut rone officet intentionem Fisci, cum sit indecens in re dubia ferre sententiam certam, no offendatur veritas, & defen. 29. cap. 3. n. 1. & seq.*

(3) Ex Anton. Gomez. var. 10. 3. tit. de homic. nu. 27. Malcar. de probation. concl. 491. Farinac. qu. 47. nu. 135. ibi: *quia ad rei innocentiam dependendum, ac etiam ad probandam defensionem, præsumptiva, & conjecturalis probatio habetur pro vera, & concludens.*

(4) Ulpian. in l. 1. ff. ad l. Jul. Majestat. ibi: *cujus apertè dolo malo consilium initium erit, &c. Mart. in l. 3. Scævola in l. 4. eod. tit. Farinac. de pan. temperand. qu. 87. nu. 10.*

(5) In tit. de crim. lusa Majest. qu. 117. nu. 20.

(6) Textus est in cap. 2. de for. leg. junctâ Gl. in verb. simplicitate, ibi: *& quia per simplicitatem hoc fecit, dignus suis misericordia; nam simplicitati paragonum est, supra de ver. permut. cap. cum utriusque.*

(7) Crimen læsæ Majestatis, & rebellionis non committitur ab eo, qui ex jacto metu aliquid facit contra Principem, post innumeros docet Farin. de crim. lusa Majest. d. qu. 117. nu. 7.

sent, dubio procul & ipsi quoque delitissent. Quarta conjectura est, quia Bartholomæus ex Oppido Gascani post factum non excessit, sicuti nec Julius, qui eodem in loco versatus est, tamdiu dum satellites ad comprehendendum Fridericum Crescia processerunt: metus ergo carceris eundem postmodum in fugam avertit, ut etiam Fisci testes testantur.

Nunc ad testium examen, qui ad eorum defensionem adducti sunt, devenio. Hi quidem deponunt, se vidisse Io: Paulum Testa, & Josephum Janella, qui Julium, Bartholomæum arcessivere, compuleruntq. secum ire. Quamvis autem istorum dicta Principalium depositionibus minus consona videantur, cum illi dicant ad primam noctis horam ad accidisse, hi vero ad tertiam: hæc tamen varietas fidem testibus non adimit, siquidem factum reipsa non immutatur, nec tempus rei substantiam attingit, quandoquidem testimonia in facto non discrepant, uti DD. fatentur. (8) Illud etiam prætermittere non possum, quod prædicti testes in mense Decembris 1705. fuerunt recepti, & factum contigit in anno 1703. proinde mirum plane non est, si biennio jam effluxo, horarum non recordantur.

Unum tandem Excell. Vestram potissimum moveat, quod prædicti jam duorum annorum curriculo carceribus Arcis Novæ mancipati miseria confecti sunt, & Fridericus Crescia cum eisdem captivus, morbo correptus in Xenodochio extinctus est, & hæc omnia sint ad justitiam, & pietatem incitamenta; quæ sane virtutes arctissimo vinculo fœderatæ Principem comitantur. (9)

Uterque fuit absolutus.

DEFENSIO XVII.

Pro Nicolao Bucco Aërario Status Vastii. Princeps Excellentissime, quamquam in processu inquisitionis titulum non legerim, ex narratis tamen a Commissario intelligo, ipsius inquisitionem consistere in officiorum vicissitudine habita Venetiis cum Vincentio Fraccone Vastii Marchionis domestico, & familiari, ut ex literis in eodem processu existentibus: qui Vincentius ad præsens in Vienna manet quemadmodum Testes Fisci de publica fama testantur.

Præterea, quod maxime exoptaverit reditum ejusdem Vicentii, & Marchionis, aliorumve concivium ad Vastum, ut ex prima epistola, præsertim ex illis verbis: *Cari, jucundique amici unanimis precemur ad Deum, ut nobis liceat cominus agere, & coram potius, quam per epistolas: tum vero amplexus iterabimus.*

Et amplius, esse sibi conscium, quod ipsimet Marchioni, atque hostibus mens erat cum exercitu ad Regnum appellere, ipsumq. ad deditionem trahere, ut ex alia epistola, quam non secus ac ænigma exposuit Bucco, tametsi non acceperit, sed tantum sibi ab Atriæ Duce ostensam ait: hujusmodi epistolæ verba sunt, nimirum; *Mercatura facienda cuique fideli scripto emolumento erit, quamobrem Neapoli missæ sunt scriptiones ad necessarios commeatibus opportune obtinendum.* Bucco autem interpretatio

hæc est: *existimo, inquit, quod Regis inimici nam spem exprimeret velint, fore, ut ad Regnum redirent, & cum Classe ad littora Apulie appellerent, reliqua vero verba de comitatibus obtinendis, licitam olei negotiationem (ut sua fert opinio) signare.*

Quod ad officiorum vicissitudinem attinet, animadvertendum reor, prædictum Vincentium non esse perduellionis reum a Juncta declaratum; neque Fiscus habet in probatis, eundem in bello apud hostes fuisse: quod vero in Vienna moretur, desideratur quoque probatio; quippe testes id tantum de fama testantur. Quid quod mutua isthæc benevolentia, cum Regi non fuerit perniciosabilis, innoxia quidem est, & reatum profecto non continet? prohibetur enim cum hostibus commercium, ne quicquam mali machinari, molirive quis possit, ut ex Ulp. responso plane liquet, (1) quemadmodum in puncto de literas mittentibus Doctores fatentur, scilicet Martinus Laudensis, Boerius, Follerius, Grammaticus, Schaderus, Schneidulus, aliique ab iis collecti, quos longum sane foret recensere. (2)

Quod autem ex hac necessitudine nullo in Regem perniciis nec facto, nec verbo manaverit, ita omnes Fisci testes testantur, nimirum Doctor Josephus Crisci, Joseph de Julio, Flaminius Cardone, Liberator Ciedi, Felix Impastaro, aliique, affirmantes, nequaquam deprehendisse aliquid in Nicolao Bucco, quod improbum animum præferret contra regale servitium, nec in factis, neque in dictis.

Quod vero attinet ad cupiditatem coram agendi cum Vincentio Fraccone, Marchione, aliisque concivibus, numquid idem videtur esse desiderium, atque illud Agrippæ conspiciendi Cajum in Solio imperantem, Tiberium autem extinctum; (3) minime quidem, sed hunc animi sensum æqui, bonique facio; cupiebat enim Nicolaus Bucco videre cominus amicos: quocirca eosdem hortabatur, ut unanimes Deum exorarent, ac voti compotes redderent, pacem scilicet impetrarent, cujus fortasse beneficio Marchio ad suum rediret Statum; atque adeo illius gratiam iniret: quæ sane potuit esse causa mutæ benevolentia, (4) quantum conjectura consequimur. Immo pensitatis illis verbis, *unanimis Deum exoremus*, certo fatebimur, quod qui Deum præ oculis habet, nequit a recto aberrare, & omnino dolum paratum est.

Quod ad inquisitionem ex epistolæ interpretatione emergentem, scilicet Nicolaum de inimicorum adventu conscium, id Curia neutiquam aperuisse, primo animadvertendum arbitror, eundem non affirmative, sed tantum dubitative, & propemodum divinando, epistolam fuisse interpretatum, ut indicant illa verba, *existimo, & opinor.* Secundo, inimicorum animum jam fuisse Neapoli patefactum, tum per epistolas quorundam ad suos necessarios conscriptas, tum per nuncia, quæ huc publice pervenerunt: quæ de causa Excellentia Vestra visum fuit anno superiore equitum cohortes cum earum Præfecto ad oras Apulie mittere, sic ut quilibet è coetu popularium istiusmodi epistolam ita fuisset interpretatus.

Cæterum si verum est, quod is etiam literas Marchionis ad Atriæ Ducem miserit, nec celaverit scriptas literas ad Vincentium Fraccone Venetiis,

H

netiis,

(8) Farinac. post quamplures qu. 63. nu. 78. & 80. ex Glor. in l. ob carmen §. si verbo assistit ver. alias secus §. de testib.

(9) Eques Marin. in Pœmate de Cade Innocentium lib. 2.

Son Giustizia, e Pietà compagne, e quasi Della virtù real sostegno, e basi.

(1) L. 1. ff. ad l. Jul. Majest. ibi: *quive hostibus Populi Romani nuntium, literasve miserit, signumve dederit, feceritve dolo malo, quo hostes Populi Romani consilio juventur adversus Remp.*

(2) Martinus Laudensis in tract. de crim. lese Majest. qu. 2. ubi dicit, quod requiritur dolus ejus, qui literas mittit; alias enim in crimen non incidit. Boer. de seditionibus in sexto præmissio num. 15. Foller. in Fragm. crim. tit. de crim. lese Majest. n. 62. Grammat. decis. 18. nu. 6. ibi: *Contrahens homicidium cum hoste, & non in perniciem Domini, seu damnum, non incidit in crimen, Schrader. de Feud. par. 9. cap. 5. nu. 37. vrs. hæc conclusio fallit.* Schneidulus de Feud. par. 8. cap. 1. nu. 87.

(3) Cujusmodi exemplum adducitur ab Afflicto decis. 265. num. 62. à Gigante de crim. lese Majest. rubr. qualiter, & a quib. crim. lese Majest. prob. qu. 40. num. 8. & à Balthaf. de Angel. in addit. ad fragm. crim. Petri Foller. tit. de crim. lese Majest. nu. 68.

(4) Ita in his fere terminis docet Petrus Foller. in fragm. crimin. tit. de crim. lese Majest. nu. 71.

netis, si in omnibus negotiis ad Regis servitium pertinentibus, Ducibus militum in Vatis existentibus, & Regio Gubernatori dicto audiens fuit, & obsequentissimus exitit, quemadmodum iidem Duces militum, & Gubernator testati sunt: si propriis sumptibus pro Regis servitio se Venetias contulit, ut scilicet repigneret aulicam, in quibus erat intertextum bellum inter Imperatorem Carolum X. & Franciscum I. Francorum Regem à Marchione inibi oppignerata, unde Mediolanum etiam se transfudit, Principis oraculum hac super se petiturus; sane videtur potius præmio, quam pena afficiendus.

Fuit per septennium ad clausi Præsidii pœnam damnatus; sed adversus huiusmodi sententiam fuerunt a me propofita nullitates, quas hic subnectere libuit.

Consiliarius Carolus Antonius de Rosa, uti Advocatus Carceratorum Regiæ Junctæ Status, adversus sententiam contra Nicolaum Buccii prolatam, omni, qua decet, reverentia de nullitate dicit: quandoquidem aut innititur mutæ benevolentia, & officiorum vicissitudine cum Vincentio Frascone, ut ex literis, & istæ nullam dolosam machinationem, nullas insidias præferunt in caput Regis, quemadmodum ipsas legenti perspicuum sit; ideoque refragatur textui in *l. 1. vers. quive hostibus Populi Romani nuntium, literasve miserit, &c. ff. ad l. Jul. Majest.* & communi DD. conclusioni affirmantium in mutua amicitia, ac necessitudine haud crimen inesse, modo pernicies, aut damnum ex ea non suboriat, quamquam secundario consideretur, ut in Junctæ commonstratum est, & in casu, quo de agitur, neque primario, neque secundario consideratur, ut ex lectura testium liquet. Aut in interpretatione quintæ epistolæ, tametsi non receptæ, quod attinet ad illa verba: *Mercatura faciendæ aque socijs omnibus est utilitatem allatura: quocirca misse sunt literæ ad amicos Neapoli, ut necessarijs comæatibus operam darent: interpretata ab eodem Buccii, videlicet: existimo, indicare velle vanam hostium spem, fore scilicet, ut cum classe ad oras Apuliæ pervenirent. Quantum ad comæatus obtinendos, opinor, licitam esse olei negotiationem, ex duplici capite sustineri non potest. Primo; quia cum hostium animus fuerit passim in omnes pervulgatus, nimirum quod illi ad oras Apuliæ cum copiis advenire præoptaverint, ex publicis bellorum nuncijs, facile quilibet illa verba ita interpretari potuisset: quod sit, ut præsumptio forsan a Fiscò ab ejusmodi interpretatione excerpta contra Nicolaum Buccii, ipsum scilicet fuisse de hac re conscium, & silentij, ac dissimulationis reum esse, neutiquam sufficiat ad condemnandum, neque ad torquendum. Secundo; nam is non certe, & affirmative epistolam hanc ita fuit interpretatus, uti verbum illud existimo, & aliud opinor demonstrant; quamobrem interpretatio isthæc, seu potius divinatio, non vera esse poterat: & quidem hoc in casu præsumptio in illam partem accipiendâ, per quam pœna declinatur, ut scite notat Præles Menoch. *de præsumptionib. lib. 1. qu. 13. nu. 5. lib. 3. præsum. 52. num. 5. & lib. 5. præsumpt. 49. num. 3.* & est communis DD. conclusio. Idcirco sententia, per quam Nicolaus Buccii detinendus est per septennium in Castro clauso, rever., est nulla, tamquam contra textum in *l. sciunt cuncti C. de probation. & in can. sciunt cuncti, causa 2. quest. 8. ibi: vel indicis ad probationem indubitatis, & luce clarioribus expedita; quorum jurium dispositio locum obtinet in quacumq. pœna corporali infligenda, Bos. in tract. var. crimin. tit. de convictis n. 9. vers. & non solum, & nu. 10. vers. & ex his procedit, etiam si de crimine agatur civiliter, & ad pœnam pecuniariam, Petrus Surd. *conf. 132. nu. 77. vol. 1. & consil. 328. nu. 8. vol. 3. aliique Doctores, & ita &c. sub censura.***

Ejusmodi nullitatibus discussis, fuit præfata sententia confirmata; cumque pœnam clausi Præsidij in Arce, quam vocant Divi Erasmi, sufferret, ab adventu Germanorum in hanc Civitatem, aditus ei ad libertatem datus est.

D E F E N S I O XVIII.

PRO Jo: Camillo Jovene a Summonte Provinciæ Principatus ultra inquisito, quod cum D. Cæteranus Gambacurta Macchiæ Princeps, D. Tiberius Carafa Principis Clufani filius, Dux Castelluciz, Dux Telesiarum, alique Equites cum eorum comitatu ix. Kal. Octobr. anni 1701. concitandi Populum Neapolitanum pro Cæsarea Majestate consilium injerint, & occupatis Cœnobiorum Divi Laurentii, & S. Claræ Stativis, postero die a Regis copiis, ductore Principe Montis Herculis militum Præsfecto, devicti, repulsi, protinus in fugam se conjecerint: cum deinde pervenerint ad Monasterium Divæ Mariæ Incononate substructum in Monte Virgineo, ibi a Regiæ Audientia militibus obsidione circumdati, dum a janua prædicti Monasterii præcipites egrediebantur, plerique scloporum ictibus vulnerati, interfecti, & comprehensi fuere. Eadem certaminis die iidem Gambacurta, & Carafa cum tribus comitibus periculo evaserunt, ope Presbyterorum D. Sabbathi Jovene, & D. Matthæi Ziccardo in quadam jma Valle absconditi, postmodo in quibusdam Casulis ejusdem Oppidi tamdiu, quamdiu Provinciæ Præsces cum Auditore Uria eos sicut insecutus. Porro ab illius discessu ipse Jo: Camillus cum prædicto D. Sabbatho ejus fratre, tutissimo loco, scilicet ædis suæ superioribus tabulatis eisdem excepit, aluitque.

Excellentis Princeps, & si in præsentis causa Fiscus infestit pro extremo supplicio; verumtamen ego sine ulla trepidatione Jo: Camilli Jovene causam agam, & justitiæ, ac pietati vestræ magnopere innixus, confido futurum, ut comminatum is pœnam minime præferat, neque aliam capitalem: quod si malo quodam, ut ita dicam, facto ipsum condemnari oporteat, pœnam utique ignominiosam esse non decet, cum vir nobilis ille sit, nobilesq; sint quoque sui consanguinei, quemadmodum nuperrime mihi innotuit. Par est igitur ante omnia congruam sibi dilationem impertiri, ut e suo Municipio valeat legitima nobilitatis documenta proficere.

Porro autem in facto binas probationum species habet Fiscus: prima est depositio signiferi Ozes, unius e tribus, qui a D. Sabbatho, & a Jo: Camillo recepti latuere. Hic itaque accepti immemor beneficii, in ipsum testatus est, atque in faciem juratus; hoc addito ad suam depositionem magis comprobendam, quod cum castaneæ elixas appeteret, ollam confertam Jo: Camillus ei præbuit. Huic autem depositioni accedit secunda, nempe propria ipsius judicialis confessio.

Quantum ad jus attinet, Ozes depositio nullum Jo: Camillo negotium exhibet; quemadmodum ipsismet confessio, ut mox ostendam. Ozes, inquam, depositio non nocet; quippe jam de sua salute securus, & cum omnimoda impunitate testatus est; quo in casu nil probat, ut est communis Doctorum conclusio, etenim non secus ac testis ultro-neus, fidei non integer, & loco accusatoris habetur: (1) Minus obstat confessio, quam Jo: Camillus pure, & simpliciter emisit, nempe quod postquam Regius Auditor Uria Provinciæ Principatus ultra cum Præsede regressus fuit a domo ipsius Jo: Camilli, in qua per dies aliquot manserat, Presbyter D. Sabbathus frater eidem aperuit, se cum D. Mattheo Ziccardo, eodem die concertationis initæ cum R. Audientia militibus in Monasterio Divæ Mariæ Incononate, Macchiæ Principem D. Tiberium Carafa, ac tres eorum comites tutos a persecutione reddidisse, primum in profunda valle, verpibus, ac latebris obsita, tum in quadam casa, ubi

(1) Ut alibi sæpe diximus.

ubi continenti biduo iis cibum cum Ziccardo suppedavit; deinde in alia adicula posita inter fines Oppidi, quod vocant Hospitaleium, & Summontis oppidum; postremo in quodam stabulo domus Laurentii de Christophoro in eodem Summontis Oppido, inficio domino. Quum vero a Summonte jam excesserit Prætes cum Auditore, statuit ad suam domum illos traducere, atque in superiore solario aditos tutari: at monitum voluit, ut rem hanc reticeret alioquin fore, ut eum non celasse poeniteret. Ita que noctu in domum adductis, D. Tiberius vix accepit, fratrem esse D. Sabbathi, cum ipsum quoque admonuit, ne sibi deesset, sed suam fidem, honoremque servaret; si enim detecti a Curia Ministris comprehenderentur, ipse quidem a suis consanguineis tandem interfectum iri intelligeret. Et quidem hæ circumstantiæ in confessione contentæ Jo: Camillum omnino a poena excusant; quandoquidem Fisci Patronus adversus eandem nullam probationem prorsus habet. Quinimo pro Jo: Camillo ipsamet Fisci probatio, & conjecturæ mirifice militant; Ozes enim jam inde a die pugnae cuncta ordine exponit, quatenus salutem Presbyteris debeant; quo pacto, & quando domum D. Sabbathi intraverint, nec tota hujus temporis intercapedine nominat Jo: Camillum. Hunc ergo antehac receptionis inscium fuisse fatebimur; atque adeo veram ipsius confessionem, quæ plane verisimilibus fulcitur conjecturis, quarum prima est; quia domus est communis, D. Sabbathus est frater natu major, & Presbyter, ideoque rei familiaris arbiter, moderatorque: credendum est igitur, quod monitis minas etiam addiderit, quibus perterrefactus Jo: Camillus silentio rem tegeret. Præterquamquod nec nunciare tenebatur, cavens, ne quid periculi, vel damni ipsi D. Sabbatho fratri suo oboriretur, Altera; namque minæ D. Tiberii sunt oppido verisimiles: etenim nemo est, qui non omni studio, ac suapte natura ad sese conservandum incumbat. Tertia; quippe si receptatos Curia nunciasset, minus ingens aureorum sex mille in singulos rebellium (ut erat Machia Princeps, ac Dux Campilati D. Tiberius) a Curia oblatum accepisset; quamobrem ex magistro timore didicit fidem, & taciturnitatem.

Cæterum de jure, quum Fiscus adversus qualitatem, quæ in confessione inest, probatione vacat, hæc sane confessio in re criminali scindi non potest, accepta nimirum confessione, & rejecta qualitate, juxta magis communem DD. opinionem passim receptam, & in Regno omni procul habitatione servatam. (2)

Quæ cum ita se habeant in facto, & in jure, equidem non ignoro de jure communi non inveniri impositam poenam mortis, sed deportationis contra perduellis receptatorem, (3) ut etiam fa-

tentur nostrates: (4) & ratio est; quippe majoris crimen est occisoris, quam homicidæ receptatoris, quemadmodum gravius est crimen ejus, qui contra Statum Principis, ac Rempubl. conspirat, quam ejus, qui rebellem receptat: fundamentalis autem est; nam in primo casu perpenditur extrema malitia, & animi perversitas delinquentis, atque odium adversus Principem, improbus, inquam, animus a bono prorsus abhorrens, ac tantummodo ad malum propensus, ordinatusque: in secundo vero nequaquam, cum id evenire possit aut naturalis miserationis causa, aut rerum cogente necessitudine, aut quavis aliâ indifferenti principaliter ad malum non instituta; ideoque dispar erit poena utriusque.

Equidem non diffiteor Carolum I. Andegavensem, postquam devicto Rege Manfredi, eoque in acie belli interempto, sibi Regnum subjecit, & supplicio Conradini dominatum constabilivit, anno 1270. Capitulum (5) edidisse, quo eadem capituli poena statuta fuit contra receptatorem, quæ contra rebellem erat. Hæc nihilominus poena locum sibi vindicat, quum in receptatore malitia, & odium adversus Principem cognoscitur, non utique quum quævis aliâ receptionis causa, vel naturalis, vel legalis subit, ut paulo antea animadverti.

Jo: Camillus Jovene in sua depositione ingenue factâ causam enarravit, quare in domo sua rebelles exceperit, & cur eisdem Curia minime nunciaverit, nempe sollicitudinem, ac justum metum ne capite periclitaretur; quandoquidem D. Tiberius Carafa, qui minas intulit, præter Principem Clusani Patrem, fratres habet primavos in juvenili ætate constitutos. Præterea Dux Salis est ejus affinis; Dux autem Ceppaluni patruus, quorum Oppida haud longe distant a Municipio Jo: Camilli: justa igitur causa ipsum perterruit, quominus factum aperiret; ideoque excusandus non solum ab ordinaria poenâ, verum etiam a qualibet aliâ capitali, sicuti ad rem ob metum, qui cadit in constantem virum, statuit Jurisconsultus; (6) quod quidem de læsæ Majestatis crimine DD. asserant. (7)

Ut autem ad Ozes depositionem revertar, modo legitima foret, uti revera non est, quantum ad id, quod Jo: Camillus eidem domi servile officium præstaret, ac die quadam elixas castaneas attulit, non est tanti faciendâ, perinde ut res magni momenti, ac præjudicii, quæ directo ad receptionis crimen pertineret, juxta Summi Pontificis Bonifacii VII. monitum in themate criminis læsæ Majestatis. (8)

Quibus addo, quod quemadmodum receptator excusatur a poena ordinaria, ac mitius punitur, quando rebellis cognatione sanguinis est ipsi con-

(2) Ut diximus in defens. 4. nu. 6. & seqq.

(3) L. Metrodorum 40. juncta l. corum 24. ff. de penis.

(4) D. Reg. de Ponte in tract. de possess. Proregis tit. de provision. fieri sol. §. 3. nu. 10. D. Reg. Rovit. in comment. ad rubr. Pragm. tit. de receptor. delinquent. nu. 3. D. Ricc. in collect. decis. collect. 1528.

(5) Incip. Nuper apud Tranum rubr. de pana, & vindicta proditorum §. addentes, ibi: Addentes etiam, quod quicumque dictos proditores, vel alios latentes receptaverit, vel dederit auxilium, & consilium, ut in Regno nostro morentur publice, vel occulte, aut quod possint exire de Regno, & evitare manus, ipsam memoratam poenam se noverit incursum, idest poenam laquei, ut supra per dictum Capitulum declaratum fuit contra rebelles ibi: per nostros Justitios suspendantur, mora qualibet prætermissa, & ita decisum fuit per Reg. Collatorale Consil. scilicet poena mortis affici hujus criminis reum, uti testantur de Ponte, & Riccius loc. cit.

(6) In l. 7. C. de his, quæ vi, metusve causa fiunt, ibi: minas pertimescendo.

(7) Gigas de crim. læsæ Majest. tit. de plurib. & var. quæst. qu. 10. num. 7. post Andream de Ifern. & Matthæum de Afflict. in Constit. Regni, Penam eorum in vigesimo notab. vers. sed pro declaratione, Carer. in pract. crim. in verbo Auxiliatorib. prag. mihi 129. num. 24. in fin. Tiberius Decian. lib. 7. de auxiliatorib. & receptorib. consciis, ac non revelandis num. 13. ibi: limitatur etiam regula supra firmata, quod receptans reum hujus criminis teneatur capitali poena, ut non procedat si vi coactus fuisset, vel metu qui caderet in constantem virum, ut receptaret, Giurba in conf. 28. nu. 20. ibi: nec vis de facto esse debet, sed minæ sufficerent, ut coacte receptet. Caball. in conf. 287. n. 80. ibi: timor enim violentia inserti justum metum, &c. Farinac. qui multos laudat Auctores qu. 117. de crim. læsæ Majest. nu. 7. ibi: hoc crimem non committitur a eo, qui ex justo metu aliquid facit contra Principem.

(8) In cap. incip. felicitis recordationis de pan. in 6. §. illud autem, juncta Glof. in ver. simplici, Foller. in pract. crimin. 1. p. 3. par. verbo hantiantur nu. 22.

junctus, (9) ita Jo: Camillo minime vitio dandum, quod Curiz non attulit, sollicitus ne sibi, ac D. Sabbatho suo germano fratri periculum fa-
cesseret.

Fiducia igitur pietatis, & justitiz vestre, Prin-
ceps humanissime, omnem innocentis hujus ex
animo capitalis poenae trepidationem evello; tenes
enim memorabile illud monitum Sancti Isidori,
(10) cujus hae sunt verba: *Omnis, qui juste ju-
dicat, stateram in manu gestat, & in utroque pen-
so justitiam, & misericordiam portat: sed per justitiam
reddit peccanti sententiam; per misericordiam
peccanti temperat poenam, ut justo libramine quaedam
per aequitatem corrigat, quaedam vero per miserationem
indulgeat.*

Fuit ad remigandum, vita durante, damnatus.

DEFENSIO XIX.

PRO eodem Jo: Camillo Jovene mox ad Regias
Tirimenes adducto, cujusmodi sententiam, utpo-
te nullam, haud subterfieri posse profiteor.

EXcellentiss. Domine, si Vexillifer Ozes princi-
palis rebellis libertate in praesens auspicio per-
truitur, nihil est profecto, cur Jo: Camillus ob
indultum a Catholica Majestate promulgatum, quae
perduelles excepit, eandem justius, quam ille,
sperare non possit; siquidem hic rebellis non est.
Exceptio autem, quod attinet ad rebelles, in in-
dultu contenta, cum sit odiosa, juxta DD. sensa,
in proprio, & vero significato rebellis intelligatur
oportet; nimirum quum quis principaliter, ac di-
recte Principem laeserit verbo, aut re, lingua, vel
manu, non quidem indirecte. (1)

Jo: Camillus utique conspirationis consilio non
interfuit, nil molitus fuit in caput Regis: &
quamvis rebelles in domo sua receperit, nemo
tamen ausit affirmare, ipsum directe ad Principis
Majestatem laedendam profuuisse. Par est igitur ei-
dem suffragari gratiam, quae omnibus delinquenti-
bus nimis liberaliter favet; eoque magis, quod
nec amore erga rebelles, neque odio in Regem
perculsus, ejusmodi perduellionis reos receperit,
sed minarum acerbitate perterritus, ut in alia Jun-
cta serio demonstravi: Itaque sententia in eum la-
ta, praefatus reverentiam, subsistere nequit. Equi-
dem commemini supplicem libellum exhibitum E.
V. eundem nobilem esse: cum vero mecum ipse
reputarem, ei brevem terminum ad proferendum
legitima documenta impertitum iri, condemnatum
cognovi, & nimis festinanter ad Regias Tirimenes
adductum, quam sane poenam, quippe ignominio-
sam, in hoc Regno nunquam fuisse nobilibus viris
irrogatam, omnino verissimum est; neutiquam re-
fragante memorato Cap. *Nuper apud Trantum*, ubi
contra receptores etiam furcarum poena fuit indi-
cta, quemadmodum testantur DD. nostrates: (2)
quod pluribus rerum judicatarum exemplis confir-

mare potuissem, nisi pro re nata tumultus asta
combusta, ac deperdita essent. Id autem certo cer-
tius est, quod quum hujusce criminis reus quadam
causa, ut ajunt, minorante, aut propter probatio-
nis defectum, poenam ordinariam non meretur,
condemnari nequit extraordinaria, infamiz notam
praefereute; (3) tunc enim reipsa reus appellari
non potest; adeoque sententia contra stylum, &
consuetudinem judicandi (4) nullius est roboris, &
revo-canda, ut spero, ad suae calamitatis, & nobi-
lium propinquorum curae levamentum.

*Emissus e Regiis Tirimibus, ad Castrum S. Eras-
mi traductus est, deinde ad Hetruria Praesidia, ubi
morbo correptus periit.*

DEFENSIO XX.

PRO Cajetano Fabricatore e Matalunensi Oppido.
Hic, praeterquam quod contumax ad forjudican-
dum a M. C. jam declaratus, quoniam Trapezitae
numulariz mentiz, a Templo Sancti Spiritus nomi-
natae, falsam schedulam exhibuerat, praeterca cri-
minis arguebatur, quod VIII. Kal. Octobris anni
1701. vespere, dum Neapolim veniebat, prope a
suburbanis praediis, quae Paludes nuncupamus, ob-
viam factus Macchiae Principi, quem sexagiata fe-
re viri comitabantur, iisdem se quoque socium pra-
buerit, ipsumque Principem cum tota gente per
universa Regni nemora ad Pontificiae ditionis loca
salvum, incolumemque ducturum ultro pollicitus
fuerit. Cum autem Princeps ad Montem Virgilia-
num (1) accesserit, facta ibi velitatione cum Cu-
riz satellitibus, ex aliis Macchiae Principis comiti-
bus idem Cajetanus prehensus fuit, quem Fisci Pa-
tronus institit ad mortem damnari.

EXcellentiss. Domine, argumenta numero non
paucis, & solidissimae rationes me movent, ut
fortiter, & animose miserrimi Cajetani causam tu-
ear, qui post varias arumnas, totque rerum di-
scrimina mœrore afflictus, & profligatus, tan-
dem aliquando solutus a vinculis, & a crimine li-
beratus, Te innocentiae tutatore, ac vindice, re-
spirabit.

Itaque ex eo moveor primo, quod ex pluribus
Fisci testibus constat, Cajetanum huc advenire pro-
perantem, malo fato in Macchiae Principem, ejus-
que comitatum juxta paludes incidisse, suoque jussu
fuisse accessitum a Dominico Oliva satellitem Duce,
qui Cajetanum noverat, cuique vias usu cognitatas
esse sciebat: huic Principis nomine dixit Oliva,
ut secum iter faceret; quapropter id conicere pos-
sumus, quod sibi missionem efflagitanti haud qua-
quam fuerit digrediendi potestas. Atqui necessitatis
quodam velo virtutem obtendit, ratus alioquin se-
fore interficiendum, ne de occurso nuncium defer-
re potuisset ad Medinæ Cæli Ducem, qui equitum
copias ad persequendum haud dubie misisset, ut
Princeps cum universi comitatus exitio caperetur;
ideo-

(9) Excusatur ratione sanguinis, Glor. in l. eos. C. de receptorib. in verbo recipiunt, ibi: *Nota aliquid fieri ratione sanguinis, quod alias non fieret*, post quamplures DD. Gaill. in tract. de pace publica lib. 2. cap. 10. nu. 25. in puncto de receptatore rebellis, Episcopus Riccius cit. collect. 1528. & confert. Baldi consil. 34. vol. 1. ubi refert, fuisse quempiam condemnatum duntaxat ad exulandum per sex menses, quod rebellem suum consanguineum non revelaverit.

(10) In Can. omnis 45. distin.

(1) Petrus Foller. apud Reg. Revit. in Pragm. 1. de abolit. nu. 20. ibi: *excipitur, ut vides, inter alia hic crimen laesa Majest. quod intelligo de verbis, & proprio crimine laesa Majest., quod est, quando Princeps principaliter, & de directo offensus fuit; nam id dicitur proprie laesa Majestatis crimen, can. fin. C. de privat. carcer. ubi ad optime concludit, & Alber. Brun. conf. 69. col. 2. de quo alias dixi in practica mea caus. crim. in ver. item commisit crimen laesa Majest. Praeses de Franch. dec. 713. nu. 16. & 17.*

(2) Ita hoc in crimine de consuetudine testatur D. Praeses de Franch. decif. 569. & ibi de Luca, scilicet quod nobilis decapitatur, ignobilis sarca suspenditur.

(3) D. Reg. Sanfelice. decif. 56. nu. 23. de Luca in addit. ad d. decif. D. de Franch. 569. nu. 4.

(4) Reg. Tapia. decif. S. C. 22. nu. 18. Episcopus Afflict. contrav. 13. num. 32. Borrel. in summa decif. sit. 14. de consuet. & stylo nu. 107. Antoncl. de temp. legalit. lib. 1. cap. 78. nu. 3. Hunn. in Encycloped. jur. par. 2. tit. 2.

(1) Mons hinc, vulgo *Montevergine*, Virgiliant nomen accepit a Virgilio Latinorum Poetarum Principe, quem fama est, non modo castum, sed virginem etiam fuisse, dum vixit, & montem hunc habitasse, qui & sacer olim fuit Cybelae Deorum matri, nunc Beatissimae Deiparae Virgini dicatus. Historiam de origine sacratissimi hujus montis conscripsit Thomas Costo; praesertim pag. 9. m.

ideoque minime videtur eidem Principi comitem se sponte adunxisse, sed necessitate coactum; cum paria sint aliquid facere coacte, vel timore, sive iusta suspitione, quod possit compelli. (2)

Quamvis autem nonnulli e prædictis testibus affirmant, Principi se obtulisse, ut una cum ejus comitatu incolumem per Regni sylvas, ac nemora usque ad latinum agrum duceret; verumtamen cum Cajetanus viarum apprime sciens ab iisdem haberetur, itinerisque dux, & præmonstrator, si forte fortuna in satellites, armatosque viros incidissent, id uni sibi culpæ daretur; immo tanquam periculi auctor necaretur: eadem ergo timoris causa perducrat, cur excusationem sit promeritus. (3) Quid quod ipsius consilium (quatenus animadversio isthæc parum haberet firmamenti) Princeps sequi renuit? maluit enim assentiri Vincentio de Januario alteri socio, cujus iudicio, & hortatu ad Montem Virgilianum perrexit, exquisiturus Aricia Principis gentem, ut una cum ipsa, quam ibi affore sperabat, ultra progredere, quemadmodum ipsemet Consiliarius hujus Junctæ Commissarius retulit. Quamobrem hac in specie solius consilii haudquam accepti, simplicisque favoris, quem nihil penſi habuit Princeps, nec suum institutum quicquam adjuvit, læsæ Majestatis non efficitur reus, juxta text. a me alias in Senatu adductum in cap. felicis recordationis de panis in 6.

Deinde moveor; omnes enim Fisci testes, tum qui testantur de facto, quod in paludibus accidit, tum qui de ejus comprehensione id temporis, quum pugnatum fuit ad Monasterium Deiparæ Coronatæ, Cajetanum Fabricatore ajunt arma non tulisse; ideoque criminale non potest aliquid perpetrasse facinus, vel auxilium Principi præstitisse, quare secundum justam Jurisconsulti Ulpiani sententiam, (4) læsæ Majestatis reus minime reputandus.

Hæc sane sunt non modici ponderis argumenta & ad eum impune servandum abunde sufficerent: sed pergo ad tertium, in potiore, fortiorique casu, nimirum si Cajetanus scelestam inisset factionem, ut verbis utar Imp. Arcadii, & Honorii, (5) si in hac, inquam, Civitate prædictum Principem comitatus fuisset ad popularem seditionem concitandam, excusaretur etiam a pœna ipsi comminata, nam seditionis animadversio exemplo quidem aliis esse debet, non exitio, quod belle monuit Seneca his verbis: *ut fulmina paucorum periculo cadunt, omnium metu; sic animadversiones magnarum potestatum terrent latius, quam nocent, & inferius: Non minus Principi turpia sunt multa supplicia, quam medico multa funera.*

Enimvero ad veritatem hanc mire firmandam, exemplum occurrit Populi Hebræi, qui ut primum ab exploratoribus cognovit promissionis terram optimam esse, sed ipsius adeptionem nimis arduam, ac perdifficilem, statim ira percitus alium Ducem constituere decrevit, atque in Ægyptum reverti: Angelus autem Dei morte dumtaxat decem exploratorum, qui seditionis auctores fuerant, pœpercit populo, eundemque ad Moysis Ducis obedientiam re-

degit: (7) unde perspicuum fit animadversionis severitatem haudquaquam in omnes exercebam, sed tantum in perduellionis auctores, & Principes; idque Scriptorum auctoritate stabilitur: (8) *Certabaturque sententiis, (inquit Liv.) utrum in auctores tantum seditionis animadverteretur, an plurimum supplicio vindicanda tam sedi exempli defectio magis, quam seditio esset. Vicit sententia lenior, ut unde orta culpa esset, ibi pœna consisteret, Ad multitudinis castigationem satis esse; cui accedit Taciti testimonium in hæc verba: abiiciendos ex Duce metus, sublatis seditionis auctoribus; idem præmonuit Vegetius, ajens: quod si fieri medicinam necessitas extrema persuaserit, rectius est more majorum in auctores criminum vindicari, ut ad omnes metus, ad paucos pœna perveniat; quod & jura statuunt, ac DD. affirmant. (9)*

Quod vero ad præsentem casum attinet, perlatum huc fuit, in memoratâ pugna, quæ prope Deiparæ Coronatæ Monasterium contingit, ex Machiæ Principis sociis quatuor interemptos numerari, ac duo supra viginti comprehensos, ex quibus Provinciæ Præses jussu Ducis Medinæcæli septem vindictos misit Neapolim, & ex iis, qui in Regia Audientia remanserunt numero quindecim, (quos inter Cajetanus Fabricatore) quatuor capite damnavit, cæteros remo publicæ Triremis affixit; atque adeo pœnæ tempus delictorum confessione metiri visus est, ac discernere majori scelere notatum, quemque minor delicti gravitas premebat. Porro compertum est mihi, decennio ad Triremes damnatos eos quidem fuisse, qui Neapoli Machiæ Principi altitere. Cajetanus autem, tamquam a M. C. forjudicatus extitit; noverat enim Præses ne pœnam quidem Triremis aliis illatam ipsum fuisse promeritum; de quo tamen ut parem suo facinori pœnam fumeret, eidem Medinæcæli Duci per litteras significavit acta forjudicationis sibi transmitti, de qua mox differam. In ejus epistola hæc ipsa verba leguntur: *inter eos, qui capitis supplicium non fuerant meriti, erat Cajetanus Fabricatore a M. C. forjudicatus.* Hinc tertium desumitur argumentum, quod si Cajetanus Neapolim venisset, ut a M. C. proscribitus, ab indulto beneficio utique non fuisset exclusus, quem obtinere non pauci, ob majora scelerumque carceribus mancipati; quamobrem si Regi obsecundare, ejusque mandata facta recta habere velimus; libertatem & ipse, velstrâ fretus clementiâ, non desperat: ex eo vel maxime, quod non est forjudicatus, ut falso credebatur; siquidem forjudicationis acta minime inveniuntur: sed Scriba Fiscalis Antonius de Simone spectatæ fidei vir aperuit, Cajetanum tantummodo ad forjudicandum contumacem extitisse anno 1697. ob falsam apocham, ut initio dixi, Argentario exhibitam; quod quidem in orimen Regiæ Pragmaticæ (10) mortis pœnam statuerunt. Ab anno 1697. ad 1701. quum conjuratorum seditio coorta fuit, quatuor effluerunt anni: credendum est igitur, ejusmodi pœnæ non fuisse locum; quippe M. C. tanto temporis spatio interjecto forjudicationis sententiam

I tiam

(2) L. novissime, & ibi Bald. ff. quod sal. tut. auct. Foller. in Pract. crim. pr. par. 2. par. ver. item quod fuit leno ejusdem, & in propriis terminis criminis læsæ Majest. ita docet Philippus, Decius conf. 690. nu. 8. 9. & 10.

(3) Vide, quæ tradunt DD. apud Decium vis. conf. 690.

(4) In l. 1. ff. ad l. Jul. Majest. ibi quove quis contra Rempubl. arma ferat, per argumentum a contrario sensu, quod est fortissimum, & per illud probatur, & dicitur probari aliquid per textum, & casum legis, Valenzuol. conf. 112. nu. 34. & conf. 121. nu. 157. Castill. controu. to. 5. cap. 83. Castillon. conf. 19. nu. 2.

(5) In l. quisquis S. G. ad l. Jul. Majest.

(6) Lib. 1. de clement. cap. 8. & cap. 24.

(7) Num. cap. 13. & 13.

(8) Liv. lib. 28. Hist. Tacit. lib. 1. Annal. Veget. dere milit. lib. 3. cap. 5.

(9) Arg. text. in l. quoniam multa C. ad l. Jul. de vi publ. text. in cap. latores, & ibi Glo. de Clerico excommun. disposito, vel interdicto ministrante, can. commensationes dist. 44. can. ut constitueretur, dist. 50. can. quoties a populis, & ibi Glo. in ver. propter multitudinem cau. v. qu. 7. Andr. Tiraquel. de pan. temper. causa 47. Farinac. cod. tract. quest. 96. alijque quam lures ab iisdem relaxi, quibus adde. Franciscum Arias de bella, & ejus iustitia par. 1. num. 96. & 97. qui habetur to. 16. tractatum, Giurb. conf. 2. nu. 33. & 65., Barbos. in collect. in. ad can. quoties a populis 2. quest. 1. Cavalcan. de Brach. reg. par. 4. nu. 153. in fi. & par. 6. nu. 110. de Ponte de Poteft. Proreg. vis. 1. de Provif. fieri solit. num. 1.

(10) Pragm. 5. 8. 9. & 10. vis. de falsis.

triam minime proferre, ac scientiam desiderari, qua nititur nova Pragmatica (11) scientiam, inquam, expeditoris, autem, qui falsam collybiticam fidem exhibet; sed plane scientiae probationem oportet esse veram, neque praesumptam sufficere, ut inferri possit poena non modo ordinaria, sed ne extraordinaria quidem corporalis. (12) Ad haec, pro Cajetano militat forte argumentum in facto; quandoquidem literarum omnino ignarus est, ejusque testimonium Crucis signo subscriptum. Praeterea pauperis est fortunae, & artem exercet vendendi ollas, aliaque fictilia vasa, matrimonio conjunctus, pacificus, alio nunquam crimine insinuilatus: neque ipsi contumacia criminis umbram potest obijcere; quoniam articulatum est, atque probatum, id temporis, quum in iudicium vocatus fuit, ab hac Civitate, atque Oppido Matulunensi jampridem decessisse, ne in carcerem, creditorum mole cogente, detruderetur.

Et vero ipsius infortunio tribuendum existimo, tumultus tempore perditum esse processum; clarius enim suam innocentiam demonstrassem. In hoc autem dubio reus ne, an hujus criminis fuerit innocens, (ut ex rationibus hactenus a me perpenis talis ostenditur) meminisse non pigeat monitum Jurisconsul. (13) satius esse nocentem absolvere; quam innocentem condemnare, quemadmodum hic innixus E. V. justitiae, & pietati, nedum vitam, sed libertatem etiam se habiturum fore confidit.

Fuit per septennium ad Tyrenes condemnatus.

D E F E N S I O XXI.

PR O Caesare de Rosa, & Nicolao Basile, ambobus e Pago Julini, ejus flagitij insimulatis, nimirum quod Caesar v i i i . Kal. Octobr. anni 1701. cum quinque viris armatis se contulerit in dictum Pagum, undique acclamans; *vivat, vivat Imperator*. Praeterea quod inibi ex mandato D. Cajetani Gambacurta Principis Macchiae pretium rerum ad cibaria pertinentium, scilicet panis, & carnis minuerit; cujus quidem facti convictum agnovit. Nicolaus autem Basile, quod pridie ejus diei cum eodem Principe adlaboraverit, ut Neapolitanum Populum ad Caesaris deditionem trahe-ret, & impelleret. Porro autem comprehensus, sub assurationis fiduciam concessus ab Acerni Marchione D. Nicolao Galcon Regiam Cancellariam Regente, Castrum novi carcere detinetur, autumnante Fisco nihil ipsi assurationem prodesse. Jamque instructo Processu in utrumque, & ipsis uti reis examinatis, insisit Fiscus, ut poena capitis profereretur.

Excellentiss. Domine, Caesar de Rosa deliquisse se non inficiatur; sed quaecumque sit facinus, ablitum putat ex generali indulgentia promulgata Regis nomine per proclama, primo die 23. post diem 24. tum die 25. mensis Septembris, quum fuit declarata: etenim cum ipse Caesar apud Illustrem Andream de Avolos Montis Herculis Principem Regis militiis conjunctus, summa vi, magnoque conatu operam dederit ad tumultuosos hac urbem propellendos propterea criminis poena remissa fuit, & condonata, ex vitium edictorum, ut liquet ex verbis primis, quae si memoravero, non abs re fuerit. *Attamen* (haec sunt

Edicti verba) cum Regia clementia, ac sua Majestatis benignitate S. E. uti velit, eam erga omnes praefati criminis reos exercendo, praesenti indultu declarat, eisdem sua Majestatis gratiam restitui, atque omnibus delictorum excessibus veniam haberi, dummodo infra duodecim horarum spatium ab hujus publicatione coram uno ex Regis Officialibus hujus Neapolitanae Civitatis se sistant, qui Officialis declarabit, ipsos eodem praestituto termino sui copiam fecisse. Alterum haec habet: *Et hic idem indultus nostro speciali mandato a belli, ac Status secretis expedito fuit prorogatus ad aliarum 24. horarum terminum, praeterito die 24. Septembris.* Verba vero postremi edicti sunt, quae sequuntur. *Insuper promissimus in integrum restituere, quemadmodum Regis Domini nostri gratia restitutos declaramus omnes reos, qui inservierunt, assisteruntque nostris Ducibus super ijs, quo facta suere in hac Civitate transactis diebus Veneris, ac Sabbathi, 23. & 24. Septembris 1701. ad opprimendos, ac debellandos ejusmodi perduelles, & quietem pro re nata Civitati reddendam: quam ob causam ex nunc declarantur jam indultus beneficio muniti.*

Porro Caesaris assertio argumentis, ac probationibus constat, quod ipse suam operam praefato die praestiterit, non sine vitae discrimine confociatus copiis ab eodem Principe Montis Herculis ad fugandos hostes productis. Primo enim eruitur ex dicto duorum Fiscalium testimonio, qui tamesi testantur Caesarem cum quinque armatis hominibus mane VIII. Kal. Octobr. ad Juliani Oppidum adventasse; tamen deponunt quoque, ipsum vix unius horae spatio ibi commoratum; Neapolim versus discessisse. Secundo ejusdem Pagi Regiminis publico testimonio probatum est, Oppidum istud a Neapoli distare paucis milliaribus, viamque ultra citroque facilem, & iter habentibus expeditam; immo illinc Neapolim redeuntibus, viam usavenire declivem; itaut vix horae duae in reditu absumantur, quod manifestum cuivis, & notissimum est. Rursum liquet ex alio promptuario teste affirmante se mane diei v i i i . Kal. Octobr. Caesarem vidisse ad Juliani Oppidum proficisci, eundemque sub primam vesperam Regis Turmis Principis Montis Herculis, & Sarni Ducis praesto esse. In etiam asserunt nonnulli Equites, nobilesque viri, qui praelio interfuerunt, ac demum idem Princeps Montis Herculis militum Dux, ut ejus testimonialibus literis, quarum fides summa est, pro tanti viri excellentia, praestantiaque. (1) Quocirca credendum est ita se rem habuisse ex conjecturis, & probationibus, Caesarem scilicet secundi edicti, & propositae indulgentiae conscium, simul agnovit periclitium partes infernis nisi viribus, vespere Regis partes fuisse sequutum; (quandoquidem semper mutabilis est cujusque animus, & voluntas) eoque magis quod ex illa consilij mutatione sua pendeat incolumitas: itaque statim primi criminis admissi veniam est assecutus per edicta promissam, quae ix. v i i i . & v i i . Kal. Octobr. emanarunt.

Reliquum est, ut respondeam geminis objectionibus, quae posset Fiscus Patronus fortassis opponere, quarum prima est Caesarem ne ipse se praesentem non statuisse alicui Regio Judici, ut in primo edicto injunctum fuerat iis, qui veniam vellent. Altera, quod auctor fuerit, & dux tentatae in Juliani Oppido seditionis: duces autem ab omni venia obtinenda per eademmet edicti verba excluduntur.

Sed

(11) Pragm. 12. cod. tit. de falsis to. 3. Pragmatic.

(12) Ut decisum fuit per M. C. in causa Georgii Sepe, quemadmodum testatur Police de praemin. R. Audient. cap. 28. nu. 26. 27. & 28. & ita in Statuto scientiam requirente post quamplures docent Farinac. de crim. lasa Majest. qu. 115. nu. 155. Conciol. in resolut. crimin. ver. expendens monetam resolut. 4. num. 7. Tulc. in ver. scientia concl. 65.

(13) In l. absentem ff. de panis.

(1) Nullus de testib. nu. 85. in 17. casu. Chassanxus in consuet. Burgund. tit. des Justices, & droists d'icelles rubr. 1. §. v. in text ibi: *font creux num. 6.* Antonius de Butr. in cap. veniens il 1. nu. 8. vers. item creditur uni tit. de testib. & attestat. Mascard. de probat. lib. 1. in praefat. qu. 11. num. 20. praesertim circa rem, quae ratione officij procedit. Gabriel. lib. 1. de testib. concl. 1. nu. 19. Quod in dubium revocari non potest, concurrentibus a liis adminiculis, Gabr. ibid. nu. 21. circa fin. vel si agatur de rei defensione, cujus favore unicus testis plenam facit probationem, idem Mascard. de probat. concl. 491. nu. 17. & 18. & concl. 904. num. 16. lib. 2. Guazzin. defen. 29. cap. 3. nu. 12.

Sed ad hanc objectionem facili negotio satisfiet; non enim vultur, quod species aliter se habet ac Fiscus putat. Primum quod illos indicat, comprehenditque, non delinquant tantum, hisque legem impositam, sed cui ex Officialibus sifteret: Caesar autem non modo se praesentem statuit ipsi Regiarum copiarum Imperatori, sed armis etiam eundem fuit consecutus, pro virili parte, nec sine vitæ periculo operam dedit perduellium persecutioni. Ceterum Caesar iste minime auctor, aut dux nunquam seditionis fuit in Pago Juliani, sed nunciarius dumtaxat, & exequutor mandatorum Machiae Principis, quemadmodum testes ipsi fiscales deponunt; quod si ille diploma, & mandata a Principe Machiae tradita secum haberet: unde liquet non posse Caesarem ducem, & auctorem existimari; monent namque DD. (2) ac scriptura reliquerunt, auctorem cuiusvis rei eum esse, qui prius illam agere constituerit, vel potius eum, qui primas rem cogitavit, inique consilium, & methodum illius perficiendae statuit, & hominum multitudinem ad propositum exequendum allicit, impellitque: cum ergo Caesar auctoris praecipua faecerit, auctor ipse, vel dux neutiquam poterit appellari. Praeterquamquod edicta, quae terminum horarum duodecim, aut vigintiquatuor reis praestituerunt, cuiusmodi fuit illud secundo loco promulgatum, excipiunt ab indulgentia tantum duces, auctoresque tumultus in hac Urbe Neapolitana excitati, ut ex verbis ipsis, videlicet: *exceptis tamen a praesenti indulgentia capitibus, & principalibus auctoribus, & apertius explanant verba edicti tertiae vice editi, nimirum adhuc liquisandi sunt, uti capita, & principales auctores N. N. N. N.* quod sane nullam in contrarium interpretationem admittit, quae profecto veritati adversaretur; cum in odiosis, & penalibus non fiat extensio etiam ex identitate rationis, & in exceptione indultus est stricte intelligendus: (3) quinimo quolibet interpretatio ad Rei favorem est omnino faciendae, ut (4) indulgentiae, & veniae beneficio perfruatur. (5)

Quid est igitur cur veretur, ac Caesar poenae remissionem consequi, & in statum pristinum reduci non possit; nam peccata semel remissa in ulsionem non debent redire. (6)

Quod attinet ad Nicolaum Basile, hic plane se deliquisse non dissimulat, sed Clementiam vestram etiam, atque etiam implorat, ut restituatur in locum tutum, (quod fieri oportet ob assecurationem postremae conjurationis penes ipsum repertam, nihil obstante Fisci controversia,) & sceleris poena praetermittatur, vigore legis, ut mox dicam. Quamvis enim nonnulli Juriscons. voluerint (7) assecurationem reo criminis laesae Majestatis a Principe concedendam, qui offenditur, cum sit summae atrocitatis crimen, factamque ab alio inferiore nul-

lam esse, & invalidam; communius tamen (8) alij contrarium docuere, ne fidem publicam violata contingat, qua invitati Rei assecurationem receperunt ab ea nomine Principis concedente.

Illud omnino verum est, assecurationem ab aliquo Judice datam, cujus Princeps conscius sit, validam prorsus esse: & quidem axioma istud verum est, & minime a DD. controversum. Ita sane nostro in themate se res habet; namque Nicolao impertit assecurationem Marchio Acerni D. Nicolaus Gaschon, Regis a latere Consiliarius, qui fatetur, E. V. certiore fecisse; quam utique assecurationem concesserat in Regali Palatio, ubi Rex id temporis morabatur.

Poenae quoque remissionem Nicolaus meretur, ea potissimum ratione, quod quum assecuratus fuit, desexit funditor novam conjurationem, complices nunciavit, & multam operam praestitit ad quosdam ex iis comprehendendos, ut Scriba causae, cui id oneris fuerat impositum, testatur. Debet ergo poenae veniam obtinere ex dispositis lege Honorii, & Arcadii Caesarum, (9) quibus praestitum est, omnes initio quidem conjurationis coactos, qui eam Principi aperuerunt, non modo veniam, sed laudem, & praetio dignos esse, post initam, a poena protinus absolvendos.

Caesar de Rosa, uti familiaris Machiae Principis fuit exilio multatus. Nicolaus vero Basile fuit carceribus liberatus.

DEFENSIO XXII.

PR O Januario Pinto, cujus inquisitionis haec summa est, nimirum quod Josephum Burrellum apud R. Junctae Magistratum falso criminatus fuerit in pro Caesare consilium illum esse participem. Insuper addidit ad suam depositionem, quod literas hac de re miserit ad eundem Josephum, quoniam erat impedimento, ne Januarius in matrimonium duceret feminam quandam, nomine *Lollam Piccollellam*, cujus amore flagrabat. Instante Fisco pro Tritemium poena, saltem per decennium oretenus declaratam.

E Quidem, Excellentiss. Domine, nullam de probatione sum Fisci Patrono controversiam habeo: quandoquidem Januarius jam imposturae crimen falsus est, sed tantum de poena, quam longe minorem ipsam fore subitarum confido.

Trium est axioma, in unoquoque delicto causarum, & circumstantiarum normam poenam dirigendam. (1) Quinimo interdum usuvenit, ut per hanc delinquentes impuniti dimittantur. Si vir, gratia exempli, uxorem interficiat, summo parricidae supplicio plectitur: (2) quod plane parricidii genus, juxta quorundam DD. sententiam, omnium

(2) Neque solum qui opus aliquod facit, sed qui princeps est, & primus jubet, ut aliquid fiat, aut inductor, persuasorve, auctor vocatur, Laurent. Valla lib. 4. cap. 32. lib. 5. cap. 30. Barnabas Brisson. de formulis, & solemnibus P. R. verbis lib. 2. fol. mihi 265. Mattheu de re criminali controu. 17. nu. 29. & seqq. & nu. 34. circa med. vers. cum autem is reus., Conradus Bruñus in tract. de seditionis lib. 5. cap. 6. princ. ita quoq. tenere videtur.

(3) Cap. statutum de elect. in 6. cap. odia. 15. de reg. juris in 6. ibiq. Raymundus Nidus num. 24. ubi quamplures referuntur DD. & in propriis terminis indultus post alios docet Matrill. de indultu cap. 26. num. 8.

(4) Juxta tex. in l. 1. ff. de consens. princip. ibi: *Beneficium Imperatoris, quod a divina scilicet ejus indulgentia proficitur, quamplenisime interpretari debemus, cap. olim de verbor. significat. d. cap. odia de reg. jur. in 6. cum aliis concord.*

(5) Catalan. de indultu cap. 39. nu. 18. maxime si requiritur id patiatur, & casus, propter quem Princeps motus est ad indulgentiam concedendam, Decian. in tract. crimin. lib. 3. cap. 37. nu. 47. circa med.

(6) Can. si illis 23. qu. 4. cap. de his de accusat. ubi semel absolutus non debet amplius molestari, l. cum indulgentia x. C. de sententiam passis, & restitutis, cum aliis concord.

(7) Afflictus decif. 4. Caball. casu 50. aliique.

(8) Peguera dec. 29. & Merlin. controu. Forens. 4. cap. 53. nu. 11. etiam si prohibitio esset cum clausu la irritante, Matrillus de indultu cap. 45. nu. 11. & loquitur in gratia nulla sive defectu solemnitatis, sive potestatis.

(9) L. 5. §. sane C. ad legem Jul. Majest.

(1) L. qui injuria causa ff. de famis, l. aut facta ff. de pan. can. occidit Phinges hominem, ibiq. Glo. in v. causam 23. qu. 8. can. sciendum est. 1. dist. 29.

(2) Ut bene probat Benedictus Carpov. in pract. rer. crim. par. 1. q. 12. tit. de poena matricidii, & uxoricidii nu. 10. & seqq.

est gravissimum est; (3) quippe vir, & uxor
sunt in una: (4) si tamen infamiz for-
mibus, illam in adulterio deprehensam
occidat, jure communi perspecto, mitius punietur:
(5) quod si adulterum nullius ordinis, infamizque
conditione interemerit, nulla pena multabi-
tur. (6) Nec autem Regno licet marito uxorem,
& adulterum necare. (7)

Indubitatum est quoque, calumniam quam impo-
situram appellamus, tum jure communi, tum una-
nimi DD. consensione penam arbitrariam demereri,
quam, circumstantiarum gravitate perpensa, ad
ultimum usque supplicium pro suo arbitratu potest
Judex extendere. (8)

Mearum itaque partium erit ostendere quam re-
ctissime, (ut me venerandum decet, & soleo) circum-
stantias, & causas non deesse, cur Janua-
rius Pintus minime penam, quam ipsi Fisci Patro-
nus minatur, extimescat.

Harum, princeps, in ipsomet facto impostura, seu
calumniz inest, per quam Josephus Burrellus nul-
lam prorsus penam subiisset; crimen enim, quod
ei falso Januarius obijcerat, sua depositione dum-
taxat, & epistola continetur. Porro Januarius,
quippe qui delator fuerit, indignus erat omnino,
cui fides haberetur. Illud vero commentum epistolae
futile quidem, & nullius momenti existimandum,
quod minime Januarius penes Josephum epistolam
inveniri curaverit.

Præterea sunt & binæ causæ, quas ex ipsomet
Processu colligere est, honoris una, amoris altera,
unde a priori ordiar, tanquam ex imbecilliore. Janu-
arius nominatam puellam deamabat, conjugio
Josephus Burrellus obstabat; nec ante puellam nu-
bere decreverat, quam Josephus domum Januarii
reliquisset. Jamvero neminem latet, amantem
amentem referre; atque adeo Jureconsulti ejusmodi
perturbationem animi impotentem, & immode-
ratam leniundo juris rigori satis esse docuerunt.
(9)

Quod attinet ad honorem, perspectum est, ma-
ximum pondus non secus ac vitam habere, (10)
atque omnibus rebus anteponendum; (11) imma-
nissimæ vitæ: (12) idcirco reus, ubi ad ulci-
scendam læsi honoris injuriam deliquerit, tum præ-

ne ipsius ordinaria sublevatur. (13)

Et quidem Josephus honorem, ac famam Janua-
rii maculis inquinavit; rem enim habuerat cum
Laura Arcopinto ejus matre, cujus infamiz testis
est de visu; idque Josephus ipse sua depositione fate-
tur. Cum vero Januarius curaverit, ut e domo sua ille fa-
cesseret, atque discederet, ne turpem contumeli-
am, qua vulgo impetebatur, perferret; tandem
gravi, justoque dolore jamdudum percussus, hanc
imposituræ noxam admittit: quamobrem excusationis
dignus, interminatam penam merito ac jure vita-
bit, quemadmodum Jureconsultus (14) adnotat
his verbis: *Quæri potest, ita fuerit interlocutus, Lu-
cius Tisius temere accusasse videtur, an calumpniatorum
pronunciare videatur; & Papinianus, facilitatis veni-
am continere, & inconsultum calorem calumnia vitio
carere, & ob id hunc nullam penam subire oportet.*

His accedunt alia duo in primis animadvertenda.
Primum scilicet est, si Januarius, cum sui dedeco-
ris, & infamiz testis fuerit, jam tum de medio Jo-
sephum sustulisset, quam, quæso, penam demer-
uisset? D. Regens Tappia, (15) proposita spe-
cie de filio interficiente matris adulterum, sic ait:
*consueverant tamen exilio multare ignobiles; nobilium
vero delictum silentio prætere.* Atqui Januarius ne
illo quidem tempore, quum Josephum jure necare
posset, id egit. Alterum ex processu quoque elici-
tui; nimirum quod 1x. Kal. Octobr. examinatus
Joseph Burrellus, præfatum concubitum in sua de-
positione fateatur; tum v. Kal. Octobr. examinatus
Januarius Pinto, calumniam aperit, adjecta qualitate
tantopere malitiam extenuante; tandem xxi. Kal. No-
vembris Joseph carceribus conjectus. Numquid equi-
tas ulla sineget, ut Josephus a spontanea confessione Ja-
nuarii libertatem acceperit; Januarius vero etiam
nunc in vinculis perseveret? At hic remissionem
quoque obtinuit a Josepho; propter quam sane re-
missionem æquo animo Excellentia Vestræ eidem
ignoscet. (16)

Fuit ad remigandum damnatus per septennium.

D E F E N S I O XXIII.

Pro Angelo Pacifico, & Nicolao Fiorillo Neapo-
litanis. Primus delatus fuit reus, quod hæc pro-
nun-

(3) Jacobus Menoch. *de arbitrar. casu* 356. nu. 83. & sequ. Prosper Farinac. *tit. 14. quest. 120. sect. 5. nu. 130.* Alber. in *l. 1. ff. ad l. Pomp. de parricid.* nu. 1. *vers. & plus puniatur.*, & nu. 2. *vers. dem qui occidit uxorem*, quos refert, & sequitur Berlich. *concluf. practic. to. 4. concl. 7. nu. 43. vers. accedit, quod plus, & gravius.*

(4) *Genes. 2. Matth. 19. Mar. 10. Paul. ad Ephef. c. 5. can. sciscitatur a nobis*, ibiq; *Gl. ver. concubium, & can. si quis ex conjugio 3. qu. 4. can. admonere*, ibi: *occidisti uxorem tuam partem corporis tui. 33. qu. 2.*

(5) In exilium, aut opus perpetuum traditur, si humili positus sit loco, vel relegatur ad tempus, si aliqua in dignitate sit constitutus, *l. si adulterium 38. §. Imperator Marcus 8. ff. ad l. Jul. de adulter. & l. 1. §. ult. ff. ad l. Cornel. de sicar.*

(6) *l. Gracchus ff. ad l. Jul. de adult. l. marito 24. in princ. ff. eod. vide tamen can. inter hæc. 33. q. 2.* sed patri datum est jus occidendi uno prope ictu adulterum cum filia adultera, quam in potestate habet, quando in ipso turpitudinis actu eos in sua, vel generi domo deprehendit, *l. patri 20. ff. ad l. Jul. de adult. l. quod ait lex. 23. ff. eod.* Discriminis rationem, cur patri filiam adulteram, non marito uxorem adulteram interficere licet, exponit Cujac. in *lib. 1. Papin. de adult. pag. mibi 668.* & sequ. vide Vaudum *lib. 1. qu. 12. Coraf. in Senatus C. Tholosano c. 8. 1. Besolt. de nupt. c. 11. n. 5. Matthiam Stephani cont. 4. q. 92. Clar. lib. 5. senten. §. homicidium n. 49.*

(7) Per *Constit. incip. si maritus uxorem tit. 81. de pena uxoris in adulterio deprehensa.*

(8) Post. Bols. Clar. Menoch. refert Petrus Cabballus in *sui resolut. casu. 166. & D. Reg. Sanfelice. in decis. 374.* & nos diximus in *resol. 26. in 3. par. prax. criminal.*

(9) Tiraquell. in *tract. de penis temper. causa 4. Farinac. eod. tract. quest. 98. causa 13.*

(10) Honor, & vita pari passu ambulant, *l. justa ff. de manumiss. vindicta*, Gregor. Lopez. *l. 4. vers. leys tit. 13. par. 2. Gordub. de lara in l. si quis a liberis in princip. nu. 34. ff. de liber. agnosc. Menoch. consil. 96. n. 15. & consil. 302. in princip.*

(11) Chassanzus in *Catalogo Gloria Mundi par. 1. consil. 2. Bruno. a Sole in compendio resolut. propositio. jur. versic. honoris diminutio.*

(12) *L. reprehendenda C. de institut. & substitut. l. quisquis C. de postulando, can. nolo 12. qu. 1. post* quamplures Farinac. in *praxi crimin. par. 1. qu. 15. nu. 6.*

(13) Nicolaus Gizzarell. *decis. S. C. 18.*

(14) In *l. 1. ff. ad S. C. Turpil.*

(15) In *lib. 5. juris Regni Neapolit. in superius memorata Constit. si maritus nu. 24.*

(16) Remissio, sine qua Princeps delinquenti indulgere nequit, ei indulgendi facultatem tribuit; etenim Princeps cum secundum ordinariam potestatem legibus non sit solutus, teste Petro Antonio de Petra *de potest. Princip. cap. 3. qu. 3. nu. 2. sine justa*, ac publica causa delinquenti poenam remittere nequit; per eam enim fit injuriæ reparatio, quæ ad Principem pertinet, & est finis intrinsecus justitiæ commutativæ: poena vero ut aliis sit in exemplum, est finis magis extrinsecus, quemadmodum docet Rever. P. Les. *de justit. & jurc. lib. 2. cap. 47. dubit. 4. nu. 21. ver. quinto*; ideoque læsi remissio Principi indulgendi rationem tribuit.

nunciaverit verba : *Philippum Quintum Neapolitanum Regem non esse, cum in Regni hujus possessionem Summi Pontificis rescripto, (quod Investituram vocant) non fuerit missus, & Pro-Regem Ascalonæ Ducem Regina Vidua literas patentes habere ad gubernacula Neapolitani Regni tractanda, eundemque Supremi Hispaniarum Consilii haud quidem Regis mandatis obtemperare. Alter accusatus fuit, quod multis jurgiis inter Neapolitanos, Gallosque Milites vicissim habitis, quibus ansam dedit ad altercandum contentio illa, quæ in Platea Portus evenit, ex eo quod iidem Galli per vim milites cogebant, dixerit. Neapolitani in malam crucem abite: quotidie multa re, verboque aliena facitis, neque ad rem unam solidam perficiendam animum adhibitis.*

EXcellentiss. Domine, quod ad Angelum Pacificum attinet, hic verba a Commissario E. V. relata, minime præfatus est: sed esto sic fuerit eloquutus, utpote mentis impos, erit profecto veniâ dignissimus.

Et quidem non dixisse constat; nam quinque numero testes id in ipsum testificati sunt, Dominicus nempe Schiano, Michael Angelus Leva, Salvator Taccia, Blasius Gargiulo, & Nicolaus de Honuphrio. At vero in defensionis termino per plures testes probatum est, Dominicum Schiano, & Michaelem Angelum Leva cum Pacifico ad convicia devenisse, cui Dominicus penitendi occasionem minatus fuit, quemadmodum ob aliam rixam in loco, ubi Navalis Pila est, idem egit. Taccia alter testis eidem Dominico familiaris, Blasius quoque Gargiulo, suus dediticius; quoniam prædicti Dominici nomine sordidæ mercis tabernam exercet. Unus Nicolaus de Honuphrio superesset testis, qui facile ab iis potuit instrui, ac subornari.

At quamvis ejusmodi verba protulerit; veniam tamen, ut insanus, mereatur. Equidem produxi in Processu duo acta publica juramento firmata: unum duorum Medicorum, qui testantur, anno superiore Angelum Pacificum cephalæ morbo fuisse correptum, unde ex intellectu depravato deinceps laboraverit: alterum nonnullorum civium, qui jurati testantur, quod ob eandem infirmitatem in præsentia Pacifici mente permotus, nec perfectæ sit rationis, ejusque apothecæ res ab uxore administrantur. Id autem re ipsa perspicuum fit; nam quis unquam vel mediocriter prudens in publica Neapolis platea intensâ voce verba tam inepta pronuntiasset? nemo quidem unquam, nisi Pacificus, quem consilium, ac ratio defecerat: illud ergo juvat accuratâ ratiocinatione perpendere, quod Imp. Theodosius ad Rufinum Consulem scripsit, & ego alibi animadverti, nimirum si in Principem maledicta a mentecapto proficiantur, miserationem promereri. (1)

Quod ad Nicolai Fiorilli causam pertinet, idem in constituto interrogatus, respondit, in præfata rixæ occasione aliud non dixisse, nisi quod ex minimo quovis errore in Civitate commotio poterat oboriri. Hoc plane dictum in defensionis termino satis superque probatur: quippe testis unus id testatur de visu, & auditu, alter de auditu publice; ideoque nulla fides Fiscis testibus adjuvanda, qui contrarium asseverant; cum defensionis causa longe favorabilior sit causâ inquisitionis, quemadmodum omnes DD. affirmant, (2) scilicet præferendam omnino causam defensionis causæ inquisitionis: quamobrem si quis de hominis cæde accusatus, ac testibus convictus sit, itaut capitis supplicio affici mereatur, ubi reus uno teste pro-

baverit, ob sui defensionem facinus illud pertrasse, tum ejusmodi poenâ in ipsum animadverti non potest. (3) Ratio a priori est: quando defensionis probatio naturali præsumptioni sententia eidem adhærescit, nimirum quod ne præsumatur delinquere, nisi iusta impellente causa, & unusquisque sanctus, probusque, haud nequam, & improbus habeatur.

Quod quidem vel maxime in præfenti casu credere par est; siquidem Nicolaus Florillus a satellitum duce, nomine Paparella sibi infesto, & inimico comprehensus fuit, quemadmodum plene in defensionis terminis termino probatum est. Januarius autem de Amato Fiscis testis est intimus amicus, atque compater ejusdem Paparella. Porro Salvator Schettino alter testis nequaquam est Florilli benevolens, ac studiosus.

Sed hac testium repullæ defensione posthabita, esto revera ex ore Florilli exciderint verba a Commissario relata, id tamen oportet pensitare, quod ipsa non quidem ad commovendam seditionem, ac turbam excitandam contra Regem, sed in Gallos milites fuerunt imprudenter prolata, ut liquet ex eadem facti serie. Idcirco Conradus Brunus (4) apposite ad nostram sententiam adnotavit, seditionem, quamvis re ipsa mala sit; si tamen non turbandæ Reip. gratiâ, sed ex alia honesta causâ, & fonte cooriatur, haud malam existimari.

Denique mecum ipse reputo hæc ipsa verba, tamen vera fuerint, non esse tamen seditionis propria, quæ tum talia dicerentur, si Nicolaus Florillus concives accivisset, atque ad tumultum concitasset, acclamando, dicendoque: Age popo, conspiremus nunc, necem Gallis inferamus, aliave id genus verba fecisset, quibus populum extimulasset, juxta doctrinam Lucæ de Penna. (5)

Verum enimvero Nicolaus Florillus ad seditionem populum non commovit, dicendo, interficiamus Gallos, conclamationibus usus non fuit, sed tantummodo desiderium præstulit, ut Neapolitani ultionem a Gallis sumerent, utpote qui suæ genti studebat: magna igitur delicti excusatio, si Patriæ causa deliquit. Sed enim ob vana isthæc verba, & nullius, aut certe parvi momenti quatuor menses ipsi sunt, cum in carcere sit inclusus: nequam perditus, & improbus homo est, numquam alias accusatus, quapropter dignum censeo, cui Principem deceat, peculiari clementiâ potissimum opitulari.

Uterque fuit absolutus, & carceribus liberatus.

D E F E N S I O XXIV.

PRO Nicolao de Auria a S. Severino, & pro priis ab Oppido S. Mariæ, vulgo nuncupato a Favore, Circitore Status Illustris Principis Trojæ, cujus inquisitionis titulus est *de seditionis verbis prolatis ejusmodi: quum primum hoc advenerit Imperator iste, trecentum homines necum una sunt, parum, aut nihil pecunia in crumena servantes, & mentis ratione male sani: quod si fortasse contigerit e sociis aliquem in manus Curia devenire, & rem ipsam detegi, omnes alii necum grassatores evadent.* Causa in duorum testium de visu, & auditu probatione vertitur: instante Fisco pro pæna Triremium.

QUoniam, Excellentiss. Domine, persuasum habeo, E. U. utpote optimum Principem, æquo, & pari esse studio, tum in reos, ut plectantur, tum erga innoxios, ut molestiâ plectantur; alacri equidem animo, intrepidoque ad Nicolai de Auria

K

defen-

(1) Imp. Theodof. Arcad., & Honor. in l. un. C. si quis Imp. maledix. ibi: si id ex levitate processerit, concedendum: si ex insaniam, miseratione dignissimum.

(2) Post quamplures Conciol. alleg. forens. 85. nu. 22. & alleg. 88. nu. 55. & sequ.

(3) Per ea, quæ tradit Guazzin. ad reor. defens. 10. 2. defens. 29. cap. 3. nu. 12.

(4) In tract. de sedis. lib. 5. c. 2. pag. mibi 207.

(5) lib. 12. C. sic. de publ. levit. & Consul. nunciato. &c. n. 33. ibi: tamen si aliquis moveat seditionem in Civitate, conclamationibus utens, dicendo: vivat, vivat, vel moriatur, & ad malum exclamat, Popule, Popule, tumultum, impetumve committat, vel conventiculum, allesta multitudinem &c.

defensionem aggrediar. Quamquam vero Fiscus instantia sit pro Triremibus præter spem, & expectationem meam, nihilo tamen minus per quinque considerationes ab eodem informative sumptas, futurum spero, ut ipse pœnam hanc minime subeat, quinimo ut innocens in libertatem vindicetur.

Ejus igitur inquisitio, ut paulo ante dixi, consistit in enunciatis verbis, quæ sane improborum hominum consilium jam initum seditionis perpetranda in Cæsaris adventu præferunt, scilicet hæc, *sunt mecum viri tercentum*, atque alia, *si quis ex sociis*, quemadmodum & illa, *si res detegeretur*, ut superius exposui. Hinc oritur prima ponderatio: aut Fiscus ob ejusmodi factum Nicolao pœnam autumat irrogare, aut istam simplicium verborum imprudentiam corrigere. Circa primum caput, duo casus potiores, ac Fiscus favorabiliores occurrunt. Unum, sicut in præsentia Fiscus ipse confessionem extrajudicalem habet, sic eandem coram Judice, & pro Tribunali sedente, adeoque judicalem haberet; non ideo ullâ hic pœnâ feriendum in re criminali, idest delictum in genere, cujusmodi foret, (in hypothesi, qua de agitur), si probasset Nicolai potentiam, nimirum, quod ex consanguineis, & suis factiosis non dico tercentum viros cogere, sed aliquot hominum numerum suo nutu, arbitrioque secum tenere potuerit, aut quoddam conventiculum, saltem per famam. (1) Alterum, & si reapse delictum in genere extaret, & Nicolaus convictus fuisset, atque confessus, aham profecto pœnam non mereretur, quam Triremium. Etenim vera DD. opinio est, quod in læsæ Majestatis crimine (excepto primo capite principali, scilicet si consilium, aut conspiratio, seu conjuratio fuerit inita in Principis caput) tunc pœna ordinaria locum habeat, quum ad actum proximum perventum fuit, & immediatum sceleratæ factioni, quæ facti impedimento perfici nequiverit, puta quod Curia satellites, & administri collectos viros in fugam convertissent, autprehendissent. (2) Itaque si in præsentia specie instantiæ Fiscus deferretur, utique sententia magno laboraret absurdo; pro verbis enim simplicibus, imprudentibusque Triremium pœna inferretur, quæ facta duntaxat, non quidem verbis foret consentanea.

Aut ipsum cogitat Fiscus coercere, (quod est alterum argumenti caput) & primum oportet ostendere, quod enunciata verba proprie seditiosa non sint; quandoquidem juxta DD. placitum. (3) seditiosa dicuntur ea, quæ ad malum incitant, & commovent plurimum animos, dicendo: *vivat, vivat, aut pereat*, aliaque his similia.

Præterea quamvis ejusmodi verba veresuerint prolata, exoptatum tamen Imperatoris adventum indicant; non quidem præcipuo animi studio in eandem, vel odio in Catholicam Majestatem; sed ut e-re nata aditus haberetur ad pecuniam furto, dire-

ptioneque parandam, atque in rem suam aliena convertendum, perpenis iis verbis, *malo animo*, & *sine numis*. Hæc plane consideratio est valde nimis ad rem nostram accommodata, atque in casu non absimili excogitata etiam a Bartholomæo Bertazzolo. (4)

Et quidem in fortiori casu de cujusvis cupiditate animoque in victorias hostium propenso tradit Follerius, (5) hac potissimum ratione motus; nam licet in manu, & potestate Superioris sit, ut a subditis timeatur metu pœnarum; non æque tamen in facultate est, ob omnibus ut ametur. Re autem vera isthæc verba, quæ denotant desiderium, ac voluptatem rerum ab hostibus feliciter gestarum, quippe quæ nullum continere damnum, & præjudicium videantur, ne minimi quidem momenti sunt existimanda. Propterea luculenter Augustus Tiberio ejus privigno dicebat: *Noli nimium indignari hac de re, mi Tiberi, sufficit, si nemo est, qui nobis male faciat*. (6)

Præfata igitur verba quamvis protulerit Nicolaus, hæc tamen inaniter jactavit, nec ad Principis odium respiciunt, sed ad alium sane finem referenda: ut aliquatenus mala aliquantulum pœnæ mereantur, levis nimirum coercitionis, quam certè Nicolaus in vinculis jam passus est.

Altera ponderatio est, quod ejusmodi verborum jactatio, quando reipsa constaret, fuit inter Nicolaum principalem, Paschalem de Donato, & Donatum de Nicolao testes, præterea nemo aderat, ut apertissime liquet ex eorum depositionibus, qui de contestibus interrogati, alter ab altero contestis adducitur. Quocirca necesse est, ut fateamur Donatum de Nicolao, qui primo reperitur examinatus, denunciante fuisse, atque adeo probationem non efficere, quod loco accusatoris habeatur; præsertim in crimine calumniis, & falsitati subiecto, ut est blasphemix scelus, & læsæ Majestatis crimen in dicto consistens, ut in hoc Regno sancitum fuit. (7) Quamobrem unus tantummodo testis pro Fiscus supererit: porro ad testimonium unius nullus condemnabitur. (8)

Quod pertinet ad tertiam considerationem, meminisse par est communem DD. conclusionem, quod quemadmodum verisimilitudo dicitur naturæ cognata, & veritatis mater, ita inverisimilitudo falsitatis imago; (9) id enim, quod vero consentaneum non est, falso proximum est, & quod menti non sedet, pulsus falsitatis habet, quam veritatis. His præmissis, id sese offert serio perpendendum, quod præcitati testes ignorabant nomen, & cognomen Nicolai de Auria, ipsumque tunc semel vidisse fatentur, cum ingressus est Monasterium S. Gaudiosi. Atqui verisimile non est, quod prædictus Nicolaus ætatis viri annorum 40. versatus in servitio Regiarum Audientiarum, Circitor Status Montis Herculis, quod officium non nisi viro provido, solerti-

que

(1) Juxta ea, quæ tradit D. Mucci in *dilucid. ad decis. D. Sanselici. dilucid. 28.* & nos diximus in *resol. 1. post Civil. Decretor. Prax. nu. 12.*

(2) Ut alibi diximus, præsertim in *prima Defens. nu. 30.* & in *Defens. 15. nu. 40.* & *seqq.*

(3) Luc. de Penna in *C. tit. de public. latit. vel Consul. enunciator. lib. 12. nu. 33.*

(4) In *Conf. crimin. 28. nu. 13.* ibi: *Et in casu isto tanto minus videtur teneri, ex quo talia desideria ipsius rei non oriebantur propter particularem affectum, quem haberet hosti, vel odium sui Principis, sed magis, ut domum suam possit consequi ab his, qui secundum ejus opinionem illam occupabant, &c. & nu. 14.* ibi: *Et in hoc crimine multum ponderatur animus, adeo ut excusetur delinquens, si ex alia causa talia molietur, ut per Cravet. conf. 6. nu. 79. quem sequitur Lancellot. in d. tract. lib. 1. cap. 9. tit. de læsæ Majest. reis nu. 2. vers. 10. quod etiam ponderat Cephal. conf. 76. nu. 59.*

(5) In *fragm. tit. de crim. læsæ Majest. nu. 68.* ibi: *nec dicatur crimen læsæ Majest., vel aliud quidpiam extraordinariam pœnam importans, ex eo, quod dicatur, quod cum magna letitia, & alacri vultu legebat, & indicabat bellorum nova, quia videlicet, & gaudens de prosperis hostium, tristans de felicitate Reg. Majest. quia etiam dato, quod verbis hoc declarasset, non videretur sonare ad aliquam injuriam, vel maledictionem, sed essent potius demonstrationes gaudii de aliena infelicitate, & sic pertinerent ad vitium illud invidia &c. quod vitium licet capitale sit respectu anima, in eo, cum quis dolose perseverat, tamen quoad pœnam temporalem non est dicendum, idem esse.*

(6) Sueton. in *Vita Augusti, & Tiber. apud Cruf. de indicis delictor. par. 2. cap. 4. nu. 78.*

(7) Cap. incip. *Nuper apud Tranunt.*

(8) *Deuter. cap. 17. & cap. 19. cap. veniens 10. & cap. licet Univerfis 23. de testib. l. jurisjurandi C. de testib.*

(9) Post quamplures Doctores hanc conclusionem exornat Castillo in *suis controvers. 10. 5. cap. 63. nu. 1. & seqq. & nu. 8. & 9.* & nos adnotavimus in *Civil. Decretor. Praxi cap. 6. num. 48.*

que traditur, rem ceteroquin (si vera foret) operam, tanti ponderis, & momenti, sui que non levis præjudicii, homini sibi ignoto voluerit aperire: id profecto menti non fedet.

Accedit quarta ponderatio, quod Donatus testis requisierit a Nicolao de Auria, an quidquam novi esset: quæ quidem interrogatio, si facta fuisset tempore ingressus ad Monasterium, ubi eum vidit cum sociis armatum, procederet utique; sed in regressu, ut constat, quam jam ipse certior factus erat, Nicolaum attulisse D. Isabellæ de Avolos summam aureorum quingentum missam ab Illustri Principe Trojæ, ac numerasse, cui numerationi & ipse interfuit; tum querere de nunciis, quando Donatus hic Neapoli degit, ubi in qualibet hebdomada de bello, publicisque rebus nuncii afferuntur: Nicolaus autem longe gentium abest, aliamque Civitatem, & Provinciam habitat, hoc genus interrogationis est certe improprium, ejusque depositio inverisimilis.

Postrema est; quandoquidem Nicolaus interrogatus cum particula *Monitus* circa præfata verba, respondit, id falsum esse, & mendacem calumniam, atque in suo discessu e Monasterio quemdam ibi morantem, cujus nomen, & cognomentum ignorat, se munus aliquod flagitasse, cumque negatum ægre tulerit, ad convicia devenerunt: quod quidem ubi verum erit, idemque Donatus ob aliam causam reperiebatur in Castro detentus, ut accepi, & Commissarius Junctæ testari potest, suspicio existit ipsum Donatum, qui munus poposcerat, ad vindictam, & obtinendam indulgentiæ causa, id ei falso objecisse.

Ad hæc, ipse Donatus D. Isabellæ est in visus, quod annis præteritis puellam, quam eadem D. Isabella diligebat, dedit huic in conjugium: at quoniam male illam accipiebat, fecit, ut in vincula coniceretur; ob ejusque improbos mores, & propter alia facinora perpetrata, fuit per triennium condemnatus ad intervendum in bello. Paschalis alter testis est de eadem Provincia suus fidus, carusque amicus, ut in platea vulgo palam est. Quamobrem ex his omnibus, reformato titulo, tanquam innocens, ut spero, liber e carcere dimittetur.

In ejusmodi causa, dum loqui cepit Fiscus Patronus, Apoplexia morbo insereca correptus est, mox vitam cum morte commutavit.

DEFENSIO XXV.

Pro eodem Nicolao de Auria.

Excellentiss. Domine, M. Tullius Orator disertissimus, immo totius eloquentiæ parens, postquam A. Cæcinnam propriis testibus defendit, accusatorum repente usus fuit: *sum enim* (ait Cic.) *nostra causa spes posita erat in defensione mea, nunc in confessione Adversarii, sum in nostris, nunc vero in illorum testibus, &c. qui, cum jurati sint, me adjuvant.* (1) Equidem in alia Junctæ dicebam, venerationis, ac spei plenus pro Nicolao de Auria, ob nonnullas considerationes ex informativæ excerptas, eundem nulla pena fore plectendum: at quoniam late de his in dicta Junctæ disserui, ad præsens, ne molestus sim E. V. easdem breviter colligam.

Dicebam igitur, ipsius inquisitionem consistere in verbis a Commissario relatis, quæ factum respiciunt, pro quo Fiscus solum habebat confessionem extrajudicialem duorum testium. Sed quamvis

confessio isthæc judicialis esset, & Curia pro Tribunali sedente recepta, certe Fiscus minime sustinere garetur, quod inquisitionis fundamentum deficiat, nempe delictum in genere. Quamquam autem utrumque teneret, verumtamen haud alia nisi Trimeris pena feriendus esset. Hæc ceteroqui simplicibus verbis (utpote immodica) non responderet, & absurdi vitio laboraret.

Præterea pro enunciatis verbis, quando revera protulisset, ad ipsum coercendum, deest concludens probatio; quoniam ex testimoniorum contextu liquido constat, ex testibus unum delatorem ostendi. Porro in præsentiarum addo, læsæ Majestatis crimen, ubi non in facto, sed solum in dicto versetur, specialem non habere probationem, juxta communem Doctorum conclusionem; (2) quum in dicto consistit, testes oportet esse innocentes, & integræ fidei (3) Donatus autem de Nicolao neutiquam est integer testis, quemadmodum liquet ex perquisitione M. Curiz, quam exhibeo.

Dicebam, testium dicta inverisimilia quidem esse, ac tale argumentum a verisimili, & ab inverisimili in judicando fortissimum; cæterum jura vetant facile recipi testes super inverisimili negotio. (4) Inverisimile, inquam, erat, Nicolaum de Auria annos natum quadraginta, in Regiis Audienciis versatum, & Circitoris officio functum, quod cordati homines exercere sunt soliti, animi secretum pandere voluisse, scilicet conjurationem contra Regem, rem usqueadeo gravem, & maximi præjudicii, quam tacitam apud se servare debuerat, ignoto homini ad primam illius percontationem, *Quid novi est?* temere communicasse; præsertim quod hæc interrogatio fuerit ejusdem testis, non quidem tempore ingressus Nicolai, sociorumque armatorum ad Monasterium, sed posteaquam potestate abeundi sibi facta, regrediebatur cum suis sociis, quum certior erat de causa, cur Nicolaus Monasterium adierit; interfuerat enim numerationi aureorum 500. exolutorum D. Isabellæ de Avolos; atque adeo deerat sciscitandi curiositas, quare Nicolaus cum sociis armatis ad Monasterium accesserit. At querere de bellorum nunciis ex eo, qui locis montosis profectus erat, quum ipse Neapoli degebat, nimiam quoque inverisimilitudinem præferre videatur. In præsentis circa ipsamet verba rei non consona, ideoque non vera, nonnulla insuper in medium proferam. *Sumus tercensum, & mente malefani;* igitur Nicolaus ego improbus, & perditorum hominum dux? at hic sedulo perpendendum admonet Jurisc. Modestinus (5) non modo quid imputatus facere poterit, sed etiam quid antea fecerit. Hic in præterita occasione tumultus Regi apprime fidelis; neque in processu animadverti contra eum perquisitiones Regiæ Audienciæ Provincialis Salerni, neque Principatus ultra, ubi novem annorum spatium commoratus est: immo liceat opinari, quod Fiscus Patronus hæc de re debitas adhibuerit diligentias. E contrario Nicolaus de Auria exhibuit publicas attestations tum ab hominibus de regimine Universitatis S. Mariæ a Favore confectas, tum Universitatis Montis Herculis de probitate famæ, ac de vita cum Christiana virtute, & pietate conscientie; idemque complures Sacerdotes affirmant. *Sumus tercensum, & sine numis in crimina.* Nulli quidem est dubium, quod interdum indigentis, ac paupertas sit criminis indicium. (6) At Nicolaus de Auria non est adeo egenus, ac miser, ut in ejusmodi noxam incidere poterit, unde pestum abiret, seseque funditus perderet; ex publica namque illorum de regimine attestatione satis constat ipsum

(1) Pro A. Cæc. 12. Or.
 (2) Farinac. de crim. læsæ Majest. quest. 116. §. 4. num. 167. Foller. in pract. crim. sit. item quod commisit crimen. læsæ Majest. nu. 87. Mascard. de probat. concl. 463. nu. 35. & seqq.
 (3) Juxta text. in can. Judex. 2. qu. 1. ibi: *Judex criminofuna discutiens, non ante sententiam proferat capitalem, quam aut veum se ipse confiteatur, aut per innocentes testes convincatur.*
 (4) L. non ex verisimili 23. ff. de eo, quod metus causa, cap. quia verisimile 10. de presump.
 (5) In l. famosi ad. l. Jul. Majest.
 (6) Late Christophor. Grusius de judiciis delictor. par. 1. cap. 43.

ipsum possidere nonnulla stabilia ad summam aureorum mille, & biscantum: idcirco attentata sui conditione, potius dives, quam pauper est, ut reor, existimandus.

Quamvis autem hæc verba revera protulisset, sunt inania verba jactantiz, & stupidorum, stultorumque propria, de quibus Imperatores, ac sapientes Principes nullam prorsus rationem habere, & nullo loco numeranda sunt; cujusmodi exempla, quæ neminem latent, silentio prætermittam.

Id tantum referre non pigeat, quod in gravissimo maledicentiz crimine Imperatores Theodosius, Arcadius, & Honorius sanciverunt: (7) nimirum *si ex levitate processerit, contemnendum est, si ex insania miseratione dignissimum, si ab injuria remittendum, &c. ut ex personis hominum dicta pensentur, & utrum prætermitti, an exquiri debeant, conscamus.*

Hinc sperat, & efflagitat una cum afflicta conjugē, suæque familia ab E. V. singulari pietate, ac justitia abolitionem, ac libertatem.

E carceribus eductus fuit ad Illustrem Principem Montis Herculis missus.

D E F E N S I O XXVI.

Pro Francisco Antonio Apelle de pluribus delictorum capitibus inquisito, cum Fisci instantia pro Triremibus.

Excellentiss. Domine, quamquam Fisci Patronus contra Franciscum Antonium Apelle pro Triremium pœna institerit; hanc tamen haud esse laturum ob quamplures ponderationes confido.

Quinque sunt capita, de quibus inquiritur. Primum, quod ex Edicto, quod *Manifestum* vocant, D. Archiducis de Austria huc pervenso in præjudicium Catholicæ Majestatis, publicæque tranquillitatis duo confecerit exempla: unum, quod postmodo cum exemplari restituit eidem, a quo illud accepit: alterum penes se retinuerit, & cum suis scripturis inventum. Verum quidem est, quod quantum ad hoc caput attinet, Fiscus plenam habeat probationem, scilicet ejus judicialem confessionem tres qualitates minorantes pœnam continere, quibus recipienda est. Primam, quod finis faciendi exemplum non provenerit ex amore erga Archiducem, & ex malo animo in Regem, sed propter quæstum, ac lucrum artis suæ, qua vitam ducit. Alteram, quod aliud non transcripserit, & suum exemplum retentum alii nec legerit, nec patefecerit: idcirco in sui excusationem faciunt verba illa legis disertissima, nimirum: *vero non statim easdem chartulas vel corruevit, vel igni consumpsit, sed vim earum manifestaverit, sciat se quasi auctorem hujusmodi delicti capitati sententia subjugandum.* (1) Cum ergo exemplum illud non ostenderit, legis utique pœnæ non est subiiciendus. Postremam, scilicet quod memoratum Edictum jam erat typis traditum, ut mox dicam.

Secundum, quod minime de illo notitiam Curiz dedit: qua de re interrogatus, respondit, cum depromptum typis fuerit, cogitare & alia huc Neapoli perventa, atque Excellentiz Vestrz patefacta. Quocirca ad hanc speciem enucleandam plurimum confert responsum Jurisconsulti Ulpiani, qui ait: (2) *& generaliter quoties quis justis rationibus ductus, vel non justis, sine calliditate tamen putavit, &c. excusandus est.*

Hic etiam animadvertere sum ratus, ideo criminis læsæ Majestatis conscius ad rem aperiendam teneri, quod periculum urgeat, ac damnum ingens

dominii, Statuque Principis ex eo oriri possit. Sin autem crimen occultum in lucem prodere nequeat, adhuc excusatur ad evitandam propriam ægritudinem, & animi angorem. Quid quod nullâ lege, aut Pragmaticâ cavetur, quod hujuscemodi chartulæ detentor, aut aliarum id genus scripturarum lector ad exhibitionem teneatur? Dicebam itaque comminatum pœnam ipsum non morari; etenim illa in præfatâ lege indicta jam in consuetudinem abiit: in auctorem vero hodie Judicij arbitraria est, nempe pecuniaria, exilii, fustigationis, funis ictuum, & ad summam Triremis pœna, quemadmodum testantur (3) Clar. Vermigl. Carpzov. Christin. Caball. Matthæi, Lucas ad decis. D. de Franch. Thorus, aliique: hæc autem pœna recte cadit in auctorem, haudquaquam adversus illum, qui curiositatis gratia talia legit, aut retinet.

Tertium, quod anno præterito, cum sermo haberetur de Monarchia ad Regem pertinente, (etiam si Serenissimus Carolus II. heredem non instituisset) utpote proximiorum successorem, tum Apelle contradixit, inquit, legitimum heredem Dominum Archiducem esse. Jam vero prænotare primum oportet, quod in læsæ Majestatis crimine, ubi consistat in dicto, & non in facto, testes esse debeant innocentes, & integræ fidei, ut ex communi DD. sententia alibi dixi: (4) nec reatio deest; quandoquidem in simplici dicto consistens, nullo negotio falsitati obnoxium redditur. Hoc autem factum deponentes hi sunt, nimirum Jo: Baptista Morrone, Lucius Pallante, ac Dominicus Roselli, & Antonius Guida, qui licet in nota describatur, in specie tamen hac de re nil omnino profert. Præterquamquod eorundem testimonium valde animosum agnoscitur, quod animo agitaverint pungentia illa verba in pluribus colloquiis ab eodem Apelle in ipsos dicta, videlicet (hos ita vocabat Apelle) *Carta bianca, vesche, e scioechi*, ut ex inquisitionis processu fol. 9. 12. & 17.

Præterea perpendendum opinor, ejusmodi factum non evenisse domi, aut usquam in solitudine, sed in Curia ejusdem Antonii Guida, & ipsiusmet Francisci Antonii Apelle, quæ posita est in platea, quæ plus nimio ab hominibus frequentatur, & contra Bibliothecam Antonii Bulifone; quæ plane circumstantia non est parvi momenti, & quemadmodum iidem testes ajunt, coram pluribus aliis viris inibi congregatis: quod quidem inverisimile reor; atque adeo fateamur oportet, Franciscum Antonium insanum, aut ebrium fuisse, quod periculo tam gravi sese committere voluerit. Hinc, ut utar Theodosii, Arcadii, & Honorii Imperatorum verbis, (5) *si id ex levitate processerit, contemnendum est, si ex insania, miseratione dignissimum: aut firmè credendum, factum istud verum non fuisse, quod testes nimium studiose deponant.*

Quartum, quod cum Serenissimus Rex instructo Exercitu suo ad bellum perrexerit, inimicum debellaturus, idem Apelle dixerit, fugam ipsum arripuisse, & Pampelonensem Urbem petiisse; reditum vero in Villam Martiri non esse verum, sed figmentum quoddam. Quod ad caput hoc attinet, solum unus testis habetur, scilicet Camillus Avallo- ne fol. 26. Hinc prænotatum illud, dictum unius, dictum nullius.

Quintum, quod animi sui propensio fuerit erga Austriacos; gaudebat enim de prosperis hostium, ac tristis erat de adversis: atqui Follerius, aliique ab eo relati fatentur, quod licet hoc sit grave vitium, quum quis dolose in eo perseverat, atque ad divinam arbitrium se minime conformat; illud tamen accipiendum, quatenus animam respicit, non vero

(7) In l. unica C. si quis Imp. maledixerit.

(1) Imp. Valentin. & Valens in l. unica C. de famof. libell.

(2) In l. igitur 12. ff. de liber. causa.

(3) Clar. in §. fin. qu. 68. & ibi Bajard. Vermigliol. conf. 432. Carpzov. in praxi crimin. par. 2. qu. 98. no. 11. Christin. decis. 202. vol. 4. Cabal. casu. 235. nu. 36. Matthæi de crimin. tit. 4. de injur. cap. 2. nu. 6. Luc. ad D. Franch. decis. 333. Thor. in 3. parte compend. decis. ver. cornua pag. mihi 241.

(4) In Defens. 24. nu. 3.

(5) l. unica C. si quis Imp. maledix.

vero quoad pœnam temporalem ; est enim in Superioris potestate , ut metu pœnarum a subditis timeatur ; non quidem in ejus facultate est , ut ab omnibus ametur . (6)

Re autem vera , cum talis inclinatio voluntatis nullum prorsus dœnum prœferat , idcirco Imperatores , ac Principes obtreccionem semper despexerunt .

(7) Hinc quoque Tacitus : *namque sprete exolefcunt , si irascere , agnita videntur , & alibi : prohibiti per Civitatem sermones , eoque plures , ac si liceret , vera narraturi : quia vetabantur , atrociora vulgaverant .* (8)

Quamobrem ab Excellentia Vestra , uti optimo Principe hunc fore carceribus liberandum & spero , & expofco ,

Fuit ad remigandum condemnatus per sexennium ; sed tamquam remo inhabilis , postmodum fuit e Triremibus dimiffus .

D E F E N S I O XXVII.

PRO Dominico Job œnepola , seu vini venditore , inquisito , quod intra scamnum existens in œnopolio fuerint inventæ aliquot famosæ compositiones , & scripta Catholicæ Majestati , ac publicæ quieti perniciofa , vulgo dicta , *la Doctrina Imperiale , i dice comandamenti , i sette peccati mortali , la Galleria posta dalla Regina Vedova di Spagna al Re Carlo III. suo Nipote : instante Fisco pro multa Triremium .*

EXcellentissime Domine , quod plane Dominicus Job nullam prorsus mereatur capitalem pœnam , ex eo perspicuum fiet , quod crimen libelli famosi , alteriusve id genus scripturæ duas prœferat inspectiones , unam scilicet in auctorem , alteram , quæ respicit lectorem , ejusque detentorem .

Ut a prima ordiar , scelus quippe grave est , de quo nulla jura loquuntur ; (1) quandoquidem adversus auctorem cognoscitur dolus , & improbus animus mordendi , offendendique directe , vel indirecte cujusvis personam in libello , aut compositione memoratam . Quinimo Cornel. Tacit. (2) refert , Cremutium Cordum ob scripta quædam in laudem Marci Bruti , & Gaii Cassii confectas , ex eo solum , quod hi Tiberio erant invisæ , apud Senatam fuisse accusatum , & sine ulla spe indulgentiam a Cæsare impetrandi , mortem sibi per inediaam conscivisse .

Quamquam idem auctor Regibus persuadeat , ne rebus ejusmodi indignentur , inquiens : *punitis*

ingeniis gliscit auctoritas , neque aliud externi Reges , aut qui eadem servitia usi sunt , nisi dedecus sibi , atque illis gloriam peperere .

Quod ad alteram inspectionem attinet , nimirum ejus , qui scripta legit , & apud se retinet , regulariter nullum , aut admodum leve flagitium est , & ratio in promptu adducitur ; nam deficit dolus , & præsuntur , quod juxta commune hominum desiderium novi quidpiam inspectandi , degustandique auctoris inventa , carminum , & verborum etiam connexionem , ac metrum , & sic ex naturali curiositate , ac delectationis causa quis legat , aut scripta retineat . Hinc ubi malus offendendi animus , ac dolus deerit , tum scelus abest , ac pœna .

Maxime cum quis bonæ sit famæ , & in Principem non infestus : & hæc est receptissima Doctorum sententia , quam inter alios sequuntur (3) Cephalus , Plotus , Oldradus , Socinus Senior , Cravetta , Jo: de Turre Cremata , Bursat. qui hunc ad modum loquuntur : *ubi enim sine dolo retinetur , vel legitur litera diffamatoria contra Principem , sed ex simplicitate , & curiositate , ibi pœna delicti cessat .* Turre Cremata , ac Bertazol. in his terminis idem affirmant constantissime . Secundum hanc doctrinam devenio ad præsentem casum Dominici Job , qui sex numero testibus concludenter bonam vitam , famamque probavit , atque etiam quod æquum bonumque animum erga Catholicam Majestatem semper gesserit ; siquidem gaudio de prosperis in bello gestis , de adversis autem mœrore afficiebatur .

Neq; ipsi quicquam refragatur , quod cum ejusmodi scripta habuerit , aliis legenda dederit coram aliquot hominibus , qui suo aderant œnopolio ; quoniam ex tempore fortuito , & inconsiderate id accidit , quemadmodum laudati DD. ad rem animadverterunt : idcirco E. V. pro ingenita benignitate eundem carceribus , & molestiâ procul dubio liberabit .

Fuit a Rege expulsus , sed in Ecclesiam safe recessit .

Dum hæc due postrema defensiones agebantur , interea Germanorum Copiæ ad Regni confinia adventaverant . Porro alias tamquam his non absimiles typis edere non est visum : neq; id ullo modo dissimulare possunt , quod , audito me patrocinante , D. Franciscus Nicodemus tunc temporis fisci Patronus Regis Lunetæ Status , sua usus pietate , ac religione , non paucas ejusmodi reorum causas persequi desiit ; immo plerique fuere carceribus liberati .

L

IN:

(6) Foller. in *Fragm. tit. de crim. læsæ Majest. nu. 68.*

(7) Exempla referunt Didacus de Saavedra , & Faxardo in *Idæa Principis Cristiano-politici emblem. 14.* Just. Lipsius in *monitiis politicis cap. 17.* Adam Contzen. *lib. 9. polit. cap. 54.* P. Velasquez. in libello *de optimo Principe lib. 3. adnot. 12. §. 6.* P. Drexel. 2. *so. in suo Orbis Phœtonæ , seu de lingue vitiiis cap. 62. §. 4.* Jo. a Cokier *lib. 2. thesaur. aphorism. polit. cap. 2.*

(8) *Lib. 4. annal. & lib. 3. histor.*

(1) Text. in *l. lex cornelia §. si quis librum ff. de injur. & l. unica C. de famos. libell.*

(2) *Lib. 4. annal.*

(3) Jo: Cephal. *consil. 118. & 341. num. 21.* Plot. *cons. 131. n. 7. inter consil. criminal. so. 1.* Oldrad. *consil. 3. n. 3.* Socin. Senior. *cons. 218. num. 5.* Cravet. *cons. 6. num. 5.* Jo: de Turre Cremata in *com. quis famosum 6. qu. 1. in ver. dolose* , Bursat. *cons. 94. num. 33. & 34.* Bertazol. *ad cons. Paris 237. vers. si autem retinuerit , & alii .*

LIND EX LOCUPLETISSIMUS

Rerum omnium, quæ in Defensionibus XXVII. REGENT. CAR.
ANT. DE ROSA continentur.

A

Absolutus Jemot a delicto non debet amplius molestari, defen. 21. nu. 6. pag. 35.
 Accusati defensio, vide in v. defensto.
 Accusati conditio, & testium qualitas a Judice debet expendi, defen. 11. nu. 4. & 7. pag. 19.
 Actus proximus, proximior, & delicto immediatus qui sit in crimine læsæ Majestatis, quibus remotus, plures expenduntur casus, defen. 1. sub nu. 30. pag. 3. & seqq., & defen. 15. nu. 41. pag. 17.
 Actus in crimine læsæ Majestatis ad tria tempora referuntur, & explicantur, defen. 5. sub nu. 30. pag. 12.
 Actus proximus qui sit in crimine raptus, ac falsa moneta, quibus remotus, defen. 1. sub nu. 30. pag. 5.
 Adminicula plura probationum amplificanti, & testis inhabilitatem suppleant, defen. 1. nu. 6. pag. 2.
 Adulterum sua uxoris occidere marito non liceat, def. 22. nu. 3. pag. 36.
 Adulteram uxorem in ipso turpitudinis actu deprehensam si maritus occidat, jure communi inspecto, mitras punitur, de jure Regni Neapol. nullam meretur penam, defen. 22. nu. 5. & 7. pag. 36.
 Adulterum, & adulteram, quam in potestate habes, Pater impune unico actu occidere potest, si eos in sua, vel generi domo in ipso obscenitatis actu deprehendat, ibid. sub nu. 6. pag. 36.
 Adulterum matris quando filius in actu turpitudinis deprehensum occidit, si ignobilis sit, exilij pena plectitur; nobilis vero hujusmodi delictum silentio prateriri solet, def. 22. nu. 15. pag. 36.
 Ætas suppletur a malitia, vel potestate, def. 2. nu. 7. pag. 7.
 Ætate major, vel minor de jure communi, vel Neapol. Regni quis dicatur, def. 2. nu. 5. & 6. pag. 7.
 Affectus eadem pena ac si secutus fuerit effectus, tunc vindicatur, quando versatur in primo, & principali læsæ Majestatis capite, scilicet si quis Principis personam offendere sit ausus, def. 1. nu. 15. & seq. pag. 3. & seq.
 . . . in atrocioribus, & exceptis criminibus minimè coercetur ob generalem in Orbe Christiano consuetudinem, ibid. nu. 29. pag. 4.
 . . . in crimine læsæ Majestatis, juxta l. quisquis C. ad l. Jul. Majest. etiam si hæc non fuerit abrogata, vel per contrariam consuetudinem abolita, circa hujusmodi penam, requiritur actus proximus, & delicto immediatus, ibid. num. 30. pag. 5. & seq.
 . . . in crimine læsæ Majest. an panam mortis, perinde ac si sequutus fuerit effectus, coerceri possit, si conjuratio in Principis personam, ac necem non sit facta, def. 15. nu. 45. pag. 27.
 Agrippa, qui Cajum in folio imperantem videre cupiebat, Tiberium vero mortuum, in carceres detrusus fuit, defen. 17. nu. 3. pag. 29.
 Amans furioso est similis, & pro delicto ob amoris causam admisso mitius punitur, def. 22. nu. 9. pag. 36.
 Amicitiam cum hoste contrahens, sed non in Domini perniciem, ac damnum, in crimen non incidit, def. 17. nu. 2. pag. 29.
 Amicitiam simulare pervertigandi causâ inimicorum consilia in hostium exercitu frequens est modus, def. 15. nu. 32. pag. 26.
 Amicus intimus mei inimici est mihi inimicus; ideoque etiam in crimine læsæ Majestatis non probat, def. 7. nu. 9. pag. 15., & def. 11. nu. 4. pag. 19.
 Animadversio, vide in v. supplicium.
 Animus perpendi debet, ut quis dicatur perpetrasset crimen læsæ Majestatis, defen. 14. nu. 4. pag. 38.
 Apocrypham falsam legendario exhibens mortis pena plectitur, def. 20. nu. 10. pag. 33.

ut mortis pena afficiatur, in ipso exhibente requiritur scientia, quæ vera esse debet, nec presumpta sufficit, ibid. nu. 11. & 12. pag. 34.
 Appellatio non recipitur confessi, ac convicti simul, & ejus vero, qui solum confessus est, vel convictus, admittitur, def. 15. nu. 2. pag. 23.
 Arcadius Imperator Orientis sub directione Rufini, defen. 18. nu. 17. pag. 4.
 Argumentum a contrario sensu est fortissimum, & per illud probatur, & dicitur probari per textum, & casum legis, def. 20. nu. 4. pag. 33.
 Argumentum a verisimili sumptum probat, def. 1. n. 1. pag. 1.
 Arte aliquando natura ipsa vince videtur in imitationis exercitatione, def. 15. nu. 24. & seq. pag. 25. & 26.
 Assassini crimen quam sit grave, defen. 1. sub nu. 29. pag. 4.
 Assuratio, vide in v. impunitas.
 Athalia Ochozia Mater nepote læsæ Majestatis res, a templo extracta suis, & immersecta, præcipiente Sacerdote Jojada, def. 15. nu. 20. & 21. pag. 11.
 Attentatum, vide in v. affectus.
 Auctor facinoris, aut cujusque rei quis dicatur, def. 22. nu. 2. pag. 35.
 Auctores seditionis, vide in v. seditionis.
 Auctores delicti, quum a multitudine perpetratur, tantum puniri debent, defen. 20. nu. 6. & seq. & pag. 33.

B

Blaspheemia delictum, tamquam in dicto consistens, impostura est subjectum, def. 24. sub nu. 6. pag. 38.
 Bonus quisque presumitur, & non malus, defen. 16. nu. 1. pag. 28.
 Bulla Gregorii XIV. incip. Cum alias nonnulli prædecessores circa immunitatis materiam expenditur, def. 5. n. 6. & seqq. pag. 10. & 11.

C

Calumnia criminis pena que sit, def. 21. nu. 8. pag. 26.
 Calumnie ob inconsultum calorem admissa quis nullam penam subire debet, defen. 22. nu. 14. pag. 36.
 Calumnia subiicitur crimen in dicto consistens, defen. 24. sub nu. 6. pag. 38.
 Cap. in fidei favorem de heret. in 6. expenditur, def. 15. n. 6. p. 24.
 Causa faciendi, non factum in crimine perquiri debet, def. 7. nu. 1. pag. 15.
 Causis duabus concurrentibus, una, quæ delictum includit, altera, quæ illud excludit, postrema sumendum est, def. 7. nu. 10. pag. 16.
 Character alicujus non est semper idem, & similis, & characteris dissimilitudo ex qua causa proveniat, defen. 15. nu. 28. pag. 26.
 Chiographi alieni imitati exempla, defen. 13. ante num. 3. pag. 22., & def. 15. nu. 27. pag. 26.
 Civis ob sententiam tumultus suæ Patriæ, sive alterius delicti in eandem, vel in Principum perpetrati punitur, defen. 3. ante nu. 14. pag. 8.
 Clementia est Principis gloriæ materia, defen. 2. num. 10. pag. 7.
 Clementiam roboratur thronus Regis, def. 6. nu. 17. pag. 14.
 Clementia Principes Deo pares quodammodo efficiuntur, def. 10. nu. 5. pag. 19.
 Coacte aliquid facere, vel timore, sive justa suspitione, quod

- quod possit compelli, est idem, defen. 20. nu. 2. pag. 33.
- Coloris in facie mutatio, & trepidatio sunt signa falsi testimonii, defen. 8. nu. 8. pag. 17.
- Comparatio manus cuilibet bene scribendi perito committi potest, defen. 15. nu. 21. pag. 25.
- Comparatio manus quomodo sit facienda, praxis refertur, ibid. ante nu. 19. & nu. seqq. pag. 25.
- ... quam sit periculosa, exemplis demonstratur, ibid. post nu. 24. & nu. seqq. pag. 26.
- ... sola non facit indicium ad torturam, nec conjuncta cum depositione testium affirmantium notam habere manum, ibid. nu. 29. pag. 26.
- ... in civilibus causis licet plus virium habeat, quam semiplena probatio, concludens tamen non est probatio, ibid. nu. 30.
- in Comparatione manus post litem cum reo contestatam juramentum repeti debet, ibid. ante nu. 19. & nu. seqq. pag. 25.
- Complicis testimonium sine tortura, etiam in crimine lese Majestatis inefficax est, def. 1. nu. 2. p. 1.
- Conatus, vide in v. affectus.
- Condemnari nemo debet ad testimonium unius, def. 24. nu. 8. p. 38.
- Confessio crimen suam confessionem tamquam ex errore factam revocare potest, def. 15. nu. 2. p. 23.
- Confessi, & convicti simul non recipitur appellatio? ejus vero, qui tantum confessus est, vel convictus, admittitur, def. 15. nu. 2. p. 23.
- Confessio Rei in criminalibus quando pro parte recipi, & pro parte reici possit, def. 3. nu. 0. & seqq. p. 7.
- Confessio sola Rei, cum in eam non concurrunt indicia gravia, ac presumptiones, non sufficit ad panam mortis, def. 15. nu. 2. p. 23.
- Confessio extrajudicialis, ut indicium pariat ad torturam, possibilis esse debet, ac verisimilis, def. 9. nu. 4. p. 18.
- ... ut vim habeat, testes de loco, & tempore testes esse debent, def. 15. nu. 31. p. 26.
- Confessio supplex per Reum facta est quoddam genus ipsius defensionis, def. 2. nu. 2. p. 6.
- per Confessionem Rei si Judex ab onere probationis relevetur, tenetur eum aliquantulum mitius punire, ibid.
- Confessione oris propria nulla major probatio, def. 3. n. 11. p. 8.
- Confrontatio, vide in v. recognitio rei inter similes.
- Conjuratio, vide in v. crimen lese Majestatis.
- Conjuratio Rufini, & Stiliconis in Arcadium, & Honorium Imperatores, def. 1. nu. 17. p. 4.
- Conjuratorem a principio Principi aperiens, laude, & premio dignus est, vel convictus admittitur, def. 21. nu. 9. p. 35.
- Con sanguineus inimici mei est mihi inimicus; idcirco contra me testificari non potest, def. 7. n. 9. p. 15.
- Consilium nudum in maleficio quodnam dicatur, def. 6. nu. 8. p. 13.
- Consilia inimicorum quomodo detecta, def. 15. nu. 32. p. 26.
- Consilia qui dolo malo dat hosti P. R. incidit in crimen lese Majestatis, def. 15. nu. 37. p. 27.
- Constantia est innocentia signum, def. 8. nu. 8. p. 17.
- Consuetudo contraria Ecclesiastica immunitati a jure improbat, def. 5. ante nu. 14. p. 11.
- ex Contubernii causa quis sceleris particeps dici non potest, & ob hoc puniri non debet, def. 6. nu. 5. p. 13.
- Conversatio, vide in v. contubernii.
- Convictus, vide in v. confessus.
- Convictio testium duplicis est speciei, una vera dicitur, altera presumpsa, & utraque declaratur, def. 5. post. nu. 22. p. 11. & 12.
- Correspondentia, seu officiorum vicissitudo, vide in v. amicitia.
- Corruptio optimi pessima, def. 13. nu. 1. p. 21.
- Crassus Brutus ob crimen lese Majestatis in Palladis templo, quo confugerat, fame perit, templi foribus ab ejus patre Cassio oclusis, def. 5. num. 19. p. 11.
- Crematius Cordus ob scripta quadam in laudem M. Bruti, & Cai Cassi confecta apud Senatum accusatus, mortem sibi per incediam conscivit, & quare, defen. 27. nu. 2. p. 41.
- Crimen, vide etiam in v. delictum.
- Crimen non solum, sed etiam criminis suspicio a Domino Regis abesse debet, def. 10. nu. 1. p. 18.
- Crimen esse exceptum, ne Reus Ecclesiastica gaudeat immunitate, cognitio, seu declaratio utrum ad Ecclesiasticum Judicem spectet an vero ad Judicem Laicum, DD. controversia refertur cum distinctione, ac praxi def. 5. n. 8. & seqq. p. 10. & seqq.
- Crimen ante furorem admissum, vide in v. furiosus.
- Crimen probatur vel per confessionem, Rei, vel per testimonium convictionem, def. 9. nu. 22. p. 11.
- ... aliquando probatur per imprecationem, def. 8. nu. 9. p. 17.
- Crimen falsa moneta, vide in v. falsa moneta.
- Crimen lese Majestatis quam sit gravissimum, ejusque pana qua sit, defen. 1. ante num. 14. p. 3.
- Crimen lese Majestatis humana nevisquam est comparandum crimini lese Majestatis Divina, ibid. ante n. 18. p. 3. & 4.
- Crimen lese Majestatis est possimum, ac nefarium, in probatione privilegiatum, exceptum, & gravissime vindicatum, def. 5. nu. 2. & 3. pag. 10.
- ... quam atrox sit, maxime a feudatario perpetratum, def. 15. nu. 1. pag. 23.
- ... regulam accipit a Rei actionibus, qua ad tria tempora referuntur, & explicantur, def. 5. post. nu. 30. pag. 12.
- ... pro diversis temporibus considerari potest positus in quinque culpe gradibus, qui declarantur, def. 15. nu. 4. & seqq. pag. 24.
- Crimen lese Majestatis in dolo malo fundatur, & non sufficit dolo presumpus, defen. 16. nu. 4. & 5. pag. 28.
- ... sub felonie verbo etiam comprehenditur, def. 15. nu. 25. pag. 26.
- ... non comprehenditur in generali indultu, defen. 5. nu. 5. pag. 10.
- ... in indulto exceptum intelligitur proprium, & verum crimen, scilicet quando Princeps directe, ac principaliter offensus fuit, non quidem indirecte, def. 19. nu. 1. pag. 32.
- Crimen lese Majestatis non committitur ab eo, qui machinatur conjurationem in Principem, cui non est subditus, def. 1. nu. 32. pag. 6.
- ... non committitur ab eo, qui dixit, se velle ire ad hostes, si deinde peniteat, def. 12. nu. 8. pag. 21.
- ... non committitur ab eo, qui ex justo motu aliquid facit contra Principem, def. 16. nu. 7. pag. 28.
- ... neque est amicitia cum hoste contracta, si hac non sit in Domini perniciem, ac damnum, def. 17. nu. 2. pag. 29.
- Crimen lese Majestatis an probetur per socios criminis, vide in v. socius criminis.
- ... non probatur a testibus, qui patiuntur plures defectus, def. 1. nu. 6. pag. 12. & def. 5. nu. 29. pag. & defen. 6. num. 6. pag. 13.
- ... non probatur per testes inimicos def. 6. nu. 1. & 7. pag. 13.
- ... a feudatario perpetratum quot testibus probatur, def. 15. nu. 34. & seqq. pag. 27.
- ... ubi non in facto, sed solum in dicto consistat, specialem, ac privilegiatam non habet probationem, sed probari debet testibus innocentibus, atque integra fidei, defen. 25. nu. 2. & 4. pag. 39.
- Crimen lese Majestatis est imposture subjectum, def. 13. nu. 3. pag. 22. & defen. 24. sub nu. 6. in fi. pag. 38.
- Criminis socius, vide in v. socius.
- Criminis lese Majestatis pana, vide etiam in v. seditionis animadversio.
- Criminis lese Majestatis reus, si nobilis sit, decapitatur, si ignobilis, furca suspenditur, defen. 19. nu. 2. pag. 32.
- ... si nobilis sit, & ob aliquam causam, vel probationis defectum ordinariam criminis panam minime meretur, condemnari nequit extraordinaria infamia nota preferente, ibid. nu. 3.
- Criminis lese Majestatis pana, qua sit ex Caroli Magni, & Lotharii lege, defen. 15. nu. 49. pag. 27. & 28.
- ... in Regno Neapolitano pluries exilii, relegationis, & perpetui carceris facta, defen. 15. nu. 51. pag. 28.
- Criminis lese Majestatis capita quot sint, defen. 1. ante nu. 15. pag. 3.
- Criminis lese Majestatis reus an gaudeat Ecclesiastica immu-

- immunitate, def. 5. nu. 1. & seq. pag. 10.
 Criminis laesa Majestatis quis non efficitur reus ob simplicem favorem, ac nudum consilium, def. 20. post. nu. 3. pag. 32.
 . . . reus non dicitur, qui gaudet de prosperis hostium rebus, ac nunciis, & tristatur de felicitate proprii Principis, defen. 24. nu. 5. pag. 38.
 . . . reo si asscuratio, sive impunitas a Principe non sit concessa, sed ab ejus officiali, Principis tamen nomine, an sit valida, defen. 21. num. 7. & 8. pag. 35.
 Crimen laesa Majestatis non revelans pena que sit, def. 3. nu. 12. 13. 15. & seq. pag. 8. 9. & seqq. & def. 6. nu. 10. & seqq. pag. 14.
 Crimen laesa Majestatis non revelans, quibus ex causis a pena ordinaria excusetur, def. 3. nu. 15. pag. 8. & def. 26. sub nu. 2. pag. 40.
 . . . pena extraordinaria afficietur, quum conspiratio, vel conjuratio exitum non habet, ibid. nu. 18.
 . . . cuidam non revelanti pena a Francisco Primo Galorum Rege imposta memoratur, ibid. nu. 20.
 in Crimine laesa Majestatis incidit, qui nuncium, literasve P. R. hostibus mittit, quive dat consilia dolo malo, def. 15. nu. 33. pag. 26. & def. 17. nu. 1. & 2. pag. 29.
 in Crimine laesa Majestatis persona spectanda est, an poterit facere, & an ante quid fecerit, def. 1. nu. 3. pag. 3.
 . . . specialia duo circa probationem admitti non debent, def. 3. nu. 3. pag. 7.
 . . . indicia probari oportet idoneis, & integris testibus, def. 6. nu. 9. pag. 14.
 . . . affectus an eadem pena coerceri possit, ac si sequutus fuerit effectus, vide in v. affectus.
 . . . tres actus considerantur, & expenduntur, nempe remotus, proximus, proximior, sive delicto immediatus, defen. 1. sub nu. 30. pag. 5. & seqq. & def. 15. nu. 41. pag. 27.
 . . . ponderatur animus, quo hujusmodi facinus quis admisisse dicatur, def. 24. n. 4. pag. 36.
 . . . nec lubricum lingua ad panam facile trahendum est, def. 9. nu. 6. pag. 18.
 . . . Judex in ferenda sententia ob oculos habere debet testiam, & accusati conditionem, ac qualitatem, defen. 11. num. 6. & seq. pag. 20.
 . . . quomodo puniatur nudo consilio, vel simplici favore culpabilis, def. 6. nu. 8. pag. 13.
 . . . eventus considerari debet pena causa ferenda, def. 15. a nu. 45. ad nu. 50. pag. 27. ad 18.
 . . . paria sunt aliquid facere coacte, vel timore, sive justa suspitione, quod possit compelli, def. 20. nu. 2. pag. 32.
 Crimina excepta qua sint, def. 15. nu. 5. pag. 24.
 Crimina in sacris Canonibus excepta, ne reus immunitate Ecclesiastica gaudeat, qua sint, def. 5. nu. 4. pag. 10.
 Criminosus testis, vide in v. testis criminosus.
 Culpa, vide in v. delictum.
 Culpa aliquando manifestatur per taciturnitatem, def. 8. nu. 7. pag. 16.

D

- D**amnatus ad mortem, vide in v. mors, & in v. pand.
 Defectus, vide in v. testes si plures patiuntur, &c.
 Defensionis causa favorabilior est, quam sit inquisitionis causa, def. 16. nu. 1. & seqq. pag. 28. & 29. & def. 23. nu. 2. & 3. pag. 37.
 ad Defensionem accusati sufficit ea probatio, qua quodammodo fiscale assumptum obscurat, & praesumptiva, & conjecturata probatio habetur pro vera, def. 16. nu. 2. & 3. pag. 28.
 . . . sufficit fama, qua immediate post delictum, & ex verisimili causa suboritur, ibid. nu. 3.
 . . . testis unicus plenam facit probationem, defen. 21. nu. 1. pag. 34.
 Delator, vide in v. denunciatus.
 Delinquentis reatus materia est gloria Principalis, def. 2. nu. 10. pag. 7.
 Delictum ut excludatur, fieri debet interpretatio, def. 7. nu. 10. pag. 16.
 Delictum quum in scientia fundatur, non per praesumptionem, sed concludenter probari oportet, def. 7. nu. 11. pag. 16.

- Delictum nocentis impunitum relinqui satius est, quam innocentem damnare, def. 7. nu. 12. pag. 16.
 Delictum quum a multitudine perpetratur, ejus tantum auctores puniri debent, def. 20. num. 6. & seqq. pag. 33.
 Delictum amoris, vel honoris causa admissum mitius vindicatur, def. 22. nu. 9. & seqq. pag. 36.
 Delictum in genere in re criminali primum est elementum, & inquisitionis fundamentum, def. 24. pag. 37. & def. 25. pag. 39.
 . . . quando probetur per famam, defen. 24. nu. 1. pag. 151.
 Delictum in dicto consistens, est impostura subjectum, def. 24. sub nu. 6. pag. 38.
 Delicti pana, vide in v. pand.
 Delicti pana causarum, & circumstantiarum norma est dirigenda, defen. 22. nu. 1. pag. 35.
 Delicti ob scientiam quando quis puniatur, defen. 3. ante nu. 14. pag. 8. in fin.
 in Delicto non factum, sed faciendi causa perquiratur oportet, defen. 7. nu. 1. pag. 15.
 Delicta atrociora publica auctoritate expianda sunt, vindicanda Reipubl. causa, defen. 8. nu. 11. pag. 17.
 Delicta puniri Reipubl. interest, def. 12. nu. 1. pag. 20.
 Delicta, que non sunt facti permanentis, sed in dictis consistunt, imposturis mentientium subiiciuntur, def. 14. pag. 25.
 Delicta consistunt aut in factis, aut in dictis, aut in scriptis, aut in consiliis, defen. 15. nu. 46. pag. 27.
 . . . considerari debent septem modis, scilicet ex persona, causa, loco, tempore, quantitate, qualitate, & eventu, ibid.
 Denunciatus non est integer testis, sed in gravibus delictis loco accusatoris habetur, in levibus, si a Judice, vel ab Universitate deputatus sit, fidem meretur, def. 1. nu. 5. pag. 2.
 . . . in crimine laesa Majestatis speciali jure Neapolitani Regni non probat, def. 1. num. 9. ibid. pag. 2.
 Desiderium mutationis status a dominio ob odium sui Principis, defen. 17. num. 3. pag. 29.
 . . . si non oriatur ex particulari affectione, quam quis habet in hostem, vel ex odio sui Principis, sed ex alia causa, an panam mereatur, def. 24. nu. 4. pag. 38.
 Dicitio etiam, vide in v. etiam.
 Dolus malus quum constituit crimen laesa Majestatis, clare probandus est, & non sufficit praesumptus, defen. 16. nu. 4. & 5. pag. 28.

E

- E**cclasiastica immunitas, vide in v. immunitas.
 Effectus, vide in v. affectus, & in v. eventus.
 Etiam dicitio est repetitiva precedentis casus, & extensiva ad alios dubitabiles casus, def. 1. nu. 16. pag. 3. & 4.
 Eventus in delicto quam maxime pensari debet a Judice, def. 15. post nu. 47. pag. 27.
 Examinare inquisitum, vide in v. Judex.
 Exceptum crimen, vide in v. crimen exceptum.
 Excepta in indulgentia sunt stricte intelligenda, def. 21. num. 3. pag. 35.
 Exilij pana quis affici potest ob solam criminis suspicionem, defen. 10. nu. 2. pag. 8.
 Exilium frangens excusatur a pana ob levem etiam, & coloratam causam, defen. 10. n. 3. pag. 18. & 19.
 . . . ut parentibus, ac consanguineis suis subveniat, ibid. nu. 4.
 Exploratorum nonnulla exempla referuntur, def. 15. nu. 32. pag. 26.
 Extensio de casu ad casum non fit in penalibus, & odio- sis, def. 21. num. 3. pag. 33. etiam ex identitate rationis.
 Extractio a loco immuni, vide in v. immunitas.

F

- N**on Factum, sed faciendi causam in delicto perquiri oportet, def. 7. nu. 1. pag. 15.
 Facta arguebantur, dicta impune erant tempore Augusti, def. 14. nu. 5. pag. 22.
 Falsa apocha, vide in v. apocha.
 in Falsa moneta crimine consideratur actus remotus, as pro-

proximus, & uterque explicatur, defen. 1. sub num. 31. pag. 5. & 6.
Balsa moneta delictum inter casus lesa Majestatis criminis adnumeratur, ibid.
 Falsus testis, vide in v. testis falsus.
 Falsi testimonij, &c. vide in v. testimonij falsi.
 Falsitas est, quae non est vera plena veritas, def. 3. num. 10. pag. 8.
 Falsitatis imago est inverisimilitudo, def. 1. num. 1. pag. 1. & def. 24. nu. 9. pag. 32. & 39.
 Fama, si immediate post delictum, & ex verisimili causa suborietur, sufficiens est probatio ad rei defensionem, defen. 16. nu. 3. pag. 28.
 per Famam an probatur delictum in genere, def. 24. n. 1. pag. 38.
 Familiaris testis, vide in v. testis familiaris.
 Famofus libellus, vide in v. libelli famosi.
 Favor simplex in maleficio qui dicatur, def. 6. nu. 8. pag. 13.
 Fellonia quot testibus probatur, def. 15. nu. 34. & seq. pag. 26. 27.
 est nomen generale, & comprehendit crimen lesa Majestatis, ibid. nu. 35.
 Feudo non privatur, si quis tantum dixerit, velle occidere Dominum, a quo feudum tenet; secus si tractaverit cum alijs, adhibendo ad id socios, def. 1. nu. 21. pag. 4.
 Feudatarius feudum amittit, si Domino insidiatu fuerit, def. 15. nu. 48. pag. 27.
 Fides collybitica, vulgo crediti, vide in v. apocha.
 Filius sapa solet similis esse patri, def. 1. nu. 28. pag. 4.
 Filius puniri non debet ob patris delictum, def. 1. nu. 27. pag. 4. limita in crimine lesa Majestatis, ibid. & ante num. 14. pag. 3.
 Filius punitur ob scientiam patricidij, defen. 3. ante num. 14. pag. 8.
 Filius, ut subsidio sit parentibus, e religione, ubi solemnitas vota emiserat, egredi potest, defen. 10. nu. 4. pag. 19.
 Filius matris adulterum occidens quae pena plectatur, def. 22. nu. 14. pag. 36.
 Finis, vide in v. animus.
 Finis justitiae commutativa in puniendis delictis intrinsecus qui sit, qui vero extrinsecus, def. 22. nu. 16. pag. 36.
 Flores factitii a Regina Saba dono dati Salomoni Regi naturalibus quorum similes, def. 15. nu. 25. pag. 26.
 Franciscus I Gallorum Rex quae pena eum affici jussit, qui crimen lesa Majestatis minime revelavit, def. 3. n. 20. pag. 8.
 Furiosus an pro crimine ante furorē admisso puniri debeat, controversia DD. refertur, defen. 8. nu. 10. & seqq. pag. 17.
 de Furto, an vero de raptu teneatur, qui servum e domo Domini aufugit, def. 7. num. 1. pag. 15.
 pro Furis nocturnis in Civitate Neapolitana, & Suburbij admissis tres depositiones maniculariorum, seu suorum legitime, probant contra nominatos, def. 15. nu. 6. pag. 24.

G

Gratia, vide in v. impunitas.

H

DE Homitidio accusatus, ac testibus convictus, ita ut capitis penam luce mereretur, si uno tantum teste probaverit, hujusmodi si unus ad sui defensionem perpetrasset, hae penae supplicio affici nequit, def. 23. nu. 3. pag. 37.
 Honor, & vita pari passu ambulant, defen. 22. n. 10. pag. 36.
 Honor omnibus rebus anteponitur, imo ipsamet vita, ibid. num. 11. & 12.
 Honoris causa delictum perpetratum ordinariā penā minime vindicatur, ibid. num. 13.
 Honorius Imperator Occidentis sub cura Stiliconis, def. 1. nu. 17. pag. 4.
 Henricus utriusq. Sicilia Rex, def. 15. post nu. 33. cap. 26. & 27.

I

Imitatio Chirographi, & characteris alieni, vide in v. Chirographum, & in v. Character.
 in Imitationis executione natura ipsa vincit aliquando videtur arte, def. 15. post nu. 24. & nu. seqq. pag. 25. & 26.
 Immunitas Ecclesiastica ob qua perpetrata facinora reis minime suffragetur, def. 5. nu. 4. pag. 10.
 Immunitati Ecclesiastica consuetudo contraria reprobat, ibid. ante nu. 14.
 Immunitate Ecclesiastica an gaudeat reus criminis lesa Majestatis, ibid. nu. 1. & seq.
 Immunitate Ecclesiastica ne reus gaudeat ob crimen exceptum, ad quem spectet cognitio, seu declaratio, crimen illud exceptum esse, ad Judicem Ecclesiasticum, an vero ad laicum, DD. controversia refertur, cum distinctione, & praxi, ibidem nu. 8. & seqq.
 Immunitate Ecclesiastica quando reus non gaudet ob crimen exceptum, remittitur ad Judicem laicum, & praxis decreti per Judicem Ecclesiasticum lati refertur, ibid. ante num. 12. pag. 11.
 non gaudet is, qui in Principis caput conspirationem, seu conjurationem admittit, ibid. num. 6. pag. 10.
 quando reus non gaudet, ab Ecclesia, locove immuni extrahi debet cum licentia Episcopi, vel ejus Officialis, & cum interventu Ecclesiasticae personae, ibid. num. 16. & 17. pag. 11.
 Impostura criminis pena quae sit, def. 22. nu. 8. pag. 142.
 Impostura subijcitur crimen lesa Majestatis, def. 13. num. 3. pag. 22.
 Imposturis mentientium subijciuntur delicta, quae non sunt facti permanentis, sed in dictis consistunt, def. 14. pag. 22.
 Imprecatio aliquando ut crimen probat, ita est innocentiae testimonium, def. 8. nu. 9. pag. 12.
 Impunitas, vide etiam in v. testis deponens sub spe impunitatis.
 Impunitas reo lesa Majestatis si a Principe non sit concessa, sed ab ejus Officiali, nomine tamen Principis, an sit valida, def. 21. nu. 7. & 8. pag. 35.
 Impunitatem relinqui facinus nocentis satius erit, quam innocentem damnare, def. 7. nu. 12. pag. 16.
 Indicium ad torturam, vide in v. tortura.
 Indicium ad torturam facti minus socij dictum, quando concurrunt alia praesumptio, sive indicium, aut admiculum contra consocium nominatum, def. 2. nu. 3. pag. 6.
 Indicium delicti est aliquando paupertas, def. 25. nu. 6. p. 39.
 Indicia, quae requirantur ad inferendam torturam criminis lesa Majestatis delata, defen. 1. nu. 14. pag. 3.
 Indicia si legitima non procedant, inquisitus de crimine interrogari non debet, def. 1. n. 2. pag. 1.
 Indicia si in quaestione purgari nequeant, vel si post quaestionem id retineant ponderis, ut tormentum repete possit, tum quis de delicto impunitus, ac testibus non convictus ad penam extraordinariam condemnatur, def. 4. ante nu. 8. p. 10.
 Indicia indubitata quae sint, def. 3. post nu. 22. pag. 11.
 Indicia in crimine lesa Majestatis probari oportet idoneis, & integris testibus, defen. 6. nu. 9. pag. 13.
 ex Indicijs indubitatis secundum jus Regni Neapolitani Judices M. C. N., & Regiae Audientiae aliquem in crimine atroci condemnare possunt ad penam ordinariam, & tenentur super hac relationem facere in Regio Col. laterali Consilio, def. 4. nu. 1. pag. 9. & def. 5. num. 17. & seqq. pag. 11. & 12.
 ex Indicijs indubitatis aliquem ad mortis penam in condemnando Judex quam cautus, ac circumspectus affe debet, def. 3. nu. 26. pag. 12.
 Indigentia, vide in v. paupertas.
 Inductus in exceptis est stricto intelligendus, def. 21. num. 3. pag. 34.
 ad Rei favorem quam planissime interpretari debet ibid. nu. 4. & 5.
 in Indultu quando excipitur crimen lesa Majestatis, intelligitur de vero, & proprio crimine, scilicet quum Princeps directe, & principaliter fuit offensus, non autem indirecte, def. 19. nu. 1. pag. 32.

M

Ind-

Inimicus testis, vide in v. testis inimicus.
 Inimicus testis in crimine lesa Majestatis non probat, & sufficit subesse causam inimicitie, licet testis contrarium praeserit, vel quod sit suspectus inimicus, & non diligat eum, contra quem testificatur, def. 7. nu. 8. pag. 15. & def. 15. n. 10. & seqq. p. 25.
 Inimici mei amicus est mihi inimicus; ideoque contra me testificari non potest, etiam in crimine lesa Majestatis, def. 7. nu. 9. p. 15. & def. 11. n. 4. p. 19.
 Inimicitia capitalis oritur ex testimonio prolato contra aliquem in causa criminali, def. 6. n. 7. pag. 13.
 . . . oritur exploratione injuriarum, def. 12. nu. 3. pag. 21. & def. 15. nu. 9. pag. 25.
 Injuriarum prolatio, vide in v. Inimicitia.
 Innocens, vide in v. impunitum.
 Innocentia signum est constantia, def. 8. nu. 8. pag. 17.
 Innocentia testimonium est aliquando imprecatio, def. 8. nu. 9. pag. ead.
 Innocentes absolvi Reip. interest, def. 12. nu. 3. pag. 21.
 Inquisitus, vide in v. accusatus.
 Interrogare, vide in v. Judex.
 Inverisimilitudo est falsitatis imago, def. 1. nu. 1. pag. 1. & def. 24. nu. 9. pag. 39.
 Inverisimili super negotio testes facile non sunt recipiendi, def. 25. nu. 4. pag. 38.
 ob Inverisimilitudinem testes etiam numero plures, & contestest nullam merentur fidem, def. 9. nu. pag. 18.
 Invidia vitium in foro externo impunitum remanet, def. 14. nu. 2. pag. 22.
 Judex omnium peritus est optimus, quum res oculis subicitur, def. 1. nu. 4. pag. 2.
 . . . juris rigorem cum benignitatis temperamento sequi tenetur, def. 2. nu. 1. pag. 6.
 . . . si releveretur per Rei confessionem ab onere probationis, tenetur cum eo mitius agere, ibid. nu. 2.
 . . . inquisitum, si legitima non precedant indicia, de crimine interrogare non debet, ibid.
 . . . an de delicto imputatum, ac testibus non convictum, aut indicijs indubitatis aliquem condemnare possit ad penam extraordinariam, vel tormentis subijcere teneatur, DD. & rationes pro utraque parte afferuntur, def. 4. n. 1. & seqq. pag. 9. & seq.
 Judex M. C. V. per Prag. 12. & 13. de offic. Judic. potest aliquem condemnare in crimine atroci pena ordinaria ex indicijs indubitatis, & tenetur hac super re relationem facere in R. C. C. & R. Audientie eandem facere debent in scriptis, defen. 4. nu. 1. pag. 9. & def. 5. nu. 23. & seqq. pag. 11. & seq.
 Judex ad penam mortis Reum condemnare potest circa probationem delicti per confessionem ipsius Rei, vel testimonium convictionem, def. 5. nu. 22. pag. 11.
 . . . ante sententia executionem tenetur Reo tempus largiri ad Penitentiae Sacramentum suscipiendum, def. 8. num. 14. pag. 17.
 . . . in ferenda sententia ob oculos habere debet accusati, ac testimonium conditionem, ac qualitatem, def. 11. nu. 6. & 7. pag. 20.
 . . . aliquem accusatum condemnare nequit, si Fisci intentio ob probationem factam ad accusati defensionem sit quodammodo obscurata, def. 16. nu. 2. pag. 28.
 . . . justus, & misericors simul esse debet, def. 16. nu. 10. pag. 32.
 Julius Valente Reg. Juncta Status Actuarius laudatur, def. 13. pag. 21.
 Juramentum est individuum, def. 11. nu. 15. pag. 20.
 . . . in comparatione manus a scribendi peritis facienda quando praestari debeat, def. 15. ante nu. 19. & n. seqq. pag. 25.
 . . . a peritis in omnibus casibus, in quibus eliguntur, praestari debet, ibid. num. 22.
 Iustitia, & Pietas arctissimo vinculo sociata Principem comitari debent, def. 16. nu. 9. pag. 29.
 Iustitia, & misericordia in Judice requiruntur, def. 18. nu. 10. pag. 32.
 Iustitia commutativa in puniendis delictis finis intrinsecus qui sit, qui vero extrinsecus, def. 22. nu. 16. pag. 36.

Lesa Majestatis crimen, vide in v. crimen lesa Majestatis.

Letitiam accipiens ex rebus hostium prosperis, lesa Majestatis Reus dici non potest, def. 24. nu. 5. pag. 38.
 Letiones tres socij criminis si deponant post questionem singillatim, & occulte, ut unus testis depositionem alterius, quemdam alium fuisse inveniens, ne socium, quando valeat eorum testimonium non solum ad torturam, sed etiam ad condemnationem, def. 15. num. 6. pag. 24.
 Laudantur.

D. Andreas de Avlas Princeps Montis Herculis, def. 21. nu. 1. cap. 34.

D. Franciscus Nicodemus, def. 27. in fin.

Julius Valente Actuarius Regie Juncta Status, defen. 13. pag. 21.

D. Pompejus Pignatelli Dux Montis Calvi, def. 1. pag. & def. 15. post nu. 27. pag. 16.

Lex ad Populi salutem est unice constituta, & in legibus status Populi est posita, def. 8. num. 3. pag. 16.

. . . mutus magistratus dicitur, magistratus lex loquens, ibid.

. . . quum executioni minime demandatur, cui similis, ibid.

Libelli famosi auctor quomodo puniatur, def. 26. nu. 3. pag. 40.

Libellum famosum contra Principem curiositatis causa, non doto malo legens, aut retinens a pena excusatur, maxime si bona sit fama, & in Principem non instans, def. 26. sub nu. 2. & 3. pag. 40. & def. 27. sub nu. 2. & num. 3. pag. 41.

. . . quid si alijs legendum dederit, defen. 27. sub num. 3. pag. 40.

Lingua lubricum ad penam facile non est trahendum, def. 9. nu. 8. pag. 18.

Littera, vide in v. Chirographum.

Litteras mittens hosti ut in crimen lesa Majestatis incidat, dolus malus requiritur, def. 15. nu. 33. pag. 27. & def. 17. nu. 1. & 2. pag. 29.

M

Magistratus est proprium manus servare leges, ve-
 re quo dici potest, magistratum legem esse loquen-
 tem, legem autem mutum magistratum, def. 8. nu. 3. pag. 16.

Magistratus sunt Reipubl. medici, ibid. nu. 2.

Majestatis lesa crimen, vide in. crimen lesa Majestatis.

Majestates humana quam sint caduca, def. 1. nu. 19. pag. 4.

Major aetate de jure communi, & Neap. Regni qui sit, def. 2. nu. 5. & 6. pag. 7.

Maledicentia in Principes pana qua sit, def. 14. nu. 3. pag. 22.

Maledicta in Principem sunt contemnenda, def. 14. nu. 2. & seqq. pag. 22. def. 24. sub nu. 5. & nu. 8. pag. 38. & def. 26. nu. 7. pag. 41.

. . . tempore Augusti impune erat, def. 14. nu. 5. pag. 22.

. . . si ad Principis odium non respiciant, ad alium finem referuntur, aliquam carceris penam merentur, def. 14. sub nu. 6. pag. 38.

. . . spreta exolescunt, si puniantur, gliscis obsecratorum audacia, def. 26. nu. 8. p. 41.

Malitia supplet aetatem, def. 2. nu. 7. pag. 7.

Manus, vide Chirographum.

Manus comparatio, vide in v. comparatio manus.

Maritus, vide etiam in v. vir.

Maritus, jure communi inspecto, si occidat uxorem in adulterio deprehensam, in exitium, aut opus perpetuum traditur, si ignobilis sit, vel relegatur ad tempus, si aliqua in dignitate sit constitutus, defen. 22. nu. 3. pag. 36.

. . . adulterum, si infima conditionis sit, impune occidere potest, ibid. nu. 6.

. . . de jure Regni Neapolitani uxorem, & adulterum necare potest, ibid. n. 7.

Minor aetate, vide in v. major.

Minor in delictis mitius punitur, def. 2. n. 5. pag. 7.

Minor de jure communi, quamquam major de jure Regni, si alterius consilio delinquat, mitius puniri debet,

bet, *ibidem* num. 8.
Misericordia, *vide in v. iustitia.*
Misericordia, & veritas custodiunt Regem, *defen. 8. nu. 17. pag. 14.*
Mendax quis dici non potest, si interrogatur absque circumstantiis de aliqua re, quam scire negat, *def. 9. post nu. 2. pag. 18.*
Mendacio ut quis convincatur, testis, qui contrarium deponit, debet esse dignior reo, & omni exceptione major, *ibid. nu. 1.*
Mendacium probari debet per duos testes, *ibid. nu. 2.*
Mendacium dicere reo licet pro redimendo proprio sanguine, *ibid. nu. 3. pag. 18.*
Mendacio, si non inquit principalibus delicti qualitatibus, tortura reo inferri non potest, *ibid. nu. 3.*
Mente captus, *vide in v. furiosus.*
Metus presumitur durare, durante eadem causa metus, *def. 20. nu. 3. pag. 33.*
Meror, *vide in v. tristitia.*
Mons Virgilianus quare ita dictus, *def. 20. nu. 1. pag. 32.*
Mors melior est, quam amara vita, *def. 2. nu. 9. pag. 2.*
Mortis pena, *vide in v. pena.*
Mortis vicinus non est admittendus in testem, *def. 5. num. 28. pag. 12.*
Mortem damnatus quasi pro demente habetur, *ibid. nu. 28.*
Multos virorum animos, quo voluerint, inclinare valent, *def. 12. nu. 2. pag. 20.*
Mutatio status, ac dominij, *vide in v. desiderium.*

N

Natura ipsa aliquando in imitationis exercitatione vincitur arte, *def. 15. post nu. 24. & nu. seqq. pag. 25. & 26.*
Neapolitanum Regnum, *vide in v. Regnum Neapolitanum.*
Nobilis qua pena plectatur ob crimen lese Majestatis, *vide in v. criminis lese Majestatis reus.*
Nocentis facinus impunitum relinqui satius est, quam innocentem damnare, *def. 7. nu. 12. pag. 16.*
Nuncium mittens hosti P. R. ut in crimen lese Majestatis incidat, requiritur dolus malus, *def. 15. nu. 26. pag. 26. & def. 17. nu. 1. pag. 29.*

O

Oberectatio, *vide in v. maledictio.*
Oculatis inspectio, *vide in v. Judex.*
Odia restringi debent, ideoque in odiosis non fit extensio etiam ex identitate rationis, *def. 21. nu. 3. pag. 35.*
Optimi corruptio pessima, *def. 13. nu. 1. pag. 21.*

P

Parbusius Pictor, *vide in v. Bictura.*
Pater ob Parricidii scientiam filius punitur, *defen. 3. ante num. 12. pag. 8.*
Pater quando impune occidere potest adulterum, & adulteram, quam in potestate habet, *def. 22. sub nu. 6. pag. 36.*
Paupertas atiquando est criminis indicium, *def. 25. num. 6. pag. 39.*
Peccatum, *vide in v. delictum.*
Peccatum non committitur sine deliberatione, *defen. 3. num. 3. pag. 7.*
Peccata femel remissa in ultione amplius non debent redire, *def. 21. nu. 6. pag. 35.*
Periculum quo est majas, ibi cautus est agendum, *def. 1. nu. 14. pag. 3.*
Periti in omnibus casibus, in quibus eliguntur, prestare debent juramentum, *def. 15. nu. 22. pag. 25.*
Peritia supplet aetatem, *defen. 2. nu. 7. pag. 7.*
Persuadere est pluraquam compelli, atque cogi sibi parere, *def. 2. nu. 8. pag. 7.*
Philotas Parmenionis filius, & equitatus Praefectus ob vim non revelat conjurationis in M. Alexandrum questioni fuit subjectus, ut sceleris participes indicaret, *def. 6. nu. 16. pag. 14.*
Pictura Zeuxidis, & Pherhasij memorabilia exemplum, *def. 15. nu. 16. pag. 26.*

Pietas, *vide Iustitia.*
Pena, *vide in v. delictum, in v. supplicia, in v. Iudex, & in v. sententia.*
Pena criminis lese Majestatis qua sit, *defen. 1. ante nu. 14. pag. 2. & 3.*
Pena delicti suos tenet auctores, *def. 1. nu. 26. & 28. pag. 4.*
Pena exilii, *vide in v. exilium.*
Pena extraordinariam quis de delicto imputatus, ac testibus non convictus, aut indubitatis indicij an condemnari possit, relicto tormentorum remedio, DD. controversia refertur, *def. 4. nu. 1. & seqq. pag. 9.*
Pena imposturae, sive calumniae, *vide in v. calumniae.*
Pena est commensuranda delicto *def. 1. nu. 26. pag. 4. def. 3. nu. 1. pag. 17. & def. 6. nu. 15. pag. 14.*
Pena in unoquoque delicto causarum, & circumstantiarum norma est dirigenda, *def. 22. nu. 1. pag. 35.*
Pena, per quam fit injuria alii illate reparatio, est finis intrinsecus iustitiae commutativa; pena vero, ut alii sit in exemplum, est finis magis extrinsecus, *def. 22. nu. 15. pag. 37.*
Pena mortis, *vide in v. mors.*
 . . . insertur per probationem criminis indubitata, *def. 6. post nu. 9. pag. 14.*
Pena receptantis rebellem qua sit, *vide in v. receptans.*
Pena non revelantis rebellem, *vide in v. revelare, &c.*
Pena seditionis, *vide in v. seditionis.*
Pena tritemium in crimine lese Majestatis est extraordinaria, *defen. 4. ante num. 8. pag. 9. & 10.*
Pena remissio quandonam reo a Principe indulgeri possit, *def. 22. nu. 16. pag. 36.*
Penam mortis circa probationem delicti reus condemnatur, vel ob ipsius confessionem, vel ob testium convictionem, *def. 5. num. 22. pag. 11.*
Pena mortis afficiendus non est is, qui tantum crimen confessus est, non vero per testes convictus, quando in confessione non concurrunt indicia gravia, ac presumptiones, *def. 15. nu. 2. pag. 23.*
Pena excusatur quoties quis iustis rationibus ductus, aut non iustis, sine calliditate, & dolo quidpiam admittit, *def. 27. nu. 2. pag. 41.*
Pena infligenda probationes quomodo esse debeant, *vide probationes.*
Pene restringi debent, ideoque in penalibus non fit extensio, etiam ex identitate rationis, *def. 21. nu. 3. pag. 35.*
Penitentiae Sacramentum suscipiendum Judex ante sententiae executionem reo tempus elargiri tenetur, *defen. 8. nu. 14. pag. 17.*
Pompejus Pignatelli Dux Montis Calvi laudatur, *def. 1. sub. nu. 8. pag. 2. & def. 15. post. nu. 27. pag. 26.*
Populi salus in legibus posita est, *def. 8. nu. 3. pag. 16.*
Presumptio ea accipienda est, per quam delictum excluditur, *def. 7. nu. 10. pag. 16.*
Presumptio in illam partem accipienda est, per quam pena evitatur, *def. 17. pag. 29.*
Presumptiones violenta qua sint, *def. 5. post. nu. 22. pag. 11. & 12.*
Presumptiones debent esse tanto vehementiores, quanto crimen est gravius, *def. 1. nu. 14. p. 3.*
Pragm. 12. tit. de fallis interpretatur, *def. 20. nu. 11. & 12. pag. 34.*
Presbyter in criminalibus causis, neque in crimine lese Majestatis testificari non potest, ejusque testimonium etiam juramento firmatum, nisi ad accusati defensionem fuerit, est nullum, *def. 1. nu. 12. pag. 2. in fine & def. 7. nu. 6. pag. 15.*
Princo, *vide in v. Rex.*
Princo secundum ordinariam potestatem legibus non est solutus, *defen. 22. sub num. 16. pag. 36.*
 . . . sine justa, ac publica causa delinquenti penam remittere nequit; verum ob lese remissionem potest, & quare, *ibid.*
Princo etiam gloriae materia est delinquentis reatus, *def. 2. num. 10. pag. 7.*
Princo non minus turpia sunt multa supplicia, quam medico multa funera, *def. 20. nu. 6. pag. 33.*
Princo comitari debent iustitia, & pietas, *def. 16. num. 9. pag. 29.*
Princo obreclationes semper despecturum, *def. 26. nu. 7. pag. 26.*

pag. 41.
 Probatio, vide in v. testes, &c.
 Probatio ad rei defensionem, vide in v. defensio.
 Probatio nulla major est, quam propria oris confessio;
 defen. 3. nu. 11. pag. 8.
 Probatio facienda est per duos testes, def. 9. nu. 2. pag.
 17.
 . . . pro Fisco ante defensionis terminum reo impartitum
 vera dici non potest, def. 5. sub nu. 8. pag. 10.
 . . . qua dicitur semiplena, a nonnullis DD. improba-
 tur, def. 3. nu. 10. pag. 8.
 . . . non efficitur ex testimonio unius testis, ibid.
 Probationes in re criminali quae dicantur concludentes,
 def. 4. nu. 3. pag. 9.
 . . . debent esse luce meridiana clariores, def. 7. nu. 4.
 pag. 15. & def. 15. nu. 30. pag. 26.
 . . . in quacumque pena infligenda, quamvis de crimi-
 ne agatur civiliter, & ad penam pecuniariam, def.
 17. pag. 29.
 Probationum duo sunt genera, quibus Reus ad mortis
 penam condemnari possit, confessio scilicet ipsius rei,
 & testium convictio, def. 5. nu. 22. pag. 11.

Q

Qualitas verbum in materia criminali eos denotat
 actus, qui majus, vel minus delictum continent,
 defen. 15. nu. 47. pag. 27.
 Quantitas verbum in materia criminali actus denotat ite-
 ratos, def. 15. nu. 47. pag. 27.
 Quaestio, vide in v. tortura.

R

Raptus virginis Deo dicata, tanquam sacrilegii de-
 lictum, est affinis laesa Majestatis crimini, defen.
 1. nu. 3. pag. 1.
 in Raptu crimine consideratur actus remotus, ac pro-
 ximus, & uterque explicatur, sub nu. 31.
 de Raptu, an vero de furto teneatur, qui servam e do-
 mo Domini aufugit, def. 7. nu. 1. pag. 15.
 Ratio qua sit, & unde dicta, def. 1. nu. 32. pag. 6.
 Rebellis proprie qui dicatur, def. 19. nu. 1. pag. 32.
 Rebello, vide in v. crimen laesa Majestatis.
 . . . denotat rem perfectam, & consummatum actum, def.
 15. nu. 45. pag. 27.
 Receptans laesa Majestatis reum quibus ex causa a pena
 excusetur, def. 18. num. 6. & 7. pag. 31.
 Receptans consanguineum rebellem excusatur a pena ordi-
 naria, def. 18. nu. 9. pag. 32.
 Receptantis reum laesa Majestatis pena qua sit de jure
 communi; qua vero de jure Regni Neapolitani, def.
 18. nu. 3. 4. & 5. pag. 31.
 Recognitio Rei inter spuales quomodo sit facienda, & quam
 sit periculosa, def. 1. num. 7. & 8. pag. 2.
 Recognitio Rei, vulgo affronato per dubitationis actum
 expleri non debet, def. 8. nu. 6. p. 16.
 Reip. salus in legibus, & magistratibus posita est, def.
 8. nu. 3. pag. 16.
 Reip. interest sicut & nocentes pena plebantur, & in-
 noxij culpe dedecore liberentur, defen. 12. nu. 1. & 2.
 pag. 20.
 Reip. quantopere sint damno doctrina, ac Sacerdotium,
 quum pervertuntur, def. 13. num. 1. pag. 21.
 e Religione, ubi solemnia vota emiserat filius, ut paren-
 tibus subsidio sit, egradi potest, def. 10. nu. 4. pag. 19.
 Remissio pena, vide in v. pena remissio.
 Remissio Rei ad Judicem laicum, vide in v. immunitate.
 Reus, vide in v. accusatus.
 Reus confessus, vide in v. confessio.
 Reus confessus, & convictus, vide in v. confessus, &
 convictus.
 Reus is vere dicitur, qui ore proprio crimen confessus est,
 & insimul per testes convictus, & ratio offertur, def.
 15. nu. 2. p. 23.
 ad Rei favorem qualibet interpretatio facienda est, def.
 21. nu. 4. pag. 35.
 non Revelare crimen laesa Majestatis, vide in v. crimen
 laesa Majestatis.
 non Revelans Curia consanguineum rebellem excusatur a
 pena ordinaria, def. 18. nu. 9. pag. 32.
 Revertens a principio conjurationem Principi, laude, &

pramio dignus est, post inittam, conscius a pena ab-
 solvitur, def. 21. nu. 9. pag. 35.
 Rex, vide in v. Princeps.
 Regis thronus roboratur clementia, def. 6. n. 17. pag. 14.
 Regem custodiunt veritas, & misericordia, ibid.
 a Regis domo non solum crimen, sed suspicio criminis ab-
 esse debet, def. 10. n. 1. pag. 15.
 Regnum Neapolitanum falsis testibus abundat, def. 14.
 pag. 22.
 Rufinus in Aetadium Orientis Imperatorem conjurationem
 machinatur, def. 1. nu. 17. pag. 4.

S

Sacerdos, vide in v. Presbyter.
 Sacerdos in malo pessimus, def. 13. nu. 1. pag. 21.
 Sacerdotis potestas, ibid. nu. 2.
 Sacramentum. poenitentia, vide in v. poenitentia Sacra-
 mentum.
 Salomonis cor avertent mulieres, def. 12. n. 4. pag. 21.
 Scientia delicti, vide in v. delicti.
 Scientia, qua delictum constituit, presumpta esse non de-
 bet, sed concludenter probata, def. 7. n. 11. pag. 16.
 Scientia, quum in ea delictum fundatur, debet esse ve-
 ra, nec presumpta sufficit, def. 20. nu. 12. pag. 34.
 Seditio, vide in v. tumultus.
 Seditio, quamvis reipsa mala sit, si tamen non tur-
 banda Reip. gratia, sed ex alia honesta causa oriatur,
 mala censi non debet, def. 23. nu. 4. p. 37.
 Seditio animadversio non in omnes exercenda est, sed
 in auctores, def. 20. nu. 6. & seqq. pag. 33. & 34.
 Seditio auctor quis dicatur, def. 21. nu. 2. pag. 34.
 Seditio verba propria qua sint, def. 23. n. 5. pag. 37.
 Senatores sunt pars corporis Principis, def. 1. ante n. 17.
 pag. 3.
 Sententia certa in re dubia a Judice ferri non potest,
 def. 16. num. 2. pag. 28.
 . . . lata contra stylum, & consuetudinem judicandi est
 nulla, def. 19. num. 4. pag. 32.
 Sermo, vide in v. verba, & in v. vox.
 Sermo simplex est veritati condecens, def. 11. num. 2.
 pag. 19.
 Servus puniatur ob solam scientiam de Domini cade, def.
 3. ante num. 14. pag. 8.
 Similitudo quam maxima circa vultum, ac corporaturam
 inter nonnullos homines nonnunquam apprehenditur,
 def. 1. num. 8. pag. 2.
 Simpliciter parcendum est, def. 10. num. 6. pag. 19.
 Socius criminis, vide in v. complicitis testimonium.
 Socius alias criminis, vel infamis in testem non ad-
 mittitur, def. 1. sub num. 6. pag. 2.
 Socius criminis etiam in criminibus exceptis non est omni
 exceptione major, def. 2. num. 3. pag. 6.
 . . . Admittitur ad testificandum in crimine laesa Ma-
 jestatis, addita tamen tormenti, ac jurisjurandi cir-
 cumstantia, def. 3. num. 2. pag. 7.
 . . . quis dici non potest ex contubernii causa cum reo,
 & ob hoc puniri non debet, def. 6. num. 5. pag. 13.
 Socii unius dictum contra consocium nominatum facit in-
 dicium ad torturam, si cum ejus dicto concurrat alia
 praesumptio, sive indicium, vel adminiculum, def. 2.
 num. 3. pag. 6.
 Socii duo criminis inquisitum non convinunt, ibid.
 Socii criminis in testes non admittuntur, nec quidquam
 contra socios probant, def. 15. num. 3. pag. 24.
 . . . admittuntur in crimine laesa Majestatis; verum non
 sunt omni exceptione majores, ibid. num. 4. 5. & 6.
 . . . si sint duo, & cum eorum dicto non concurrat
 alia adminicula, & circumstantia in criminibus ex-
 ceptis quam probationem factans, ibid. num. 6.
 . . . Si alios patientur defectus, etiam in criminibus
 exceptis a testimonio repelluntur, ibid. num. 7.
 Socii criminis furci, vide in v. furci, & in v. la-
 trones.
 Specialia duo circa atrocitatis criminis probationem quoad
 testes admitti non debent, def. 1. num. 6. pag. 12. &
 def. 3. num. 3. pag. 7.
 Staliconis conjuratio in Honorium Octidantem Imperato-
 rem, def. 1. num. 17. pag. 4.
 Stylo, ac consuetudini judicandi conformis debet esse Sen-
 tentia, ubique est nulla, def. 19. num. 4. pag. 32.
 Supplicia multa non minus turpia sunt Principi, quam
 medi-

medico multa funera, def. 20. num. 6. pag. 33.
 Supplicia aliis exemplo esse debent, non quidem exilio, ibid.
 Suspicio criminis a demo Regis abesse debet, defen. 10. num. 1. pag. 18.
 ob suspensionem criminis quis exilii poena affici potest. ibid. num. 2.

T

Taciturnitas aliquando est culpa manifestatio, def. 8. num. 7. pag. 16.
 Testis vita integer, atque incorruptus esse debet, def. 11. num. 13. pag. 16.
 Testis vitæ integer, atque incorruptus esse debet, def. 11. num. 13. pag. 20.
 Testis deponens de re, quæ sub sensum corporeum non cadit, sed ratiocinationi intellectus subijcitur, etiam non interrogatus, sui dicti sufficientem rationem reddere tenetur, def. 7. num. 15.
 Testis amicus inimici mei, vel consanguineus est mihi inimicus, ideoque contra me non probat, etiam in crimine læsæ Majestatis, def. 7. num. 9. pag. 15.
 . . . qui de crimine suspectus est, a Judice regulariter recipi non debet, sed in praxi recipiendus est necquis testis, neque uti principalis, sed tamquam tertius, def. 1. num. 3. pag. 1. & 2.
 Testis denuncians, vide in v. denuncians.
 Testis falsus in uno, in totum est falsus, & ratio asseritur, def. 11. num. 15. pag. 20.
 Testis familiaris non probat, def. 12. num. 5. pag. 21.
 Testis familiaris non probat, def. 12. num. 5. pag. 21.
 Testis deponens sub spe impunitatis non probat, def. 1. num. 11. pag. 2. def. 7. num. 7. pag. 25. def. 15. num. 16. pag. 25.
 Testis dimissus, licet antea securitatem non obtinisset, nullam facit probationem, def. 15. num. 18. pag. 25.
 Testis inimicus etiam in crimine læsæ Majestatis non probat, imo sufficit, quod testis non diligat eum, adversus quem testatur, licet contrarium præferat, def. 1. num. 10. pag. 12. & def. 11. num. 3. pag. 19.
 Testis inimicus dicitur Titius e. g. contra quem Cajus in causa criminali prius testimonium dixit; ideoque Titius etiam in crimine læsæ Majestatis in testem non admittitur contra Cajum, def. 6. num. 1. & 7. pag. 23.
 Testis qui dat operam, ut quis in carceres decedat, nullam meretur fidem in testimonio in eundem prolato, ibidem num. 6. pag. 13.
 Testis perjurus in crimine læsæ Majestatis non probat, def. 15. num. 14. pag. 25.
 Testis varius, ac sibi contrarius non probat, ibid. post num. 14. . . . quid diversis temporibus diversa testimonia reddat, aliquid addendo primæ depositioni, quam fidem faciat, ibid. num. 13.
 Testis, qui dicit quid factum præsentem Titio non probat, & redditur suspectus de falso, si Titius neget interfuisse, def. 11. nu. 5. pag. 19.
 Testis ultroneus in criminalibus non est admittendus sine tortura, def. 1. n. 6. pag. 2.
 Testis unicus a Fisco receptus contra Fiscum plenè probat, etiam si non sit fide dignus, & examinatus sit ex officio, def. 12. n. 6.
 . . . sufficiens non est ad condemnationem, def. 24. n. 8. pag. 38.
 . . . quando probet, def. 21. n. 1. pag. 34.
 . . . plenam facit probationem ad Rei defensionem, ibid.
 . . . si deponat, aliquem homicidium perpetrasse ad sui defensionem, probationem facit, ne reus ordinaria poena mortis afficiatur, def. 23. num. 3. pag. 37.
 Testis inhabilitas suppletur pluribus adminiculis, def. 1. n. 6. pag. 2.
 in Testem admitti non debet, qui ad mortem damnatus est, def. 5. nu. 28. pag. 12.
 Testes, qui super delicto in genere testantur, ut concludentem faciant probationem, repeti debent, def. 15. num. 23. pag. 25.
 Testes criminis socii, vide in v. socii criminis.
 Testes criminosi regulariter ad testificandum non admittuntur, def. 11. n. 9. pag. 20.
 . . . licet admittantur in criminibus exceptis, non sunt tamen omni exceptione majores, ibid.
 . . . ut probent in crimine læsæ Majestatis, debet eorum

testimonium tortura confirmari, ibid. nu. 10. pag. 20.
 Testes duo a Fisco recepti contra Fiscum plenam faciunt probationem, etiam si examinati sint in alio processu, defen. 17. pag. 29.
 Testes non probant, si alii ab ipsis in contestes vocati inficiantur ea, quæ prædicti testes deposuerunt, def. 14. nu. 1. pag. 22.
 Testes si plures patiantur defectus, non admittuntur, ne dum ad probationem, sed ne quidem quoad indicium, def. 1. nu. 6. pag. 2. & def. 5. nu. 29. p. 12.
 . . . nullam faciunt probationem, etiam in causis difficultis probationis in delictis exceptis, & in crimine læsæ Majestatis, def. 15. nu. 7. pag. 24.
 Testes super inverisimili negotio facile recipi non debent, def. 25. nu. 4. pag. 39.
 Testes etiam numero plures, ac contestes ob inverisimilitudinem nullam merentur fidem, def. 9. nu. 5. pag. 18.
 Testes varij probant, si varietas facti substantiam non attingit, maxime quando testificantur tempore a facto remoto, def. 19. nu. 8. pag. 29.
 Testes quot sint necessarii ad probandam felloniam, & crimen læsæ Majestatis a feudatario admissum, def. 15. num. 34. & seqq. pag. 20. & 27.
 Testes ad probandum crimen læsæ Majestatis, ubi non in facto, sed in dicto consistit, debent esse innocentes, & integræ fidei, def. 25. nu. 2. & 3. pag. 39.
 Testium duorum, vel trium in ore stat omne verbum, def. 5. nu. 24. pag.
 Testium qualitas, & accusati conditio a Judice expendi debet, def. 11. nu. 6. & 7. pag. 20.
 Testium falsorum abunde est in Regno Neapolitano, def. 14. pag. 22.
 Testimonium complicitis, vide in v. complicitis testimonium, & in v. socius criminis.
 Testimonium Presbyteri, vide in v. Presbyter.
 Testimonium socii criminis, vide in v. complex, & in v. socius criminis.
 Testimonii falsi signa quæ sint, def. 8. nu. 8. pag. 27.
 Textus plerique expenduntur, ac declarantur.
 Ex Digestis.
 Textus in l. 1. 3. & 4. ff. ad l. Jul. Majestat. def. 15. n. 4. & seqq. pag. 23.
 Text. in l. aut facta ff. de penis, def. 15. nu. 46. & seqq. ibidem.
 Text. in l. Divus Marcus, & Commodus ff. de offic. Præf. def. 8. nu. 10. pag. 17.
 Text. in l. 1. §. Divus ff. de quaest. def. 15. nu. 2. pag. 23.
 Ex Codice.
 Text. in l. quisquis 5. C. ad l. Jul. Majestat, def. 1. n. 15. & seqq. pag. 12. & seqq. & def. 15. nu. 44. & seqq. pag. 27.
 Text. in l. qui sententiam C. de pœnis, def. 15. nu. 2. pag. 23.
 Text. in l. un. C. de famos. libel. def. 26. nu. 1. pag. 40.
 Ex jure Regni Neapolitani.
 Text. in c. Regni incip. Frequens, & ineffrenata, tit. de testimonio disrobatorum contra participes, & receptatores eorum, def. 15. nu. 6. pag. 24.
 Text. in c. Regni, Nuper apud Tranum, tit. de vindicta, & poena proditorum, def. 3. nu. 13. pag. 8. def. 18. n. 5. pag. 31. & def. 19. ante nu. 2. pag. 32.
 Text. in constit. incip. si Vassallus in lib. 2. feud. tit. 57. quot testes sint necessarii ad probandam feudatarii ingratitude, def. 15. nu. 34. & seqq. pag. 26.
 Text. in Pragmat. vide in v. Pragmatica.
 Timor, vide in v. coactio, & in v. metus.
 Titus Vespasianus Imp. imitari chirographa, quæcunque vidisset, facillè poterat, def. 15. nu. 27. pag. 26.
 Tormentum inter probationum species adnumeratur, & in tormento dictum pro veritate habetur, def. 4. nu. 8. pag. 10.
 Tormenta qui sustinet, dicitur beatus, & uti innocens reputatur, def. 4. nu. 8. pag. 10.
 ad Tormenta non est festinandum, def. 7. nu. 2. pag. 15.
 Tormentorum remedium inventum est ad eruendam veritatem in defectum aliarum probationum, ut crimen puniatur, def. 4. nu. 4. pag. 9.
 . . . quam sit Reip. utile, ibid. ante num. 8. pag. 9. & 10.
 Tortum loco idonei testis est, seu testem reddit idoneum def. 1. n. 2. pag. 1. & def. 11. n. 12. pag. 20.

quando alicui de crimine laesa Majestas imputato inferri possit ex dicto unius confecti criminis, def. 2. nu. 3. pag. 6.
 inferri non potest ex testimonio unius sceleris confecti, & cum vira impunitate confecti, def. 3. nu. 9. pag. 8.
 ut inferri possit criminis laesa Majest. infimulato, qua indicia requirantur, def. 1. n. 14. pag. 3.
 quando, & quoties repeti possit, def. 4. nu. 6. & ante num. 8. pag. 9.
 juxta nostrorum Tribunalium praxim est dumtaxat unius hora, ibid. ante nu. 8. pag. 9.
 non supplet nisi unum testis defectum, def. 5. n. 29. in fin. p. 12.
 reo inferri non potest ob mendacium, si hoc non insit principalibus delicti qualitatibus, def. 9. num. 3. pag. 18.
 inferri reo non potest ex ipsius confessione extrajudiciali, si hac non sit possibilis, ac verisimilis, ibid. num. 4.
 inferri debet testibus criminosis in crimine laesa Majestati. deponentibus, def. 11. n. 10. pag. 20.
 reo inferri nequit ex manus comparatione, etiam conjuncta cum depositione duorum testium, def. 15. num. 29. pag. 26.
 Torturae subiicere aliquem de delicto imputatum, ad testibus non convictum, aut indubitatis indicis, vel ad extraordinariam penam condemnare, an sit in arbitrio Judicis, DD. controversia refertur, def. 4. nu. 1. & seqq. pag. 9.
 ad Torturam indicium faciunt in criminibus exceptis duo testes socii criminis, si cum eorum dicto non concurrant alia admicula, & presumptiones, def. 15. nu. 6. pag. 24.
 Trepidatio, & coloris in facie mutatio sunt signa falsi testimonii, def. 8. nu. 8. pag. 17.
 Triremis pena, vide in v. pena.
 Triremis pena est ignominiosa in Regno Neapolitano, & nobilibus non inferitur, def. 19. ante num. 2. pag. 32.
 Tristitiam accipiens de rebus sui Regis in hostem feliciter actis Majestatis reus dici non potest, def. 24. num. 5. pag. 38.
 Tumultus, vide in v. Seditio.
 Tumultus Patriae ob scientiam, sive alterius delicti in eandem, vel in Principem perpetrati civis puniuntur, def. 3. n. 14. p. 8.

V

Varietas quando testibus fidem adimat, def. 16. pag. 28. & 29.

Vassallus puniuntur ob scientiam necis Domini sui, def. 3. ante nu. 14. pag. 8.
 Verba, vide lingua lubricum.
 Verba medico, vide in v. malodicta.
 Verba seditionis propria qua sint, def. 23. num. 5. pag. 37.
 a Verisimili recte sumitur argumentum, def. 1. num. 1. pag. 1.
 Verisimilitudo est cognata natura, & veritatis mater, def. 1. nu. 1. pag. 38. & def. 24. n. 9. pag. 8.
 Veritas scindi non potest, & qua non est plena veritas, est pland falsitas, def. 3. nu. 10. pag. 8.
 Veritas in testis dicto quomodo deprehendatur, def. 8. nu. 8. pag. 61.
 Veritas sapius exagitata magis splendescit in luce, def. 6. num. 10. pag. 17.
 Veritas, & misericordia custodiunt Regem, ibid. num. 17.
 Veritatis definitio, def. 1. num. 3. pag. 1.
 Veritatis simplex oratio est, def. 11. nu. 1. pag. 19.
 Veritatis vis, quam sit magna, ibid. nu. 2.
 Veritatis mater dicitur verisimilitudo, def. 24. num. 9. pag. 38.
 ad Veritatem exquirendam que Judex considerare debeat, def. 11. nu. 6. & 7. pag. 20.
 in Veritate ratio, & justitia inest, def. 1. num. 3. pag. 2.
 Vespasianus Imp. vide in v. Titus.
 Videtur verbum improprietatem significat, def. 8. nu. 6. pag. 16.
 Vir si uxorem interficiat, quando pend parricidii teneatur, def. 22. num. 2. & seqq. pag. 35. & 36.
 Vir, & uxor sunt duo in carne una, ibid. nu. 4. pag. 141.
 Virorum animos mulieres que voluerint inclinare valent, def. 12. nu. 4. pag. 21.
 Vis, vide in v. coacte.
 Virgilianus Mons, vide in verbo Mons.
 Vita amara, vide in v. Mors.
 Ultroneus testis, vide in v. Testis ultroneus.
 Unicus testis, vide in v. Testis unicus.
 Vox testis in testimonio ferendo a Judice considerari debet in excutienda veritate, def. 8. nu. 8. pag. 17.
 Vxor, vide in v. Vir.
 Vxorem in adulterio deprehensam an marito impure occidete liceat, def. 22. num. 4. & 6. pag. 36.

Z

Zexis Pictor, vide in v. Pictura.

REGENTIS CAROLI ANTONII DE ROSA

DECISIO UNICA, QUÆ EST,

An, & quando cudens falsam monetam ultimo supplicio sit
Feriendus; & quibusnam probationibus.

Pud Romanos tanta fuit circa monetas diligentia, ut Junonem Deam Regnorum, & divitiarum præesse monetæ constituerat; cumque in bello Tarentino cum Pyrrho ipsis moneta deficeret, eamque peterent a Junone, dicitur respondisse: *numquam defuturam monetam, si arma cum iustitia conjungerentur.* (a). Enim vero verus Deus Optimus maximus, ut in omnibus iustitia elucesceret, omnia disposuit in numero, pondere, & mensura. (b) Hinc ad falsam monetam eliminandam, & probam in Regno conservandam, jurisprudentia quidem in causis effulgeat necesse est, quemadmodum fieri decet in præfenti causa vertente inter fiscum & Josephum de Ajello, & Paulum Catalano, numerando scilicet indicia, ponderando probationem in processu existentem, atque ita penam, denique metiendo. (c)
Facti series ita se habet. Antonius de Ambrosio denunciaverat M. C. Seipsum fore fabricaturum falsam monetam prædictis de Ajello, & Catalano intra domum Josephi sitam in Civitate Stabiarum, vulgo Caltrimaris sub die 9. mensis Julii 1710. per noctem, prout inter sese convenerat. D. Dominicus Muscettula eiusdem M. C. Salestissimus Judex illuc se contulit cum familia armata, scriba, & quatuor testibus extra familiam, vulgo extra guardiam, aperta Janua indicatæ domus, simul ac præfatus de Ambrosio exivit, illico introivit ad atrium ubi comprehendit Josephum, & Paulum, qui in ipso actu Capturæ his verbis indoluerunt *che Sfortunati noi!* postmodum ascendit ad cubicula quorum in uno invenit Andream Ajello Josephi filium dormientem, in altero supra quandam tabulam urceolos duos, quibus aurum, argentum, aliaque metalla liquantur, viginti duas monetas argenteas regio cuneo impressas, partim quinque, partim decem carolenorum: harum duæ dumtaxat per politæ iara erant, lucideque ad usum omnino redactæ; ceteræ autem cum segminibus vulgo rebavis, insuper limam ferream, catinum aqua, & arena oppletum duo instrumenta, vulgo nunqupata Staffe, quibus inerat creta commixta cuneis dictarum monetarum, vitream Scilicidium in foculo cum aqua, herbis, & antimonio, duo frustula panni, & aliud lineum; necnon metalli frustulum absconditum infemoralibus eiusdem Josephi de Ajello.

Prædicti vero quatuor testes, quæ fuit ipsius Judicis accuratio, callos quoque in reorum manibus inspererunt, faciesque fumo tractas, uti de omnibus testimonium perhibuerunt cum juramento infaciem.

Post hæc in M. C. et coram eisdem testibus examinati fuere magistri officinæ monetariæ, vulgo regiz siciz, nempe magister cuneorum, et magister experimenti circa monetarum probitatem, testatque sunt, instrumenta illa eadem esse, quibus falsæ monetae compingi fabricarive solerent; ipsas autem, experimento facto, æneas esse aliisque metallis comparatas, cum impressionibus tum quinque, tum decem carolenorum quæ Instrumentis notabantur, adeoque falsas & formæ & materiæ; æ de iudicio testabantur etiam eiusmodi monetas facili negotio expendi posse cum in expertis falsitatis monetarum, vel singularium, vel inter alias probas monetas permixtas, callosque in falsatorum manibus,

monetas expolientium ex limæ ferrea suboriri.

Antonius de Ambrosio denunciator sub spe impunitatis examinatus etiam quoad alia crimina a se perpetrata deposuit, in conventionē inita cum Paulo, & Josepho, a Paulo accepisse, Seipsum arcano carere monetis perfecte dealbandi; at illi Antonius id secum habere affirmavit, nempe quamdam aquam compluribus herbis stillatam cum antimonio; quando revera & ipse quoque expers erat arcasi ut in suamet depositione falsus fuit, quamquam ad opus perficiendum iste quidem agit, ut Paulus Neapoli prædictum emeret, de hac emptione testatus est.

Catellus Fontana testis contra eundem asseruit in mense Septembri noctis tempore ab eo recepisse profano vendito monetam assium viginti quatuor, quam una cum aliis propriis monetis emovit Matthæo Zaccardo suo Creditori; Sed quoniam Matthæus illam recusaverat, uti falsam, reddidit Catalano; quin etiam et alia vice nocte pariter in tempesta, similem accepisse monetam ex eadem causa, quam cum dedisset Andree Cacace rursus tamquam falsam respuit. Primum factum Zaccardus & Cacace ex ore Catelli deposuerunt: alterum, ut testes in causa propria. Tandem Andreas filius Josephi de Ajello ætatis annorum duodecim harum usum monetarum in utrumque de visu jurando firmavit.

Itaque examinati & non confessi fuere constituti, hisque defensionis termino duorum dierum impartito, non paucos producerunt testes de bona fama testificantes, neque unquam de gravi crimine alias fuisse infirmatos ex perquisitione patet: tantummodo Josephus ab improbitate filii sui animadversionem Spatio unius mensis & Sibus exulavit.

Compilato processu probationibus his existentibus, fiscus intendit pro morte, ac bonorum publicatione, eosque torqueri tamquam cadavera ad sciendum complices, & fautores, aliave patrata facinora vigore Pragmaticæ 2. cap. 12. 13. & 44. de monetis, & Prag. 12. tit. de offic. Judicum, utpote convictos indicis indubitatis ac rerum iudicarum exemplis, nimirum decis. S. C. 74. penes Consilium Thomam Grammaticum in qua legitur quod in causa Joannis de Sancto, & sociis condemnatis per M. C. ad penam ultimi supplicij pro falsificatione monetæ, cui nondum erat impressa forma, quam sequenti die imprimere intendebant, ut falsi fuerunt, cum appellaverint ad S. C. & hæsitatum fuerit, an ex forma, seu imagine non impressa a rigorosa mortis pena excusari potuissent stante Regni Constitutione incipiente *Adulterinam monetam*, per quam cudentes Capitali pena plebuntur, & an eusa dici posset moneta, quæ iam perfecta non erat, S. C. confirmavit sententiam M. C. quippe agebatur res exempli nimium perniciosi, quavis effectus non fuisset secutus; Scilicet opus non absolutum, aliaque relata a D. Reg. Tapia in lib. 4. jur. Regni tit. de falsa moneta 44. n. 7. ubi legitur tres homines fuisse deprehensos in quadam Crypta maritima sub monte Lucullano, qui appellatur *Pizzosalone*, quo digressi erant ad monetam excudendam, siquidem apud eos fuerunt reperta signa monetæ non cuse: duos vero ex tribus tortos, & confessos ad mortem damnatos; eodem auctore Fisci Patrono existente. Postrema Demum consiliiarii & Regiz Cameræ Præsidentis Alayii Mormile

(a) Decian. lib. 7. tit. de falso moneta cap. 23. n. 7.

(b) Sap. cap. 11. vers. 25.

(c) Deuteron. cap. 25. ibi pro mensura peccati, erit, & modus plagatum.

- quando alicui de crimine lesa Majestas imputato inferri possit ex dicto unius confecti criminis, def. 2. nu. 3. pag. 6.
- inferri non potest ex testimonio unius sceleris confecti, & cum vita impunitate confecti, def. 3. nu. 9. pag. 8.
- ut inferri possit criminis lesa Majest. infamato, qua indicia requirantur, def. 1. n. 14. pag. 3.
- quando, & quoties repeti possit, def. 4. nu. 6. & ante num. 8. pag. 9.
- juxta nostrorum Tribunalium praxin est dumtaxat unius hora, ibid. ante nu. 8. pag. 9.
- non supplet nisi unam testis defectum, def. 5. n. 29. in fin. p. 12.
- ut inferri non potest ob mendacium, si hoc non insit principalibus delicti qualitatibus, def. 9. num. 3. pag. 18.
- inferri reo non potest ex ipsius confessione extrajudiciali, si hac non sit possibilia, ac verisimilis, ibid. num. 4.
- inferri debet testibus criminosis in crimine lesa Majestas, deponentibus, def. 11. n. 10. pag. 20.
- reo inferri nequit ex manus comparatione, etiam conjuncta cum depositione duorum testium, def. 15. num. 29. pag. 26.
- Tortura subire aliquem de delicto imputatum, ab testibus non convictum, aut indubitatis indicis, vel ad extraordinariam penam condemnare, an sit in arbitrio Judicis, DD. controversia refertur, def. 4. nu. 1. & seqq. pag. 9.
- ad Torturam indicium faciens in criminibus exceptis duo testes socii criminis, si cum eorum dicto non concurrant alia adminicula, & presumptiones, def. 15. nu. 6. pag. 24.
- Trepidatio, & coloris in facie mutatio sunt signa falsi testimonii, def. 8. nu. 8. pag. 17.
- Triremis pena, vide in v. pena.
- Triremis pena est ignominiosa in Regno Neapolitano, & nobilibus non inferitur, def. 19. ante num. 2. pag. 32.
- Tristitiam accipiens de rebus sui Regis in hostem feliciter actis Majestatis reus dici non potest, def. 24. num. 5. pag. 38.
- Tumultus, vide in v. Seditio.
- Tumultus Patrie ob scientiam, sive alterius delicti in eandem, vel in Principem perpetrati civis punitur, def. 3. n. 14. p. 8.
- Vassallus punitur ob scientiam necis Domini sui, def. 3. ante nu. 14. pag. 8.
- Verba, vide lingua lubricum.
- Verba maledicis, vide in v. maledicta.
- Verba seditionis propria qua sint, def. 13. num. 5. pag. 37.
- a Verisimili recte sumitur argumentum, def. 1. num. 1. pag. 1.
- Verisimilitudo est cognata natura, & veritatis mater, def. 1. nu. 1. pag. 38. & def. 24. n. 4. pag. 8.
- Veritas scindi non potest, & que non est plena veritas, est planda falsitas, def. 3. nu. 10. pag. 8.
- Veritas in testis dicto quomodo deprehendatur, def. 8. nu. 8. pag. 61.
- Veritas sapius exagitata magis splendet in luce, def. 6. num. 10. pag. 17.
- Veritas, & misericordia custodiunt Regem, ibid. num. 17.
- Veritatis definitio, def. 1. num. 3. pag. 1.
- Veritatis simplex oratio est, def. 11. nu. 1. pag. 19.
- Veritatis vis, quam sit magna, ibid. nu. 2.
- Veritatis mater dicitur verisimilitudo, def. 24. num. 9. pag. 38.
- ad Veritatem exquirendam que Judex considerare debeat, def. 11. nu. 6. & 7. pag. 20.
- in Veritate ratio, & justitia inest, def. 1. num. 3. pag. 2.
- Vespasianus Imp. vide in v. Titus.
- Videtur verbum improprietatem significat, def. 8. nu. 6. pag. 16.
- Vir si uxorem interficiat, quando pendit parricidii teneatur, def. 22. num. 2. & seqq. pag. 35. & 36.
- Vir, & uxor sunt duo in carne una, ibid. nu. 4. pag. 141.
- Virorum animos mulieres que voluerint inclinare valent, def. 12. nu. 4. pag. 21.
- Vis, vide in v. coactio.
- Vigilantius Mons, vide in verbo Mons.
- Vita amara, vide in v. Mors.
- Utroneus testis, vide in v. Testis utroneus.
- Unicus testis, vide in v. Testis unicus.
- Vox testis in testimonio ferendo a Judice considerari debet in excutienda veritate, def. 8. nu. 8. pag. 17.
- Vxor, vide in v. Vir.
- Vxorem in adulterio deprehensam an marito impune occidendo liceat, def. 22. num. 4. & 6. pag. 36.

Z

Varietas quando testibus fidem adimat, def. 16. pag. 28. & 29.

Zexis Pictor, vide in v. Pictura.

91

REGENTIS CAROLI ANTONII DE ROSA

DECISIO UNICA, QUÆ EST,
*An, & quando cudens falsam monetam ultimo supplicio sit
Feriendus; & quibusnam probationibus,*

Pud Romanos tanta fuit circa monetas diligentia, ut Junonem Deam Regnorum, & divitiarum præesse monetæ constituerint: cumque in bello Tarentino cum Pyrrho ipsi moneta deficeret, eamque peterent a Junone, dicitur respondisse: *numquam defuturam monetam, si arma cum justitia conjungentur.* (a). Enim vero verus Deus Optimus maximus, ut in omnibus iustitia elucesceret, quænia disposuit in numero, pondere, & mensura. (b) Hinc ad falsam monetam eliminandam, & probam in Regno conservandam, jurisprudentia quidem in causis effulgeat necesse est, quemadmodum fieri decet in præsentis causa vertente inter fiscum & Josephum de Ajello, & Paulum Catalano, numerando scilicet indicia, ponderando probationem in processu existentem, atque ita penam, denique metiendo. (c) Facti series ita se habet. Antonius de Ambrosio denunciaverat M. C. Scipsum fore fabricaturum falsam monetam prædictis de Ajello, & Catalano intra domum Josephi sitam in Civitate Stabiarum, vulgo Castrimaris sub die 9. mensis Julii 1710. per noctem, prout inter sese convenerat. D. Dominicus Muscettula eiusdem M. C. Solemnissimus Judex illuc se contulit cum familia armata, scriba, & quatuor testibus extra familiam, vulgo extra guardiam, aperta Janua indicata domus, simul ac præfatus de Ambrosio exivit, illico introivit ad atrium ubi comprehendit Josephum, & Paulum, qui in ipso actu Capturæ his verbis indoluerunt *che Sfortunati noi!* postmodum ascendit ad cubacula quorum in uno invenit Andream Ajello Josephi filium dormientem, in altero supra quandam tabulam urceolos duos, quibus aurum, argentum, aliaque metalla liquantur, viginti duas monetas argenteas regio cuneo impressas, partim quinque, partim decem carolenorum: harum duæ dumtaxat per politam iam erant, lucideque ad usum omnino redactæ: ceteræ autem eum segminibus vulgo rebavis, insuper limam ferream, catinum aqua, & arena oppletum duo instrumenta, vulgo nunonpata Staffe, quibus inerat creta commixta cuneis distarum monetarum, vitæum Stullicidium in foculo cum aqua, herbis, & antimonio, duo frustula panis, & aliud lineam; necnon metalli frustulum absconditum infemoralibus eiusdem Josephi de Ajello.

Prædicti vero quatuor testes, quæ fuit ipsius Judicis accuratio, callos quoque in reorum manibus insperunt, faciesque fumo tinctas, uti de omnibus testimonium perhibuerunt cum juramento infaciem.

Post hæc in M. C. et coram eisdem testibus examinati fuerunt magistri officinæ monetariæ, vulgo regie sicilæ, nempe magister cuneorum, et magister experimenti circa monetarum probitatem, testisque sunt, instrumenta illa eadem esse, quibus falsæ monetæ compingi fabricarive solerent; ipsas autem, experimento facto, æneas esse aliisque metallis comparatas, cum impressionibus tum quinque, tum decem carolenorum quæ Instrumentis notabantur, ideoque falsas & formæ & materiæ; æque de iudicio testabantur etiam eiusmodi monetæ facili negotio expendi posse cum inexperitis falsitatis monetarum, vel Singularem, vel inter alias probas monetas permixtas, callosque in falsatorum manibus,

monetas expolientium ex limæ ferrea suboriri.

Antonius de Ambrosio denunciator subspe impunitatis examinatus etiam quoad alia crimina a se perpretata deposuit, in conventionem inita cum Paulo, & Josepho, a Paulo accepisse, Scipsum arcano carere monetas perfecte dealbandi; at illi Antonius id secum habere affirmavit, nempe quandam aquam compluribus herbis stillatam cum antimonio; quando revera & ipse quoque expertus erat arcani ut in suamet depositione falsus fuit, quamquam ad opus perficiendum iste quidem agit, ut Paulus Neapoli prædictum emeret, de hac emptione testatus est.

Catellus Fontana testis contra eundem asseruit in mense Septembri noctis tempore ab eo recepisse profano vendito monetam assium viginti quatuor, quam una cum aliis propriis monetis evoluit Matthæo Zaccardo suo Creditore; Sed quoniam Matthæus illam recusaverat, uti falsam, reddidit Catalano: quin etiam et alia vice nocte pariter in tempesta, similem accepisse monetam ex eadem causa, quam cum dedisset Andreas Cacace rursus tamquam falsam respuit. Primum factum Zaccardus & Cacace ex ore Catelli deposuerunt: alterum, ut testes in causa propria. Tandem Andreas filius Josephi de Ajello ætatis annorum duodecim harum usum monetarum in utrumque de visu iurjurando firmavit.

Itaque examinati & non confessi fuere constituti, iisque defensionis termino duorum dierum impartito, non paucos produxerunt testes de bona fama testificantes, neque unquam de gravi crimine alias fuisse infimulatos ex perquisitione patebat: ~~Antonius de Ambrosio~~ filii sui animadvertentem Spario unius monete in foveis exulavit.

Compilato processu probationibus his existentibus, fiscus intendit pro moree, ac bonorum publicatione, eosque torqueri tamquam cadavera ad sciendum complices, & fautores, aliave patrata facinora vigore Pragmaticæ 2. cap. 12. 13. & 44. de monetis, & Prag. 12. tit. de offic. Judicum, utpote convictos indicis indubitatis ac rerum judicatarum exemplis, nimirum deois. S. C. 74. penes Consiliar. Thomam Grammaticum in qua legitur quod in causa Joannis de Sancto, & sociis condemnatis per M. C. ad penam ultimi supplicij pro falsificatione monetæ, cui nondum erat impressa forma, quam sequenti die imprimere intendebant, ut falsi fuerunt, cum appellaverint ad S. C. & hesitatum fuerit, an ex forma, seu imagine non impressa a rigorosa mortis pena excusari potuissent stante Regni Constitutione incipiente *Adulterinam monetam*, per quam euentes Capitali penæ plectuntur, & an eusa dici posset moneta, quæ iam perfecta non erat, S. C. confirmavit sententiam M. C. quippe agebatur res exempli nimium perniciosi, quamvis effectus non fuisset secutus; Scilicet opus non absolutum, aliaque relata a D. Reg. Tapia in lib. 4. jar. Regni tit. de falsa moneta 44. n. 7. ubi legitur tres homines fuisse deprehensos in quadam Crypta maritima sub monte Lucullano, qui appellatur *Pizzofalcone*, quo digressi erant ad monetam excudendam, siquidem apud eos fuerunt reperta signa monetæ non cusæ: duos vero ex tribus tortos, & confessos ad mortem damnatos; eodem auctore Fisci Patrono existente. Postremæ Demum consiliiarii & Regiæ Cameræ Præsidentis Alayii Mor-

(a) Decian. lib. 7. tit. de falso moneta cap. 23. n. 7.

(b) Sep. cap. 11. vers. 25.

(c) Deuteronom. cap. 25. ibi pro mensura peccati, erit, & modus plagarum.

in *de prefata Constitutione incip. Adulterium* n. 1. si habetur quod quisque tentaverit falsam eundem monetam debeat mori, quum cepit operari, tamen opus non perfecit, per eum namque non fletit preventus, asseverante Auctore predicto sic fuisse suis temporibus iudicatum ad relationem D. Jo. Baptistae Mascambruno Judicis M. C. iuxta Gramm. *decisionem* id circo vigore harum etiam M. C. Instantiae R. fisci in praesenti Causa deferri, mortisque sententiam adversus Josephum, & Paulum decernere non dubitavit.

Verum enim vero relata Causa ab eodem Judice D. Dominico Muscettula Coram Eminentissimo Cardinali Vincentio Grimani Regni optimo moderatore fel. record. in Collaterali Consilio, perfectis Pragmaticis sanctionibus quas paulo ante delibavimus multas pro & contra satis eloquenter allegantibus V. J. D. Diomede Salsanna reorum Advocato, & D. Josepho Andreassi Fisci Patrono per idem Collaterale Consilium interventu spectabilis Praesidentis S. C. D. Petri Jacobi Rubino, & Regi Camer. Locumtenentis D. Vincentii de Miro viri doctissimi fuit reformata, & inquisiti ad remigandum vita durante damnati ex infra scriptis ponderationibus, quas inter primum locum obtinet illa, quod infalsitate, ut penam ordinariam subeat, tria potissimum concurrere debent, quemadmodum DD. communiter sentiunt nempe dolus, immutatio veritatis quoque ad nocendum sit apta, ut est in *crimine falsae monetae sub tit. ad l. Cornel. D. de falsis, l. si falsam, l. quicumque, & l. hac lege.*

Etiam hoc requisitum profecto maximum censetur propter damnum quod praecipue Reip. affertur; quandoquidem offensio illa quam patitur princeps ob falsam imaginem monetis impressam non quidem in Principis odium, sed a falsatore in sui ipsius utilitatem admittitur: hinc monetam excudens justis ponderis, & boni argenti, & si falsam ratione formae non est ordinaria poena plectendus: cui enim non conveniunt legis verba, nec ejus convenit dispositio *l. 4. §. quosius D. de damno infer. l. has accusare. §. omnibus D. de accusat. cap. majores ver. ceterum, & cap. debitum de baptis. cap. si pater de testam. in 6. cap. indemnitatibus in fin. de elect. quin etiam poena esset improporcionata, contra *text. in l. respiciendum D. de panis*; immo contra naturalem ut probat Marfil. in l. qui falsam a n. 56. qui respondet quoque objectionibus, & benedictus Carpovius tom. 1. *ques. 43. n. 2. & 20.* & sane ob inobedientiam potius facultatemque ei non tributam huius falsi criminis poena mulctandus & ita in sensu veritatis firmiter tenet; etenim poena mortis cum inferatur ob duplex crimen, videlicet ob offensam Principi factam, & ob Reip. momentum altero cessante poena decreseat necesse est: e converso fabricans monetam alterius Principis falsam sed expendibilem in loco uti affirmatur, juxta doctrinam *Cambedi. decis. Justitiae. 89. par. 1. Covarru. de veteri collat. numismat. l. fin. vers. excusatur. Alex. cons. 144. lib. 1. Afflic. in Constit. Regni Adulterinam in 2. qu. D. Reg. Rovis. in Pragm. 1. de mones. Viv. commun. opin. in v. monetam falsam. D. Reg. Cappo. Larro dec. 179. n. 30. atq. aliorum.* Proinde statutum Bononiae disponens, quod Scientes expedientes falsas monetas concrementur, regulam sumit a quantitate monetarum expensarum, quemadmodum *Alex. in cons. 121. lib. 7. in terminis dicti statuti pro suo Cliente, qui expenderat nummos falsos pro ducato consulvit, non afficiendum fore acerbissimo mortis supplicio, quod ejusmodi expensio non magnam praesferret iacturam: adeoque tertium illud requisitum ut pote maximi momenti, summopere animadverendum.**

Jam vero in Causa, qua de agimus moneta eudatur ut expendi possit, perpendendum in primis erat, num illa esset expendibilis, nimirum facile ne an difficulter, tanquam proba expendi potuerit. equidem dico facile, non enim sufficit quod unus depopulo, vel campfor, sed plures monetam accipiant; nam lex non ad id, quod raro, verum ad id quod

aequius accidit, adaptatur *l. nam ad ea D. de LL. l. 1. §. si quis cod. de Varinilibere. coll. cap. quia saepe de restit. spoliat, & cap. siracus. dist. 27. ut in terminis affirmat praes. manoch. lib. 13. cons. 1208. n. 14.*

Quamobrem in hoc expensionis puncto plane non parvipendendo, delictum in genere valde claudicabat; magistri enim Regiae Siciliae de Judicio testabantur: testes autem de Judicio, & creditate in Causa criminali quae summa causarum existimatur, praesertim agatur de morte, minime quidem probant *l. Tabito de de testibus l. si testam. infine D. de testibus in l. 3. qu. 1. cap. relatum vero unde Cau. S. 2.* Rursum testari oportebat affirmative, vel negative juxta ipsarum peritiam. Quinimo illud expertorum iudicium conditionem involuebat, cum usi fuerint verbo imperfecto; *possent facile*, si expenderent sigillatim, et numerum falsitatis non expertis, cumque addidissent, aut mista cum aliis probis monetis, restrictionem, conditionem, & contradictionem quoque indicium illud continere videbatur, quippe si cum aliis sigillatim; igitur expendi non poterant. Adde, quod ejusmodi iudicio magna difficultas potius expensionis, quam facilitas exitebat. Porro ex eodem processu liquido constabat, monetas haec per Josephum, & Paulum eas expendibiles omnino non fore; si quidem Catellus fontana testis fisci deposuit, ob sanum Paulo venditum duabus vicibus per noctem ab eodem accepisse qualibet vice monetam argenteam assium viginti quatuor, quam ubi primum cum aliis probis tradidit Philippo Zaccardo, hic statim illam ipsi restituit, aliamque similiter Andreæ Cacace reddidit quod sane factum iidem Zaccardo, & Cacace a fisco examinati comprobavere, Itaque monetae quas paulus, et Joseph. Cambo amicitiae nexu, ut ex processu liquet, coniuncti, formaverant, neutiquam erant expendibiles, nisi noctu.

Id magis magisque confirmabatur Testamento Ant. de Ambrosio Denumeratoris ac testis a fisco sub spe indultus examinati. Hic postquam simulavit arcana apud se habere monetas dealbandi, ut superiores diximus, eos callide decepit, atque ad sceleratum opus incitavit, suavitque, quo circa pro explorato habebatur monetas repertas inexpendibiles esse ut pote non habentes bonum argenti colorem, apprime ad rem confert text. in l. quicumque D. de fals. in v. *tinxerint*: si ergo ainctura imperfecta, aut nec erit falsa moneta expendibilis. Huc etiam spectat alia doctrina per magnif. Advocatum adducta Dionysii Coshofredi in l. 27. D. deleg. *salcid.* ubi ait summam individuum esse, partem vero formae ullam potius esse.

Ad haec, sed pensitatum, eundem Causae Patromum de expertorum iudicio revisionem petisse, quae benequidem fieri poterat per deputatos in Banca ad monetas recognoscendas, quae his in locis duntaxat appellantur nomine Reviforum, aut per Cambiores, vulgo Cambiacavalli, qui ex diutino recognoscendo usu peritiores aliis existimantur; & vero si in nostra hypothese profiteri serio poterant, monetas illas in domo repertas, tanquam publicae monetae non ab similes tum sonitu, tum colore facile expendibiles esse, sin autem dissimiles difficulter; cumque petita revisio fuerit denegata, haec quoque modo & denegata defensio; propterea belle fastebat doctrina D. Cardinalis de Luca *de just. et iure dist. 37. sect. 8. n. 90. & 91. Rev. D. Sanchez lib. Consil. Conf. 21. R. Merolla to. 2. cap. 5. dub. 8. n. 137. & 140.* aliorumque docentium in criminibus quamlibet circumstantiam operari, ut poena decreseat. Quinimo, ut haec potissimum decreseat, satis erit Causa, per quam intentio fisci offuscatur, ut post *Boss. Marfil. Perrum surd. & Hondedum fatetur sebastianus Guazzin. ad defens. C. primo*, quippe temeritas omnino esset inter dubiorum anfractus pergere ad ordinariam poenam, praecipue ad ultimum supplicium extremum, scilicet hominis terribilem.

Quid quod attempta in monetis expendendis difficultate sic alia vice fuit p. M. G. Judicatum quod ad

ad pœnam extraordinariam attinet, & si experti testati fuerint, facile monetâ expendi potuisse, cum in facto contrarium constaret, ut præclare in mea *Ref. 23. tom. 2.*

Rursus ad probationem aregiis pragmaticis requisitam deveniamus. Etenim ex pragm. 2. §. 12. de monet. Statuitur, quod hi qui primum hujusce criminis causa torti fuere, aut ad pœnam aliquam condemnati, si denuo penes eosdem reperiantur cunei, seu instrumenta, quibus moneta formari solet quamvis non sint in flagranti crimine deprehensi, sit iudicium arbitrio imponentis mortis pœnam in Cap. vero 13. eiusdem sanctionis aperte sancitur quod in ipsos quatenus non fuerint primo Inquisiti, si concurrat mala fama, & qualitas cum improba vita, ac testis devifu probatæ fidei, vel hujus vice testium interveniant iudicia multum urgentia, pariter iudicium arbitrio relinquatur Capitale Supplicium decernenti tanquam contra convictos, & confessos, inspecta mala vita, & qualitate: ex adverso autem censetur hic repetita dispositio d. §. 12. quod ad inventionem Instrumentorum pertinet, alioquin inquisitio nulla esset, namque deesset corpus delicti in quibusque criminibus oppido necessarium, præsertim in isto calumniis, & imposturis obnoxio. At vero cum circa dispositum in hoc §. fuerit i. dubitatum, an improba vita, & malafama esse deberent in eadem criminis Specie 2. an iudicia urgentia pondus indiciorum indubitatorum complecti oporteret necne per Pragm. 44. d. tit. de monet. in primo declaratum fuit, sat esse vitæ levitatem, quæ ex aliorum facinorum condemnatione conicitur etiam si fuerit secuta in contumaciam ut in §. d. Pragm. incip. *essendofi pur dubitato*, in secundo fuit omne remissum indicis arbitrio ut ex alio §. incip. *si e pur difficultato*. Profecto in præsentî themate substantiale istud levitatis vitæ requisitum non considerabatur; nam perquisitio contra Josephum a fisco adducta respicit ad immoderatam fisci animadversionem: quæ Causa fuit, cur a civitate Stabiarum exularet per mensium decreto Curie; Pragmatica autem sanctio loquitur de crimine gravi ibi si fuerint torti, & etiam in contumaciam condemnati, quando quidem tortura non adhibetur, nisi in crimine ultra relegationem ut extant in Regno Capitula si tormenta, si iuste ac de iactas, neque adversus eundem aberat mala fama, quam Regia sanctio requirit ad arbitranda mortis pœnam; adeoque oportet, ut illa sit formiter probata iuxta tradita per *Farinac. quest. 47. a num. 28. usq. ad 39. & n. 267. 270. & 271. & Speciatim in Statuto samam requirente n. 151.* inquit eam esse probandam per testes omni exceptione majores; per me in praxi decretor., *M. C. lib. 1. fol. 103. & 140. n. 22. per totum*, ita ut inspecto prædicto requisito sufficiat ad torturam.

Porro tres illi testes examinati contra Catalogum de expensione, de qua supra differuimus, duo ex his Testificabantur de dicto Catelli fontana: at qui dictum unius esse dictum nullius, protritum est. Dicto bocardi contra Josephum vero nullus omnino fuit productus testis; immo ad utriusque defensam plurimi testes bonam famam probaverunt in terminis, quod bona fama destruat præsumptionem, si penes aliquem reperiantur falsæ monetæ.

Quod vero ad assertam probationem indubitata per Pragmaticam fuit responsum, ne monetarum falsatoris impune remaneant, Regias Pragmaticas induxisse probationem privilegiatam, nimisque restrictam, & coarctatam, qua deficiente, multo magis illa deficiet.

Ceterum ambigi quoque poterat, an Antonius de Ambrosio denunciator, & testis sub spe obtinendi suorum flagitiorum indulgentiam ut erat homo vaser, & versipellis sub calore conficiendi fibulas, furcillas, & cochlearia ex argento eosdem circumveniri potuerit, quemadmodum sefellit argentarium, qui sub eiusmodi prætextu ipsi vendidit Instrumenta scilicet *le sfasse*, ut superius innuimus, sicque monetâ a se compactas tabulæ superimponere.

Sed ne indiscussum quidquam relinqueretur, oportuit singula quæque indicia expendere, & pri-

mo illud a Regio Fisco desumptum ex verbis Pauli tempore Capturæ prolatis o *Sfortunati noi!* haud sane denotat admissum Scelus: quilibet enim qua innocens, qua reus inter calamitates perturbatur, ac mærore afficitur & naturali quodam impulsu in eiusmodi verba solet erumpere. ex his autem verbis non oritur extrajudicialis delicti confessio, quæ indicium faciat ad torturam, non enim fit ex verbis æquivocis, quæ potius illative, & conjecturaliter, quam proprie quandam habent significationem, Clara quidem esse debent, non dubia, alioqui verba semper interpretanda sunt pro reo.

Callorum indicium in manibus erat valde remotum cum provenire potuerint ex variis multisque causis præsertim ex arte, quam exercebant in officina Saponaria: hinc resultat regula non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse *l. non hoc C. unde legitimi*.

Fumi tinctura in vultibus fallax quoque censetur indicium; potuit namque contingere ex carbonibus in foco positis, & igne succenso ut calefierent, quippe hyems erat.

Metalli frustulum infemoralibus Josephi reperiunt, an non immittere potuit idem Antonius de Ambrosio, vel ipsemet Joseph apud se tenere ad elaborandas argenteas fibulas, ut ante diximus.

Sed ipsius denunciatoris depositione nulla profus est habenda ratio, perinde ac si non existerent in processu, si quidem in crimine gravi denunciator, qui ad tale officium non est deputatus loco accusatoris habetur *Bart. in l. divus Adrianus decust. et exhibet. reor. n. 8. vers. in quantum ad propositum ita est veritas & in l. ea quidem C. de accus. post complures Farinac. quest. 52. n. 180.* Præterquam quod ipsorum capturæ auctor, molitorque fuerat, atque adeo inimicus reputatur, & sub spe impunitatis receptus minime officit juxta text. in *l. non omnes 5. §. fin. deremilit. & in l. fin. C. de confessis, & cap. 1. de confessis in 6. Bos. in tit. de oppos. contra testes Farinac. quest. 43. n. 124.*

Quamquam delictum falsæ monetæ etiam læsæ Majestatis dicitur in *l. 2. C. de falsa moneta*, cuius obnoxii Majestatis crimen committunt, sitque res exempli nimirum perniciosi; verumtamen proprie non est tale, non enim hic graviora illa gravia considerantur, nempe violatum fidelitatis iuramentum, ingentia latrocinia, hominumque cædes, quæ omnia ex perduellione dimanant, insuper erat Suspectæ fidei, ut pote a Patre immoderate castigatus.

Sed utcumque indicia erunt Judici arbitraria, hoc certe arbitrium a lege regulatur, quæ constituit ut indicia in genere suo nec vaga sint neque perfunctoria, verum Clara, certa & rebus convenientia, in quorum probatione perfecte, & concludenter agatur, præsertim in eo quod iudex intendit, ut plura dubitata, & remota indubitata probationem constituent, quemadmodum animadvertit sæpe laudatus *Farinac. qu. 86.* ne iudex ipse animam suam damnet.

Ad grammatici *decisionem 74.* responsum fuit mirum quantum esset rigida nec modo omnium consiliar. de Aula processisse, nam ipsemet Grammaticus, æque ut eorum aliqui fuerunt voti præpœna Triremium, ut videre est in fine dictæ decisionis, his ducti rationibus, quoniam statuta quibus ad Capitale supplicium eudentes monetam damnantur, loquuntur demoneta perfecta, & plane absoluta; moneta vero imperfecta moneta non est. Quo fit ut si pro moneta non cusa quis forte plesteretur pro casu, amabote qua majori pœna afficiendus; ex consuetudine autem totius Italiæ non punitur effectus, effectu non sequuto, iuxta magis communem Pragmaticarum opinionem, quam sane in ultimi supplicii pœna debemus omnino amplexari.

Reliquæ decisiones ex adverso adductæ in suprad. fundantur, eisque opponitur altera S. C. decisio apud Dom. Præsidentem 440. ubi habetur quod is penes quem reperta fuere instrumenta admonetam excudendam, verum ex cusione perfectam non extitisse, fuit inquam condemnatus ad perpetuo remi-

gandum, attamen severa nimis non quidem benigna reputatur a Reverendo de Luca ibidem, praesertim quia falsa moneta perfecta non erat, & fabricatio consistit in eo quod expendi debeat, cum igitur non fuerit ad perfectionem redacta, non poterat sane de illa expendenda tractari n. 2. in addit.

Accedit quod Species praesentis Causae erat omnino diversa ab illa dictarum decisionum; etenim hic iam constabat monetam excusam non expendibilem fuisse, in illis vero supponebatur; ideoque relatae decisiones rigidissimae sunt existimandae, cum delictum

in genere defuerit, quod ad expensionem attinebat et promulgatae fuerunt causae perniciosi exempli, quod quidem efficit, ut inquisiti quam gravissime puniantur, sed citra mortem.

Haec omnia perpendimus in reformanda sententia M.C. pro praescriptis qui numquam fuerant aliis criminibus laesacti, eoque magis, quod iudicium res esset arbitraria, quam utique typis edere constitui, ut in casum opportunitate Tyronibus usveniat. Ad Laudem Deiparae Virginis, omniumque Sanctorum.

Die 30. mensis Septembris 1710.

F I N I S.

1410413

